

ПРОЕКТ

„Ефективна координация и партньорство при разработване и провеждане на политики в община Сливен”, финансиран по Договор за безвъзмездна финансова помощ №13-13-144/15.11.2013г., по „Оперативна програма „Административен капацитет” 2007 – 2013”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.”

ДЕЙНОСТ 2

Разработване на Общински план за развитие на община (ОПР) Сливен 2014-2020г. на база разработената Областна стратегия за развитие на Област Сливен за същия период и Програма за реализация на ОПР Сливен 2014-2020 г.

 ОБЩИНА СЛИВЕН	Възложител: ОБЩИНА СЛИВЕН http://www.sliven.bg/
	Изпълнител: РЕГИОПЛАН ЕООД www.regioplan.biz
	Версия 1.0/ Дата 20.05.2014

ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СЛИВЕН 2014-2020

Индикативна финансова таблица на ОПР Сливен 2014-2020

Програма за реализация на ОПР Сливен 2014-2020г.

Документ			Преглед/Одобрение	
Версия	Дата	Статус	Дата	Статус
1.0	20.05.2014	Проект	20.05.2014	Проект
Приет с решение на Общински съвет – Сливен №1390/10.07.2014г.				

КОНТАКТИ

Възложител: Община Сливен, Р. България
Организация: Община Сливен
Законен представител: Кольо Милев - Кмет
Адрес: гр. Сливен, Бул. Цар Освободител №1
web <http://sliven.bg/>

Изпълнител: Региоплан ЕООД
Организация: Региоплан ЕООД
Законен представител: д-р Косьо Стойчев
Адрес: София, бул. Александър Малинов №91, офис 102
web www.regioplan.biz

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

СЪДЪРЖАНИЕ

КОНТАКТИ	2
СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА	7
СПИСЪК НА ЕКСПЕРТЕН ЕКИП НА ИЗПЪЛНИТЕЛЯ	8
ВЪВЕДЕНИЕ	9
1.1	16
1. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО И СОЦИАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СЛИВЕН	17
1.1. Обща характеристика и профил на община Сливен	17
1.2. Природни условия и ресурси	20
1.2.1. Оценка на природноресурсния потенциал	20
1.2.1.1. Геоложки строеж - морфоложки и литогенни особености	20
1.2.1.2. Полезни изкопаеми	21
1.2.1.3. Релеф	22
1.2.1.4. Климат и климатични ресурси	24
1.2.1.5. Потенциал за използване на ВЕИ	28
1.2. Плътност на енергийния поток на вятъра по зони, Източник: МИЕ 2012	31
1.2.1.6. Води и водни ресурси	31
1.2.1.7. Почвени ресурси	33
1.2.1.8. Биологично разнообразие и горски ресурси	35
1.2.1.8.1. Растителност	35
1.2.1.8.2. Животински свят	36
1.2.1.9. Елементи на националната екологична мрежа - Защитени природни територии и защитени зони по НАТУРА 2000	36
1.2.1.10. Основни изводи относно природно-ресурсния потенциал на община Сливен	37
1.3. Състояние на местната икономика	40
1.3.1. Обща характеристика на икономическото развитие на община Сливен - основни показатели	40
1.3.2. Структура на общинската икономика по икономически сектори	44
1.3.2.1. Първичен сектор	45
1.3.2.1.1. Земеделие	46
1.3.2.1.1.1. Растениевъдство	47
1.3.2.1.1.2. Животновъдство	49
1.3.2.1.2. Горско, ловно стопанство и риболов	51
1.3.2.2. Вторичен сектор	53
1.3.2.3. Третичен сектор	54
1.3.2.4. Възможности за развитие на туризма в община Сливен	55
1.3.2.5. Място на община Сливен в икономиката на областта	58
1.3.2.6. Основни изводи за икономическото развитие на община Сливен	60
1.4. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси	63
1.4.1. Демографска характеристика - състояние и тенденции	63
1.4.1.1. Брой и гъстота на населението	63
1.4.1.2. Прогноза за броя на населението на община Сливен	70
1.4.1.3. Раждаемост на населението	73
1.4.1.3.1. Раждаемост по населени места	74
1.4.1.4. Смъртност на населението	75

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

1.4.1.4.1.	Смъртност по населени места.....	76
1.4.1.5.	Естествен и механичен прираст на населението	77
1.4.1.6.	Полово-възрастова структура на населението	79
1.4.1.7.	Етническа и конфесионална структура на населението	87
1.4.1.8.	Образователна структура на населението.....	89
1.4.1.9.	Основни изводи за демографската ситуация в община Сливен	92
1.4.2.	Пазар на труда и доходи на населението	93
1.4.2.1.	Икономическа активност на населението	93
1.4.2.2.	Заетост и безработица на населението	96
1.4.2.3.	Доходи на населението	99
1.4.2.4.	Основни изводи	100
1.4.3.	Здравеопазване	101
1.4.3.1.	Обща характеристика на здравеопазването в общината	101
1.4.3.2.	Структурна организация на здравеопазването	101
1.4.3.3.	Пространствена организация на здравеопазването	103
1.4.3.4.	Основни изводи	103
1.4.4.	Социални услуги	104
1.4.4.1.	Обща характеристика на социалните услуги в общината	104
1.4.4.2.	Структурна организация на социалните услуги	104
1.4.4.3.	Пространствена организация на социалните услуги	106
1.4.4.4.	Основни изводи	106
1.4.5.	Образование – обща характеристика	107
1.4.5.1.	Структурна организация на образованието	107
1.4.5.2.	Пространствена организация на образованието	110
1.4.5.3.	Основни изводи	111
1.4.6.	Култура – обща характеристика и структура	112
1.4.6.1.1.	Читалища.....	112
1.4.6.1.2.	Културни институти	112
1.4.6.1.3.	Културни събития.....	113
1.4.6.1.4.	Паметници на културата.....	114
1.4.6.1.5.	Храмове.....	114
1.4.6.1.6.	Пространствена организация на културните услуги/дейности	115
1.4.6.1.7.	Основни изводи	115
1.5.	Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията.....	116
1.5.1.	Транспортна инфраструктура.....	116
1.5.1.1.	Пътна мрежа.....	116
1.5.1.2.	Железопътен транспорт.....	117
1.5.1.3.	Въздушен транспорт	118
1.5.1.4.	Достъп до пристанища	118
1.5.1.5.	Основни изводи за състоянието на транспортната инфраструктура в община Сливен.....	118
1.5.2.	Енергийна инфраструктура	119
1.5.2.1.	Електроснабдяване.....	119
1.5.2.2.	Възобновяеми енергийни източници и енергийна ефективност.....	119
1.5.2.3.	Газоснабдяване	120
1.5.2.4.	Основни изводи за състоянието на енергийната инфраструктура в община Сливен	121
1.5.3.	Телекомуникации	121
1.5.3.1.	Информационно общество.....	122

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

1.5.3.2.	Основни изводи за развитието на телекомуникациите в община Сливен	122
1.5.4.	Водостопанска инфраструктура	123
1.5.4.1.	Водоизточници и водохващания	123
1.5.4.2.	Пренос и пречистване на води	123
1.5.4.3.	Водоснабдяване и канализация	124
1.5.4.4.	Основни изводи за състоянието на водостопанската инфраструктура в община Сливен	125
1.6.	Екологично състояние и рискове	126
1.6.1.	Атмосферен въздух	126
1.6.2.	Повърхностни и подземни води	127
1.6.3.	Риск от наводнения	128
1.6.4.	Земи и почви	129
1.6.4.1.	Замърсяване на почвата с тежки метали, металоиди и други	129
1.6.5.	Биоразнообразие и защитени територии	129
1.6.6.	Фактори на въздействие	130
1.6.6.1.	Отпадъци	130
1.6.6.2.	Шумово замърсяване и радиационно състояние	131
1.6.7.	Основни изводи за екологичното състояние и рискове в община Сливен	132
1.7.	административен капацитет при реализиране на проекти	134
1.8.	Териториално развитие на община Сливен	136
1.8.1.	райони за целенасочена подкрепа в област Сливен	139
1.9.	SWOT анализ	141
2.	ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СЛИВЕН ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 г.	145
2.1.	Резултати и заключения от Междинната оценка за изпълнението на Общинския план за развитие на община Сливен за периода 2007-2013 г.	145
2.1.1.	Предпоставки за формулиране на стратегическата рамка за развитие	146
2.1.2.	Визия, цели и приоритети за развитие на община Сливен за периода 2014-2020 г.	149
3.	ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА – виж. приложения	160
4.	ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ПЛАНА	161
5.	НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО, ОЦЕНКАТА И АКТУАЛИЗАЦИЯТА НА ПЛАНА	162
5.1.	Органи за наблюдение и контрол на изпълнението на общинския план за развитие	162
5.2.	Индикатори за наблюдение изпълнението на Общинския план за развитие на община Сливен 2014-2020 164	
5.3.	Система от индикатори	167
5.4.	Източници на информация за извършване на наблюдение	171
5.5.	Система за събиране и докладване на мониторингова информация	173
5.5.1.	Процедури за мониторинг	173
5.5.2.	Оценка на показатели (Benchmarking- самооценка)	173
5.5.3.	Основни принципи при осъществяването на оценката на показатели	174
5.6.	Събиране и анализ на данни	176
5.6.1.	Основни принципи за провеждане на мониторинг на изпълнението на политики за развитие	178
5.7.	Механизми за мониторинг с елементи на участие	178
5.8.	Описание на необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност	179
5.8.1.	Партньорството - елемент на социалния капитал в местното самоуправление	179
5.8.2.	Същност на партньорството	180
5.8.3.	Модел за партньорство с частния сектор	182
5.8.4.	Определяне на подходящите партньори	184
5.8.5.	Необходимост от правила	185

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

5.8.6.	Планиране на партньорството.....	186
5.9.	Работна група за мониторинг и контрол на ОПР на община Сливен 2014-2020	188
5.9.1.	Функции на Работната група по мониторинг и контрол.....	189
5.10.	Годишни доклади по изпълнението на Общинския план за развитие	190
5.11.	Публичност и прозрачност на изпълнението на Общинския план за развитие 2014-2020	191
5.12.	Гражданско участие в мониторинга и контрола при изпълнението на общинския план за развитие	192
5.13.	Механизъм за партньорство координация между община Сливен и органите на регионалното развитие изпълнението на ОПР 2014-2020г.	193
6.	ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ – Виж приложения	195
	КОНТАКТИ	196
	ПРИЛОЖЕНИЯ	197

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ГИС	Географска информационна система
ДБФП	Договор за безвъзмездна финансова помощ
ЕЕ	Енергийна ефективност
ЕС	Европейски съюз
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ЗКАИИП	Закон за Камарите на арх. и инж. в инвестиционното проектиране
ЗОС	Закон за общинската собственост
ЗПЧП	Закон за публично-частното партньорство
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МИЕ	Министерство на икономиката и енергетиката
МИП	Министерство на инвестиционното проектиране
МОПТ	Масов обществен пътнически транспорт
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МОН	Министерство на образованието и науката
МП	Министерство на правосъдието
МРР	Министерство на регионалното развитие
МСП	Малки и средни предприятия
МТС	Министерство на транспорта и съобщенията
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
ОПИП	Оперативна програма „Иновации и предприемачество“
ОПНОИР	Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОПР	Общински план за развитие
ОПРР	Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007-2013/ Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г.
ПР на ОПР	Програма за реализация на Общинския план за развитие
ОСР	Областна стратегия за развитие
ОУП	Общ устройствен план
ПУП	Подробен устройствен план
ПЧП	Публично-частно партньорство
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и води
СГО	Структури на гражданското общество
СКФ	Структурни и Кохезионен фонд
ТП	Техническа помощ
УО	Управляващ орган
ФЛАГ	Фонд за органите на местното самоуправление в България - ФЛАГ ЕАД
ЮИРН	Югоизточен район от ниво 2

СПИСЪК НА ЕКСПЕРТЕН ЕКИП НА ИЗПЪЛНИТЕЛЯ

КЛЮЧОВИ ЕКСПЕРТИ	
д-р Косьо СТОЙЧЕВ	Ръководител на експертния екип
докт. Васил ЗАРКОВ	Експерт „Стратегическо планиране и икономически анализи“
д-р Биляна БОРИСОВА	Експерт „Екология и околна среда“
арх. Камен ГАНЧЕВ	Експерт „Устройство на територията“
Любомир ФИЛИПОВ	Експерт „Географски информационни системи“
НЕКЛЮЧОВИ ЕКСПЕРТИ	
д-р Марин РУСЕВ	Експерт „Географски паспорт“
докт. Миглена КЛИСАРОВА	Експерт „Стратегическо планиране и анализи“

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

ВЪВЕДЕНИЕ

Този документ е създаден в рамките на проект: „Ефективна координация и партньорство при разработване и провеждане на политики в Община Сливен“, финансиран по Договор за безвъзмездна финансова помощ № 13-13-144 от 15.11.2013 г., по Оперативна програма „Административен капацитет“ 2007 – 2013., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.”

Настоящият „Общински план за развитие на община Сливен 2014-2020“ е разработен в изпълнение на Договор от 21.01.2014г. между Община Сливен и „РЕГИОПЛАН“ ЕООД, Дейност 2 “Разработване на Общински план за развитие на община (ОПР) Сливен 2014-2020г. на база разработената Областна стратегия за развитие на Област Сливен за същия период и Програма за управление на ОПР Сливен 2014-2020 г”.

Общинският план за развитие 2014 - 2020г. на Община Сливен (ОПР) е основен документ за стратегическо регионално развитие на местно ниво. Планът има за задача да определи целите и приоритетите за устойчиво и интегрирано социално-икономическо развитие на Общината, които трябва да бъдат постигнати през следващия седемгодишен планов период. Стратегическата рамка на ОПР се базира на съществуващия потенциал на Община Сливен, на нейните вътрешни предимства, определени чрез анализ на настоящото състояние, оценката на перспективите за развитие и широко обществено консултиране. Не на последно място, съобразно профила на общината, планът отразява политиките, залегнали в действащите европейски, национални, регионални и областни стратегически документи имащи пряко или косвено отношение към регионалното развитие.

Общинският план на Сливен е конкретен оперативен документ, обединяващ целите и подходите за тяхното реализиране при задължително съответствие с Областната стратегия за развитие на област Сливен. Успешното постигане на основната цел зависи от приложените методи за интегрирано планиране на развитието, които осигуряват координация между секторите на икономиката и спомагат за постигане на по-добра социална, икономическа и екологична ефективност.

При разработването на ОПР са изтъкнати вътрешните предимства на Община Сливен, направен е задълбочен анализ на социално-икономическата ситуация, очертани са конкретните проблеми, на чиято база са определени стратегическите и специфични цели за развитие на Община Сливен. Тяхната реализация ще допринесе за постигане на поставените цели на по-горните нива на стратегическо планиране – областно, регионално, национално.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Стратегическо развитие на Европейско ниво за периода 2014-2020 - основни документи

Стратегия Европа 2020. Новата Стратегия на Европейския Съюз „Европа 2020“, приета през 2010 г., налага подобряване на координацията и обвързването на различни политики и национални стратегии, включително на политиката и стратегиите за балансирано и устойчиво регионално развитие в рамките на Европейския съюз, с цел постигане на три подсилващи се взаимно приоритета:

- интелигентен растеж: изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации;
- устойчив растеж: насърчаване на по-екологична и по-конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите;
- приобщаващ растеж: стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване.

По всяка приоритетна тема ЕК предлага седем водещи инициативи за стимулиране на напредъка, разпределени така:

Интелигентен растеж

- Програма в областта на цифровите технологии за Европа
- Съюз за иновации

Устойчив растеж

- Европа за ефективно използване на ресурсите
- Индустриална политика за ерата на глобализацията

Приобщаващ растеж

- Програма за нови умения и работни места
- Европейска платформа срещу бедността

Интелигентен растеж

- „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“ — има за цел да ускори развитието на високоскоростен достъп до интернет и да извлече ползи от наличието на единен цифров пазар за домакинствата и формите;
- „Съюз за иновации“ — има за цел да подобри рамковите условия и достъпа до финансиране за научноизследователска дейност и иновации, за да гарантира превръщането на иновативните идеи в нови продукти и услуги, които създават растеж и работни места;
- „Младежта в действие“ — има за цел да подобри постиженията на образователните системи и да улесни навлизането на млади хора на пазара на труда;

Устойчив растеж

- „Европа за ефективно използване на ресурсите“ — има за цел да премахне връзката между икономическия растеж и използваните ресурси, да подкрепи преминаването към нисковъглеродна икономика, да увеличи приложението на възобновяеми енергийни източници, да модернизира нашия транспортен сектор и да стимулира енергийната ефективност;
- „Индустриална политика за ерата на глобализацията“ — има за цел да подобри бизнес средата, по-специално за МСП, и да подкрепи развитието на силна и устойчива индустриална основа, позволяваща конкурентоспособност в световен план;

Приобщаващ растеж

- „Програма за нови умения и работни места“ — има за цел да модернизира пазарите на труда и да направи гражданите по-способни, като развива техните умения през целия им живот с цел да повиши участието в трудовия живот и постигне по-добро съгласуване между предлагането и търсенето на труд, в това число чрез трудова мобилност;
- „Европейска платформа срещу бедността“ — има за цел да гарантира социално и териториално сближаване, така че ползите от растежа и работните места да са споделени в голяма степен и хората, живеещи в условията на бедност и социално изключване, да имат възможност да живеят достоен живот и да представляват активна част от обществото.

Тези седем водещи инициативи ще породят ангажименти както за ЕС, така и за държавите-членки, което налага тяхната териториална проекция в рамките на община Сливен.

Стратегическо развитие на национално ниво - основни документи

При разработването на Общинския план за развитие са взети предвид предвижданията на следните документи за стратегическо развитие на национално ниво.

Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.), изготвена в изпълнение на стратегия „Европа 2020“ в съответствие с новия инструмент за по-добра координация на икономическите политики в рамките на Европейския съюз, т. нар. „Европейски семестър“. Предложените в Националната програма за реформи (2011-2015 г.) мерки на икономическата политика са насочени към преодоляване на съществуващите предизвикателства пред растежа и достигане на националните цели в изпълнение на стратегия „Европа 2020“. Програмата формулира и националните цели в отговор на заложените целеви индикатори в Стратегия Европа 2020.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Националната програма за развитие България 2020 - рамков дългосрочен документ, който въз основа на анализ на ситуацията в държавата и тенденциите за развитие, определя визията и общите дългосрочни цели на националните политики за период от 10 години за всички сектори на държавното управление. Този документ е успешен опит за интегриране на секторните политики и териториалните им измерения.

Национална стратегия за регионално развитие - 2012-2022 г. ОПР на Сливен е съобразен с основните принципи на интегрираното развитие и подобряване на селищната среда, заложи в стратегията и насочени към възстановяване и обновяване на градските райони и селищата, повишаване на конкурентоспособността на селищата, укрепване на взаимовръзката населено място-регион и подобряване на социално-икономическата интеграция.

Национална стратегия за околната среда - 2005-2014 г. Цялостната визия и стратегическите цели за развитие на ОПР Сливен, групите проекти в плана, ще бъдат в съответствие с основната цел на този документ - подобряване качеството на живот на населението чрез осигуряване на здравословна и чиста околна среда и съхраняване на природното наследство на основата на устойчивото управление на околната среда.

Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г. – ОПР на община Сливен ще създаде онези предпоставки за желаното развитие на селищата и територията, което ще съответства на предвидените в НКПР роли за тази част на страната, подкрепящо развитието на съседните общини с високо ниво услуги. Чрез ОПР на община Сливен ще се реализират пространствени синергични ефекти, чрез които да се стимулира развитието на останалите населени места в общината и областта.

Национална стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания - 2008-2015 г. Целите на стратегията ще получат реализация чрез предвидените в ОПР Сливен действия за адаптиране на селищната среда към нуждите на хората с увреждания, които ще намерят приложение като задължителен елемент за достъпност във всички групи проекти.

Национална стратегия за борба с бедността и социалната изолация. ОПР на Сливен ще съдейства за постигане на целите на стратегията за социална интеграция на определени целеви групи чрез създаване на условия за достъп до заетост и до ресурси, вкл. и посредством проекти от типа „меки мерки“ за обучение и преквалификация, за мотивация и социална адаптация.

Национална жилищна стратегия на Република България и Национална програма за обновяване на жилищните сгради в Република България. С планиране на интервенции в жилищните сгради ще се

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

допринесе за реализиране на техните цели чрез създаване на устойчива среда на обитаване и обновяване на жилищни сгради, подобряване на експлоатационните им качества, свързани с енергийната ефективност.

Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма в Република България (2009-2013) и Стратегически план за развитие на културния туризъм в България. Съответствието произтича от бъдещото значение на туризма за социално-икономическия статус на община Сливен за неговото стимулиране, чрез подобряване на условията и инфраструктурата. ОПР на Сливен 2014-2020 ще възобнови комуникацията за културните и социални ценности на общината, ще поощри разработването на проекти за интегрирана консервация, адаптация и социализация на съхраненото недвижимо културно наследство в землищата на населените места. Община Сливен разработва Концепция за пространствено развитие, която ще интегрира по-тясно икономическите дейности с пространствените аспекти на регионалното развитие.

Вече разработените и одобрени стратегически документи на регионално ниво, също ще играят важна роля при определяне на стратегията на ОПР Сливен:

Регионалният план за развитие на Югоизточния район от ниво 2 2014-2020 г. Координирането на целите и приоритетите на ОПР на Сливен с тези на РПР на ЮИР от ниво 2 ще допринесе за постигането на целите и на двата документа и ще допълни ефекта от реализацията на мерките, предвидени в плана.

На областно ниво ОПР Сливен се съподчинява на *Областна стратегия за развитие на Област Сливен 2014-2020 г.* Тя определя насоките за развитие на съставните общини и на главните им градски центрове.

На Общинско ниво най-важните документи, чиито конкретни предложения ОПР на Сливен ще отчита, за да балансира развитието на населените места от общината са:

Действащ общ устройствен план на град Сливен – определящ основните насоки на устойчивото устройствено развитие на град Сливен и благоустрояване, както и по отношение на проектите за реализация, намиращи се неговото землище.

Подробни устройствени планове, одобрени и/или в процедура, от които най-важни ще са онези, които ще се отнасят до проектите за реализация, предвидени в ОПР Сливен 2014-2020г.

Структура на Общинския план за развитие на община Сливен 2014-2020г.

Общинският план за развитие на община Сливен е структуриран спрямо разпоредбите на чл. 13 от Закона за регионалното развитие (ЗРР). Включените необходими елементи разкриват състоянието и актуалната ситуация в обществото и икономиката, предвидената стратегия за развитие до 2020 и начините за нейното реализиране, включително конкретни проекти. Всеки един от дяловете на ОПР е разработен

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

според изискванията и Методическите указания за разработване на общински планове за развитие за периода 2014 – 2020 г. на Министерството на регионалното развитие (МРР) и Техническото задание.

Общинският план обединява следните основни части – анализ, оценка, стратегическа и финансово-индикативна част, набор от инструменти за реализация, наблюдение и актуализация на Плана.

Общата структура е организирана в следните осем раздела:

1. Анализ на икономическото и социалното развитие на общината;
2. Целите и приоритетите за развитие на общината за определен период;
3. Индикативна финансова таблица, обобщаваща необходимите ресурси за реализация на плана;
4. Индикаторите за наблюдението и оценката на плана;
5. Необходимите действия по наблюдението, оценката и актуализацията на плана;
6. Описание на необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност;
7. Програма за реализация на общинския план за развитие, с която се конкретизират проектите за неговото изпълнение, съответните финансови ресурси и звената за изпълнение на проектите;
8. Предварителната оценка на плана.

Демаркация между Общински план за развитие на община Сливен 2014-2020г. и Интегриран план за градско възстановяване и развитие на град Сливен 2014-2020г.

При изготвянето на Общинския план за развитие за периода 2014-2020 г. на община Сливен е спазена демаркация с Интегрирания план за градско възстановяване и развитие на Сливен (2014-2020 г.), изготвен по проект, финансиран от Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007-2013 г.

Параметрите на демаркацията между интервенциите по ОПРР и ОПАК се отнасят до следните параметри:

Териториален обхват на социално-икономическия анализ:

- В ИПГВР на гр. Сливен е извършено планиране, отнасящо се само до зоните за въздействие. „Зона с преобладаващ социален характер“, „Зона с потенциал за икономическо развитие“, „Зона на публични функции с висока обществена значимост“ определени с Решение на ОбС – Сливен. Зоните заемат 11,7 км², което е 51,0% от града;
- В ОПР на Сливен плановият процес обхваща териториите от гр. Сливен извън зоните за въздействие, землището на гр. Сливен извън устройствените граници на града и останалите 44 населени места от състава на Община Сливен заедно с техните землища;

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Цели и приоритети:

- В ИПГВР на гр. Сливен целите и приоритетите се отнасят само до град Сливен.
- В ОПР на община Сливен са идентифицирани цели и приоритети, отнасящи се до цялата община;

Проектни идеи:

- Проектните идеи в ИПГВР се отнасят единствено до обхвата на зоните за въздействие в рамките на регулационните граници на града;
- ОПР на Сливен разширява прилагането на проектни идеи, като включва предложения за кварталите извън зоните за въздействие по ИПГВР, както и 44 населени места от Община Сливен;

Индикатори за наблюдение:

- В ИПГВР индикаторите за мониторинг и контрол се отнасят до обхвата на зоните за въздействие;
- В ОПР на Сливен индикаторите за мониторинг и контрол се отнасят до територията на цялата община;

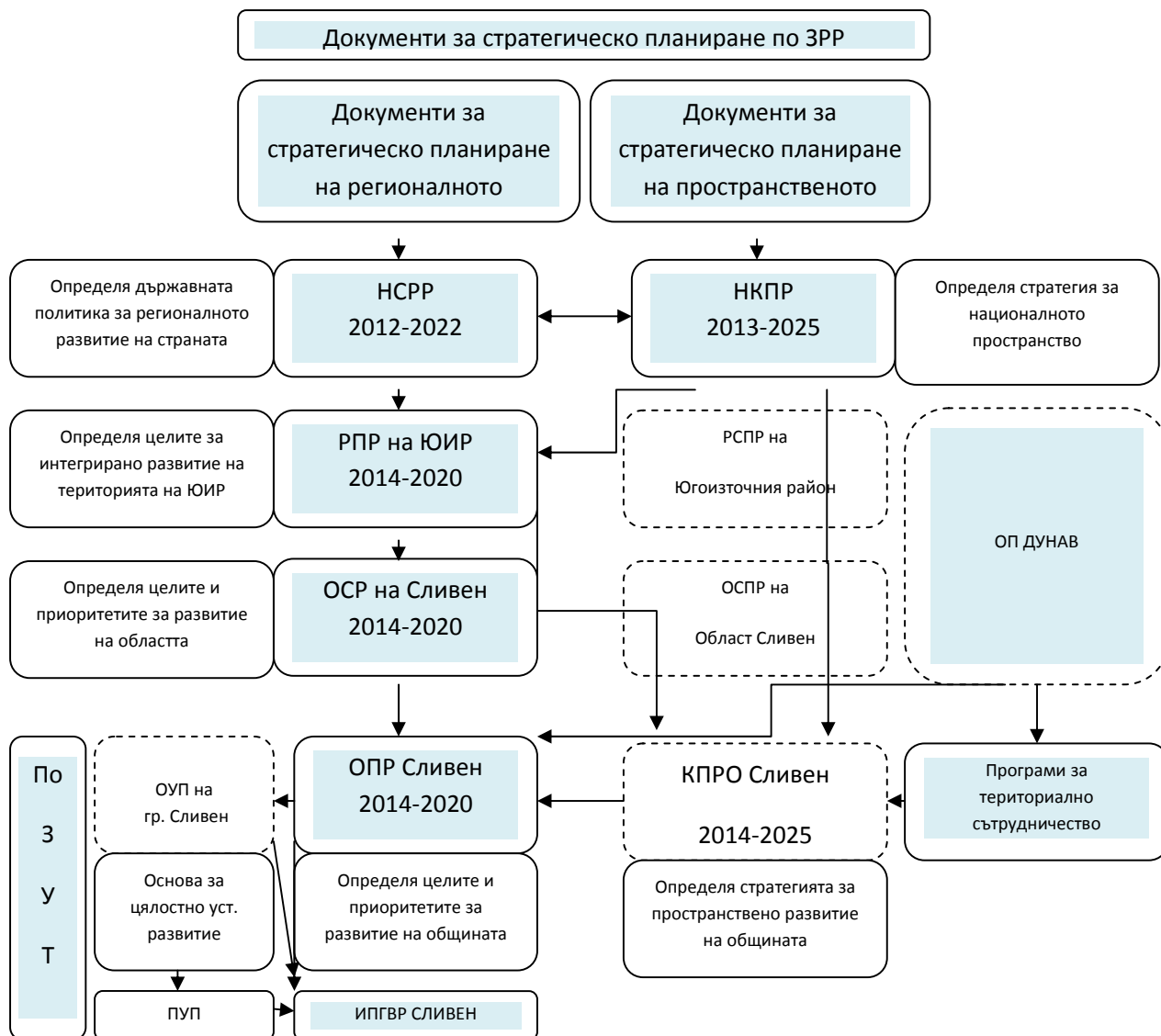
Заинтересовани страни:

- В ИПГВР на гр. Сливен заинтересованите страни и целевите групи са привлечени конкретно за изпълнението на ИПГВР в рамките на зоните за въздействие;
- В ОПР са заинтересованите страни имат по-широк обхват, като включват и развитието на останалите 44 населени места от състава на Община Сливен;

Програма за реализация:

- Програмата за реализация проследява изпълнението на ИПГВР в зоните за въздействие на територията на град Сливен;
- Програмата за реализация на ОПР на Сливен обхваща всички действия, отнасящи до територията на цялата Община.

Фигура 1. Взаимовръзка между ОПР на Сливен 2014-2020 със документите за стратегическо планиране по ЗРР, устройство на територията по ЗУТ и трансгранично развитие

Легенда:

—— Съществуващ документ

----- Документ, който предстои да бъде разработен или да влезе в сила

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

1. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО И СОЦИАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СЛИВЕН

1.1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА И ПРОФИЛ НА ОБЩИНА СЛИВЕН

Община Сливен се намира в Югоизточна България и заема площ от 1 366,6 км². По този показател тя се нарежда на първо място сред четирите общини от област Сливен. Площта на общината формира 38,6% от тази на областта, 6,9% от площта на Югоизточен район от ниво 2 и 1,2% от територията на България.

В административно отношение общината се намира в Район от ниво 2 - Югоизточен /NUTS II/, административна област - Сливен /NUTS III/, а самата община отговаря на европейската класификация LAU 1. Характерна особеност от административна гледна точка, е че общинският център - гр. Сливен, е център на едноименната област.

На север община Сливен граничи с община Антоново /област Търговище/ и община Котел /област Сливен/, на изток-югоизток - с общините Стралжа и Тунджа от област Ямбол. В посока юг-югозапад има обща граница с община Нова Загора /област Сливен/, а в посока запад - с общините Твърдица /област Сливен/ и Елена /област Велико Търново/.

От природногеографска гледна точка, територията на община Сливен заема части от различни природногеографски области - Стара планина, Средногорие, Задбалкански котловини. Според ландшафтно-екологичното райониране на България, общината попада частично в Старопланинската, Среднобългарската и Горнотракийско-Тунджанската ландшафтна област.

Старопланинската част е представена от най-източните разклонения на Елено-Твърдишка и най-западните периферни части от Котленска планина, разделени от прохода Вратник /1 070 m/, обширни територии от Сливенска планина и Гребенец, както и части от Стидовска планина. Територията на общината се пресича от главния вододел на Балканския полуостров и попада в обхвата 3 отточни области /Дунавска, Черноморска и Егейска/. В своите най-северни части, общината заема малък ареал от водосбора на Стара река /голям десен приток на р. Янтра, Дунавски отточен басейн/. На изток от прохода Вратник са изворните области на р. Луда Камчия, която оттича част от североизточните старопланински територии на общината към Черноморския басейн. Най-голям дял от Старопланинската област, заема водосборът на р. Тунджа. Нейните леви притоци /Беленска, Асеновска, Сотирска и др./, формират водосборите си по южните склонове на планините Елено-Твърдишка, Сливенска и Гребенец, и заедно с десните, идващи от склоновете на Сърнена Средна гора, оттичат територията към Егейския басейн. Най-високо издигната е

Сливенска планина при вр. Българка /1 180,5 m/. Това е и най-високата точка на територията на община Сливен. На изток от нея, седловината Ичера разделя планините Стидовска и Гребенец. Проходът Мараш /255 m/ отделя на изток територията на планината Гребенец от Терзийски баир.

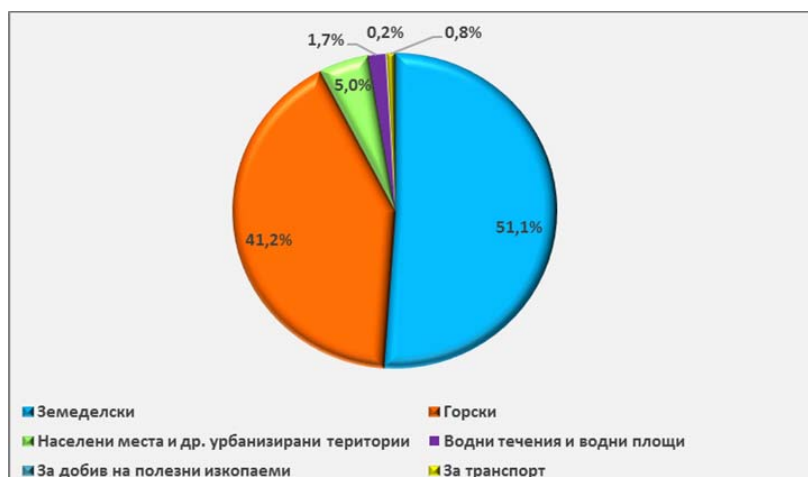
Южно от планинските дялове на Стара планина е разположена широко отворената и наклонена на юг, обширна Сливенска котловина със средна надморска височина от 150 m. Към териториалния обхват на общината, се включват западната и централна част на едноименната котловина. На запад котловината достига до землището на с. Бинкос, което попада в рамките на т. нар. Бинкоски праг на р. Тунджа, а на изток до равнинна територия, където е изграден транспортен възел „Петолъчката“.

Община Сливен заема малки части от Сърнена Средна /в землищата на селата Сърцево и Струпец на север, и Старо село и Злати войвода на юг/. Максималната надморска височина в тази част на общината, достига 533 m. На югоизток е разположен ниският Заешки рид, който също е част от Сърнена Средна гора. Извън границите на община Сливен, периферните източни части на рида, достигат р. Тунджа.

В най-южните части на общината - в района на гр. Кермен и селата Младеново и Биково, се редуват отделни ниски височини, разделени от блата. Те свързват Заешки рид със Светиилийските възвишения и представляват граничен район между Средногорието и Тунджанската хълмиста област.

Югоизточно от с. Желю войвода, долината на р. Тунджа напуска територията на общината и формира мястото с най-ниска надморска височина /135 m/.

По данни на НСИ, най-голям дял от площта на общината - 51,1% /698 986 дка/ заемат земеделските територии, следвани от горските, които формират 41,2% /563 698 дка/ от територията на община Сливен. Населените места и другите урбанизирани територии, съставляват 5% /67 927 дка/ от площта на общината.

Фигура 2. Баланс на територията на община Сливен към 31.12.2000 г. /територия по фонд, %/
По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Последно място по разглеждания показател, заемат териториите за добив на полезни изкопаеми - едва 0,15% /2 087 дка/, и за транспорт - 0,8% /11 031 дка/.

Към териториалния обхват на общината се включват 45 населени места, от които 2 града - Сливен и Кермен, и 43 села. По данни от последното преброяване на населението в страната към 01.02.2011 г. в община Сливен живеят 125 268 д., от които 74,6% /93 421 д./ в градовете и 25,4% /31 847 д./ в селата. Към същата дата на територията на общинския център живеят 91 620 д., които формират 98,1% от градското население в общината.

Според последни статистически данни за протичащите демографски процеси в страната към 31.12.2013 г. населението на общината възлиза на 123 122 д., които формират 63,5% от жителите на област Сливен /193 925 д./. Отчетеното намаление в броя на населението на община Сливен, спрямо преброяването през 2011 г., е 1,7% /2 146 д./.

Съотношението между населението по местоживееене, към 31.12.2013 г., е 74,2% /91 394 д./ градско население, спрямо 25,8% /31 728 д./ жители на територията на 43-те села в общината. Броят на населението на гр. Сливен отрежда на общинския център място сред средните градове в страната /с население между 30 и 100 хил. жители/. По смисъла на НКПР 2013-2025 г. модел „Изходно състояние” на йерархичната система градове-центрове, гр. Сливен е определен за град от 3-то йерархично ниво, към което се отнасят средни градове, центрове с регионално значение за територията на областите. В рамките на Югоизточния район от ниво 2, областният център Сливен, изпълнява балансираща роля на гр. Бургас, който е от второ йерархично ниво.

Общинският център гр. Сливен е разположен на 308 км от столичния град София /АМ Тракия/, на 178 км от гр. Пловдив, и на 117 км от най-голямото пристанище в България - Пристанище Бургас. В международен план гр. Сливен се намира на 138 км от Одрин, 370 км от Истанбул, 509 км от Солун и на 290 км от Букурещ. Географското разположение на общината в югоизточната част на страната предопределя близостта на общинския център до разположения в област Ямбол /община Елхово/ нов ГКПП Лесово - Хамзабейли /92 км/, който свързва Р. България с територията на Р. Турция. Транспортната достъпност и отвореност на общинския център се потвърждава и от неговата близост до Р. Гърция - гр. Сливен отстои на 134 км от ГКПП капитан Петко Войвода - Орменион. Благоприятното транспортно-географско положение на областния и общинския център създават добри предпоставки за неговото обособяване като транспортен и промишлен възел в югоизточната част на страната. /вж. Приложения/

1.2. ПРИРОДНИ УСЛОВИЯ И РЕСУРСИ

1.2.1. Оценка на природноресурсния потенциал

1.2.1.1. Геоложки строеж - морфоложки и литогенни особености

Голямата територия на община Сливен предполага разнообразие от гледна точка на нейните геоструктурни и литоложки особености. Северната част на общината попада в обхвата на Източнобалканската тектонска зона, отличаваща се с изразена северна вергентност. Нейните структури са навлечени върху тези на Предбалкана и Долнокамчийското понижение. В геоложкия строеж на тази зона участват Твърдишката и Котелската антиклинала, а в обсега на Сливенска планина е установен орографският ефект на Качулската антиклинала. С най-голямо значение от синклиналните структури е Лудокамчийският синклинорий.

По-голямата част от Сливенска планина попада в алохтона на Сливенския навлак, който се приема като фрагмент от Западнобалканската зона в граничната част между Източнобалканската и Средногорската зона. Тук се намира геоложкия феномен „Сините камъни“, изграден от пермски кварц-порфирни скали и туфи. Това са масивни, светли, сивозеленикави скали със синкав оттенък. Пермските скали са навлечени върху горнокредни отложения.

Източнобалканската зона е изградена от триаски варовици, доломити, пясъчници, аргилити и алевролити; горноюрски флиш; долно- и горнокредни конгломерати, пясъчници, мергели, аргилити, варовици, варовити мергели и др.; палеогенски пясъчници, конгломерати, варовици, глинести мергели, аргилити, алевролити, варовити глинени и др. Седиментните скали на кредата и палеогена са развити във флишки фациеси.

Средногорската зона заема част от югозападните територии на общината. Тя е формирана като дълбок и продълговат басейн, активно нагънат по време на ларамийската орогенеза на прехода към палеогена. Това формиране е свързано с фундамента на по-стари формации с допалеозойска и палеозойска възраст. Средногорската зона е изградена от метаморфозирани гранитоиди, мергели, варовици, доломити и пясъчници в областта на Бинкоския праг; от горнокреден флиш, мергели и варовици, и най-широко /в южната и източната част от зоната/ - от вулканогенно-седиментна задруга от туфи, пясъчници, мергели и варовици. Представени са и андезитните скали с горнокредна възраст, изграждащи някои от уединените възвишения.

Обширната Сливенска котловина е част от Задбалканската зона. Тя е свързана с т.нар. Задбалкански дълбочинен разлом, съставен от система разломи. В котловината се редуват малки и големи

грабени, отделени с хорстове. Върху грабените са образувани котловинни дъна, а върху хорстовете – котловинни прагове. Грабенът на Сливенската котловина е изпълнен с кватернерни пролувиални, алувиално-пролувиални и алувиални валуни, чакъли, пясъци и глини.

Геоложкото разнообразие на територията на община Сливен /наличие на скални образувания със специфични форми, уникалност и атрактивност/, създава благоприятни предпоставки за развитието на различни видове туризъм – планински, познавателен, спелео- и екотуризм, алпинизъм, практикуване на скално катерене и др. В тази връзка, с най-голямо значение се отличават кварц-порфирните скали „Сините камъни“, които са включени в защитената територия природен парк „Сините камъни“. В природния парк са разположени редица атрактивни от туристическа гледна точка скални образувания /Халката, Комините, Куклите, Еньова булка, Калоянови кули и др./, които имат голямо значение за развитието на планински туризъм. Широкото разпространение на карбонатите, създава добри условия за протичане на карстификация и образуване на характерните форми на повърхностния и подземния карст. Специфични геоложки образувания има и при гранитите, пясъчниците, андезитите, тувите и др., които могат да бъдат използвани като туристически ресурс.

1.2.1.2. Полезни изкопаеми

Стопанското значение на геоложката структура и литоложкото разнообразие на територията, е свързано с наличните минерални подземни ресурси. Община Сливен не притежава значими запаси на полезни минерални ресурси, но въпреки това още от Древността има данни за добив на каменни въглища, манганови и желязни руди. Територията на общината е разположена в източната част на Балканския басейн за добив на черни въглища с къснокредна възраст /Балканбас, рудник „Качулка“/. Отличава се с твърде сложен тектонски строеж и с 3 до 8 въглищни пласта. Въгледобивът в повечето от рудниците е прекратен. Въглищата са използвани главно в коксохимията и енергетиката. Находища на кафяви въглища и горивни шисти с палеогенска възраст има в Боровдолския басейн, които също не се експлоатират.

Рудните полезни изкопаеми са слабо представени на територията на общината. В района на гр. Кермен е установено находище на манган, без стопанско значение. Уранови руди са разработвани на територията на Сливенска планина /рудник „Сливен“, рудник „Сборище“/.

С по-голямо значение се отличават нерудните полезни изкопаеми. Находища на кварцит има при селата Струпец и Голямо Чочовени. Доломитни варовици се добиват в землищата на селата Бинкос и Струпец. Инертни материали се добиват от коритото на р. Тунджа при с. Бинкос, южно от с. Желю войвода и др. Добив на пясък се извършва в кариери северно от с. Калояново.

Добивът на полезни изкопаеми е свързан с нарушаване, унищожаване или създаване на нови /антропогенни/ релефни форми. Териториите, засегнати най-много от тази дейност в общината, са разположени в долината на р. Тунджа и възвишението, разположено южно от с. Бинкос. Голям проблем, свързан с опазването на околната среда, са нерекултивирани уранови рудници, които се намират в близост до общинския център.

1.2.1.3. Релеф

Територията на община Сливен попада в 4 хипсометрични пояса: низинен, хълмист, ниско- и среднопланински, като надморската височина варира между 135 /долината на р. Тунджа/ и 1 180,5 m /вр. Българка/. Хоризонталното разчленение на релефа в старопланинската част се изменя от 1,5 до 2,0 km/km². В средногорската, поради по-интензивните ерозионни процеси, разчленението се отличава с по-високи стойности - от 1,5 до 2,5-3,0 km/km². С най-слабо хоризонтално разчленение на релефа се характеризира Сливенското поле - 0-1,5 km/km². Вертикалното разчленение на релефа има най-високи показатели за територията на планините Сливенска и Гребенец - до 500 m/km², а средните стойности за старопланинския район се изменят между 200 и 300 m/km². В Сърнена Средна гора най-често вертикалното разчленение на релефа варира от 100 до 200 m/km². С най-ниски стойностите на разглеждания морфометричен показател, се отличава територията на Сливенската котловина - до 50 m/km².

Важен показател за скоростта на морфогенетичните процеси е средният наклон на склоновете. В старопланинската територия на общината, средните наклони са между 20 и 25°, а в планината Гребенец - 15-20°. Най-малки са тези стойности в Сливенската котловина, където наклоните достигат 0-2°.

От прохода Вратник на изток старопланинското било се разделя на два клона - северен, наречен Матор планина, и южен, наречен Удвой планина. На територията на общината, Матор планина е представена само със западните периферни части от Котелска планина. Удвой планина включва Сливенска планина, седловината Ичера и други два по-малки клона, които седловината допълнително разделя на северен и южен. Северният клон на територията на общината има малка площ и включва части от Стидовска планина. Южният е представен от планината Гребенец.

Многократно проявените етапи на издигане на територията през кватернера, са определили диференцираната морфогенетична дейност на ерозията и образуването на речни тераси в по-големите и изразителни долини. Разломната тектоника е предначертала и развитието на речната мрежа. Този процес проличава много добре при формирането на долината на р. Луда Камчия. Добрата залесеност на

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

територията намалява скоростта на ерозионните процеси. Те са най-интензивни по стръмния южен склон на Сливенска планина, подпомагани от по-слабо споените скали и липсата на горска растителност.

Развитата речна мрежа и седловините, са създали условия за прокарване на шосейната мрежа в старопланинската част от територията на общината. Това улеснява транспортните връзки с Дунавската равнина, Предбалкана, Черноморското крайбрежие, Горнотракийската низина. Стръмните склонове са създали много прагове и водопади по течението на реките, които повишават туристическата атрактивност на територията.

Карстовият релеф е представен добре на територията на Сливенска планина. Карбонатните скали, съвременните климатични условия, разломната тектоника, наклонът на скалните пластове, са създали условия за образуване на характерните форми на повърхностния и подземния карст. Те имат своето значение за туристическата и консервационната дейност в общината. Карстовите форми /пещери/ в природния резерват „Кутелка“, природните забележителности „Хайдушката пещера“ и „Бъчвата“, Змееви дупки, Орлови дупки и др., са част от най-характерните примери в това отношение.

Районът на Сърнена Средна гора на територията на община Сливен, попада в хълмистия хисометричен пояс /200-600 m/. Отличава се с интензивни ерозионни процеси, обусловени от по-големите наклони на склоновете, липсата на места на горска растителност, тектонските особености и др. Добре изразените разломи на север и на юг, предопределят особеностите на склоновете. По-стръмни са южните склонове с добре изразени фацети. На югоизток към р. Тунджа надморската височина постепенно намалява.

В района около гр. Кермен са разположени част от т.нар. средногорски хорстови възвишения, които се отличават със стръмни, разседно обусловени склонове. Между възвишенията са разпространени територии с алувиално-блатни наслаги, в някои от които се образуват и трайни блата - Младовското /Герена/, Скобелевското, Биковското, Голямото Керменско блато и др. От едно от тези блата, води началото си река Блатница. В този район най-издигнати са височините Борука /240-292 m/ и Керменските /232-254 m/. Низинно-хълмистият релеф и плодородните почви, са основните фактори, които са довели до превръщането на територията в обработваеми земи. Част от блатата са пресушени, има отводнителни канали. Това са едни от добре усвоените земеделски територии на община Сливен.

В Сливенската котловина преобладават негативните движения на земната кора и акумулацията. Старопланинското подножие е изградено от делувиялно-пролувиални наслаги, които образуват шлейф с най-голяма дебелина при планината Гребенец. Най-ниските части от котловината са известни като Сливенско поле /620 km²/, изградено от делувиялно-пролувиални, алувиални и алувиално-блатни наслаги.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Дебели алувиални покривки /повече от 30 m/ са разпространени по долината на р. Тунджа. Тя протича в южната периферия на котловината, където най-широко развитие имат речните тераси с височина 3-5 и 8-12m.

Слабите наклони, низинният релеф и широките речни тераси, създават добри условия за развитие на селското стопанство, за възникване на селища и изграждане на различни видове инфраструктура /социална, транспортна, комуникационна, енергийна и др./. Това е най-гъсто населената територия на общината, където е разположен и общинският център - гр. Сливен.

1.2.1.4. Климат и климатични ресурси

Територията на община Сливен попада в областта на преходно-континенталния климат. Основни фактори за неговото формиране са географското положение, особеностите на надморската височина и релефа, елементите на атмосферната циркулация, радиационните условия. Климатът в района се определя от въздействието на континентални и средиземноморски въздушни маси, както и от спецификата на релефа. През ниската орографска бариера на Източна Стара планина, нахлуват континентални въздушни маси от умерените и полярните географски ширини.

Обикновено проникването на тези въздушни маси, се съпровожда от силни ветрове и слабо проявени валежи. При продължително задържане на студен въздух в обсега на низинно-котловинния релеф, се създават устойчиви термични инверсии, придружени с мъгли и ниска слоеста облачност. Нахлуването на средиземноморските въздушни маси до известна степен е ограничено от Родопския масив.

Поради по-малката надморска височина, вертикалната климатична поясност в Източна Стара планина е слабо изразена.

Продължителността на слънчево греене за низинно-хълмистата част от територията на община Сливен, е средногодишно между 2200 и 2300 h с максимум през юли /300-320 h/ и минимум през декември /80-85 h/. Годишната сума на радиационния баланс в района на станция Сливен е 51,52 kcal/cm² с максимум през юли /9,08 kcal/cm²/ и минимум през януари /0,18 kcal/cm²/, с много близка ниска стойност и през декември /0,2 kcal/cm²/ . Прави впечатление липсата на отрицателни стойности, което е характерно за територии с по-голяма продължителност на слънчевото греене. Дори през зимата, когато ъгълът на падане на слънчевите лъчи е малък и денят е къс, стойностите са близки до 0, но остават положителни. Тези условия създават благоприятни предпоставки за отглеждането на редица земеделски култури.

Средногодишният брой на дните с мъгла в станция Сливен е 45,7, като най-много такива дни, се отчитат през месец декември - средно 9,2 дни. Във височина стойностите се увеличават - в местността

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

„Карандила“, средногодишно дните са 63,3, с максимумът през ноември - средно 11,1 дни. Средната годишна облачност в Сливен е 5,4 бала, с най-високи средни стойности през месец декември /7,0/, и най-ниски - през месец август /2,8 бала/. В местността „Карандила“ /ок. 1000 m н. в./ облачността е по-голяма: средногодишната стойност е 5,7 бала, максимумът е през януари /7,1 бала/, а минимумът - през август /4,0 бала/.

Радиационните условия на територията на Сливенското поле, са добра предпоставка за производство на соларна електроенергия.

Средната годишна температура на въздуха за станция Сливен е 12,4° C, като най-ниската средномесечна е през месец януари /+1,2° C/, а най-високата - през месец юли /+23,2° C/. Абсолютната максимална температура е измерена през месец август /+40,8° C/, а абсолютната минимална - през месец януари /-20,0° C/.

Ако проследим климатичните изменения на територията на община Сливен, от гледна точка промяната в температурата на въздуха, установяваме, че в периода 1979-2008 г., за ст. Сливен са отчетени следните средни стойности: най-ниска температура - януари +1,8° C, най-висока - юли +23,2° C, годишна +12,5° C. На база тези стойности, можем да посочим, че по-големи различия, се отчитат през зимния период, който е станал относително „по-топъл“. В резултат на това, средната годишна температура се е повишила с 0,1° C, а средната годишна температурна амплитуда е намаляла от 22° C на 21,4° C.

От агроклиматична гледна точка, са важни периодите на устойчиво задържане на температурите над 0, 5, 10 и 15° C. В течение на цялата година, температурата на въздуха се задържа устойчиво над 0° C. В 274 дни тя е над 5° C /между 7 март и 7 декември/, в 210 дни - над 10° C /между 3 април и 31 октомври/ и в 155 дни - над 15° C /между 3 май и 6 октомври/. Важни са температурните суми през активния вегетационен период /над 10° C/, които за станция Сливен са 3 865 °C /средна стойност за периода 1931-1985 г./. Предвид тенденцията на повишение на средните месечни температури, особено през зимния период, можем да предположим, че за последните 30-40 години, стойността на показателя бележи ръст. Посочената стойност се отнася към една от високите за страната, с изключение на районите по поречието на р. Струма на юг Кресненския пролом, части от Източните Родопи, Горнотракийската низина по поречието на р. Марица и Южното Черноморско крайбрежие.

Извънпланинската част на преходно-континенталната климатична област, към която се включва територията на общината, в агроклиматично отношение прилича на Дунавската равнина. В Горнотракийската низина и източните Задбалкански котловини климатът е умерено горещ /с температурни

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

суми за активния вегетационен период от 3700 до 4100° C/ и засушлив. В Източна Стара планина климатът е топъл /с температурни суми от 3100 до 3700° C/ и слабо засушлив.

Средните суми на годишните валежи, също могат да бъдат сравнени за различни периоди. В периода 1931-1985 г. средната годишна валежна сума в станция Сливен е 587 mm. Главният максимум на валежите е през май-юни /66-67 mm/, а главният минимум - през март /31 mm/. Отбелязват се и вторични максимум и минимум, съответно през ноември /61 mm/ и септември /32 mm/. Сезонното разпределение показва изравнени суми през пролетта и зимата, най-малко са валежите през есента, а най-много - през лятото. Прави впечатление типичната характеристика на преходността на климата, подчертана от разпределението на валежите - 2 максимума и 2 минимума, които са с почти изравнени месечни суми. Годишната сума не е висока, което според някои изследователи се дължи на ефекта на валежната сянка в южното подножие на Стара планина, който се проявява в цялата област на Задбалканските котловини. Във височина валежната сума се увеличава закономерно и в местността „Карандила” /1000 m н. в./ тя е 830 mm, с открояващ се главен максимум през май /112 mm/ и главен минимум през август /46 mm/. Преходността в режима на валежите, се запазва - добре проявени са вторични максимум /ноември/ и минимум /март/.

За периода 1979-2008 г. средната годишна сума за станция Сливен е 575 mm, най-ниската средна месечна сума е през октомври /34 mm/, а най-високата - през май /68 mm/, почти изравнена с тази през юни /67 mm/. Вторичният минимум е през март /35 mm/, а вторичният максимум - през декември /61 mm/. Тенденцията на почти изравнени месечни суми на максимумите и особено на минимумите се запазва, но се наблюдава изместване на вторичния максимум /от ноември към декември/, и на главния минимум /от зимата към есента/. Тъй като разликите в сумите не са значителни, можем да предположим, че се наблюдава слаба тенденция на увеличаване на преходно-средиземноморското климатично влияние върху режима на валежите. Налице е слаба тенденция на намаляване на годишната сума, която частично е резултат от намаляване на средномесечните суми през януари и февруари.

Съчетанието на по-високи зимни температури и сравнително малкото количество валежи, води до намаляване на водните запаси през този сезон. От друга страна, се засилва честотата на поройните валежи през годината, което води до редица неблагоприятни последици, свързани с процесите на ерозия, свличания, наводнения и други. За периода 1999-2008 г. се наблюдават много по-често големи денонощни валежни суми в различни части на страната, в т.ч. и на територията на община Сливен. За станцията, се регистрират 10 дни от този период, в които за едно денонощие се изваляват повече от 10% от годишната сума.

Максималният денонощен валеж в станцията е 73,8 mm, отчетен през месец юни 1932 г. В местността „Карандила“ тази стойност е по-висока - 97,6 mm и е измерена през април 1972 г. В течение на годината, преобладават дните с течни валежи, които са регистрирани през всички месеци. Най-много дни с дъжд има през пролетта, като максимумът е през месец май - средно 15 дни. Най-малко са през януари, февруари, август и септември - средно 6 дни. През студеното полугодие се регистрират повече дни с твърди валежи. За станция Сливен те са отчетени през месеците от октомври до април, като в четири от тях - от декември до март валежи от сняг има в над 50% от годините в периода 1931-1985 г. Най-много дни със снеговалеж има през януари - средно 5 дни. Продължителността на задържане на снежната покривка има важно климатично и стопанско значение. Средната продължителност на задържане на снежна покривка в станция Сливен за годината, е само 2 дни. Те се отчитат през второто десетдневие на месец януари.

Положителните средни месечни температури, тенденцията на тяхното повишение през последните 30 години, както и намаляването на валежните количества през зимните месеци, води до намаляване на средностатистически брой дни със снежна покривка. Тази особеност е характерна и за съседни територии в Горнотракийската низина и Тунджанската хълмиста област.

Периодите без валеж с максимална продължителност на територията на общината, са средно 14 дни през юли и октомври, като с близки стойности са август /13 дни/ и септември /13 дни/. През лятото и началото на есента, се оформя период на засушаване, свързан с намаляване в честотата и количеството на валежите, и отчитането на максимални стойности в хода на температурата. Това е важно условие за необходимостта от напояване на земеделските култури.

Важна е информацията за рискови метеорологични явления, като гръмотевичните бури и градушките. Районът на източните части на Средна гора и Задбалканските котловини, се отличава с по-голям брой бури и градушки годишно. Това се дължи на специфичната орография и на термодинамичния контраст по студените фронтове, които нахлуват от северозапад в следствие на по-силното нагряване на приземния въздух над Горнотракийската низина. Между 2 и 4 са случаите с градушка средногодишно в Задбалканските котловини. На територията на община Сливен, в Старо село, е разположен един от командните пунктове на изпълнителна агенция „Борба с градушките“. Той защитава територия от 2 150 km², 67% от която, са заети от зърнени култури, 20% - от технически култури, 9% - от лозя, и др.

Ветровата дейност е важна характеристика на климата в дадена територия. Средната годишна скорост на вятъра в ст. Сливен, е 2,5 m/s. С най-високи средни скорости са ветровете през зимата - януари и февруари /3,2-3,1 m/s/. Тяхната скорост отслабва през есенния период до 1,8 m/s. Преобладават северозападните ветрове. През студеното полугодие, когато ветровете духат с най-голяма скорост,

придобиват т.нар. „падащ“ характер, подобен на борá. При нахлуване на студени въздушни маси от североизток, се образува голям хоризонтален баричен градиент между северните и южните склонове на Стара планина. Студеният въздух се задържа от орографската преграда и „прелива“ през нея с голяма скорост. Продължителността на тези ветрове за ст. Сливен, е 2 денонощия, но има години и случаи, когато продължителността достига 4 денонощия и скорост над 20 m/s. Отчитани са ветрове и със скорост над 40 m/s. Характерна особеност е рязкото застудяване. Средногодишно за ст. Сливен се регистрират 17 дни с бороподобен вятър.

Отчитането на посоката и скоростта на вятъра, следва да намерят пряко отношение при създаването на устройствени планове на територията, изграждането на индустриални и добивни площадки и съоръжения, жилищни райони, сметища и др. Сливенската котловина и прилежащата верига на Източна Стара планина, са подходяща територия за производство на електроенергия на базата на ветровата дейност. Трябва да се има предвид и броят на дните с тихо време, при което във въздуха се задържат различни замърсители. Запрашаването на въздуха при тихо време е свързано и с активната земеделска дейност.

1.2.1.5. Потенциал за използване на ВЕИ

Добрите показатели за продължителност на слънчевото греене дават основание да се твърди, на територията на общината съществува много висок потенциал за използването на слънчевата енергия в качеството ѝ на възобновим източник на енергия. Такива фотоволтаични паркове са вече реализирани на територията на община Сливен. Възможност съществува и по отношение на добива на култури /рапица, соя, слънчоглед и др./ за производство на биогорива. Данните за скорост и честота на вятъра благоприятстват прогнозата на бъдещо използване и на вятърната енергия в отделни локалитети по територията. Тези условия на честота, сила и посока на вятъра благоприятстват изграждането на ветрогенератори произвеждащи електрическа енергия, каквито вече са инсталирани в землището на с. Тополчане.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Източник: www.solargis.info

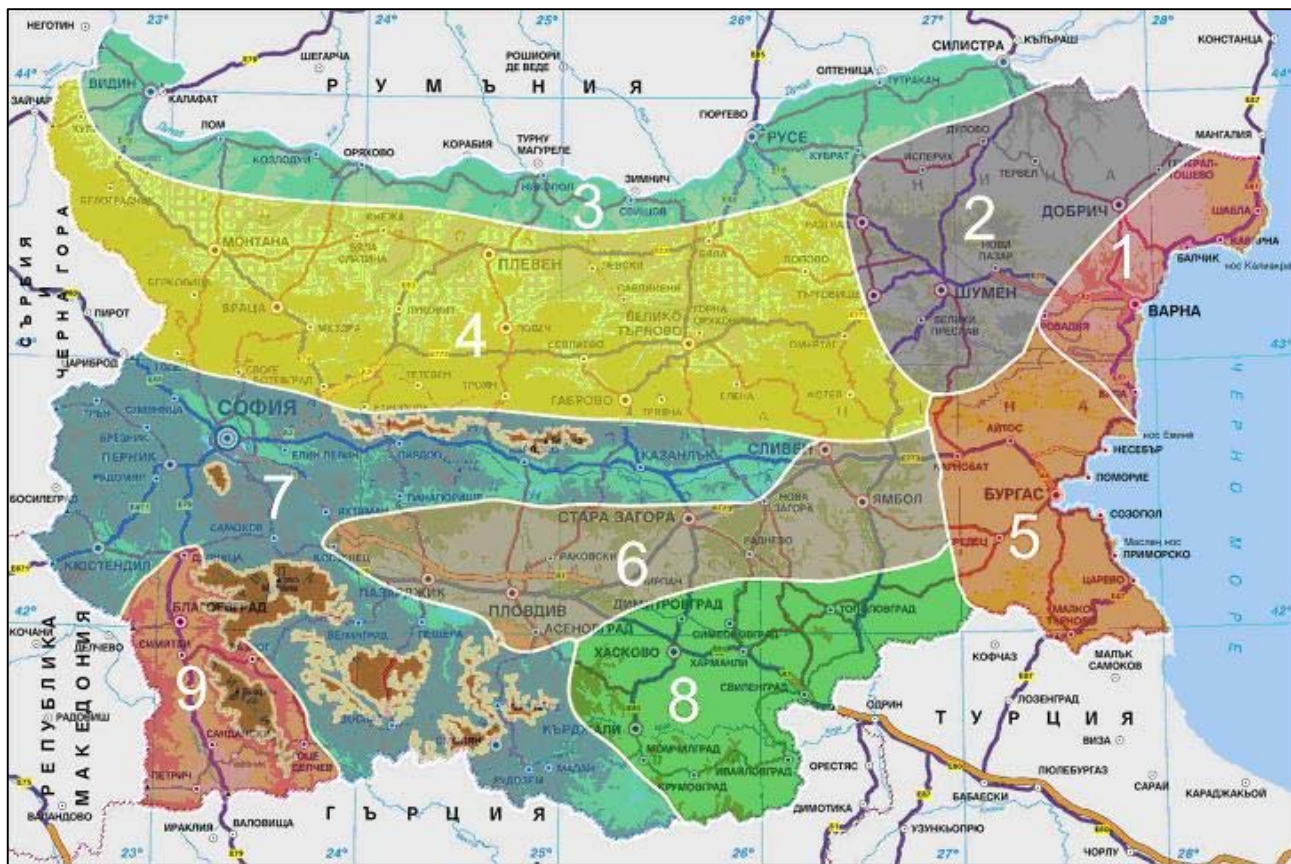
Европейски съюз

ОПАК Експерти в действие

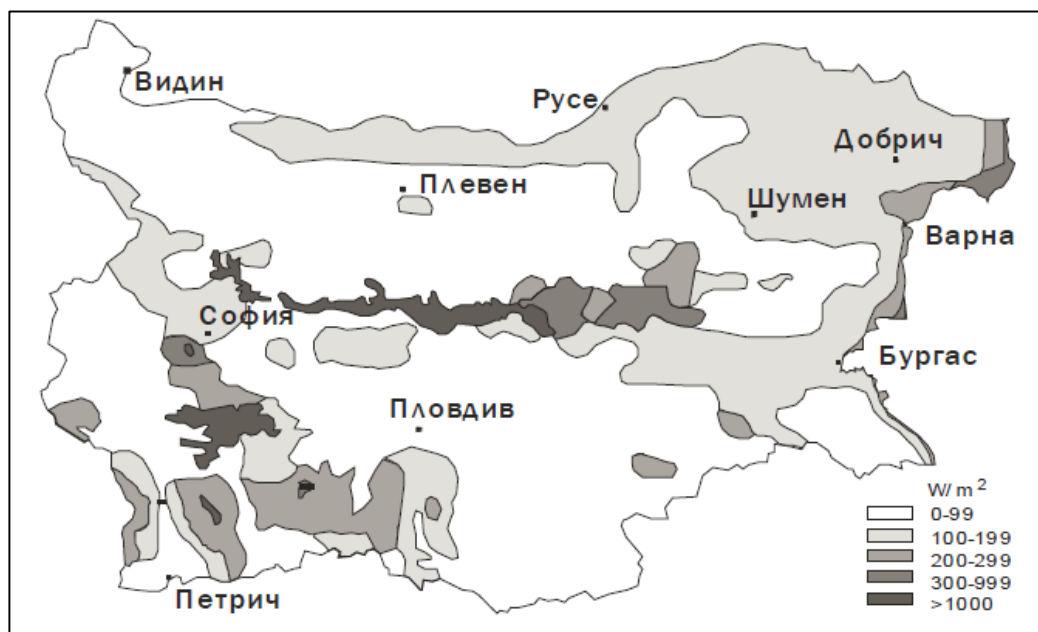

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Климатична зона	Южна България - централна част											
6												
Отоплителен сезон	Начало: 24 октомври Край: 6 април				Изчислителна външна температура				- 15,0 °C			
					Денградуси при средна температура в сградата 19 °C				2400			
Месец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Брой изчислителни дни в месеца												
	31	28	31	30	31	30	31	31	30	31	30	31
Средна месечна температура, °C												
	0,2	1,8	6,9	12,4	17,4	21,3	23,7	23,0	18,7	12,8	7,4	1,9
Средна месечна относителна влажност, %												
					69,3	66,3	60,7	60,0	65,7			
Среден интензитет на пълната слънчева радиация по вертикални повърхности, W/m2												
Север	27,7	38,5	53,3	68,1	78,7	86,1	83,8	76,7	61,8	44,0	29,7	23,5
Изток	58,5	71,8	84,5	97,9	111,1	130,2	126,6	130,7	111,1	78,2	56,4	47,0
Запад	58,5	71,8	84,5	97,9	111,1	130,2	126,6	130,7	111,1	78,2	56,4	47,0
Юг	109,5	118,4	111,4	97,3	91,8	103,9	103,5	129,6	142,0	121,0	100,5	88,5
Хоризонтална повърхност	69,5	96,9	132,8	171,0	199,1	232,7	226,8	228,2	177,3	111,1	70,9	55,3

Климатични зони по Наредба № РД-16-1058

Плътност на енергийния поток на вятъра по зони, Източник: МИЕ 2012

Както е видно от фигурата територията на община Сливен попада в територията с най-благоприятна плътност на вятъра 100-199 W/m² и 200-299 W/m². Риск по отношение на този ресурс е местния вятър „бора“, който се проявя през пролетта и есента. Местното наименование на вятъра може да се срещне и като „бура“ Неговите пориви имат ураганна скорост и могат да нанесат щети на ветрогенераторите.

1.2.1.6. Води и водни ресурси

В речните тераси на р. Тунджа има добри запаси на грунтови води. На места водите са напорни, разположени под глинести покривки. В плиоценските пясъчни и чакълести пластовете, са акумулирани води, които под ерозионното ниво на р. Тунджа, са напорни. Напорен характер имат и пукнатинно-карстовите води в триаските варовици, подложки на плиоцена. Сравнително водообилни са и делувиялно-пролувиалните отложения в подножните части на планините Сливенска и Гребенец.

В Сърнена Средна гора подземните води са ограничени. Пукнатинни води дават начало на многобройни, но малки извори. По-обилни са карстовите води при среднотриаските варовици и пукнатинните и пукнатинно-карстовите води в мергелните варовици. Термоминерални води, свързани с разломната зона на юг от Сърнена гора, са локализиран при Сливенските минерални бани. Те са с

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

температура 44–45° С и дебит 17 l/s. Минерализацията на водата е 1,977 mg/l, по химичен състав тя е хидрокарбонатно-сулфатно-натриево-калциева, азотно-въглекисела.

Основна речна артерия е р. Тунджа /348,5 km/, втората по дължина река в страната, в чието средно поречие попада значителна част от територията на общината. Посоката на течение на реката в рамките на общината, е от запад на изток-югоизток. Характерна е голяма асиметрия на водосборния басейн - дълги леви притоци и редуцирани десни притоци. По-важни леви притоци са: Беленска река /29,2 km, извира западно от прохода Вратник и се влива при с. Бинкос/, Асеновска река /35,6 km, изтича от извор в Сливенска планина, след град Сливен носи името Коруча и се влива в района на с. Самуилово/, Сотирска река /извира от Сидовска планина и се влива в Тунджа след с. Желю войвода/.

Водосборът на р. Тунджа на територията на общината, попада в областта с умерено-континентално климатично влияние върху речния отток, в подобласт със значително снежно подхранване и хидроложки район с преходно-континентално влияние върху водния режим. Периодът на пълноводие започва през декември и приключва през май. Главният максимум настъпва през пролетта - април-май, а вторичният - през зимата - месец февруари. Месеците с минимален отток са август и септември. Средният брой дни в годината с брегови лед, е между 10-12. По химичен състав водите са хидрокарбонатно-калциево-сулфатни.

От гледна точка на стопанската дейност, проблем представляват са речните прииждания /състояние на високи води за няколко дни/. За р. Тунджа в Сливенската котловина, средната честота на тези случаи, е различна и се проявява през всички месеци в годината. Най-много такива състояния се регистрират през периода на пълноводие. За р. Тунджа при ст. Елхово, това са месеците от февруари до април с 17,4%. Следващи по значение са месеците декември, януари и май. Продължителността на приижданията зависи от времетраенето и количеството на валежите, площта и формата на водосборния басейн, от средния наклон на територията и залесеността. По степен на поройност р. Тунджа в средното поречие, се класифицира като средно поройна. През 2005 и 2006 г., значителни наводнения опустошават големи територии в цялата страна, като засягат и водосбора на р. Тунджа. Наводнения, засягащи заливането на земеделски земи, са регистрирани както в минали, така и в последните години след този период.

През 2013 г. Басейновата дирекция за управление на водите в Източнобеломорския район, анализира и картографира райони със значителен потенциален риск от наводнения. Средното поречие на р. Тунджа на територията на община Сливен, попада в район с висок риск от наводнения. Според направения анализ, най-честата причина за наводненията са много интензивните и продължителни валежи. Наводненията през зимния период са резултат от съчетаването на снеготопене и интензивен валеж.

Проблемът с преодоляването на наводненията, е от изключителна важност за общината. Той създава риск за здравето и живота на хората, унищожаване на важни инфраструктурни обекти, земеделски земи и др.

Река Луда Камчия /200,9 km/ извира източно от прохода Вратник, с начален приток р. Голямата. Част от горното поречие на р. Луда Камчия, до с. Ичера, попада на територията на община Сливен. Водосбора на реката се отличава с добра залесеност. В поречието на реката са отчетени висок брой случаи на прииждания, които са най-изразителни в нейното средно и долно поречие. Преобладават дъждовните прииждания. При с. Ичера се извършва водовземане от течащи повърхностни води от река Луда Камчия.

Стара река /Лефеджа, 91,8 km/, десен приток на р. Янтра, отводнява най-северните територии на общината. Извира в местността Агликина поляна, северно от главното било на Елено-Твърдишка планина.

Важно значение при управлението и устойчивото използване на водните ресурси имат язовирите. За територията на общината с най-голямо значение е язовир „Асеновец“. Неговото предназначение е първостепенно за питейно-битовото водоснабдяване в общината и за общинския център - гр. Сливен.

1.2.1.7. Почвени ресурси

Разнообразният релеф и скална основа, надморската височина, климатичните условия и обширната територия, обуславят разнообразие в почвообразуващите фактори и типовете почви на територията на община Сливен.

В най-северните старопланински територии, северно от главното било, е разпространен ареалът на светлосивите горски почви /albic Luvisols, FAO, WRBSR/. Площите им са малки, подходящи са за почти всички видове култури, особено за тези с по-дълъг вегетационен период.

С по-малка площ и значение за общината са кафявите горски почви /Cambisols, FAO, WRBSR/. Те са разпространени в най-високите части на Елено-Твърдишка и Сливенска планина под букови гори. Имат основно горскостопанско значение. Техните ареали попадат в защитените територии на природен парк „Сините камъни“ и зоните от екологичната мрежа НАТУРА 2000.

Най-голяма площ в старопланинската част от територията на общината, имат канелените почви /chromic Cambisols, FAO, WRBSR/, силно излужени, до слабо оподзолени, на места в съчетание с рендзини /rendzic Leptosols, FAO, WRBSR/, ерозирани. Те заемат южните склонове на Сливенска планина, планините Стидовска и Гребенец. Отличават се с добре оформен и средно мощен профил /80-100 cm/. Хумусният хоризонт е тъмнокафяв и добре структуриран с мощност до 35 cm. Това са тежки глинести почви, които се характеризират с умерено естествено плодородие. Подходящи са за отглеждане на някои зърнени, технически и овощни култури. Необходимо е торене за повишаване на почвеното им плодородие.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Сливенската котловина е заета предимно от площите на алувиалните и алувиално-ливадните /Fluvisols, FAO, WRBSR/, песъчливи и песъчливо-глинести почви. В подножните старопланински части е разпространена ивицата на делувиалните и делувиално-ливадните /Colluviosols, FAO, WRBSR/ песъчливи и песъчливо-глинести, каменливи почви.

С най-голямо значение за земеделието са алувиално-ливадните почви. Имат песъчлив и песъчливо-глинест механичен състав. Притежават хумусен хоризонт с мощност от 10 до 40 cm. По-голяма част от тези почви, се отличават с високо плодородие. Подходящи са главно за зеленчукопроизводство, и за фуражни, технически и овощни култури.

Речните тераси на р. Тунджа са създали добри условия за развитие на ливадните черноземовидни почви, които на места са заблатени, и имат тежък до лек песъчливо-глинест механичен състав. Те имат добре развит хумусен хоризонт до 60-70 cm и мощност на профила до 90-100 cm. Известни са с високото си плодородие и са подходящи за отглеждане на всички зърнени, технически, фуражни и зеленчукови култури. За повишаване на плодородието им е необходимо регулиране на нивото на подпочвените води и умерено торене.

В района, южно от гр. Кермен, има малки ареали заети от смолници /Vertisols, FAO, WRBSR/. Имат тежък механичен състав, смолисто-черен цвят и голяма мощност на хумусния хоризонт. Имат добро естествено плодородие и са подходящи най-вече за отглеждането на някои зърнени, технически и фуражни култури, и по-малко - за зеленчуци и овощни видове.

В същия район, са развити ливадно-канелени и тежко песъчливо-глинести почви, чиито особености се свързват с постоянните или периодични блата.

В района на Сърнена Средна гора се срещат типични и излужени канелени почви, на места ерозирани.

Територията на община Сливен се отличава с голямо разнообразие от почвени типове, чието плодородие варира от ниско /в планинските райони/, през добро до много добро, и високо /в котловината и крайречните райони/. Най-активна земеделска дейност, с най-големи обработваеми територии, се развива в ареалите на алувиално-ливадните, ливадно-черноземовидните, канелените почви и смолниците. Потенциалните проблеми в областта на почвените ресурси, са свързани с опасността от засоляване, изтощаване и намаляване на почвеното плодородие при неправилно третиране и обработване на почвите. Част от почвеният фонд е подложен на активни ерозионни процеси и замърсяване. Особено рискови в това отношение са районите около сметищата, пътните артерии, nereкултивирани рудници и кариери, индустриалната зона на общинския център и др.

1.2.1.8. Биологично разнообразие и горски ресурси

1.2.1.8.1. Растителност

Климатичните условия, в съчетание с особеностите на релефа, скалната основа, почвеното разнообразие и антропогенната дейност, са създали териториални различия в разпространението на естествената растителност в границите на община Сливен. Планинските дялове от Източна Стара планина са запазили вековни гори с висока консервационна стойност, както и по-млади гори с важно значение за горското стопанство и дърводобива. В растителната покривка на района преобладават горите от благун, цер, мизийски бук и горун. В състава на техните дървостои единично или по групи се срещат явор, планински ясен, воден габър, келяв габър, мъждрян и др. Благунът образува обширни чисти фитоценози върху по-сухи терени предимно с южно изложение и силикатна скална основа /до 600 m н.в./. Формациите на горун заемат влажни склонове най-често със северно изложение или близко до него /до 500-600 m н.в.). В пояса от 700 до 1 180,5 m н. в. доминират гори от горун, бук и габър, в състава на които се срещат шестил, дива череша, явор, ясен, бряст и др. Широко разпространени са храстите на глога, шипката, дряна и др.

В следствие на интензивно експлоатиране, горските ресурси са претърпели деградационни изменения. Увеличени са площите на нископродуктивните гори от келяв габър и на ксеротермните тревни формации /белизма, садина и др./, като последните са много характерни за планините Сливенска и Гребенец.

Монодоминантни букови гори с висока консервационна стойност, са разпространени на територията на природен парк „Сините камъни“, обявен през 1982 г. Високите части на парка, са заети и от смесени букови съобщества. В местността Кушбунар расте чиста вековна букова гора на възраст от около 400 г. На някои места са извършвани и залесителни мероприятия с бял, черен бор, ела, смърч и др. В парка има 108 вида с национален и международен статус на защита, ендемити и терциерни реликти. По-важни от тях са: урумово лале, нежен лопен, давидов мразовец, персийски крайспорник, горска съсънка. На територията на гр. Сливен расте природната забележителност вековен полски бряст.

В Сърнегорската част от територията на общината, преобладават вторични гори от космат дъб и келяв габър, храсти от келяв габър. По-ограничено разпространение имат благун-церовите формации, които на много места също са смесени с келяв габър.

Селскостопанските земи в Сливенската котловина, са разположени на мястото на гори от цер и благун, летен и дръжкоцветен дъб, космат и виргилиев дъб и др.

1.2.1.8.2. Животински свят

Разнообразието от планински горски и открити територии, низинно-хълмисти котловинни и крайречни пространства в съчетание с интензивната антропогензация, са обусловили по-голямо разнообразие на фауната в старопланинската територия на община Сливен. На територията на природен парк „Сините камъни“ са установени 244 бр. гръбначни и 1 153 бр. безгръбначни видове. В Червената книга на България са включени 45 вида, от които 32 вида са застрашени от изчезване - шаран, смок мишкар, пъстър пор, вълк, бухал, кръстат орел, скален орел, малък лешояд и др. От ихтиофауната местни видове са балканската пъстърва, маришка мряна и лещанка.

От Клас Земноводни често срещани видове са дъждовникът, гребенестият тритон кафявата крастава жаба, откритите ливади са обитавани от кримският гуцер, а припечните места от зеления гуцер. Ограничено е разпространението на шипобедрената костенурка и на шипоопашатата костенурка. Най-често се среща смокът мишкар, може да се види и пепелянка.

От най-многобройната и подвижна група гръбначни - птиците, често се срещат големия синигер, горската дърволазка, имеловия дрозд, гривяка и много други.

Средногорието се обитава от средноевропейски видове. От едрите бозайници се срещат дивата свиня и сърната, от хищниците - най-често лисицата. В сравнение със старопланинската част, тук влечугите и земноводните имат по-широко разпространение. Това са и преобладаващата част от гръбначните видове в Сливенската котловина и обширните агрофитоценози по долината на река Тунджа.

1.2.1.9. Елементи на националната екологична мрежа - Защитени природни територии и защитени зони по НАТУРА 2000

Към териториалния обхват на община Сливен се включва изцяло природен парк „Сините камъни“, с намиращите се в него резерват, защитени местности и природни забележителности: резерват „Кутелка“, защитени местности „Божура“, „Агликина поляна“, „Хайдут дере“, природни забележителности „Халката“, „Песченик“, „Бъчвата“, „Хайдушка“ и др. Извън територията на парка са местността „Железни врата“ и находище „Блатно кокиче - Дебелата кория“.

Силната антропогензация в района на община Сливен и уникалността на някои ландшафти и видове, силно застрашени от намаляване на ареала /популацията/ или от изчезване, са довели до обявяването на няколко защитени зони от европейската екологична мрежа НАТУРА 2000. Едни от тях са обявени по Директивата 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна: „Река Тунджа“, „Сините камъни“, „Гребенец“, „Горна Луда Камчия“, „Луда Камчия“, „Река Мочурица“,

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

„Котленска планина”, „Твърдишка планина”, „Гора Желю войвода”, „Гора Блатец”, „Гора Тополчане”. По Директивата за птиците 79/409/ЕЕС зоните са: „Адата-Тунджа”, „Каменски баир”, „Сините къмъни-Гребенец”, „Котленска планина”. /вж. Приложения/

1.2.1.10. Основни изводи относно природно-ресурсния потенциал на община Сливен

Община Сливен е сред най-големите по територия административни единици в България. Заема централно място в териториалния обхват на областта /Сливен/ и северната част района от ниво 2 /Югоизточен/. Географското разположение на общината създава отлични предпоставки за разгръщането на активна стопанска дейност и развитие на ефективно сътрудничество на всички нива в областта и района. Основно значение в тази насока има разработването и прилагането на обоснована и ресурсно осигурена инфраструктурна, главно транспортна и икономическа политика, ориентирана към промишленост, логистика, земеделие, животновъдство и алтернативен туризъм. Значително предимство за община Сливен е съвпадането на общинския и областния център, което се изразява във висок потенциал за съгласувано развитие в контекста на Областната стратегия за развитие на Сливен /за периода 2014-2020 г./ и регионалните концепции за пространствено развитие и устойчивост.

Общината се отличава с много благоприятно транспортно географско положение, способствано както от основни субпаралелни /жп линията София-Бургас и изградени връзки с близко преминаващата автомагистрала Тракия/, така и от субмеридионални /Сливен-Велико Търново, Сливен-Ямбол, Сливен - Русе/ транспортни връзки. Основен транспортен център е град Сливен. Важно значение за общината имат вътрешнообластните комуникации и особено връзката Сливен – Нова Загора и Сливен-Котел за въвличането на малките селища в централната и южна част на територията в по-активен стопански живот.

Общият наклон на топографската повърхнина е към долината на река Тунджа. Низинният релеф е отлична предпоставка за обработването на земите, изграждането и поддържането на инфраструктура, благоустрояването на населените места. Планинските ландшафти на север създават добри условия за развитие на планински и алтернативен туризъм.

Територията е в зоната на влияние на Тунджанския сеизмичен район /с три геодинамични локалитета - Сливенски, Ямболски и Елховски/, отличаващ се с повишена съвременна активност. Това крие определени рискове за населението и стопанството на общината и следва да бъде предмет на целенасочено планиране за защита от бедствия, аварии и катастрофи.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Литоложката основа благоприятства за формирането на богатото почвено разнообразие на района и обилието на подземни водни ресурси. Вниманието изискват хълмистите терени за недопускане на ерозионни процеси, водещи до деструкция на почвите и влияещи върху условията на речните водосбори.

Запасите на полезни изкопаеми са незначителни и няма да оказват съществено влияние върху социално-икономическото развитие на общината в бъдеще.

Климатичните режими по територията благоприятстват комфорта на населението. Като неблагоприятни могат да бъдат посочени недостатъчните валежи и високият брой на дните с мъгли. Рискните фактори се свързват с възникването на условия за проява на екстремни обилни извалявания, чиито последици имат силно негативен ефект - наводнения, ерозия, деструкция. Условията предполагат още проява на летни засушавания, възможност за възникването на горски пожари, дефицит на атмосферна и почвена влажност.

В агроклиматично отношение територията се определя като умерено гореща и с висок риск от засушаване. При използване на поливни мероприятия тя има висок потенциал за развитие на всички интензивни подотрасли на растениевъдството.

Добрите показатели за продължителност на слънчевото греене дават основание да се твърди, че в района съществува много висок потенциал за използването на слънчевата енергия в качеството ѝ на възобновим източник на енергия. Възможност съществува и по отношение на добива на култури /рапица, соя, слънчоглед и др./ за производство на биогорива, както и ветрова енергия.

Районът се характеризира със слаба отточност и високо изпарение, което обуславя висок потенциал от засушаване. Голям процент от речните води се формират за сметка на подземните води, което изисква тяхното опазване. Районът е рисков по отношение на наводненията и съпровождащите ги нарушения на речните корита и промени в заливната тераса. На това основание важно значение за стопанската практика имат хидротехническите корекции и завиряванията.

Поддържането на водните ресурси изисква специално внимание по отношение на: поддържането на естествената горска растителност, както и на растителността в речно-заливните тераси; почистването на речните корита от плаващи наноси и укрепване на речните брегове, където това е необходимо; съгласуване на изгражданата транспортна и друга инфраструктура с характеристиките на релефа и наличния потенциал за провокиране на ерозионни процеси.

Районът се отличава със значителни почвени ресурси, създаващи предпоставки за организация на широкопектърно земеделие. Опазването на почвите е съвременна необходимост и тя се свързва с възможни проблеми, породени от естествени фактори като ерозионни процеси /особено в лявото хълмисто

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

поречие на Тунджа/, преовлажняване, деструкция в условията на наводнения. На това основание почвената покривка е уязвима на антропогенно натоварване, предимно в посока замърсяване, засоляване /при напояване/, деструкция на почвения профил.

Територията се отличава с богато биоразнообразие. Съхраняването и поддържането му изисква повишено внимание за умело интегриране на тези територии в стопанската организация на територията.

Естествената растителност има функциите на основен фактор за формирането на водните и почвените ресурси в общината, за предотвратяване на наводненията и смекчаване на негативните ефекти от засушаванията. На това основание е необходимо тяхното поддържане и опазване в близки до естествените им характеристики, както и ограничаване на антропогенизацията в горски условия за недопускане на процеси на фрагментация и деструкция. /Вж. Приложения/

1.3. СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

1.3.1. Обща характеристика на икономическото развитие на община Сливен - основни показатели

Община Сливен се отличава с важно значение за икономическото развитие на Югоизточния район от ниво 2 и в частност за област Сливен. Разположението на гр. Сливен, концентрацията на работна сила и добрата степен на изграденост на различни видове инфраструктура, отрежда на града ролята на регионален център на икономически растеж.

Стойностите на основните икономически показатели на предприятията на нефинансовия сектор в периода 2003-2008 г. следват тенденция на постепенно покачване. Годишите 2009 и 2010 се характеризират с намаление в стойностите на следните икономически показатели: произведена брутна продукция, нетни приходи от продажби, среден годишен брой на наетите лица, разходи за придобиване на дълготрайни материални активи. За същия период /2009 и 2010 г./ се констатира увеличение на средната годишна работна заплата, но в същото време се увеличава броят на регистрираните безработни лица. През последната изследвана 2011 г., се отчита ръст в стойностите на три от ключовите икономически показателя: произведена продукция, нетни приходи от продажби, разходи за придобиване на дълготрайни материални активи.

	2003 г.	2004 г.	2005 г.	2006 г.	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.
Произведена бруто продукция /хил. лв./	490 230	642 668	768 509	946 806	1 068 856	1 213 570	1 044 023	974 601	1 136 558
Нетни приходи от продажби /хил. лв./	763 226	964 034	1 155 144	1 418 732	1 618 540	1 707 560	1 612 139	1 474 317	1 650 840
Наети лица /среден годишен брой/	28 673	30 408	30 931	32 852	33 606	33 953	31 050	28 405	27 414
Средна годишна работна заплата /лв./	2 816	2 981	3 240	3 521	3 995	5 046	5 790	6 083	-
Регистрирани безработни /бр./	9 817	10 155	8 834	6 735	5 339	5 205	7 455	7 736	-
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи /хил. лв./	95 754	107 652	135 277	170 274	221 626	256 068	245 382	137 353	1 021 253

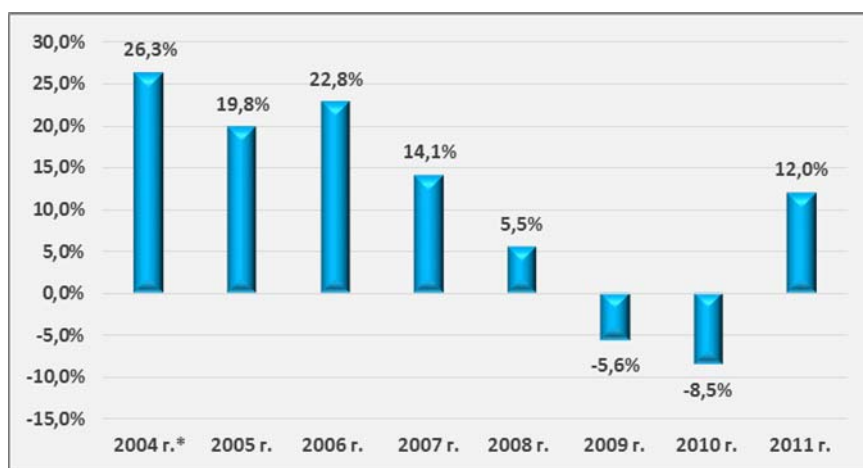
Таблица 1. Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия в община Сливен по години

По данни на: Общинска администрация, <http://www.sliven.bg/>, Областна стратегия за развитие на област Сливен 2014-2020 г.

В периода 2003-2008 г. реализираните нетни приходи от продажби на стоки и услуги в нефинансовия сектор на община Сливен се характеризират с годишен темп на нарастване между 26,3%

/200 808 хил. лв./ за 2004 г., спрямо 2003 г. - отчетен най-висок годишен ръст в периода и 5,5% /89 020 хил. лв./ през 2008 г., спрямо предходната 2007 г. - най-ниска стойност на показателя за петгодишния период.

През 2009 г. стойността на реализираните нетни приходи от продажби в нефинансовия сектор на общината бележи спад спрямо 2008 г. с 5,6%, равняващи се на 95 421 хил. лв. През следващата изследвана 2010 г. отчетените нетни приходи на нефинансовите предприятия са със 137 822 хил. лв., или с 8,5% по-малко в сравнение с приходите за 2009 г., т.е. отчетеното годишно намаление нараства с 2,9% през 2010 г., спрямо предходната 2009 г. През последната разглеждана 2011 г. темпът на промяна се отличава с положителна стойност - реализираните нетни приходи от продажби в нефинансовия сектор - бележат ръст в размер на 176 523 хил. лв. спрямо 2010 г., равняващи се на 12%.

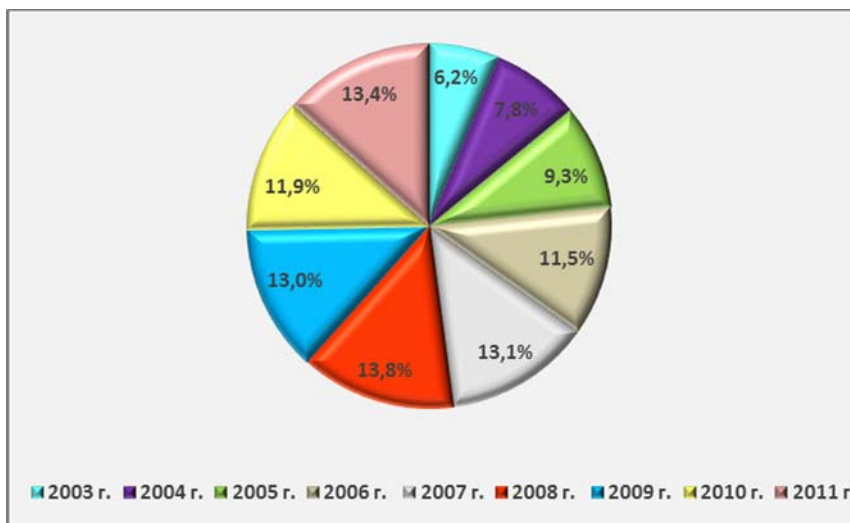

Фигура 3. Годишен темп на промяна на нетните приходи от продажби в нефинансовия сектор на община Сливен в периода 2003-2011 г. /%/

/* спрямо 2003 г./

По данни на: Общинска администрация, <http://www.sliven.bg/>

Реализираните нетни приходи от продажби в нефинансовия сектор на община Сливен в периода 2003-2011 г., са в размер на 12 364 532 хил. лв. Делът на реализираните приходи по години варира между 13,8% /1 707 560 хил. лв./ през 2008 г., когато е отчетена най-висока стойност на разглеждания показател и 6,2% /763 226 хил. лв./ през 2003 г., когато е реализиран най-малък дял от нетните приходи от продажби за целият деветгодишен период. Делът на приходите за 2011 г. /13,4%/, се отличават със стойност, близка до тази за 2008 г. /годината, в която е реализиран най-голям дял от нетните приходи за разглеждания период/.

Фигура 4. Дял на реализираните нетни приходи от продажби в нефинансовия сектор на община Сливен по години /%/ По данни на: Общинска администрация, <http://www.sliven.bg/>

През 2011 г. отчетените нетни приходи от продажби в предприятията от нефинансовия сектор на община Сливен са в размер на 1 650 840 хил. лв., които са реализирани в 4 967 предприятия. Броят на нефинансовите предприятия на територията на общината формират 72,6% от предприятията в нефинансовия сектор на област Сливен /6 838 бр./.

Общината е основен икономически фактор в областта. В периода 2003-2011 г. стойността на произведената брутна продукция в нефинансовите предприятия варира между 490 230 хил. лв. през 2003 г., когато е отчетена най-ниска стойност на показателя и 1 213 570 хил. лв. през 2008 г. е констатирана най-благоприятната стойност за целия деветгодишен период. През последната изследвана 2011 г. произведената брутна продукция е в размер на 1 136 558 хил. лв. Тази стойност е по-висока с 16,6% или със 161 957 хил. лв. спрямо стойността на показателя за 2010 г. /974 601 хил. лв./.

На база тези стойности можем да заключим, че отчетеният ръст в размера на произведената брутна продукция през 2010 г. постепенно се доближава до стойността за 2008 г. /най-висока за периода/ и свидетелства за процес на стабилизиране икономическото развитие на община Сливен.

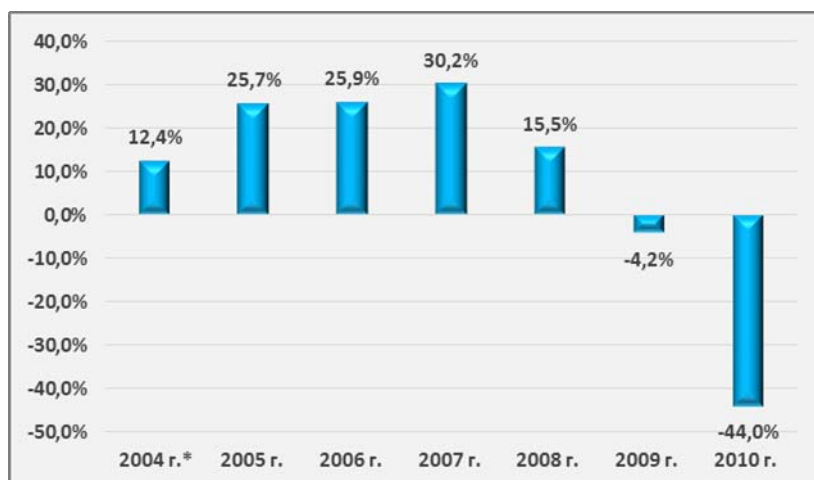
Броят на заетите лица в нефинансовия сектор на общината нараства в периода 2003-2008 г. - от 28 673 през 2003 г., на 33 953 през 2008 г. /най-висока стойност за периода/.

През последните три изследвани години /2009-2011 г./, този брой бележи постепенен спад, в резултат на което през 2011 г. достига най-ниска стойност за целия деветгодишен период /заети лица - 27 414 д./.

В периода 2003-2010 г. размерът на средната годишна работна заплата в нефинансовия сектор на община Сливен бележи над стопроцентен ръст, равняващ се на 3 267 лв. /от 2 816 лв. през 2003 г., достига

до 6 083 лв. през 2010 г./ В същото време, броят на регистрираните безработни лица през 2010 г. /7 736 д./, надвишава с 48,6% /2 531 д./ броят на безработните през 2008 г. /5 205 д./, когато е отчетена най-благоприятна стойност за периода 2003-2010 г.

В периода 2003-2010 г. разходите за придобиване на дълготрайни материални активи /ДМА/ в нефинансовия сектор на община Сливен варират между 95 754 хил. лв. през 2003 г. /най-ниска стойност за периода/, и 256 068 хил. лв. през 2008 г., когато е отчетена най-висока стойност за изследвания период. Годишният темп на нарастване на разходите за придобиване на ДМА, варира от 12,4% през 2004 г., когато разходите са с 11 898 хил. лв. повече спрямо 2003 г., до 30,2%, равняващи се на 51 352 хил. лв. през 2007 г. в сравнение с 2006 г. През 2008 г. темпът на нарастване намалява /отчетен годишен ръст с 15,5%/, но се характеризира с ясно изразен положителен характер. През 2009 г. годишният темп на разходите за ДМА придобива отрицателна стойност, като констатираният спад е в рамките на 4,2% /10 686 хил. лв./ в сравнение с предходната година. През 2010 г., стойността на разглеждания показател бележи спад с 44%, равняващи се на 108 029 хил. лв. по-малко в сравнение с 2009 г. През 2011 г., ДМА в нефинансовия сектор на община Сливен са в размер на 1 021 253 хил. лв., т.е. отчита се над шесткратен ръст, равняващ се на 883 900 хил. лв., в сравнение със стойността на изследвания показател за предходната 2010 г.

Фигура 5. Годишен темп на промяна в стойността на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи в нефинансовия сектор на община Сливен по години /%/

/* спрямо 2003 г./

По данни на: НСИ, <http://www.nsi.bg/>

По данни на НСИ, най-голям дял от разходите за ДМА, формират - „Добивна, преработваща и друга промишленост“; „Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване“; „Операции с недвижими имоти“; Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“; Транспорт, складиране и пощи“; „Хотелиерство и ресторантьорство“; „Строителство“.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

През 2011 г. на територията на община Сливен функционират 4 967 нефинансови предприятия, които формират 72,6% от предприятията в нефинансовия сектор в областта /6 838/. Близко 92% /4 564 бр./ от предприятията в общината се отнасят към категория „микро предприятия“ с до девет заети лица. На следващо място се нареждат малките фирми /от 10 до 49 заети/ - 335 бр., които формират 6,7% от нефинансовите предприятия в община Сливен.

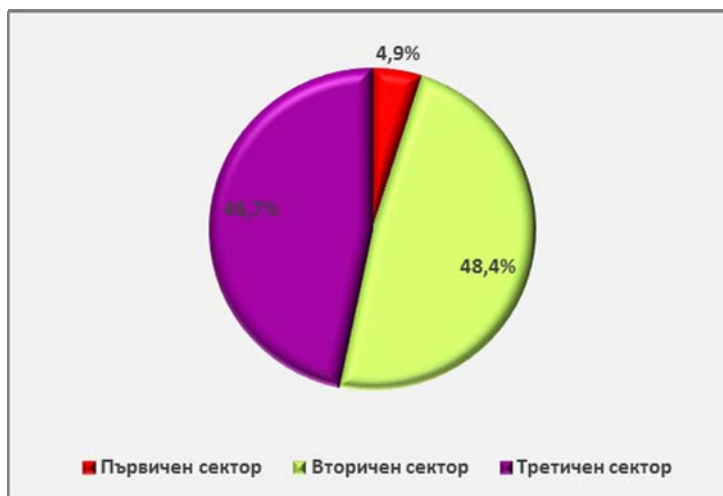
През 2011 г. в микро и малки предприятия са ангажирани съответно 32,9% /9 011 души/ и 24,1% /6 617 души/ от заетите лица в общината /27 414 д./.

1.3.2. Структура на общинската икономика по икономически сектори

Характерът на местната икономика се определя от влиянието на различни фактори: спецификите на природноресурсния потенциал на територията, демографските фактори и условия, особеностите на селищната мрежа, параметрите на различните видове инфраструктура, наследените производствени традиции и съвременните пазарни тенденции. Комплексното влияние на тези групи фактори обуславя индустриално-аграрната специализация на икономиката на община Сливен.

Основополагащо място в структурата на икономиката на община Сливен заема вторичният сектор, който през 2011 г. формира 48,4% от реализираните нетни приходи от продажби в нефинансовия сектор на общината. На второ място се нарежда третичният сектор със стойност на разглеждания показател, близка до тази за вторичния сектор - 46,7%. Първичният сектор формира едва 4,9% от реализираните нетни приходи от продажби в предприятията на нефинансовия сектор в местната икономика.

Сравнявайки структурата на местните икономики по икономически сектори на територията на останалите три общини в областта, следва да отбележим, че третичният сектор заема първо място в структурата на нетните приходи в нефинансовия сектор на общините Котел - 78,4% и Твърдица - 47%. В община Нова Загора, водещо място заема вторичният сектор - с дял от 54% от реализираните нетни приходи от продажби в нефинансовия сектор.

Фигура 6. Структура на реализираните нетни приходи от продажби в нефинансовия сектор в община Сливен през 2011 г. по икономически сектори

По данни на: Областна стратегия за развитие на област Сливен 2014-2020 г.

По отношение на показателя произведена брутна продукция в община Сливен /974 601 хил. лв. през 2010 г./, следва да отбележим, че вторичният сектор формира 70,1% от създадената продукция в местната икономика. Посочената стойност бележи спад с 9,4 процентни пункта, равняващи се на 70 479 хил. лв., спрямо предходната 2009 г.

1.3.2.1. Първичен сектор

Към териториалния обхват на община Сливен се включват 45 населени места, 19 от които попадат в планински територии. Преобладаващата равнинна част отрежда на общината най-голям дял в първичния сектор сред четирите общини в областта. Въпреки традиционния характер на сектора в икономическата структура, произвежданата продукция се явява по-малко конкурентоспособна на фона на другите два икономически сектора. Недостатъчната степен на пазарна ориентация на първичния сектор се дължи както на по-ограничения териториален ресурс за производствена дейност, така и на относително ниските изкупни цени на продукцията, произвеждана в сектора. За целия изследван период сектора се развива на база помощите изплатени по линия на ПРСР 2007-2013г.

За периода 2008-2010 г. икономическа дейност „Селско, горско и рибно стопанство“ /според КИД от 2008 г./ заема относителен дял съответно от 1,8%, 1,9% и 2,6% в структурата на реализираните нетни приходи от продажби по икономически дейности в нефинансовия сектор на община Сливен. През 2010 г. заетите лица в разглежданата икономическа дейност формират 2,9% от заетите в предприятията на нефинансовия сектор в общината.

През 2011 г. реализираните нетни приходи от продажби в нефинансовите предприятия на първичния сектор са в размер на 80 891,16 хил. лв., които формират 4,9% нетни приходи от продажби в нефинансовия сектор на община Сливен /1 650 840 хил. лв./.

През 2012 г. на територията на община Сливен са регистрирани 2 056 стопанства с различен юридически статус, които формират 68,1% от стопанствата в областта /3 018 бр./.

В периода 2006-2009 г., броят на регистрираните стопанства бележи ежегоден ръст. От 2010 г. се отчита постепенно намаление в броя на стопанствата, като през 2012 г. достигат стойност от 621 бр., равняващи се на 23,2%, в сравнение с 2009 г. В отделни години на наблюдавания седемгодишен период регистрираните стопанства в община Сливен формират между 63,8% и 68,1% от всички стопанства на територията на областта.

	2006 г.	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.
Община Сливен	2 198	2 340	2 592	2 677	2 080	1 865	2 056
Област Сливен /общо/	3 337	3 582	4 060	4 130	3 129	2 789	3 018
Дял от общия брой в областта	65,9%	65,3%	63,8%	64,8%	66,5%	66,9%	68,1%

Таблица 2. Регистрирани стопанства в община Сливен по години /бр./

Източник: Областна стратегия за развитие на област Сливен 2014-2020 г.

1.3.2.1.1. Земеделие

Земеделските територии заемат 51,9% /по вид територия/, равняващи се на 709 607 дка от площта на община Сливен. Обработваемите площи формират 83,2% /590 572 дка/ от земеделските територии в т.ч.: 203 016 дка (34,4%) - поливни площи.

Особеностите на природноресурсния потенциал /характеристиките на релефа, климатичните и почвените условия/ на територията на община Сливен предопределят отрасловата структура на земеделското производство, което се отличава с ясно изразена растениевъдно-животновъдна специализация.

Общият брой на земеделските стопанства /вкл. стопанства без използвана земеделска площ - ИЗП/, през 2010 г. е 7 810, които формират 53,2% от стопанствата в област Сливен /14 681/. Броят на стопанствата в общината, които попадат в категория “стопанства с използвана земеделска площ“ е 7 651, които формират близо 98% от земеделските стопанства. Следователно броят на стопанствата без ИЗП е 159, които съставляват 2% от земеделските стопанства в община Сливен.

В периода 2003-2010 г. броят на стопанствата в общината намалява от 11 975 /2003 г./ на 7 810 /2010 г./, т.е. отчетеното намаление е в порядъка на 4 165 бр., равняващи се на 34,8%. В същото време се констатира ръст в общия размер на използваната земеделска площ - от 403 382,8 дка през 2003 г., на 494 588,8 дка през 2010 г. Средният размер на ИЗП през 2010 г., е 64,6 дка.

По отношение на размера на използваната земеделска площ /от по-малко от 10 дка до над 500 дка/, земеделските стопанства на територията на община Сливен попадат в различни категории. През 2010 г. най-голям дял от стопанствата с ИЗП заемат тези с размер до 10 дка - 65,5% /5 013 бр./, докато най-голям размер използвана земеделска площ /равен или по-голям от 500 дка/ се пада на 150 стопанства, които стопанисват 342 988,6 дка, равняващи се на 69,3% от използваната земеделска площ /494 588,8 дка/.

	0 дка	>0 дка и <10 дка	>=10 дка и <20 дка	>=20 дка и <100 дка	>=100 дка и <500 дка	>=500,0
Брой стопанства	159	5 013	945	1 182	361	150
Използвана земеделска площ	-	16 146,8	13 011,1	49 029,2	73 413,1	342 988,6

Таблица 3. Земеделски стопанства в община Сливен през 2010 г. - по класове използвана земеделска площ /дка/
Източник: Общинска администрация, <http://www.sliven.bg/>

Броят на лицата, влагащи труд в земеделски стопанства в община Сливен през 2010 г. е 16 019 д., в т.ч. 1 011 д. /6,3%/ - попадат в категория “несемейна работна сила” и 15 008 д. /93,7%/, се включват към категория “семейна работна сила”. Общият брой на работната сила в земеделските стопанства на общинско ниво формира 55,6% от общия брой за област Сливен /28 809 д./.

1.3.2.1.1.1. Растениевъдство

Ясно изразеният растениевъдно-животновъден характер на земеделското производство отнежда на община Сливен водещо място сред четирите общини в областта, както по отношение броя на регистрираните земеделски стопанства, така и от гледна точка производството на определени видове земеделски култури.

През 2010 г. най-голяма площ заемат земеделските стопанства /1 786 бр./, специализирани в отглеждането на зърнени култури - 235 322,6 дка, които формират 63,5% от обработваемата площ на стопанствата в общината. На следващо място се нареждат стопанствата, които отглеждат технически култури - 84 300,2 дка, равняващи се на 22,7% от площта на обработваемата площ в земеделските стопанства.

Най-голям брой стопанства на територията на общината - 5 294 бр., попадат в категория “семейни градини”, които формират 69,2% от стопанствата с използвана земеделска площ на територията на община Сливен. Въпреки този голям брой, стопанствата в тази категория обработват едва 3 052,5 дка, или 0,8% от обработваемата земя в земеделските стопанства. Голям е и броят на стопанствата, специализирани в отглеждането на ягоди, пресни зеленчуци /вкл. картофи/ и цветя - 2 060 бр., или близо 27% от земеделските стопанства с ИЗП в общината.

Използвана земеделска площ	
Стопанства - 7 651 бр.	Площ - 494 588,8 дка
Обработваема земя	
Стопанства - 4 101 бр.	Площ - 370 786,4 дка
Зърнени култури	
Стопанства - 1 786 бр.	Площ - 235 322,6 дка
Технически култури	
Стопанства - 287 бр.	Площ - 84 300,2 дка
Фуражни култури	
Стопанства - 1 969 бр.	Площ - 22 809,9 дка
Ягоди, пресни зеленчуци /вкл. картофи/ и цветя	
Стопанства - 2 060 бр.	Площ - 4 309,8 дка
Други площи от обработваемата земя	
Стопанства - 416 бр.	Площ - 24 043,9 дка
Семейни градини	
Стопанства - 5 294 бр.	Площ - 3 052,5 дка
Постоянно затревени площи	
Стопанства - 1 075 бр.	Площ - 74 386,3 дка
Овощни видове и други трайни насаждения без лозя	
Стопанства - 3 088 бр.	Площ - 31 257,6 дка
Лозя	
Стопанства - 3 482 бр.	Площ - 15 606,0 дка

Таблица 4. Брой стопанства и категории използвана земеделска площ в община Сливен през 2010 г.

По данни на: Общинска администрация, <http://www.sliven.bg/>

През 2012 г. община Сливен заема водещи позиции сред останалите общини в областта в производството на редица земеделски култури. По отношение специализацията на растениевъдството, от гледна точка на произведените количества, общината е специализирана в отглеждането на пшеница - 56 065 т., винени лозя - 28 000 т., праскови - 16 000 т., ечемик - 15 226 т., царевица - 7 500 т., слънчоглед - 7 200 т.

Лозарството е традиционен отрасъл за територията на общината. Впечатление прави, че 28 000 т. или 98,8% от общопроизведените 28 330 т. лозя, са винени сортове, т.е. десертните видове, заемат едва 1,2% в производствената структура на лозарството в община Сливен.

По отношение на относителния дял в общата структура на производството, общината заема водещо място в отглеждането на следните земеделски култури: кайсии - 100%, лешници - 100%, арония - 98,9%, праскови - 95,5%, пъпеши - 94%, дини - 91,4% от общото производство в областта.

Зеленчукопроизводството е развито в равнинните територии на общината. Въпреки високия относителен дял на община Сливен в производството на пипер, домати и картофи на фона на общото производство в областта, размерът на произвежданите количества, не позволява тяхната пазарна ориентация.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Вид култура	Област Сливен /общо/		Община Сливен		%*
	Засети площи /дка/	Производство /тона/	Засети площи /дка/	Производство /тона/	
пшеница	416 200	157 276	160 000	56 065	35,6%
ечемик	116 200	37 666	51 000	15 226	40,4%
в т.ч. есенен	102 600	32 725	45 000	13 126	40,1%
в т.ч. пролетен	13 600	4 941	6 000	2 100	42,5%
ръж	3 350	436	600	66	15,1%
тритикале	7 250	2 467	3 000	1 050	42,6%
маслодайна рапица	74 580	8 292	21 000	282	3,4%
царевица	43 300	21 248	15 000	7 500	35,3%
сил царевица	17 000	17 830	4 000	4 000	22,4%
слънчоглед	231 200	25 271	80 000	7 200	28,5%
пипер	530	334	450	270	80,8%
домати	1 020	866	880	730	84,3%
картофи	4 200	2 860	2 000	1 500	52,4%
дини	1 140	1 642	1 000	1 500	91,4%
пъпеши	875	861	800	809	94,0%
тютюн ориенталски	210	23	-	-	-
овес зърно	11 800	1 392	9 000	1 080	77,6%
фуражен грах	1 700	200	1 500	180	90,0%
сорго	1 600	110	1 000	80	72,7%
кориандър	40 900	2 703	25 000	1 500	55,5%
ябълки	2 865	1 184	1 300	720	60,8%
праскови	19 147	16 757	17 000	16 000	95,5%
круши	530	128	450	120	93,8%
кайсии	400	90	400	90	100,0%
малини	70	7	-	-	-
ягоди	560	74	100	15	20,3%
лозя-винени	66 890	46 557	36 000	28 000	60,1%
лозя-десертни	1 568	591	600	330	55,8%
шипки	560	33	500	30	91,0%
арония	117	91	100	90	98,9%
маслодайна роза	137	35	-	-	-
люцерна	18 170	3 419	10 000	1 500	43,9%
череша	9 740	1 174	5 700	750	63,9%
сливи	4 330	1 210	2 700	875	72,3%
лавандула	955	184	100	13	7,1%
лешник	40	4	40	4	100,0%
бадеми	2 460	152	1 500	105	69,1%
орехи	963	110	450	54	49,1%
вишни	150	20	50	10	50,0%

* Относителен дял на община Сливен в общото производство на областта.

Таблица 5. Отглеждани земеделски култури в община Сливен през 2012 година /засети площи и производство/

По данни на: Общинска администрация, <http://www.sliven.bg/>

1.3.2.1.1.2. Животновъдство

Животновъдството в община Сливен е представено от птицевъдство, овцевъдство, говедовъдство, свиневъдство. Подходящите природни и климатични условия на територията, създават благоприятни предпоставки за развитие на планинско и екологично животновъдство. Въпреки това, неговите позиции в общината, са по-слаби от тези на растениевъдството. Сред основните проблеми в развитието на

животновъдството се откроява липсата на достатъчна обвързаност със стремеж към повишаване на ефективността и пазарната ориентация на произведената продукция.

През 2010 г. най-голям брой от животновъдните стопанства заемат птицевъдните - 3 865 бр., където се отглеждат 73 429 бр. животни. На следващо място се нареждат свиневъдните стопанства - 2 358 бр., които отглеждат 14 165 бр. животни, и овцевъдните - 1 787 бр., с 32 013 бр. животни.

Говеда и биволи	
Стопанства - 991 бр.	Брой - 11 746 бр.
Крави и биволици	
Стопанства - 782 бр.	Брой - 6 829 бр.
Овце	
Стопанства - 1 787 бр.	Брой - 32 013 бр.
Кози	
Стопанства - 1 419 бр.	Брой - 5 961 бр.
Свине	
Стопанства - 2 358 бр.	Брой - 14 165 бр.
Еднокопитни	
Стопанства - 1 362 бр.	Брой - 1 528 бр.
Птици	
Стопанства - 3 865 бр.	Брой - 73 429 бр.
Зайци	
Стопанства - 659 бр.	Брой - 6 478 бр.
Пчелни семейства	
Стопанства - 296 бр.	Брой - 8 448 бр.

Таблица 6. Брой стопанства по видове животни в община Сливен през 2010 г.

По данни на: Общинска администрация, <http://www.sliven.bg/>

През 2012 г. община Сливен заема водещо място сред четирите общини в областта в отглеждането на говеда - 42,6%, овце - 47,2%, кози - 34,8% и пчелни семейства - 59,2%. В отглеждането на биволи, свине, птици и зайци, общината заема второ място след община Нова Загора.

По данни за 2013 г., отглежданите кози на територията на общината, съставляват 34% от козите в областта /първо място в област Сливен/, а отглежданите свине - 36% /второ място след община Нова Загора с дял от 56%/.

	Област Сливен /общо/	Община Сливен	%*
Говеда	28 719	12 235	42,6%
Биволи	207	57	27,5%
Овце	78 613	37 118	47,2%
Кози	15 457	5 383	34,8%
Свине	12 421	4 480	36,1%
Птици	405 184	184 746	45,6%
Пчелни семейства	16 190	9 589	59,2%
Зайци	7 723	2 038	26,4%

* Относителен дял на община Сливен в структурата на общия брой за областта

Таблица 7. Брой на отглежданите животни в община Сливен през 2012 г.

Източник: Областна стратегия за развитие на област Сливен 2014-2020 г.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Развитието на земеделското производство в община Сливен се свързва с проявата на множество проблеми от различно естество, които играят роля на задържащ фактор в стремежа към оползотворяване потенциала за развитие на земеделието. Сред тези проблеми се открояват: обезлюдяването на селските територии, застаряването на населението, все още има пустеещи земи, недостатъчните инвестиции, невъзможността за прилагане на нови технологии, раздробеността за земята, ниските изкупни цени на произвежданата продукция, както и наличието на множество посредници между производители и потребители. До известна степен, тези проблеми произтичат от трудностите на сектора в национален мащаб, както и неясната му специализация и пазарна ориентация.

1.3.2.1.2. Горско, ловно стопанство и риболов

Горските територии в община Сливен заемат 554 291 дка /по вид територия/, равняващи се на близо 40,6% от площта на общината. Посочената стойност формира 39,2% от горските площи в областта /1 414 441 дка/ и отрежда на общината първо място по разглеждания показател сред четирите общини в област Сливен.

По данни на Регионална дирекция на горите - Сливен, горите заемат 57 054 ха от горските територии в общината, в т.ч. 49 605 ха /86,9%/ - широколистни, и 7 449 ха /13,1%/ - иглолистни гори. Широколистните високостеблени гори формират 26,8% /13 315 ха/ от площта на широколистните гори в община Сливен. Посочената стойност за площта на горите на територията на общината нарежда община Сливен на първо място по разглеждания показател сред четирите общини в областта.

По отношение разпределението на горите в общината според тяхната собственост най-голям дял заемат държавните горски територии - 43 623 ха, равняващи се на 76,5. На второ място със значително по-нисък дял, се нареждат общинските горски територии - 15,5% (8 866 ха). Последно място по разглеждания показател заемат горските територии, собственост на юридически лица - 31 ха, равняващи се 0,1% от общата площ на горския фонд в община Сливен.

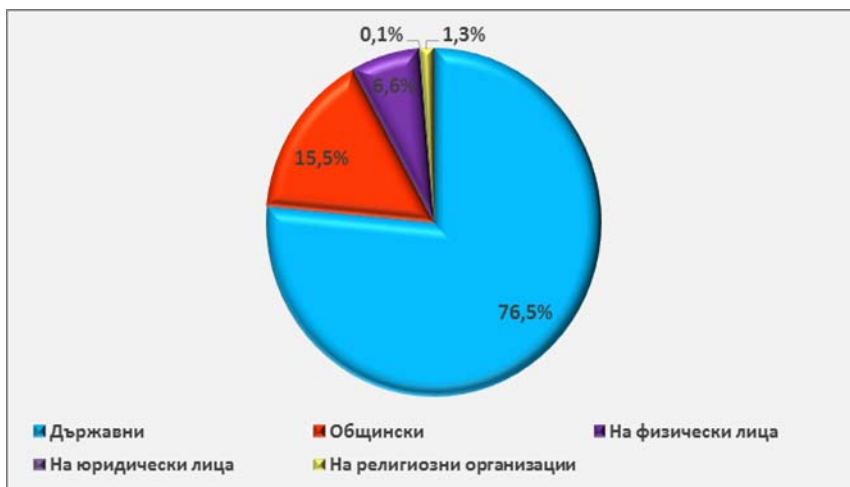
Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Фигура 7. Разпределение на горските територии в община Сливен според собствеността

Източник: Областна стратегия за развитие на област Сливен 2014-2020 г.

На територията на община Сливен функционират 2 Държавни горски стопанства /ДГС/ - „Сливен“ и „Стара река“. Ловностопанските територии в рамките на ДГС „Сливен“, заемат площ от 36 142 ха, 2,7% /983,2 ха/ от които, са залесени с широколистни и иглолистни видове.

Отчетените приходи от дървесина на територията на община Сливен в периода 2007-2011 г. са на обща стойност от 9 252 055 лв., които формират 32,6% от тези приходи на територията на областта /28 380 919 лв./. Посочената стойност отрежда на общината второ място по разглеждания показател в областта /след община Котел - с приходи в размер на 13 330 531 лв./.

В рамките на общинския център - гр. Сливен функционира Ловно рибарско дружество - Сливен, специализирано в развъждане на риба и дивеч. Сред основните услуги на Дружеството се открояват организиране на ловни мероприятия и киноложки изложби.

В периода 2007-2011 г. приходите от ловна дейност в община Сливен са в рамките на 290 353 лв., които съставляват близо 29% от общата стойност на приходите в областта /1 005 071 лв./. Констатираният размер на приходите на общинско ниво отрежда на община Сливен второ място сред четирите общини в областта /след община Твърдица с приходи в размер на 417 218 лв./.

1.3.2.2. Вторичен сектор

Стойностите на основните икономически показатели отреждат на вторичния сектор водещо място в структурата на икономиката на община Сливен. През 2011 г. произведената продукция в нефинансовите предприятия на сектора е в размер на 764 174 хил. лв. и формира 67,2% от произведената продукция в нефинансовия сектор на общината.

Броят на предприятията във вторичния сектор /850 бр./ формира 17,1% от нефинансовите предприятия на територията на община Сливен. Дълготрайните материални активи /ДМА/ в сектора са на обща стойност от 505 064 хил. лв., равняващи се на 49,5% от техния общ размер в нефинансовия сектор на общината. Броят на заетите лица във вторичния сектор /11 526 д./, съставляващи 42% от общия брой на наетите лица в община Сливен.

Икономическа дейност*	Предприятия /брой/	Произведена продукция /хил. лв./	ДМА /хил. лв./	Заети лица /брой/
Община Сливен /общо/	4 967	1 136 558	1 021 253	27 414
Добивна промишленост	-	-	-	-
Преработваща промишленост	552	597 180	373 390	9 453
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	33	37 312	73 346	352
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	7	-	-	-
Строителство	258	129 682	58 328	1 721
Общо за вторичния сектор	850	764 174	505 064	11 526

* Според КИД от 2008 г.

Таблица 8. Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия на вторичния сектор в община Сливен за 2011 г. по икономически дейности

По данни на: Областна стратегия за развитие на област Сливен 2014-2020 г.

Сред икономическите дейности на вторичния сектор, които се отличават с най-голям принос към местната икономика, се откроява икономическа дейност „Преработващата промишленост“, която формира 34,5% /508 639 хил. лв./ от реализираните нетни приходи от продажби в нефинансовия сектор на община Сливен /1 474 317 хил. лв./. На второ място по разглеждания показател с относителен дял от 8,1%, равняващи се на 119 419 хил. лв., се нарежда икономическа дейност „Строителство“. По отношение дела на нетните приходи от продажби в икономическата дейност спрямо 2008 г., се отчита спад от 8,6 процентни пункта. С най-малък дял от 0,3% /4 423 хил. лв./, се отличава икономическа дейност „Добивна промишленост“. Този дял също намалява, спрямо 2008 г.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Икономическа дейност*	2008 г.	2009 г.	2010 г.
Добивна промишленост	0,5%	0,2%	0,3%
Преработваща промишленост	33,0%	30,1%	34,5%
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	1,3%	1,5%	1,9%
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	0,9%	-	-
Строителство	16,7%	14,4%	8,1%

* Според КИД от 2008 г.

Таблица 9. Дял на нетните приходи от продажби в нефинансовите предприятия на вторичния сектор в община Сливен - по икономически дейности и по години

По данни на: Общинска администрация Сливен, <http://www.sliven.bg/>

През 2011 г. реализираните нетни приходи от продажби във вторичния сектор формират 48,4% /799 006,56 хил. лв./ от нетните приходи в нефинансовия сектор на общината /1 650 840 хил. лв./.

По отношение на показателя „произведена брутна продукция“ през 2010 г. икономическа дейност „Преработващата промишленост“, формира 50,6% /493 148 хил. лв./ от произведената брутна продукция в нефинансовите предприятия на община Сливен /974 601 хил. лв./. През същата година броят на заетите в разглежданата икономическа дейност съставлява 28,6% от заетите в нефинансовия сектор на общината.

През 2010 г. произведената бруто продукция в икономическа дейност „Строителство“ е в размер на 144 410 хил. лв., които формират 14,8% от произведената продукция в нефинансовия сектор на община Сливен. Посоченият относителен дял бележи спад в размер на 40,4%, спрямо 2009 г., което ясно свидетелства за значителното отслабващите позиции на икономическата дейност в рамките само на една година.

1.3.2.3. Третичен сектор

Стойностите на основните икономически показатели отреждат на третичния сектор второ място в структурата на местната икономика. През 2010 г. най-голям дял в структурата на реализираните нетни приходи от продажби, заема икономическа дейност „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“, която формира 41,7% /614 790 хил. лв./ от нетните приходи в нефинансовия сектор на общината /1 474 317 хил. лв./. Делът на тази икономическа дейност бележи ръст в размер на 4,4% спрямо първата изследвана 2008г.

На второ място със значително по-малък дял се нарежда икономическа дейност „Транспорт, складиране и пощи“, която формира 3,2% /47 178 хил. лв./ от нетните приходи от продажби на общинско ниво. Последно място по разглеждания показател, заема икономическа дейност „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения“ - 0,1%, равняващи се на нетен приход в размер на 1 474 хил. лв.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Икономическа дейност*	2008 г.	2009 г.	2010 г.
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	37,3%	40,8%	41,7%
Транспорт, складиране и пощи	3,4%	3,4%	3,2%
Хотелиерство и ресторантьорство	1,2%	1,4%	1,6%
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	0,2%	0,1%	0,1%
Операции с недвижими имоти	0,5%	1,3%	1,0%
Професионални дейности и научни изследвания	0,7%	0,9%	0,8%
Административни и спомагателни дейности	0,3%	0,7%	0,8%
Образование	0,1%	-	-
Хуманно здравеопазване и социална работа	1,6%	2,0%	2,1%
Култура, спорт и развлечения	0,4%	0,4%	0,2%
Други дейности	0,1%	0,2%	0,2%

* Според КИД от 2008 г.

Таблица 10. Дял на нетните приходи от продажби в нефинансовите предприятия на третичния сектор в община Сливен - по икономически дейности и по години

По данни на: Общинска администрация Сливен, <http://www.sliven.bg/>

През 2011 г. нефинансовите предприятия в сектора отчетат нетни приходи от продажби в размер на 770 942, 28 хил. лв., равняващи се на 46,7% от приходите в местната икономика.

В областта на третичния сектор общината изостава в своето развитие, което трябва да бъде цел за преодоляване през настоящият планов период. Третичният сектор има най-висока норма на добавена стойност от всички сектори с изключение на НИРД. Неговото развитие ще се съчетае много успешно с индустриалната специализация на общината и ще осигури нови работни места и растеж. В тази връзка програмата за реализация на плана предвижда няколко мерки в тази насока.

1.3.2.4. Възможности за развитие на туризма в община Сливен

На територията на община Сливен са разположени множество туристически обекти, които създават благоприятна предпоставка за развитие на различни видове туристическа дейност в общината. Сред един от основните фактори, оказващи стимулиращ ефект върху развитието на туризма, се откроява близостта на територията до българското Черноморско крайбрежие. Благоприятното разположение на общината, свързано с нейната не голямата отдалеченост от някои от най-известните морски курорти в страната, играе положителна роля в стремежа към оползотворяване на възможностите за развитие на различни видове туризъм. Постигането на този стремеж се свързва с необходимостта от създаване на подходяща среда за привличане на туристически интерес към община Сливен на база съществуващите туристически ресурси на територията.

Туристическите обекти, разположени в община Сливен, създават възможности за развитие на следните видове туризъм: културно-исторически и културно-събитийен, природен/екотуризм, ловен, планински балнеоложки /SPA/ туризъм.

Културно-исторически	Природен /еко и планински туризъм/	Ловен	Балнеоложки
Праисторически селищни могили в селата Злати Войвода, Блатец, Гавраилово и Жельо войвода	Природен парк „Сините камъни“ и разположените на неговата територия резерват „Кутелка“ и местност Карандила	ДГС „Сливен“	„Сливенски минерални бани“ /с. Мечкарево, на 12 км югозападно от гр. Сливен /
Регионален исторически музей - Сливен		ДГС „Стара река“	
Крепост Туида /на територията на гр. Сливен, в югоизточната част на Природен парк „Сините камъни“/			
Национален музей на текстилната индустрия - гр. Сливен			
Къща-музей „Сливенски бит“			
Къща-музей и паметник на Хаджи Димитър			
Паметник на 7-ми конен полк - „Орлето“ - гр. Сливен			
Художествена галерия „Димитър Добровиш“ - Сливен			
Градският часовник - гр. Сливен			
Църкви „Св. София“ и „Св. Димитър“			

Таблица 11. Видове туризъм и значими обекти за развитие в община Сливен

По данни на: Общинска администрация, <http://www.sliven.bg/>, Областна стратегия за развитие на област Сливен 2014-2020 г.

На територията на община Сливен са разположени 475 паметници на културата, които формират 37,8% от /общо 1 255 бр. в област Сливен/. Броят на регистрираните обекти нарежда общината на второ място сред четирите общини в областта /след община Котел - с 582 регистрирани паметници на културата/.

Най-голям брой на територията на общината заемат архитектурните паметници - 300 бр., следвани от историческите - 90 бр., и археологическите - 84 бр. Националните паметници на територията на община Сливен, са 20 бр., 9 от които са разположени в рамките на общинския център - гр. Сливен.

Интерес за развитието на културно-историческия туризъм представлява разположената на територията на гр. Сливен, крепост „Туида“. Реализиращата се реставрация и консервация на този туристически обект, както и изграждането на подходяща туристическа и съпътстваща инфраструктура, ще окаже благоприятен ефект върху туристическата атрактивност на територията.

Множеството събития с местно, регионално, национално и международно значение, включени в културния календар на гр. Сливен, създават отлични предпоставки за развитие на културно-познавателен туризъм.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Според приетия през 2009 г. Стратегически план за развитие на културния туризъм в България, на територията на страната са разположени 13 локални културни системи, нар. ЛоКуС, които представляват отделни туристически райони. Един от тези ЛоКуС-и - „Каменно сърце“, е разположен в областите Стара Загора и Сливен. Според разглеждания документ тази локална система притежава потенциал да се развие като туристическа дестинация основно за български туристи. Не голямата отдалеченост на община Сливен от българското Черноморско крайбрежие създава предпоставки за възникване на интерес и от страна на чуждестранни туристи.

Природен парк „Сините камъни“ и възможностите за развитие на различни видове туризъм на територията на Стара планина /пешеходен, еко, спортен туризъм, ски туризъм/, представляват благоприятна предпоставка за развитие на планинския туризъм. На територията на Природния парк се намират местностите „Карандила“ и „Даула“, които предлагат добри възможности за развитие на еко/природен вид туризъм.

Значим обект за развитието на балнеоложкия /SPA/ туризъм са Сливенските минерални бани, чийто потенциал към момента можем да определим като неоползотворен. Сред основните проблеми, съпътстващи развитието на курорта, се открояват: остарялата материално-техническа база на изградените средства за подслон и места за настаняване, както и липсата на инвеститорски интерес, който да допринесе за повишаване туристическата атрактивност на територията.

Към момента община Сливен участва в съвместното изпълнение на проект за създаване на регионален туристически продукт под наименованието: „Регион Сливен - кръстопът на традиции, култури и епохи“. Реализацията на проекта се осъществява по линия на Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007-2013 г., с одобрен бюджет в размер на 486 824 лв. Бенефициент по проекта е община Сливен, а общините Котел и Твърдица са партньори по проекта.

През 2011 г. броят на средствата за подслон и местата за настаняване в община Сливен е 38, най-голям дял от които заемат хотелите, попадащи в категория една звезда - 42,1% /16 бр./, следвани от хотелите три звезди - 31,6% /12 бр./. Четири звездните хотели на територията на общината са 2 бр., или 5,3% от регистрираните хотели в община Сливен.

На територията на община Сливен функционира Туристическо информационно бюро, разположено в сградата на Община Сливен и Информационно-посетителски център към Дирекция Природен парк „Сините камъни“, който се намира в началото на еко пътека „Хайдушка пътека“ в рамките на местността „Карандила“.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

На 19 май 2014 г. е открит нов Природозащитен туристически център „Сините камъни“ - Сливен. Изграждането на сградата е дейност по проект „Устойчиво управление и устройство на природен парк „Сините камъни“, който се финансира от Кохезионния фонд на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България, чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013г.“. Сградата е разположена в центъра на града и е предназначена за Информационен център за посетители, и административна част за нуждите на ДПП „Сините камъни“. Разполага с приемна, където се предлагат туристически рекламни материали и зала за интерпретация с 80 места, частично покрита тераса с изглед към „Сините камъни“, с възможности за провеждане на открити еко- и арт работилници.

Туристическите обекти, разположени на територията на община Сливен, създават благоприятна възможност за практикуване на различни видове туристическа дейност. Разработеният Стратегически план за развитие на културния туризъм в България и включването на общината в една от 13-те локални културни системи /ЛоКуС/, както и разработването на регионален туристически продукт, който включва територията на община Сливен, свидетелстват за съществуващия туристически потенциал на територията. В тази връзка, считаме че развитието на туристическия сектор в периода 2014-2020 г., следва да се насочи към предприемането на целенасочени мерки и дейности, чиято реализация да създаде благоприятна среда за оползотворяване на съществуващия потенциал за развитие на туризма в общината.

1.3.2.5. Място на община Сливен в икономиката на областта

Община Сливен играе важна роля в икономическото развитие на едноименната област - стойностите на основните икономически показатели отреждат на община Сливен първо място сред четирите общини в областта.

В периода 2008-2011 г. предприятията в нефинансовия сектор на община Сливен формират между 75,9% /974 601 хил. лв./ през 2010 г., и 77,6% /1 044 023 хил. лв./ от произведената продукция в областната икономика. През последната изследвана 2011 г. се констатира незначителен ръст от 0,1 процентни пункта , спрямо 2010 г.

По отношение отчетените стойности на показателя „нетни приходи от продажби“ в разглеждания четиригодишен период, през отделните години се констатира по-големи различия, в сравнение с различията в стойността на показателя „произведена продукция“. Делът на нетните приходи, реализирани в нефинансовия сектор на местната икономика, варира между 76,4% през 2008 г., когато е отчетен най-нисък дял, и 78,5% през следващата 2009 г., когато показателя се характеризира с най-благоприятна стойност в периода 2008-2011 г.

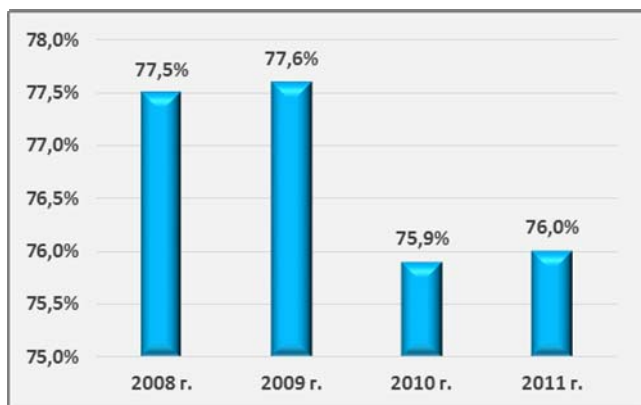
Европейски съюз

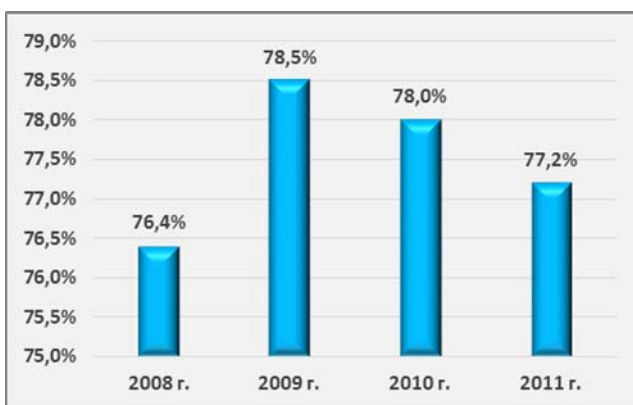
ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Фигура 8. Дял на произведената продукция в нефинансовите предприятия на община Сливен в структурата на областната икономика

Фигура 9. Дял на нетните приходи от продажби в нефинансовия сектор в община Сливен в областната икономика /%/

По данни на: Общинска администрация, <http://www.sliven.bg/>, Областна стратегия за развитие на област Сливен 2014-2020 г.

През 2011 г. реализираните нетни приходи от продажби в предприятията на нефинансовия сектор на община Сливен /1 650 840 хил. лв./ формират 77,2% от стойността на нетните приходи в областната икономика /2 137 175 хил. лв./. На второ място със значително по-малък дял от 19% /406 274 хил. лв./ се нарежда община Нова Загора.

Фигура 10. Дял на реализираните нетни приходи от продажби в нефинансовия сектор в област Сливен - по общини

По данни на: Областна стратегия за развитие на област Сливен 2014-2020 г.

През 2011 г. броят на нефинансовите предприятия в област Сливен е 6 838, от които 72,6% или 4 967, са разположени на територията на община Сливен. През същата година заетите лица в нефинансовия сектор в общината са 27 414 д., които формират 77,7% от заетите лица в областната икономика /35 295 души/.

1.3.2.6. Основни изводи за икономическото развитие на община Сливен

Стойностите на основните икономически показатели отреждат на община Сливен първо място в областната икономика сред четирите общини в областта. Структурата на общинската икономика се характеризира с ясно изразена промишлено-аграрна специализация. С основополагаща роля за икономическото развитие се отличава вторичният сектор, който през 2011 г. формира 48,4% /799 006 хил. лв./ от реализираните нетни приходи в нефинансовия сектор на община Сливен /1 650 840 хил. лв./. На следващо място се нарежда третичният сектор - с дял от 46,7% /770 942 хил. лв./ от стойността на разглеждания показател. Първичният сектор заема едва 4,9%, равняващи се на 80 891 хил. лв. от реализираните нетни приходи в нефинансовите предприятия на общината.

Анализирайки развитието на местната икономика в периода 2003-2011 г., установяваме, че до 2008 г. включително, стойностите на основните икономически показатели, характеризиращи местната икономика, бележат постепенен ръст. Значително увеличение се отчита в стойността на някои ключови икономически показатели: „произведена бруто продукция“, „нетни приходи от продажби“ и „разходи за придобиване на ДМА“, които през 2008 г., се характеризират с над стопроцентен ръст, спрямо 2003 г. През наблюдавания период /2003-2008 г./ се наблюдава ежегодно нарастване в броя на заетите лица и намаляване броя на регистрираните безработни лица.

В резултат на настъпилата световна икономическа и финансова криза от 2009 г. стойностите на основните икономически показатели, засягащи развитието на нефинансовия сектор в община Сливен, започват постепенно да намаляват. През 2010 г. икономическите показатели достигат значително по-ниски стойности, спрямо тези през 2008 г.:

- нетните приходи от продажби бележат спад с 13,7% /233 243 хил. лв./ - от 1 707 560 хил. лв. през 2008 г., на 1 474 317 хил. лв. през 2010 г.;
- произведената брутна продукция в нефинансовия сектор намалява с 19,7% /238 969 хил. лв./ - от 1 213 570 хил. лв. през 2008 г. на 974 601 хил. лв. през 2010 г.;
- разходите за придобиване на дълготрайни материални активи бележат спад в порядъка на 46,4% равняващи се на 118 715 хил. лв. - от 256 068 хил. лв. /2008 г./, на 137 353 хил. лв. /2010г./.

През последната изследвана 2011 г. стойностите на разглежданите икономически показатели се отличават със значителен ръст, в сравнение с 2010 г. Стойността на произведената брутна продукция нараства с 16,6%, равняващи се на 161 957 хил. лв., а реализираните нетни приходи от продажби - бележат ръст в порядъка на 176 523 хил. лв., или близо 12%.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

В периода 2010-2011 г., стойността на показателя „разходи за придобиване на ДМА“, бележи над шесткратен ръст, равняващ се на 883 900 хил. лв. - от 137 353 хил. лв. през 2010 г., достига стойност от 1 021 253 хил. лв. през 2011 г.

По отношение броя на заетите лица, отчетената стойност през 2011 г. - 27 414 д., е най-ниската стойност за целия период 2003-2011 г. В същото време, броят на регистрираните безработни лица нараства, като през 2010 г. достига стойност /7 736 д./, която е с близо 49% по-висока, спрямо най-ниската стойност в периода - 5 205 д., отчетена през 2008 г.

Развитието на първичния сектор на територията на община Сливен се свързва с проявата на някои проблеми, които оказват неблагоприятен ефект върху конкурентоспособността на сектора. Постигнатата ниска степен на развитие се потвърждава от стойностите на основните икономически показатели, които отреждат на първичния сектор последно място в структурата на местната икономика. В тази връзка считаме, че развитието на земеделието в периода 2014-2020 г., следва да се насочи към предприемане на конкретни мерки и дейности за оптимално оползотворяване на възможностите за развитие, предопределени от природноресурсния потенциал на територията. Съществуващите производствени традиции, обособили растениевъдно-животновъдната ориентация на земеделието, както и благоприятните почвено-климатични условия за отглеждането на редица важни земеделски култури, се явяват успешна предпоставка в стремежа към повишаване конкурентоспособността на земеделското производство.

Стойностите на основните икономически показатели отреждат на вторичния сектор основополагащо място в структурата на местната икономика. Въпреки констатираната водеща роля, дейността на някои от ключовите икономически дейности в сектора се определя като губеща спрямо предходната 2009 г. В тази връзка, особено показателен е примерът с икономическа дейност „Строителство“, която заема второ място в общинската икономика по показателя „произведена бруто продукция“. Изключително тревожно се явява обстоятелството, че стойността на произведената продукция в икономическата дейност през 2010 г., бележи спад в порядъка на 40,4% в сравнение с 2009 г.

Водещо място в структурата на третичния сектор заема икономическа дейност “Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“, която формира 41,7% от нетните приходи, реализирани в нефинансовия сектор на община Сливен. Посочената стойност отрежда на икономическата дейност, първо място в структурата на местната икономика.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Община Сливен притежава потенциал за развитие на различни видове туризъм, който към момента можем да определим като недостатъчно оползотворен. В тази може да се счита, че развитието на туристическия сектор в периода 2014-2020 г., следва да се насочи към предприемане на набор от мерки и дейности за създаване на подходящи условия за оползотворяване на съществуващия потенциал за практикуване на различни видове туристическа дейност на територията на общината. Успешната реализация на такъв тип мерки се свързва с необходимостта от комплексно отчитане влиянието на разнопосочните проблеми, оказващи задържащ ефект върху развитието на сектора. Тези проблеми са свързани както със самите туристически обекти и туристическа и съпътстваща инфраструктура, така и с възможностите за транспортна мобилност на туристите с информационната обезпеченост с достоверна и актуална транспортно-туристическа информация, с възможностите за финансиране, организационната и правна рамка, имащи пряко отношение към развитието на туризма. Следователно, стремежът към оползотворяване туристическия потенциал на територията се свързва с необходимостта от предприемане на конкретни мерки, включващи дейности в посочените четири приоритетни направления.

Община Сливен заема убедително първо място в структурата на областната икономика спрямо останалите три общини в областта. През 2011 г., предприятията на нефинансовия сектор в местната икономика, формират 77,2% /1 650 840 хил. лв./ от реализираните нетни приходи в икономиката на областта /2 137 175 хил. лв./. Отчетената стойност на показателя потвърждава ключовата роля на общината в икономическото развитие на областта, както и значението на общинския център - гр. Сливен, като регионален център на икономически растеж.

1.4. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

1.4.1. Демографска характеристика - състояние и тенденции

Особеностите на демографски процеси, протичащи на територията на община Сливен, се намират в пряка връзка с географското разположение на общината спрямо важните пътни артерии и големите градове в страната, изпълняващи ролята на центрове на икономически растеж. Централното географско положение на община Сливен спрямо важната транспортна връзка между столичния град София и град Бургас /АМ „Тракия“/ предполага наличието на по-добри социално-икономически перспективи за територията. В тази връзка, можем да заявим, че особеностите на географското положение на общината са тясно свързани със стойностите на основните показатели, характеризиращи демографското развитие на територията. Тази констатация важи с особена сила по отношение на спецификите на различните структури на населението и върху неговите миграционни нагласи и поведение.

От тази гледна точка, можем да твърдим, че демографските перспективи пред община Сливен се отличават с позитивен характер, въпреки особеностите на протичащите демографски процеси към момента. Следва обаче да обърнем внимание на обстоятелството, че предстои навлизане в детеродна възраст на поколението, родено през годините с най-лоши демографски показатели в страната 1997-2000 г. Следователно, тепърва предстои редуциране на детеродния контингент население на територията на общината. Този неблагоприятен демографски процес ще протича успоредно с ускорено застаряване на населението, увеличаване дефицита на млада работна сила, както и продължаваща емиграция. Може да се очаква, че комплексната проява на тези негативни демографски процеси ще окаже цялостен неблагоприятен ефект върху развитието на социалната сфера в общината.

Посочените особености и проблеми в демографското развитие следва да се разглеждат като ключов индикатор при определянето на основните цели и приоритети при провеждането на политики за развитие на община Сливен в периода 2014 - 2020 г.

1.4.1.1. Брой и гъстота на населението

По данни на НСИ от последното преброяване към 01.02.2011 г. броят на населението на община Сливен е 125 268 д., от които 60 963 д. /48,7%/ мъже и 64 305 д. /51,3%/ жени. Посочената стойност формира 63,4% от населението на област Сливен /197 473 д./, и отрежда на общината първо място по разглеждания показател, сред четирите общини в областта. Високият дял, който формират жителите на общината в броя на населението на областно ниво, ясно разкрива съществуващия териториален дисбаланс между четирите общини в областта по отношение на показателя.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Към териториалния обхват на община Сливен се включват 45 населени места, от които два града - общинският център гр. Сливен, гр. Кермен и 43 села. Съотношението между населението в общината по местоживееене е в полза на градското население, което към 01.02.2011 г. формира 74,6%, равняващи се на 93 421 д. от жителите в общината, при стойност от 31 847 д., или 25,4% население в селата. В рамките на общинския център живеят 91 620 д., които формират 98,1% от градското население в община Сливен, докато на територията на другия град в общината - Кермен, живеят 1 801 д., равняващи се на 1,9% от градското население. Посочените стойности ясно разкриват съществуващите дисбаланси в териториалното разпределение на населението както между градовете и селата в общината, така и между двата града в рамките на община Сливен.

Според последните статистически данни за протичащите демографски процеси в България, към 31.12.2013 г. в община Сливен живеят 123 122 д., които формират 63,5% от населението на областта /193 925 д./. Тоест отчита се ръст в рамките на 0,1 процентни пункта в дела, който жителите на общината, формират от населението на областта. Този ръст не се дължи на увеличаване в броя на населението на общината, а на по-бързия темп, с който намалява населението на областно ниво, спрямо отчетеното намаление за общината.

В резултат на промяната в броя на населението се наблюдава и изменение в съотношението между градското и селското население на територията на общината. Към 31.12.2013 г. градското население формира 74,2%, равняващи се на 91 394 д., спрямо стойност от 25,8%, или 31 728 д. за територията на 43-те села. Следователно, в периода 01.02.2011-31.12.2013 г. жителите на двата града в общината, намаляват с 2 027 д., равняващи се на 2,2%. От друга страна, отчетеното намаление на населението в селата е в порядъка на 119 д., съставляващи 0,4%.

В периода между последните две преброявания на населението /2001 г. - 136 148 д. и 2011 г. - 125 268 д./, жителите на община Сливен намаляват с 10 880 д., формиращи близо 8,0%. На общинско ниво, изследваният показател се отличава с по-благоприятни стойности, спрямо средните за област Сливен и с по-тревожни стойности, в сравнение с тези за Югоизточния район от ниво 2 и за страната.

Жителите на община Сливен продължават да намаляват и в периода 01.02.2011-31.12.2013 г., като отчетеното намаление е в рамките на 2 146 д., равняващи се на 1,7%.

Към 31.12.2013 г. населението на община Сливен формира 1,7% от това на България, 11,6% от жителите на Югоизточен район от ниво 2 и 63,5% от жителите на областта.

	Брой на населението към:			Прираст	Прираст
	01.03.2001 г.	01.02.2011 г.	31.12.2013 г.	2001-2011 г.	2001-2013 г.
България	7 928 901	7 364 570	7 245 677	- 7,1%	- 8,6%
Югоизточен район	1 168 706	1 078 002	1 063 690	- 7,8%	- 9,0%
Област Сливен	218 474	197 473	193 925	- 9,6%	- 11,2%
Община Сливен	136 148	125 268	123 122	- 8,0%	- 9,6%

Таблица 12. Динамика на населението в периода 2001-2013 г.

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

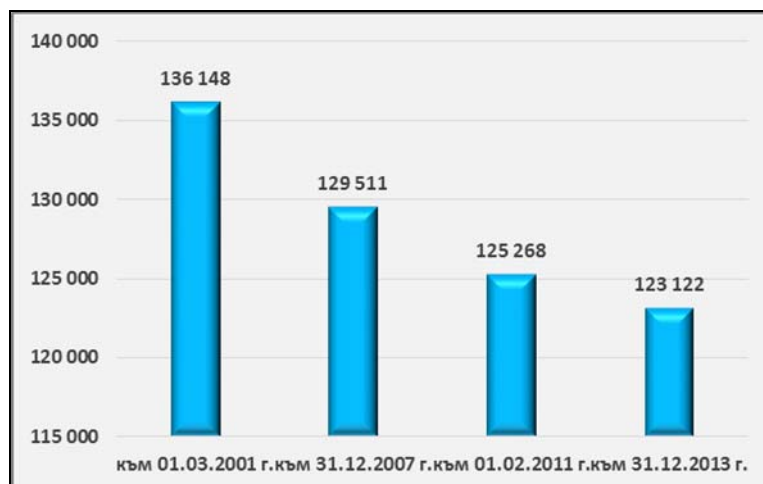
Неотменен структурен елемент от анализа на протичащите демографски процеси на територията на община Сливен се явява проследяване на броя на населението за достатъчно дълъг времеви период. На база особеностите в динамиката на населението можем да отчетем проявата на съответните демографски тенденции в общината. В тази връзка, считаме за най-подходящ периода 2001-2013 г., в рамките на който се разглежда броя на населението, към:

01.03.2001 г.	данни от предпоследното преброяване, проведено през 2001 г.
31.12.2007 г.	данни за броя на населението от 2007 г., определена като реперна година /членство на България в ЕС/
01.02.2011 г.	данни от последното преброяване на населението в България през 2011 г.
31.12.2013 г.	последни налични статистически данни за демографските процеси в страната

В периода между последните две преброявания на населението в страната се наблюдава ясно изразена неблагоприятна тенденция на намаление в броя на населението, както на областно, така и на общинско ниво. Отчетената абсолютна стойност на намаление в броя на жителите на община Сливен в периода 01.03.2001 г. - 01.02.2011 г. е в порядъка на 10 880 д. Тази стойност отрежда на общината първо място по разглеждания показател сред четирите общини в областта. На второ място се нарежда община Нова Загора с отчетен спад в броя на населението от 6 744 д.

По отношение относителния прираст на намаление /%/, община Сливен заема трето място в областта, със стойност от -8,0%. На първите две места по разглеждания показател са съответно общините Нова Загора /-14,7%/ и Котел /-10,4%/. На база посоченото дотук, можем да заключим, че въпреки отчетеното най-голямо абсолютно намаление /бр./ на жителите на община Сливен /първо място в областта/, на практика темпът на намаление на територията на посочените две общини се характеризира с по-неблагоприятна стойност, спрямо средната за община Сливен.

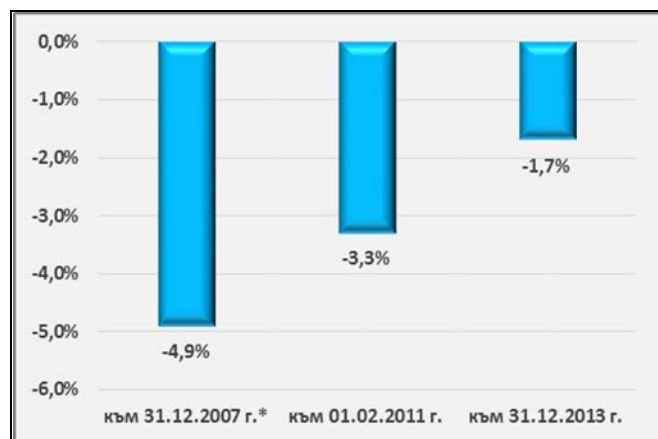
За целия изследван период 2001-2013 г. населението на община Сливен бележи спад с 13 026 д., равняващи се на 9,6%. Тези стойности, ясно свидетелстват за задълбочаване на наблюдаваната тенденция на намаление на населението.

Фигура 11. Динамика на населението на община Сливен в периода 2001 - 2013 г.

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Относителният прираст на населението в периода 2001 г. /данни към 01.03.2001 г./ и 2007 г. /реперна година, данни към 31.12.2007 г./, е -4,9, равняващи се на 6 637 д., от населението на община Сливен. От друга страна, в периода 2007-2011 г., жителите на общината намаляват с 4 243 д., или с 3,3%. В резултат на продължаващото проявление на негативните демографски процеси в общината, в периода между последното преброяване на населението /данни към 01.02.2011 г./ и последните статистически данни за демографските процеси в страната /данни към 31.12.2013 г./, жителите на общината намаляват с 2 146 д., формиращи 1,7%.

Фигура 12. Относителен прираст на населението на община Сливен в периода 2001-2013 г.

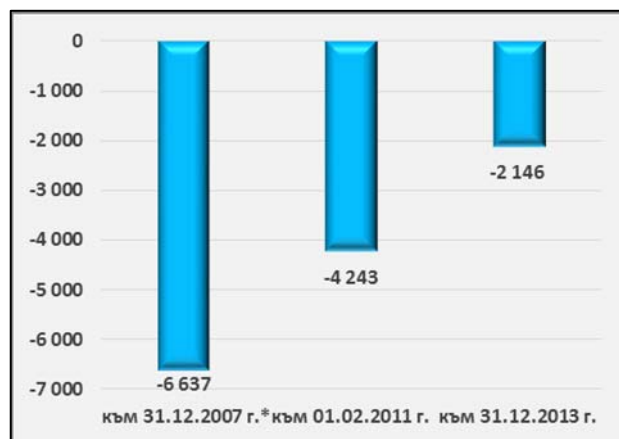
Фигура 13. Абсолютен прираст на населението на община Сливен в периода 2001-2013 г.

* спрямо 01.03.2001 г.

към 01.02.2011 г. - спрямо броя към 31.12.2007 г.

към 31.12.2013 г. - спрямо броя към 01.02.2011 г.

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

По отношение териториалното разпределение на населението на община Сливен по населени места, изпъква задълбочаваща се неравномерност. Към 01.02.2011 г., с най-голям брой население се отличава общинският център - гр. Сливен с 91 620 жители, формиращи 73,1% от жителите на общината. На второ място по разглеждания показател се нарежда с. Тополчане с 2 989 д., следвано от с. Жельо войвода с 2 447 д. население. От друга страна, с най-малък брой население се отличават селата: Раково /36 д./, Зайчари /44 д./, Бозаджии /83 д./, Вълген /85 д./, Изгрев /94 д./.

В тази връзка, следва да отбележим, че по данни от последното преброяване другият град в общината - Кермен, заема шесто място по показателя брой население /с дял от 1,4%/, сред 45-те населени места /след селата Тополчане, Жельо войвода, Самуилово, Сотирия и Крушаре/.

По отношение на населените места /4 бр./, в които към 01.02.2011 г. не е посочен брой жители, следва да уточним, че по данни на НСИ, през 2006 г. са извършени следните административно-териториални промени, свързани със следните четири села:

- с. Козин дол се закрива;
- селата Било и Мъсърлии се присъединяват към с. Средорек;
- с. Ръченица се присъединява към с. Зайчари.

В периода между двете преброявания /2001 и 2011 г./, броят на населението бележи ръст на територията на 12 селища в община Сливен. Това са селата: Гергевец, Глуфишево, Зайчари, Калояново, Камен, Самуилово, Селиминово, Сотирия, Средорек, Струпец, Тополчане, Чинтулово. С най-голям относителен дял нарастват жителите на населените места: Сотирия /ръст с 37,4%/, Зайчари /нарастване с 25,7%/, Чинтулово /увеличение с 24,5%/. По отношение на с. Зайчари, следва да обърнем внимание на обстоятелството, че отчетения ръст в броя на населението се свързва с извършеното през 2006 г. присъединяване на с. Ръченица към неговия териториален обхват.

Отчитайки абсолютното нарастване на населението /бр./, с най-благоприятна стойност в периода 2001-2011 г., се отличават следните населени места: с. Сотирия /увеличение с 570 д./, с. Чинтулово /ръст с 255 д./, с. Селиминово /нарастване със 120 д./, с. Тополчане /увеличение със 104 д./.

Една от причините за отчетеното нарастване на населението се дължи на компактно ромско население, което има традиции за разширено възпроизводство. Втората причина, може да се търси в миграцията на население от град Сливен към посочените села поради тяхното изключителна близост. По този начин жителите запазват близостта на услугите предлагани в общинския център, но предпочитат да живеят в селско селище или преотстъпват жилището в града на децата си, които са създали семейства. Трябва да се отбележи, че нарастването на броя на населението в градовете през периода 1960-1990г. се

дължи предимно на механичен прираст от селата. В тази връзка, голяма част от семействата притежават селски имот в селата от общината или областта. За дълъг период, тези къщи се обитаваха от поколението, което не мигрира в посоченият период на индустриализация. Поради това, към днешна дата много от селата и домовете в тях се обитават от хора на над 65г. възраст или са напълно пусати. Това е основната причина къщите в селата да са изоставени или зле поддържани, което ги прави обект на набези за битова престъпност. Днес, тези къщи са основен фактор за реемиграция на част от населението, което навлиза в пенсионна възраст и се завръща към домовете на родителите си.

Броят на населението на територията на останалите 33 населени места в община Сливен в изследвания период намалява. С най-значително намаление в броя на жителите, се отличава общинския център - гр. Сливен, където отчетения спад е в порядъка на 8 746 д. На следващо място със значително по-ниска стойност се нарежда другият град в общината - гр. Кермен /- 406 д./, следван от с. Жельо войвода, където се отчита намаление от 248 д. Анализирайки относителния прираст /%/ на населението на посочените три селища, установяваме, че гр. Сливен и с. Жельо войвода се характеризират с едни от най-ниските относителни стойности на намаление, съответно: -8,7% и -9,2%.

По отношение относителния прираст на населението на останалите населени места в община Сливен, с най-тревожни стойности се отличават, селата: Раково /-36,8%/, Биково /-34,4%/, Бозаджии /-33,6%/, Мечкарево /-32,4%/, Стара река /-29,9%/, Старо село /-29,3%/. В тази връзка, следва да отбележим, че въпреки ниската абсолютна стойност на намаление на жителите в някои от населените места, на фона на техния малък брой население можем да определим като особено тревожни, стойностите на относителния прираст.

Населено място	Брой на населението		Прираст /%/	Прираст /бр./
	към 01.03.2001 г.	към 01.02.2011 г.		
с. Биково	401	263	- 34,4%	- 138
с. Било	5	х	-	-
с. Бинкос	211	167	- 20,9%	- 44
с. Блатец	901	790	- 12,3%	- 111
с. Божевци	312	240	- 23,1%	- 72
с. Бозаджии	125	83	- 33,6%	- 42
с. Бяла	1 541	1 385	- 10,1%	- 156
с. Вълген	108	85	- 21,3%	- 23
с. Гавраилово	1 275	1 193	- 6,4%	- 82
с. Гергевец	785	814	3,7%	29
с. Глуфишево	647	699	8,0%	52
с. Глушник	405	384	- 5,2%	- 21
с. Голямо Чочовени	210	166	- 21,0%	- 44
с. Горно Александрово	673	626	- 7,0%	- 47
с. Градско	539	475	- 11,9%	- 64
с. Драгоданово	831	708	- 14,8%	- 123

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Населено място	Брой на населението		Прираст /%/	Прираст /бр./
	към 01.03.2001 г.	към 01.02.2011 г.	2001-2011 г.	2001-2011 г.
с. Желю войвода	2 695	2 447	- 9,2%	- 248
с. Зайчари	35	44	25,7%	9
с. Злати войвода	1 032	952	- 7,8%	- 80
с. Изгрев	112	94	- 16,1%	- 18
с. Ичера	201	155	- 22,9%	- 46
с. Калояново	585	668	14,2%	83
с. Камен	1 240	1 308	5,5%	68
гр. Кермен	2 207	1 801	- 18,4%	- 406
с. Ковачите	1 073	853	- 20,5%	- 220
с. Козин дол	-	x	-	-
с. Крушаре	2 146	2 064	- 3,8%	- 82
с. Малко Чочовени	388	317	- 18,3%	- 71
с. Мечкарево	614	415	- 32,4%	- 199
с. Младово	700	600	- 14,3%	- 100
с. Мъсърлии	8	x	-	-
с. Николаево	417	318	- 23,7%	- 99
с. Новачево	983	859	- 12,6%	- 124
с. Панаретовци	404	327	- 19,1%	- 77
с. Раково	57	36	- 36,8%	- 21
с. Ръченица	21	x	-	-
с. Самуилово	2 097	2 111	0,7%	14
с. Селиминово	1 361	1 481	8,8%	120
с. Скобелево	486	353	- 27,4%	- 133
гр. Сливен	100 366	91 620	- 8,7%	- 8 746
с. Сотиря	1 526	2 096	37,4%	570
с. Средорек	134	147	9,7%	13
с. Стара река	679	476	- 29,9%	- 203
с. Старо село	266	188	- 29,3%	- 78
с. Струпец	292	298	2,1%	6
с. Тополчане	2 885	2 989	3,6%	104
с. Трапоклово	510	417	- 18,2%	- 93
с. Чинтулово	1 042	1 297	24,5%	255
с. Чокоба	617	459	- 26,6%	- 158

Таблица 13. Динамика на населението на община Сливен по населени места /01.03.2011 г. - 01.02.2011 г./

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Средната гъстота на населението на община Сливен към 01.02.2011 г., е 91,7 д/км². Тази стойност отрежда на общината значително по-благоприятна позиция, спрямо средната за страната /66,3 д/км²/, за Югоизточния район от ниво 2 /55,4 д/км²/, и за област Сливен /55,7 д/км²/.

	Територия /км ² /	Население /бр./		Гъстота на населението /д/км ² /		Населени места /бр./
		01.02.2011 г.	31.12.2013 г.	01.02.2011 г.	31.12.2013 г.	
България	111 001,9	7 364 570	7 245 677	66,3	65,3	-
Югоизточен район	19 798,7	1 078 002	1 063 690	54,4	53,7	681
Област Сливен	3 544,1	197 473	193 925	55,7	54,7	111
Община Сливен	1 366,6	125 268	123 122	91,7	90,1	45

Таблица 14. Средна гъстота на населението към 01.02.2011 г. /данни от последното преброяване на населението/ и промяна в стойностите на показателя към 31.12.2013 г.

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Според последните статистически данни за протичащите демографски процеси в страната, средната гъстота на населението се характеризира с по-ниска стойност спрямо 01.02.2011 г. Тази констатация в общовалидна както за България и за Югоизточния район от ниво 2, така и за едноименните област и община Сливен.

В резултат на отчетения спад в броя на жителите на община Сливен в периода между 2011 и 2013 г., към 31.12.2013 г., средната гъстота на населението достига стойност от 90,1 д/км², т.е. отчита се спад в порядъка на 1,6 д/км² спрямо 01.02.2011 г. Отчетеното намаление в стойността на показателя е по-неблагоприятно спрямо средното за областта - спад с 1 човек на км², за Югоизточния район от ниво 2 - намаление с 0,7 д/км² и за страната - 1 човек на км².

1.4.1.2. Прогноза за броя на населението на община Сливен

Прогнозата се основава на няколко основни допускания, отчитани в различните методи. В литературата не съществува установен метод, който напълно да гарантира точността на демографските прогнози. Процесът е комплексен и зависи от много фактори, някои от които са по-лесно прогнозируеми, като нивото на раждаемост, смъртност и продължителност на живота, тъй като преди всичко зависят от установените социално-психологични навици и здравеопазването. Други фактори, като миграциите, зависят от редица други величини, предимно със социално-икономически характер. Именно на тях се дължи резкият спад в броя на населението на общината за периода между последните две преброявания 2001 и 2011г. Налице са трудови миграции на младото население със запазване на постоянното местожителство в общината, но реална реализация в по-големите градове в страната. Така трудовите миграции към установените пазарни центрове се превръщат в стимул за емиграция от гледна точка на постоянното население, независимо, че икономически на територията на общината функционира важна транспортна, промишлена, земеделска и животновъдна дейност.

За периода от последните девет преброявания (1934-2011, 77 години) броят на населението на община Сливен проявява един дълъг положителен и един къс негативен период на прираст. Най-голям е броят на населението през 1992г., 144 060 д. След този момент, населението започва да намалява, като темповете рязко нарастват след преброяването от 2001г. Днешният брой население е сравним с този от 1970г.

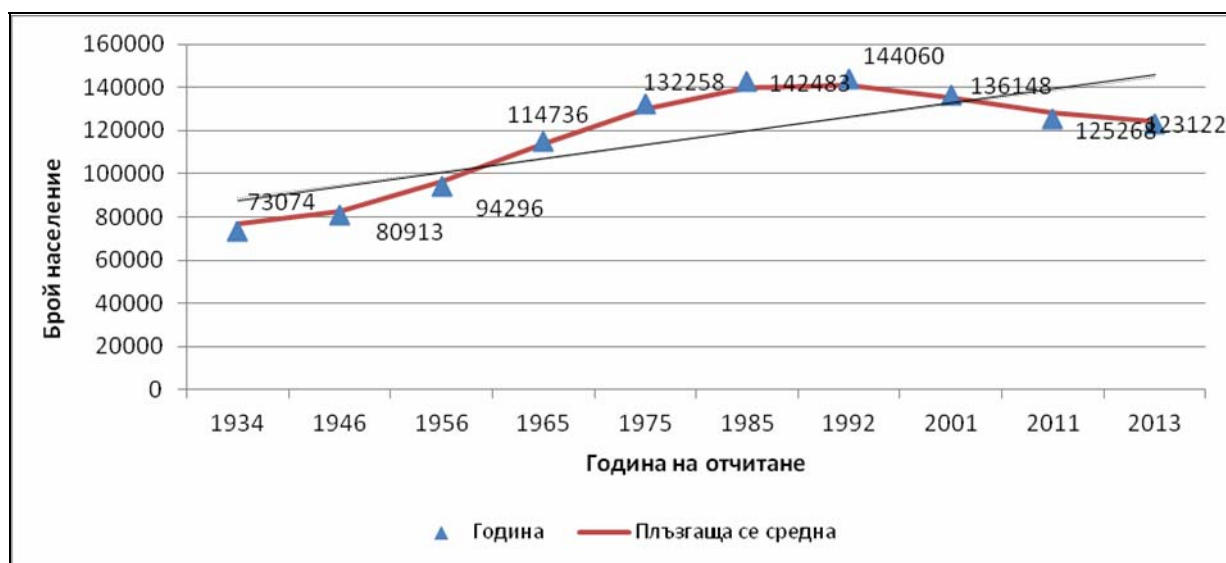
Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Брой на населението на община Сливен за периода 1934-2013г.

Източник: НСИ

Прогноза за броя на населението на община Сливен до 2040г.

Определянето на степента на промяна на населението може да се извърши посредством всеки две точки, тъй като нивото на промяна ще зависи от броя години, които се включват в периода. Тъй като нашата

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

прогноза се изчислява за 26г. период (до 2040г.), ще вземем за базов последния 13 годишен период с начало 2001г. и край 2013г.

Темп на промяна: $\Delta P = (P_{t2}/P_{t1} - 1)$

В рамките на периода от 2001 до 2013 степента на промяна е -0,0956

Темп на промяна в %: $\Delta P = (P_{t2}/P_{t1} - 1) \times 100\%$

В рамките на периода от 2001 до 2013г. степента на промяна е – 9,56 %

Изчисляването на темпа на промяна се извършва в условията на две основни допускания. Първо, темпът на промяна за последните 13 години се разпределя равномерно за целия 13 годишен период. Въпреки това, фигурата показва силна отрицателна тенденция за целия период от 2001 до 2013г. Поради това се допуска, че текущата тенденция на рязко намаляване на населението за периода от последните две преброявания 2001-2013 (-9,56%) се дължи в много по-голяма степен на външни възможности – емиграция на население, отколкото на влошени репродуктивни показатели и продължителност на живота. Второ, очаква се броят на населението да намалява със същия темп както в миналия период, но е необходимо да отчетем миграционния фактор. Изчисленията на база последния темп на промяна ще представляват песимистичния вариант на прогнозата, при който броят на населението към 2040г. е 82 323 души.

За да предотвратим прогноза, базирана единствено на негативния демографски план от последния период 2001-2013г., е необходимо да отчетем вероятността от забавяне на темпа на намаляване на населението, а също така и да допуснем минимален темп на нарастване в неговия брой. За целта полученият темп на промяна ще коригираме с темп, близък до нула, но положителен за периода след 2024г., когато редица демографски и социално-икономически показатели ще бъдат значително променени в положителна посока. Поради това, допускаме минимален темп на нарастване на броя на населението от 0,05% на годишна база. В периода на най-голям темп на нарастване 1965-1985 темпът е имал стойност от около 1,21 на годишна база. В този случай оптимистичната прогноза предвижда население от 115 242 души към 2040г.

За анализа е изчислена геометрична прогноза с две разновидности за населението за периода до 2040г. Наклона на геометричната прогноза е по-лек, поради това можем да я приемем за по-консервативната проекция, докато експоненциалната проекция е по-крайната прогноза. Колкото по-висок е темпът на промяна в броя на населението, толкова по-голяма е разликата между двете прогнози.

Геометрична прогноза: $P_{t+n} = P_t (1 + r)^n$

Експоненциална прогноза: $P_{t+n} = P_t e^{r \cdot n}$

Където t = начален период,

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

n = броя на времевите периоди съотнесен спрямо броя години използвани в изчисленията на темпа на промяна в броя на населението. Например, 10 години са един времеви период. Така при начална стойност 2001г. при изчисленията $n=1$, за 2021г. $n=2$ и тн.

Прогноза на база геометричен растеж:

$$P_{t+n} = P_t (1 + r)^n$$

Където:

1. P_{t+n} е годината за която се прави прогнозата в случая 2040г; и
2. P_t е последната година участвала при изчисляването на темпа на промяна, в случая, 2011; и
3. r темпа на промяна изчислен по-горе; и
4. n = броя на времевите периоди за които се прогнозира, в случая 26 години. При това уравнение " n " е степенен показател.

Резултати:

Песимистичен вариант: 2040г. – 82 323 души

Коригиран вариант: 2040г. – 115 242 души

Много по-вероятна е геометричната коригирана прогноза /оптимистична/, която предвижда достигане до един минимум от население около 2024г. /около 106 500 души/ след което стабилизиране и връщане до броя на население към 2014г., но с много по-благоприятна демографска структура.

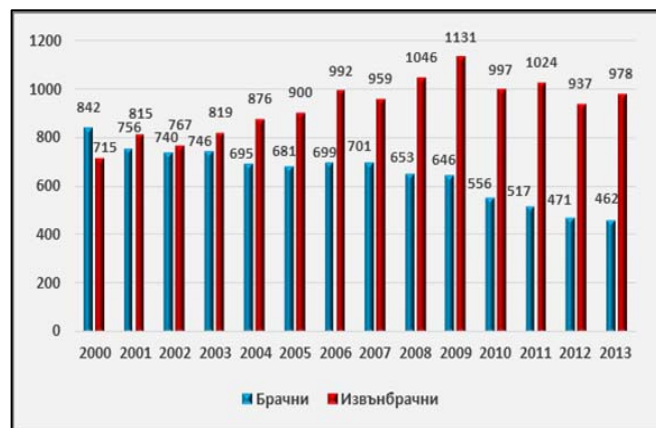
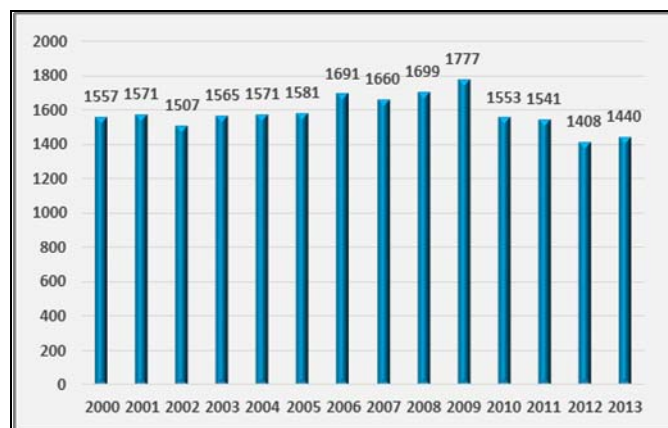
1.4.1.3. Раждаемост на населението

В периода 2000-2013 г. броят на живородените деца в община Сливен варира между 1 408 през 2012 г. /най-ниска стойност за периода/ и 1 777 през 2009 г. /най-благоприятна стойност за изследвания период/. През последната изследвана 2013 г. броят на живородените в общината е 1 440 деца, които формират 61,4% от тези в областта /2 347 живородени общо в областта/. Отчетената стойност за 2013 г., отрежда на община Сливен първо място по разглеждания показател сред четирите общини в териториалния обхват на областта. На второ място, с далеч по-малък брой се нарежда община Нова Загора с 462 живородени деца, формиращи 19,7% от живородените на областно ниво.

По отношение разпределението на живородените деца в общината по пол, броят на живородените момчета е по-висок само през 2004 г. и 2007 г., докато през останалите 12 години от изследвания период съотношението между живородените момчета и момичета е в полза на момчетата. През 2004 г., броят на момчетата - 791, формира 50,4% от живородените деца в общината /1 571 живородени деца общо/, при

780 живородени момчета, съставляващи 49,6%. През 2007 г., това съотношение е съответно 50,1% /831/ за момчетата и 49,9% /829/ за момчетата.

През последната изследвана 2013 година, броят на живородените момчета е 740 и формира 51,4% от общият брой живородени деца в община Сливен /1 440/, спрямо 700 живородени момчета, които съставляват 48,6% от живородените.

Фигура 14. Брой живородени деца в община Сливен в периода 2000-2013 г.

Фигура 15. Брой живородени брачни и извънбрачни деца в община Сливен в периода 2000-2013 г.

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

По отношение на показателя брой живородени брачни и извънбрачни деца, съотношението е в полза на брачните, единствено през първата изследвана година /2000 г./, когато от общо 1 557 живородени деца, броят на брачните е 842 /54,1%/, при стойност от 715 /45,9% за извънбрачните. Стойностите на разглеждания показател, отчетени през останалите 13 години от изследвания 14 годишен период отрездат по-голям дял на живородените извънбрачни деца. Едни от най-съществените различия в стойността на показателя са отчетени през 2011 г., когато брачните деца /517/ са с 507 по-малко от извънбрачните /1 024/, като формират едва 33,5% от живородените деца в община Сливен /1 541/.

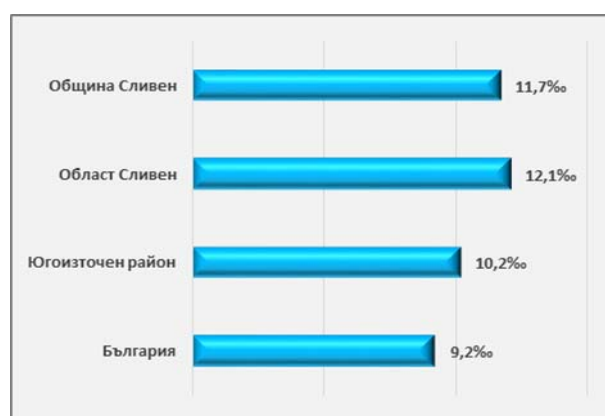
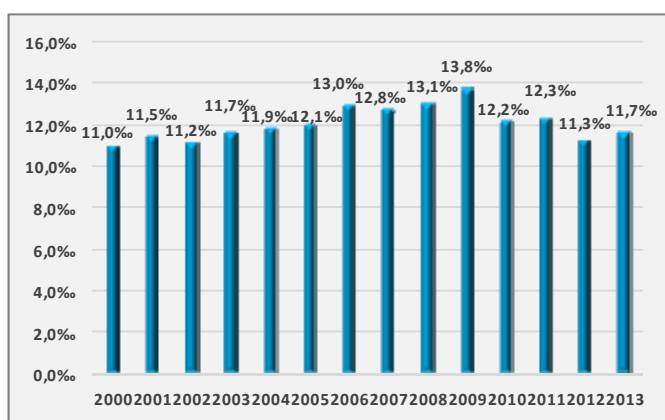
През последната изследвана 2013 г. съотношението на показателя отново се характеризира със значително по-висока стойност на живородените извънбрачни деца - 978 /67,9%/, при стойност от 462 /32,1%.

1.4.1.3.1. Раждаемост по населени места

В периода 2000-2013 г., коефициентът на раждаемост на населението на община Сливен варира между 11‰ през 2000 г., когато е отчетена най-ниската стойност за периода, и 13,8‰ през 2009 г., когато стойността на показателя се характеризира с най-благоприятна стойност за целия 14 годишен период.

През последната изследвана 2013 г. коефициентът на раждаемост на общинско ниво се отличава с по-висока стойност спрямо средната за България и за Югоизточния район от ниво 2, и по-ниска с 0,4‰ спрямо средната стойност на показателя, отчетена за област Сливен.

Анализирайки особеностите на коефициента на раждаемост, следва да обърнем внимание на постепенния спад в стойността на показателя, отчетен от 2010 г. насам. От друга страна, увеличението на стойността с 0,4‰ през 2013 г., спрямо 2012 г., се дължи както на по-големия брой живородени деца /ръст с 32 бр./, така и на намалението на средногодишното население в общината, чийто брой се използва за база при изчислението на показателя.

Фигура 16. Коефициент на раждаемост на населението на община Сливен в периода 2000-2013 г.

Фигура 17. Коефициент на раждаемост на населението през 2013 г.

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

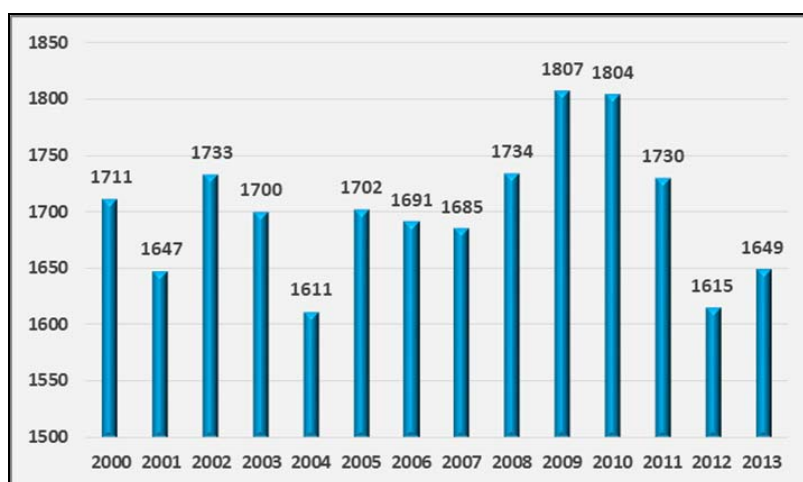
Една от основните причини за по-високата раждаемост в община Сливен на фона на средните стойности за страната, се свързва с характеристиките на етническата структура на населението в общината /Виж. Етническа и конфесионална структура на населението/. За голяма част от представителите на ромската етническа група са характерни ранните бременности, които са сред основните причини за високата раждаемост в общината.

1.4.1.4. Смъртност на населението

Броят на умиранията в община Сливен в периода 2000-2013 г. варира между 1 611 през 2004 г., когато е отчетена най-ниската стойност на показателя и 1 807 през 2009 г., когато е констатиран най-голям брой умирания за разглеждания 14 годишен период. Броят на смъртните случаи през последната изследвана 2013 г., е 1 649, които формират 59,4% от умиранията в област Сливен /2 775/. Посочената

стойност отрежда на община Сливен първо място по броя на умиранията сред четирите общини в областта. На второ място със значително по-ниска стойност /641 умирания/, се нарежда община Нова Загора.

По отношение броят на умиранията по пол следва да отбележим, че през целия изследван период, броят на умиранията при мъжете е по-висок от този при жените. Съотношението между смъртните случаи между мъжете и жените се отличава с особено голяма разлика през 2004 г., когато умиранията при мъжете /909/ надвишават с 207 умиранията при жените /702/ и формират 56,4% от смъртните случаи в община Сливен /1 611 умирания общо/. През 2013 г. от общо 1 649 умирания 862 /52,3%/ са мъже и 787 /47,7%/ са жени.

Фигура 18. Брой умирания в община Сливен в периода 2000-2013 г.

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

1.4.1.4.1. Смъртност по населени места

Сред основните причини за умиранията в община Сливен се открояват: застаряването на населението, нарастване на смъртността в активна възраст в резултат на нелечими и др. заболявания най-вече сред мъжете, както и ниското качество на живот на някои обществени групи от населението.

Коефициентът на смъртност на населението на община Сливен, варира между 12,1‰ през 2000 и 2001 година, когато показателят се отличава с най-благоприятна стойност, и 14,2‰ през 2010 г., когато е отчетена най-висока стойност на коефициента за целия период. През последната изследвана 2013 г., коефициентът на смъртност в общината, е 13,4‰, т.е. наблюдава се ръст в порядъка на 0,4‰ спрямо предходната 2012 г. Отчетената стойност на показателя за 2013 г., отрежда на община Сливен по-благоприятна позиция спрямо тази за България, за Югоизточния район от ниво 2 и за областта. Най-съществена разлика в стойността на коефициента се наблюдава между община Сливен и България - отчетената стойност за страната, надвишава с 1‰ средната стойност на общинско ниво.

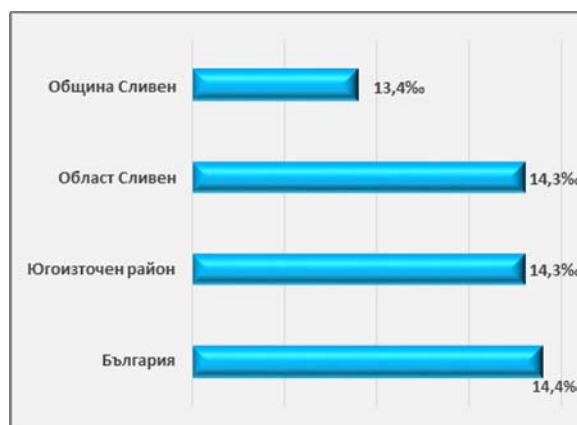
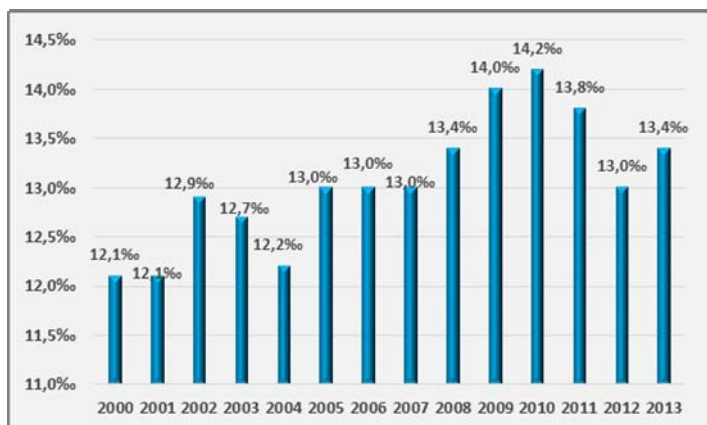
Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Фигура 19. Коефициент на смъртност на населението на община Сливен в периода 2000-2013 г.

Фигура 20. Коефициент на смъртност на населението през 2013 г.

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Коефициентът на детска смъртност в община Сливен през 2013 г. е 13,0 ‰, за България - 7,3‰, за Югоизточен район от ниво 2 - 8,9‰, за област Сливен - 13,1‰.

Стойността на показателя „детска смъртност“ в община Сливен, се отличава с тревожно висока стойност, спрямо средната за страната. Сред основните причини за неблагоприятната позиция на общината, се открояват: ниската полова култура на голяма част от ромското население, ранна възраст на родилките, които не са в състояние да осигурят нормални условия за живот на новородените и др.

1.4.1.5. Естествен и механичен прираст на населението

Естественият прираст на населението /разликата между броя на живородените и броя на умрелите лица/, се отличава със своята изключително важна роля, както върху броя на населението, така и върху характеристиките на демографските процеси като цяло. През всички години на периода 2000-2013 г., естественото движение на населението на община Сливен, се отличава с отрицателна стойност, която варира между -25 д. през 2007 г. /най-благоприятна стойност/, и -251 д. през 2010 г. /най-тревожна стойност за целия 14 годишен период/. Изключение от посочената тенденция, прави само 2006 г., когато естественият прираст е със стойност „0“, т.е. броят на живородените и броят на умрелите лица съвпада.

През 2013 г. намалението на населението в резултат на естествен прираст е в порядъка на -209 д. Посочената стойност се отличава с незначителна промяна спрямо предходната 2012 г. /-207 д./.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

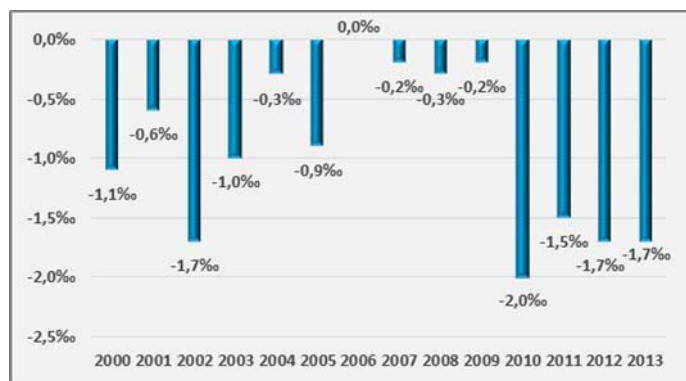
Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Живородени													
1 557	1 571	1 507	1 565	1 571	1 581	1 691	1 660	1 699	1 777	1 553	1 541	1 408	1 440
Умрели													
1 711	1 647	1 733	1 700	1 611	1 702	1 691	1 685	1 734	1 807	1 804	1 730	1 615	1 649
Естествен прираст													
- 154	- 76	- 226	- 135	- 40	- 121	0	- 25	- 35	- 30	- 251	- 189	- 207	- 209

Таблица 15. Естествено движение на населението на община Сливен в периода 2000-2013 г.

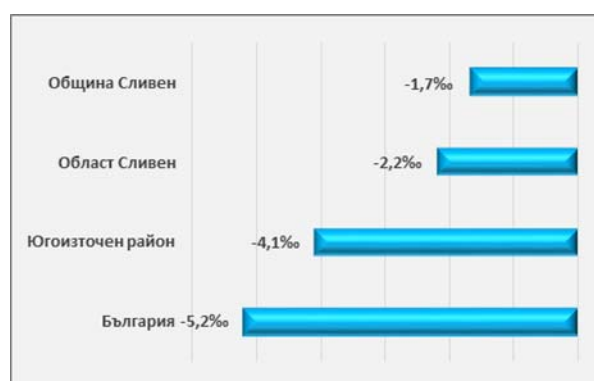
По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Коефициентът на естествен прираст на населението в община Сливен варира между 0‰ през 2006 г. /годината, в която броят на живородените, е равен на броя на умрелите/, и -2,0‰ през 2010 г., когато е отчетена най-голяма разлика между броя на живородените и умрелите лица. През последната изследвана 2013 г., коефициентът е в порядъка на -1,7‰, като стойността остава непроменена спрямо предходната 2012 г.

Фигура 21. Коефициент на естествен прираст на населението на община Сливен в периода 2000-2013 г.

Фигура 22. Коефициент на естествен прираст на населението през 2013 г.

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Отчетената стойност на естествен прираст на населението на община Сливен през 2013 г., се отличава със значително по-благоприятна стойност спрямо средната за страната - посочената стойност на общинско ниво /-1,7‰/, е почти два пъти по-ниска от тази за България. Стойността на разглеждания показател отрежда на общината по-благоприятна позиция, в сравнение с тази за Югоизточния район от ниво 2 /разлика от 2,4‰/ и за област Сливен /разлика от 0,5‰/.

Механичният прираст на населението на община Сливен се характеризира със стойност, варираща между -54 д. през 2006 г., когато е отчетена най-ниската стойност на показателя, и -1 752 д. през 2004 г., когато прирастът достига най-тревожна стойност за целия 14 годишен период.

Броят на заселените през последната изследвана 2013 г., е 1 369 д., при 1 929 д. изселени, в резултат на което механичният прираст отново се отличава с отрицателна стойност от -560 души.

Посочената отрицателна стойност на показателя отразява на община Сливен първо място сред четирите общини в областта. Второ място заема община Нова Загора с механичен прираст от -188, следвана от община Котел със стойност от -185 д. На база тези стойности следва да заявим, че въпреки най-високата абсолютна стойност на показателя отчетена за община Сливен на фона на малкия брой население на посочените две общини, в действителност те се намират в далеч по-неблагоприятна позиция спрямо община Сливен.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Заселени													
2 727	2 602	1 335	775	59	1 963	1 432	1 967	1 791	1 963	2 044	1 314	1 179	1 369
Изселени													
2 995	3 210	2 153	2 287	1 811	2 446	1 486	2 657	2 123	2 828	3 326	1 752	1 777	1 929
Механичен прираст													
- 268	- 608	- 818	-1 512	-1 752	- 483	- 54	- 690	- 332	- 865	-1 282	- 438	- 598	-560

Таблица 16. Механично движение на населението на община Сливен в периода 2000-2013 г.

* От 2007 г. механичното движение на населението включва не само вътрешната миграция, а и движението на лицата към и от страната

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Анализирайки съотношението между броя на заселените и изселените лица на територията на община Сливен следва да отбележим, че с най-голям брой изселени лица се отличава 2010 г., когато броят на лицата, напуснали общината - 3 326 д., е най-висок за целия период. През следващата 2011 г. започва постепенно намаление в броя на изселените и респективно се отчита намаление на отрицателната стойност на механичния прираст. Може да се счита, че наблюдаваното намаление в броя на изселилите се през последните няколко години се дължи на свиването на населението в активна възраст.

Сред миграциите на територията на община Сливен, преобладават най-вече тези в посока към големите градове Бургас, Варна, София. Особено тревожно по отношение на механичния прираст се явява обстоятелството, че миграцията на жени в детеродна възраст, играе роля на една от основните причини, оказващи задържащ ефект върху възпроизводствения процес на територията на общината. Продължаващото влияние на наблюдаваната тенденция ще окаже отрицателно въздействие, както върху стойностите на раждаемостта, така и върху цялостния характер на протичащите демографски процеси на територията на община Сливен.

1.4.1.6. Полово-възрастова структура на населението

По данни от последното преброяване на населението съотношението между мъжете и жените в община Сливен към 01.02.2011 г. е 60 963 мъже, формиращи 48,7% от жителите на общината и 64 305 жени равняващи се на 51,3%. Разпределението на населението по местоживееене и по пол се характеризира със

следните стойности: на територията на двата града в общината /общинският център - гр. Сливен и гр. Кермен/, живеят 45 154 мъже и 48 267 жени, при стойност от 15 809 мъже и 16 038 жени, за останалите 43 населени места от селски тип.

Възрастовата структура в община Сливен се отличава с ясно изразена неблагоприятна тенденция на застаряване на населението. Към 01.02.2011 г. най-голям дял от жителите на общината - 11,3%, равняващи се на 14 204 д., попадат във възрастовата група на 70 и повече години. На второ място се нареждат хората на възраст между 55 и 59 години - 8 974 д., или 7,2% от жителите на община Сливен. Голям е броят на населението във възрастовата група 60-64 г. /лицата, които предстои да влязат към групата на над трудоспособното население/ - 8 908 д., които съставляват 7,1%. От друга страна, към същата дата във възрастовата група между 0 и 4 годишна възраст попадат близо 6% /7 466 д./ от жителите на общината.

Разпределението на населението в различните възрастови групи по пол се отличава с по-голям брой на мъжете в осем от разглежданите възрастови групи. Най-съществена разлика между мъжете и жените се наблюдава при хората на възраст между 20 и 24 години, където мъжете /4 020 д./ формират 53,3%, при стойност от 46,7% /3 527 д./ за жените. Съществени различия в разпределението на населението по пол се отчита и във възрастовата група 25-29 г., където броят на мъжете /4 179 д./ надвишава с 345 д. този на жените /3 834 д./ и формира 52,2% от хората в тази възрастова група. В резултат на малката разлика в броя между мъжете и жените в две от разглежданите възрастови групи /35-39 г. и 45-49 г./, разпределението на населението в тези две групи по пол се отличава с еднакъв дял от по 50%.

Разпределението на жителите на общината по пол се отличава с ясно изразен превес на жените в пет от изследваните възрастови групи, включващи населението от 50-54 г. до 70 и повече навършени години включително. Особено тревожно се явява обстоятелството, че с увеличаване на възрастта /възрастови групи 60-64 г., 65-69 г., 70 и повече години/, броят на мъжете намалява драстично за сметка този на жените. Най-съществено различие в това съотношение се наблюдава при хората на 70 и повече навършени години, където броят на жените /8 738 д./ формира 61,5% и надвишава с 3 272 д. броя на мъжете /5 466 д./, които съставляват 38,5% от населението в разглежданата възрастова група. Посочените стойности ясно свидетелстват за по-голямата продължителност на живот при жените и респективно за по-високата смъртност при мъжете на територията на община Сливен.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

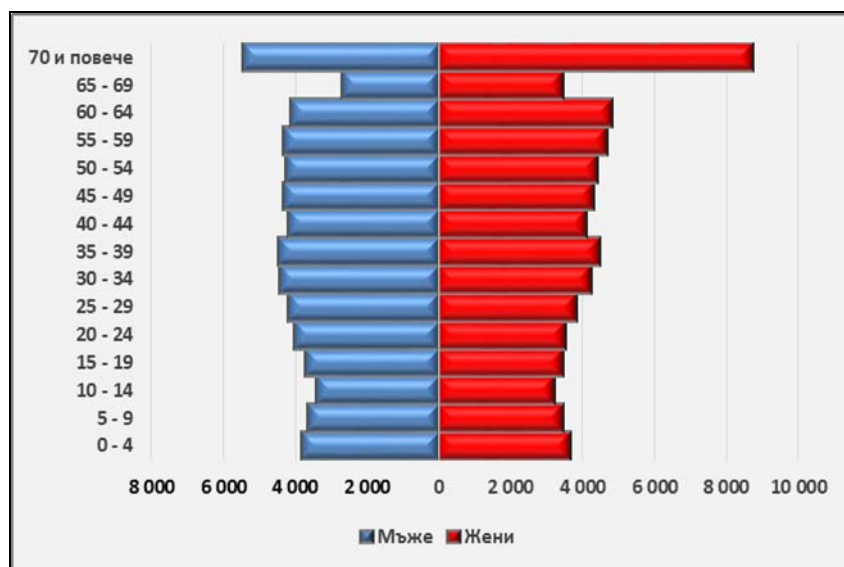
Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Възраст	Общо	Мъже	Жени	% мъже	% жени
0 - 4	7 466	3 816	3 650	51,1%	48,9%
5 - 9	7 106	3 643	3 463	51,3%	48,7%
10 - 14	6 617	3 407	3 210	51,5%	48,5%
15 - 19	7 166	3 703	3 463	51,7%	48,3%
20 - 24	7 547	4 020	3 527	53,3%	46,7%
25 - 29	8 013	4 179	3 834	52,2%	47,8%
30 - 34	8 648	4 415	4 233	51,1%	48,9%
35 - 39	8 949	4 472	4 477	50,0%	50,0%
40 - 44	8 280	4 180	4 100	50,5%	49,5%
45 - 49	8 610	4 309	4 301	50,0%	50,0%
50 - 54	8 653	4 253	4 400	49,2%	50,8%
55 - 59	8 974	4 308	4 666	48,0%	52,0%
60 - 64	8 908	4 109	4 799	46,1%	53,9%
65 - 69	6 127	2 683	3 444	43,8%	56,2%
70 и повече	14 204	5 466	8 738	38,5%	61,5%
Общо	125 268	60 963	64 305	48,7%	51,3%

Таблица 17. Полово-възрастова структура на населението на община Сливен към 01.02.2011 г.

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Разгледаните особености на жителите в община Сливен по пол и възраст намират пряко отражение в структурата на представената полово-възрастова структура на населението. В тази връзка прави впечатление както по-големият брой и респективно дял на жените в определени възрастови групи, така и по-големия дял на хората, попадащи във възрастовите групи 60-64 г. и 70 и повече години, спрямо лицата на възраст между 0-4 и 5-9 годишна възраст.

Фигура 23. Полово-възрастова пирамида на населението на община Сливен към 01.02.2011 г.

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

В ролята на важен елемент от извършвания анализ на възрастовата структура на населението в община Сливен следва да се разглежда разпределението на хората в различните възрастови групи по населени места. Изясняването на спецификите с които се отличава възрастовата структура на населението на територията на 43-те селища следва да се разглежда като важна стъпка в процеса на изясняване на съществуващи териториални дисбаланси между броя на населението в различните възрастови групи в община Сливен.

Населеното място, което се характеризира с най-благоприятна възрастова структура на територията на общината от гледна точка броя на населението е общинският център гр. Сливен. Към 01.02.2011 г. лицата на възраст между 0 и 14 години - 14 583 д. формират близо 16% от жителите на града и 68,8% от населението на тази възраст в рамките на общината /21 189 д./. По отношение на относителния дял на населението в тази възрастова група с най-благоприятна структура се отличават селата: Сотирия - 38,3% /802 д./, Чинтулово - 28,5% /369 д./, Селиминово - 27,9% /413 д./, Тополчане - 26,4% /790 д./, Самуилово - 22,5% /475 д./, Крушаре - 20,3% /418 д./, Жельо войвода - 17,1% /419 д./. От гледна точка броя на населението във възрастовата група 0-14 г., второ място след общинския център, заема с. Сотирия с 802 д., следвано от с. Тополчане със 790 д., които формират съответно 3,8% и 3,7% от лицата в разглежданата възрастова група в общината. Броят на жителите на възраст между 0 и 14 години в рамките на град Кермен е 257 д., които формират 14,3% от населението на града и 1,2% от лицата в изследваната възрастова група на територията на община Сливен.

Сред селищата, които се отличават с най-неблагоприятна възрастова структура /най-малък дял на населението от 0 до 14 години, за сметка на населението на 65 и повече години/, се открояват селата Бозаджии, където лицата на възраст между 0 и 14 години - 3 д., формират 3,6%, при стойност от 40 д., или 48,2% за лицата на 65 и повече години, и Раково, където във възрастовата група 0-14 г. попадат 3 д., или 8,3% от населението, спрямо 23 д. на възраст над 65 години, които съставляват близо 64% от жителите на селото. Със сходни особености във възрастовата структура се отличава и с. Зайчари, където лицата между 0 и 14 години са 8 д., които обаче на фона на малкия брой население /44 д. общо/, формират 18,2% от жителите при стойност от 15 д. или 34,1% за хората на 65 и повече навършени години.

Град Сливен е населеното място, което се отличава с най-голям брой жители на възраст 65 и повече навършени години - 13 355 д., които формират 14,6% от населението на града, и 65,7% от лицата в тази възрастова група в общината /20 331 д. /. На следващо място се нарежда с. Жельо войвода - с 615 д. на възраст 65 и повече години или 3% от населението в разглежданата възрастова група на общинско ниво. С голям брой население над 65 г., се отличават и населените места: гр. Кермен - 434 д., с. Крушаре - 390 д.,

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

с. Тополчане - 357 д., с. Бяла - 292 д., с. Самуилово - 286 д., с. Гавраилово - 281 д., с. Блатец - 214 д. Тези стойности на възрастовата структура по населени места ясно свидетелстват за тенденция на застаряване на населението на посочените населени места в община Сливен.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

	Общо	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70 и повече
с. Биково	263	4	12	11	12	7	4	11	13	8	7	14	25	23	30	82
с. Бинкос	167	9	4	2	4	6	1	3	1	7	5	7	16	25	20	57
с. Блатец	790	56	43	40	30	39	44	37	38	23	42	52	60	72	49	165
с. Божевци	240	12	10	12	11	9	12	10	10	15	16	22	26	15	23	37
с. Бозаджии	83	-	1	2	1	1	1	2	2	2	4	5	9	13	9	31
с. Бяла	1 385	32	36	30	51	94	121	101	80	94	120	102	106	126	90	202
с. Вълген	85	2	8	6	5	3	5	5	7	3	7	8	8	6	5	7
с. Гавраилово	1193	84	72	52	68	71	72	67	60	50	72	72	77	95	75	206
с. Гергевец	814	61	65	62	50	64	59	56	60	40	49	51	56	53	33	55
с. Глуфишево	699	53	62	38	36	53	44	35	41	30	51	27	46	53	42	88
с. Глушник	384	30	23	19	18	28	21	17	18	13	20	21	25	33	19	79
с. Голямо Чочовени	166	4	3	4	1	1	9	5	5	8	7	15	10	21	20	53
с. Горно Александрово	626	45	46	31	36	49	45	33	33	37	42	38	21	35	36	99
с. Градско	475	18	15	23	26	31	33	35	28	26	49	40	41	30	21	59
с. Драгоданово	708	63	53	76	61	31	25	35	30	30	26	21	32	52	45	128
с. Желю войвода	2 447	146	157	116	111	124	141	132	124	116	124	134	168	239	149	466
с. Зайчари	44	2	2	4	2	-	1	2	2	1	1	1	5	6	4	11
с. Злати войвода	952	78	67	38	62	61	49	47	51	43	51	40	75	91	53	146
с. Изгрев	94	5	6	2	5	4	7	10	5	1	4	9	11	7	8	10
с. Ичера	155	-	7	4	2	2	5	4	4	8	2	16	14	21	17	49
с. Калояново	668	67	54	43	49	43	50	34	39	28	28	24	27	50	42	90
с. Камен	1 308	124	95	85	91	91	79	67	67	73	77	66	72	75	60	186
гр. Кермен	1 801	87	83	87	110	105	92	105	86	107	115	101	146	143	118	316
с. Ковачите	853	23	19	18	14	30	32	43	37	37	39	70	104	121	94	172
с. Крушаре	2 064	153	141	124	119	157	131	101	108	107	114	144	128	147	108	282
с. Малко Чочовени	317	7	4	7	13	7	7	23	17	12	16	32	33	38	22	79
с. Мечкарево	415	13	15	16	12	17	19	15	23	21	23	28	38	48	33	94
с. Младово	600	23	31	33	33	33	25	35	35	29	21	26	45	47	49	135
с. Николаево	318	5	9	10	12	11	11	11	11	15	28	14	31	33	33	84
с. Новачево	859	39	31	29	44	49	62	64	60	52	76	74	88	55	42	94
с. Панаретовци	327	6	7	15	5	12	20	14	19	15	28	24	27	36	30	69

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

	Общо	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70 и повече
с. Раково	36	1	-	2	-	-	-	-	2	2	1	3	1	1	4	19
с. Самуилово	2 111	153	176	146	166	149	143	124	144	133	119	118	118	136	89	197
с. Селиминово	1 481	138	157	118	88	90	91	91	83	60	80	80	63	89	66	187
с. Скобелево	353	12	4	8	15	13	12	19	15	18	18	30	20	39	19	111
гр. Сливен	91 620	5042	4825	4716	5155	5500	5975	6759	7133	6581	6732	6732	6748	6367	4191	9164
с. Сотирия	2 096	305	299	198	179	170	177	118	94	99	88	76	64	65	66	98
с. Средорек	147	7	8	6	6	8	8	19	15	8	5	7	16	12	10	12
с. Стара река	476	14	15	25	24	15	21	27	28	29	32	43	43	43	32	85
с. Старо село	188	4	7	6	7	6	6	6	9	5	4	11	22	26	15	54
с. Струпец	298	21	30	21	15	12	13	20	15	10	11	15	14	22	23	56
с. Тополчане	2 989	318	255	217	268	210	199	186	201	170	149	137	163	159	110	247
с. Трапоклово	417	33	18	25	19	19	24	14	13	20	21	18	18	37	32	106
с. Чинтулово	1 297	159	126	84	110	114	106	96	69	73	71	55	62	39	44	89
с. Чокоба	459	8	5	6	20	8	11	10	14	21	15	30	52	64	47	148
Общо	125 268	7 466	7 106	6 617	7 166	7 547	8 013	8 648	8 949	8 280	8 610	8 653	8 974	8 908	6 127	14 204

Таблица 18. Възрастова структура на населението в община Сливен по населени места към 01.02.2011 г.

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Важен структурен елемент на извършвания демографски анализ на територията на община Сливен, се явява коефициентът на демографско заместване, характеризиращ възпроизводството на трудовите ресурси. Той изразява съотношението между броя на влизащите в трудоспособна възраст /15-19 г./ и броя на излизащите от трудоспособна възраст /60-64 г./.

Според данни от последното преброяване към 01.02.2011 г. стойността на коефициента на демографско заместване за община Сливен е 80,4%, т.е. 100 лица, излизащи от трудоспособна възраст се заместват от 80,4 лица, влизащи в трудоспособна възраст. Тази стойност е по-благоприятна спрямо средната за България и за Югоизточния район от ниво 2 и по-негативна в сравнение със стойността на показателя, отчетена на областно ниво.

Друг важен демографски показател е коефициентът на възрастова зависимост на населението, който отразява съотношението между лицата във възрастовите групи под 15 г. и 65 и повече години на 100 лица от населението между 15 и 64 г. По данни от последното преброяване, към 01.02.2014 г. броят на лицата на възраст под 15 години в община Сливен е 21 189 д., докато този на лицата, попадащи във възрастовата група 65 и повече навършени години е 20 331 д. От друга страна, броят на хората, включващи се във възрастовата категория 15-64 години е 83 748 д. Следователно коефициентът на възрастова зависимост на населението на община Сливен е 49,6%, т.е. на 100 лица на възраст 15-64 г. се падат близо 50 лица на възраст под 15 и на 65 и повече навършени години.

	Коефициент на демографско заместване /%/	Коефициент на възрастова зависимост /%/
България	69,8	46,5
Югоизточен район	70,5	52,1
Област Сливен	84,2	51,7
Община Сливен	80,4	49,6

Таблица 19. Коефициент на демографско заместване и възрастова зависимост на населението към 01.02.2011 г.
По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Възрастовата структура на територията на община Сливен следва да се проследи и от гледна точка разпределението на населението в под, във и над трудоспособна възраст. По данни от последното преброяване, към 01.02.2011 г., броят на населението в трудоспособна възраст е 76 096 д., които формират 60,7% от жителите на общината. Отчетеният дял на общинско ниво се отличава с по-благоприятна стойност спрямо средната за областта /59,9%/, като броят на населението в трудоспособна възраст в община Сливен съставлява 64,4% от трудоспособното население в областта /118 249 д./.

По отношение дела на населението в под трудоспособна възраст община Сливен отново се отличава с по-благоприятна стойност, спрямо средната за областта. Към 01.02.2011 г., броят на жителите в

тази възрастова група в общината - 22 478 д., формира 62,2% от населението в под трудоспособна възраст на областно ниво /36 116 д./.

Делът на населението в над трудоспособна възраст в община Сливен /21,3%/ е по-нисък с 0,5 процентни пункта, спрямо дела на населението в тази възрастова група в областта /21,8%/. Към 01.02.2011 г., броят на лицата в над трудоспособна възраст в общината /26 694 д./, формира 61,9% от населението в тази група на областно ниво /43 108 д./.

	Брой	Структура /%/
Област Сливен		
Под трудоспособна възраст	36 116	18,3%
В трудоспособна възраст	118 249	59,9%
Над трудоспособна възраст	43 108	21,8%
Община Сливен		
Под трудоспособна възраст	22 478	17,9%
В трудоспособна възраст	76 096	60,7%
Над трудоспособна възраст	26 694	21,3%

Таблица 20. Население под, във и над трудоспособна възраст в община Сливен към 01.02.2011 г.
По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

1.4.1.7. Етническа и конфесионална структура на населението

Данните за етническата и конфесионалната структура на населението на община Сливен са резултат от самоопределянето на лицата, взели участие в последното преброяване на населението през 2011 г. В тази връзка следва да отбележим, че въпросът за етническото и конфесионалното самоопределяне, е право на личен избор на преброявания дали да посочи етническата и религиозна група, към които се самоопределя. По данни на НСИ в община Сливен отговор на въпроса за своята етническа принадлежност са дали 107 276 д., или 85,6% от жителите на общината.

Най-голям дял от лицата отговорили на въпроса за своята етническа група към 01.02.2011 г. заемат лицата, самоопределили се към българската етническа група - 82,7%, равняващи се на 88 750 д. от отговорилите. Посоченият дял се характеризира с по-висока стойност за средната за област Сливен /76,6%, равняващи се на д. от отговорилите 132 697 д./, и с по-ниска стойност спрямо средната за страната /84,8%/.

Втора по численост се нарежда ромската етническа група, към която по време на последното преброяване, са се самоопределили 12 153 д. формиращи 11,3% от далите отговор на въпроса за своята етническа принадлежност. Посоченият брой на общинско ниво, формира 59,3% от ромското население в областта.

Отчетеният дял на ромското население е по-нисък от средния за областта /разлика с 0,5%/, където представителите на ромската етническа група формират 11,8% /20 478 д./ от отговорилите. На фона на

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

относителния дял на ромското население на национално ниво /4,9%/ обаче отчетената стойност за община Сливен се явява значително по-висока /разлика в порядъка на 6,4 процентни пункта.

Анализирайки броя на представителите на ромската етническа група в общината, следва да обърнем внимание на обстоятелството, че поради правото на преброяваните лица да се самоопределят, или да не посочат етническата си принадлежност, част от ромското население се самоопределя към българската или турската етническа група. Тази практика в известна степен нарушава коректността на посочените стойности. В тази връзка можем да твърдим, че делът на ромското население в област Сливен, надхвърля отчетените 11,8%, и в действителност достига над 20%.

Високият дял на ромското население в община Сливен се свързва с проявата на специфични демографски проблеми, характерни за представителите на тази етническа група. Сред тези проблеми се открояват най-вече: високата раждаемост на ромското население и много високата ранна раждаемост с възраст на родилките между 12 и 18 години, както и високият дял на абортите. С тревожно висока стойност се характеризира и детската смъртност, която е резултат най-вече от ниското качество на жизнената среда, в която живеят голяма част от ромите. Тези демографски проблеми, протичат успоредно с проявата на редица социално-икономически трудности, сред които: ниска степен на образование, безработица, ниски доходи или липса на такива, нисък здравен и социален статус. С цел намаляване влиянието на посочената комбинация от неблагоприятни фактори и предотвратяване на риска от социална изолация на ромите, е разработена Стратегия на област Сливен за интегриране на ромите 2012-2020 г. В Стратегията са определени следните шест приоритетни области на развитие: образование; здравеопазване; жилищни условия; заетост и социално включване; върховенство на закона и недискриминация; култура и медии.

Турската етническа група е трета по численост, като към 01.02.2011 г., към нея са се самоопределили 4 209 д., или 3,9% от лицата, отговорили на въпроса за етническата си принадлежност. Посочената относителна стойност /%/, отрежда на община Сливен последно място сред четирите общини в областта.

Делът на турското население на общинско ниво е по-нисък от средния за страната /8,8%/, както и от средния за областта /9,7%/. Броят на представителите на турската етническа група на територията на общината формира 25,1% от лицата, самоопределили се към тази група на областно ниво /16 784 д/.

Разгледаните три етнически групи /българска, ромска и турска/ формират близо 98% от преброяваните лица, които са се възползвали от възможността да самоопределят своята етническа група. Към категорията „друга етническа група“ се отнасят 1,4% /1 515 д. от отговорилите/, а други 0,6%, равняващи се на 649 д., не са дали отговор на въпроса, засягащ тяхната етническа принадлежност.

	Етническа група /%/				
	Българска	Турска	Ромска	Друга	Не се самоопределям
България	84,8%	8,8%	4,9%	0,7%	0,8%
Област Сливен	76,6%	9,7%	11,8%	1,1%	0,7%
Община Сливен	82,7%	3,9%	11,3%	1,4%	0,6%

Таблица 21. Етническа структура на населението към 01.02.2011 г.

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

По данни на последното преброяване на населението броят на лицата, дали отговор на въпроса за своето вероизповедание е 86 933 д., които формират 69,4% от населението на общината /125 268 д./.

Най-голям дял заемат лицата, самоопределили се към източноправославното вероизповедание 76,6% /66 552 д./ от отговорилите. На следващо място се нареждат лицата, които са заявили, че нямат вероизповедание - 7 367 д. /8,5%/, както и тези, които не са се самоопределили - 6 227 д. /7,2%/. На следващо място с относителен дял от 4,3% от отговорилите се нареждат лицата с протестантско вероизповедание /3 757 д./.

Към мюсюлманското вероизповедание са се самоопределили 2 471 д., или 2,8% от отговорилите на въпроса за своето вероизповедание. Последно място заемат лицата, изповядващи католицизма с 0,5% /404 д./.

Фигура 24. Конфесионална структура на населението в община Сливен към 01.02.2011 г.

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

1.4.1.8. Образователна структура на населението

Особеностите на образователната структура на населението на дадена територия играят ключова роля за постигане целите на Стратегията „Европа 2020“, където като основна област на развитие се дефинира създаването на условия за развитие на местни общества на знанието.

По данни от последното преброяване, към 01.02.2011 г. най-голям дял от жителите на община Сливен на седем и повече навършени години /114 908 д./, са със завършено средно образование - 39,5% /45 347 д./. Отчетената стойност на общинско ниво е по-благоприятна спрямо средната за област Сливен /36,2%/, и по-ниска с 3,9% в сравнение стойността на показателя на национално ниво /43,4%/.

	Висше	Средно	Основно	Начално	Незавършено начално	Никога не посещавали училище	Дете*
България	19,6%	43,4%	23,1%	7,8%	4,8%	1,2%	0,2%
Област Сливен	13,0%	36,2%	26,4%	12,3%	8,3%	3,5%	0,3%
Община Сливен	15,6%	39,5%	23,6%	10,3%	7,7%	3,0%	0,3%

Таблица 22. Население на 7 и повече навършени години по степен на завършено образование към 01.02.2011 г.

/* деца на 7 навършени години, които още не са тръгнали на училище/

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Лицата със завършено висше образование на територията на община Сливен - 17 916 д., формират 15,6% от населението на седем и повече навършени години. Посочената стойност отрежда на общината по-благоприятна позиция спрямо тази за областта /дял на висшистите - 13%/. По отношение средния дял на висшистите в страната /19,6%/ община Сливен се отличава с по-нисък дял. Броят на лицата със завършена висша степен на образование в общината формира 76% от висшистите в областта.

Броят на лицата на седем и повече навършени години с начално образование - 11 892 д., съставлява 10,3% от населението в тази група, докато лицата с незавършено начално - 8 801 д. формират 7,7%. Посочените две стойности са по-благоприятни от средните за област Сливен. Населението в разглежданата възрастова група, което към 01.02.2011 г. е със завършено основно образование - 27 105 д., формира 23,6% от лицата на седем и повече навършени години в общината.

Към 01.02.2011 г. броят на лицата в общината, попадащи в категория „никога не посещавали училище“ е 3 488 д., съставляващи 3% от лицата на седем и повече навършени години на територията на общината. Този дял се формира най-вече от представители на ромската етническа група, за която е характерна неблагоприятна образователна структура, като преобладава делът на ромите със завършено начално образование. Отчетената стойност е над два пъти по-висока от средната за България.

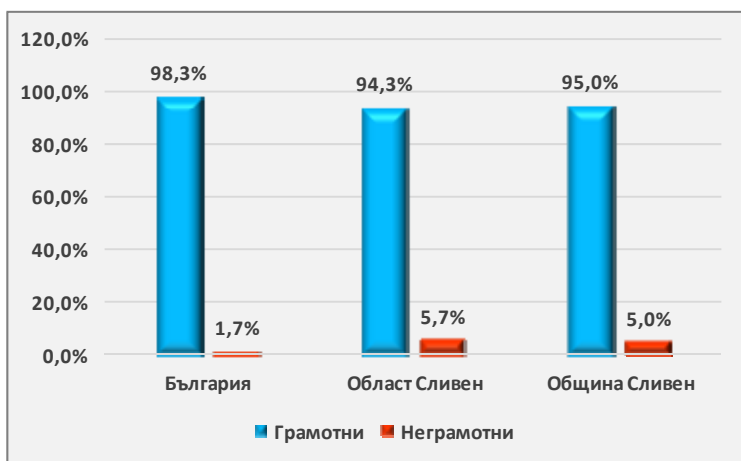
Важен структурен елемент от извършвания анализ на образователната структура на населението, се явява показателят „грамотност на населението“. По данни от последното преброяване броят на грамотните лица на девет и повече навършени години на територията на общината /112 133 д./, е 106 560 д., които формират 95% от населението в тази възрастова група в община Сливен. По-голям дял от грамотните лица в общината заемат жените - 51,2% /54 548 д./, при стойност от 48,8% /52 012 д./ за мъжете. Посоченият относителен дял на грамотните лица отрежда на община Сливен по-благоприятна позиция

сравнение с тази за областта, където грамотните лица /166 503 д./ формират 94,3% от лицата на девет и повече навършени години /176 612 д./. По отношение стойността на разглеждания показател на национално ниво /98,3%/, общината се отличава с по-нисък дял на грамотните лица.

Броят на неграмотните лица /неумението да се чете или пише/ на девет и повече навършени години в община Сливен към 01.02.2011 г., е 5 573 д., които формират 5% от населението в разглежданата възрастова група в общината. Неграмотните лица на общинско ниво съставляват 55,1% от общия брой на тези лица в област Сливен /10 109 д./.

Делът на неграмотните лица на девет и повече навършени години в община Сливен, надвишава с 3,3 процентни пункта отчетения среден дял за страната.

По отношение разпределението на неграмотните лица в община Сливен по пол, с по-благоприятна стойност се отличават мъжете - 2 251 д., които формират 40,4% от неграмотните лица, спрямо 59,6%, или 3 322 д. за неграмотните жени.

Фигура 25. Грамотност на населението на 9 и повече навършени години към 01.02.2011 г.

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Анализирайки съотношението между грамотните и неграмотните лица по местоживеене следва да се отбележи, че към 01.02.2011 г., 2 893 д., или 51,9% от неграмотните лица в разглежданата възрастова група, живеят в двата града в рамките на община Сливен спрямо 2 680 д. /48,1%/ за територията на останалите 43 населени места. Разпределението на грамотните лица по местоживеене, се отличава с по-голям дял в градовете, където живеят 76,5% /81 484 д./ от грамотните лица, при 23,5% /25 076 д./ за населените места от селски тип.

1.4.1.9. Основни изводи за демографската ситуация в община Сливен

Извършената демографска характеристика на населението на община Сливен и проследените тенденции в неговото развитие позволяват да направим следните изводи за демографската ситуация в общината:

На първо място изпъква наложилата се неблагоприятна тенденция на намаление на броя на населението в общината, което за периода между двете преброявания /2001-2011 г./ е с 8,0% /10 880 души/. На регионално и на национално ниво темпът на намаление на населението е с по-благоприятни стойности, спрямо тези в община Сливен.

Характерна особеност на населението в община Сливен е неговото неравномерно териториално разпределение. Докато в двата града на общината живеят 74,6%, в останалите 43 населени места е концентрирано 25,4% от населението. Изключително неравномерно е разпределението на градското население - гр. Сливен със 73,1% и гр. Кермен - с едва 1,4%. Тези различия в пространственото разпределение на населението, разкриват съществуващите диспропорции в достъпа на населението до основни елементи на здравната, социалната, образователната, културната, транспортна, водостопанска и др. инфраструктура. Тези диспаритети се наблюдават както между селското и градското население, така и между жителите на двата града в община Сливен.

Стойностите на показателите, характеризиращи раждаемостта и смъртността на населението, позволяват констатацията, че протичащите демографски процеси в община Сливен се отличават с ясно изразена специфика в която възпроизводствените традиции на ромите играят важна роля.

Област Сливен е областта с най-висока раждаемост в страната, като коефициентът на раждаемост в общината - 12,3‰, е незначително по-нисък от средния за областта - 12,5‰. Високата раждаемост в общината е причина за високия дял на населението на възраст между 0 и 14 г., който през 2011 г. е в рамките на 16,9%. Тревожни са стойностите на показателя детска смъртност, които са двойно по-високи от средните за страната. По отношение на образователната структура в община Сливен, особено тревожен е големият дял на лицата над седем годишна възраст, които никога не са посещавали училище.

Сред основните причини за посочените демографски особености изпъква наличието на компактно ромско население, обитаващо райони с крайно неблагоприятни социални и икономически условия. Делът на ромската етническа група в община Сливен през 2011 г. е 11,3%, при средна стойност за страната - 4,9%. За голяма част от представителите на тази рискова група от населението, са характерни ниско ниво на образование, ограничен достъп до здравни услуги, висока безработица, бедност, битова престъпност. Специфичните стойности на демографските показатели на ромското население, води до необходимостта от

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

реализирането на целенасочени мерки за интегриране на ромския етнос в обществото. Местните заинтересовани страни ясно заявяват своята позиция, като за тази цел е приета Стратегия на област Сливен за интеграция на ромите /2012-2020 г./, която е част от Националната стратегия на Република България за интеграция на ромите /2012-2020 г./

1.4.2. Пазар на труда и доходи на населението

Особеностите на трудовия пазар на дадена територия са пряко зависими от влиянието на различни финансови и икономически фактори, които в най-голяма степен определят неговите специфики. От друга страна, протичащите демографски процеси, оказват пряко влияние върху количествените и качествени характеристики на работната сила.

1.4.2.1. Икономическа активност на населението

По данни на НСИ от последното преброяване на населението броят на икономически активното население /всички лица на 15 и повече навършени години, които са заети и безработни/ в община Сливен към 01.02.2011 г., е 53 381 д. Посоченият брой съставлява 51,3% от населението, попадащо в тази възрастова група на територията на общината /104 079 д./. Анализирайки икономическата активност на населението по пол установяваме, че разглежданият показател се отличава с по-благоприятна стойност за мъжете, които формират 53,2% /28 425 д./ от икономически активните лица на 15 и повече навършени години. Броят на икономически активните жени в тази възрастова група е 24 956 д., или 46,8% от икономически активните лица в община Сливен.

Броят на икономически неактивните лица към 01.02.2011 г. е 50 698 д., които формират 48,7% от хората в разглежданата възрастова група на територията на общината. Разпределението на населението, попадащо в разглежданата категория по пол се характеризира с по-високия дял на жените - 57,3% /29 026 д./, спрямо стойност от 42,7% /21 672 д./ за икономически неактивните мъже.

Съотношението между икономически активните и неактивните лица в община Сливен се отличава с по-благоприятна стойност спрямо средната за областта. Броят на икономически активните лица на 15 и повече навършени години в общината надвишава с 2 683 д. броят на икономически неактивните лица в същата възрастова група, докато на областно ниво, съотношението между двете групи население е в полза на икономически неактивните лица.

Отчетеният коефициент на икономическа активност на населението в разглежданата възрастова група, отрежда на община Сливен първо място сред четирите общини в обхвата на областта. На второ място с далеч по-ниска стойност на показателя от 46,5% се нарежда община Твърдица.

Фигура 26. Икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години към 01.02.2011 г. /брой/

Фигура 27. Икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години към 01.02.2011 г. /%/

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Структурата на икономически неактивните лица на 15 и повече навършени години е представена от учащи, пенсионери, лица ангажирани само с домашни задължения и други неактивни. Към 01.02.2011 г. най-голям дял от икономически неактивните лица в изследваната възрастова група на общинско ниво заемат пенсионерите - 58,8%, равняващи се на 29 820 д. от икономически неактивните лица. Отчетената стойност е по-висока с пункта от средната за областта, където броят на пенсионерите - 48 451 д. формират 57,3% от икономически неактивните лица. Посоченият относителен дял на пенсионерите в структурата на икономически неактивните лица отрежда на община Сливен второ място сред останалите общини в областта /след община Твърдица с дял на пенсионерите 63,4%/.

Второ място в структурата на икономически неактивните лица на територията на общината заемат лицата попадащи в категория „други неактивни“ - 15,3%, равняващи се на 7 733 д. Броят на лицата, ангажирани само с домашни задължения в община Сливен, е 7 466 д., формиращи 14,7% от икономически неактивните лица на 15 и повече навършени години.

Делът на учащите на общинско ниво - 11,2% /5 699 д./, е с 1,3 процентни пункта по-висок спрямо средния отчетен за област Сливен /9,9%/. Посоченият относителен дял на учащите в структурата на икономически неактивните лица на 15 и повече навършени години отрежда на община Сливен първо място

сред четирите общини в областта. Второ място заема община Твърдица с дял на лицата, попадащи в категория „учащи“ - 9,8%, които обаче на фона на броя на жителите на общината, съставляват едва 576 д.

Фигура 28. Структура на икономически неактивните лица на 15 и повече навършени години към 01.02.2011 г.
По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Важен показател от гледна точка особеностите на пазара на труда се явява икономическата активност на лицата на възраст между 15 и 64 навършени години. По данни на НСИ към 01.02.2011 г., броят на хората в тази възрастова група на територията на община Сливен е 83 748 д., 63,1%, или 52 813 д. които, попадат в категория „икономически активни лица“. Посочената стойност на коефициента на икономическа активност на населението /63,1%/ в разглежданата възрастова група отрежда на община Сливен по-благоприятна позиция спрямо средната за областта, където отчетената средна стойност на коефициента е в порядъка на 60%.

Съотношението между икономически активното население на 15-64 навършени години по пол се отличава с по-благоприятна стойност за мъжете, които формират 28 044 д., или 53,1% от икономически активните лица в разглежданата възрастова група, при стойност от 24 769 д., или 46,9% за икономически активните жени.

По отношение разпределението на активното население в разглежданата възрастова група по местоживеење следва да отбележим, че икономически активните лица в градовете /гр. Сливен и гр. Кермен/ - 42 946 д., формират 81,3% от икономически активните лица на възраст между 15 и 64 години в община Сливен. Броят на икономически активните лица на територията на останалите 43 населени места от селски тип - 9 867 д., съставлява 18,7% от икономически активните лица в изследваната възрастова група.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Броят на икономически неактивните лица на 15-64 навършени години е 30 935 д., равняващи се на 36,9% от жителите на общината, включващи се в разглежданата възрастова група. С по-голям дял в разпределението на лицата в тази категория по пол се отличават икономически неактивните жени - 55,1% /17 031 д./, спрямо 44,9% /13 904 д./ за икономически неактивните мъже на възраст между 15-64 навършени години. Анализирайки разпределението на икономически неактивните лица в същата възрастова група по местоживеее следва да акцентираме върху обстоятелството, че по данни от последното преброяване, 70,6% или 21 846 д. от икономически неактивните лица в общината живеят на територията на двата града в община Сливен. Броят на икономически неактивните лица в селата - 9 089 д., съставлява 29,4% от икономически неактивните лица между 15 и 64 навършени години в общината.

1.4.2.2. Заетост и безработица на населението

По данни на НСИ броят на заетите лица на възраст между 15-64 навършени години на територията на община Сливен към 01.02.2011 г. е 41 011 д., които формират 77,7% от икономически активните лица в тази възрастова група. Следователно, коефициентът на заетост на населението /отношението на броя на заетите лица към населението във възрастовата група 15-64 г./ е 49%. Тази стойност е по-висока с 3,3 процентни пункта, спрямо средната за област Сливен /45,7%/.

Броят на безработните лица към същата дата е 11 802 д., или 22,3% от икономически активното население на възраст между 15 и 64 навършени години в община Сливен. Отчетеният дял на общинско ниво се характеризира с по-благоприятна стойност спрямо средния за област Сливен. Безработните лица в разглежданата възрастова група на областно ниво - 18 563 д., формират 23,8% от хората, попадащи в категорията на икономически активните лица /78 097 д./. Към 01.02.2011 г. коефициентът на безработица на населението /отношението на броя на безработните лица във възрастовата група 15-64 г., към икономически активното население на същата възраст/, в община Сливен е 22,3%. Отчетената стойност на разглеждания коефициент на областно ниво е 23,8%.

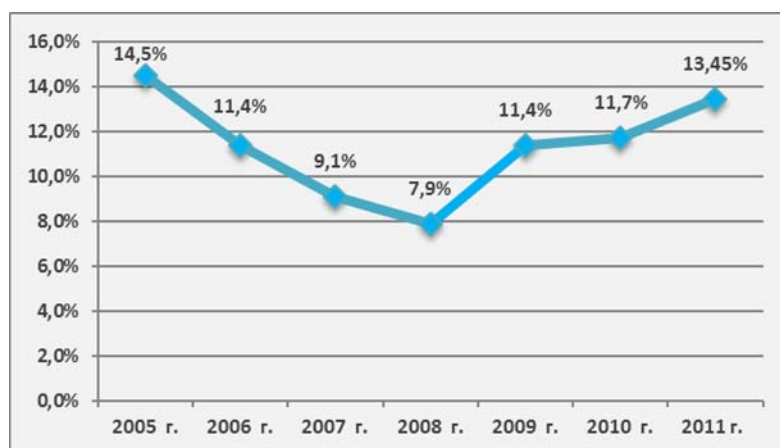
Относно разпределението между заетите и безработните лица в изследваната възрастова група по пол, по-голям дял от заетите лица в община Сливен формират мъжете - 51,6% /21 151 д./, при стойност от 48,4% или 19 860 д., за заетите жени. От друга страна, безработните мъже - 6 893 д., формират 58,4% от безработните лица в община Сливен, докато броят на безработните жени - 4 909 д., съставлява 41,6% от безработните лица на 15-64 навършени години в общината.

По отношение на заетите и безработните лица по местоживеее следва да обърнем внимание на обстоятелството, че на територията на двата града в община Сливен, живеят близо 85% /34 846 д./ от

заетите лица между 15 и 64 навършени години. От друга страна, в рамките на останалите 43 населени места от селски тип, живеят едва 15% /6 165 д./ от заетите лица в изследваната възрастова група.

По данни на Общинска администрация в периода 2005-2008 г. средногодишното равнище на безработица на територията на община Сливен показва тенденция на постепенен спад - от 14,5% през първата 2005 г., достига 7,9% през 2008 г., когато е отчетена най-благоприятната стойност за периода.

В следствие на настъпилата световна финансова и икономическа криза, от 2009 г. средногодишното равнище на безработица започва да нараства, достигайки стойността, отчетена през 2006 г - 11,4%. През последната изследвана 2011 г., стойността на показателя безработицата продължава да нараства, като достига стойност от близо 13,5%. Отчетеният относителен дял на общинско ниво се отличава с по-благоприятна стойност спрямо средната за областта /15,3%/. По отношение средните стойности на средногодишното равнище на безработица за територията на Югоизточния район от ниво 2 /9,2%/, и за страната /10,1%/, община Сливен се намира в по-неблагоприятна позиция.

Фигура 29. Средногодишно равнище на безработица в община Сливен по години /%/

По данни на: Общинска администрация, <http://www.sliven.bg/>

По данни на Общинска администрация, броят на регистрираните безработни лица в Дирекция “Бюро по труда” - Сливен, към 31.12.2010 г., е 7 736 д., при стойност от 7 455 д. за 2009 г. Тоест отчита се ръст в броя на безработните лица в порядъка на 3,8%, равняващи се на 281 д.

Броят на безработните младежи /лица на възраст до 29 г./, е 2 010 д., които формират 26% от безработните лица на територията на общината. От друга страна, към категорията „трайно безработни лица“ /с продължителност на регистрацията повече от една година/, се отнасят 3 629 д., или близо 47% от регистрираните безработни. Над половината от регистрираните безработни лица /51%/, са жени.

Важен структурен елемент на извършвания анализ на пазара на труда в община Сливен се явява разпределението на заетите лица по икономически дейности. По данни от последното преброяване към 01.02.2011 г., най-голям дял от заетите лица на възраст 15-64 навършени години в общината заемат заетите в икономическа дейност „Преработваща промишленост“, които формират близо 22,8% /9 353 д./ от заетите в изследваната възрастова група /41 011 д./. На следващо място се нареждат лицата, заети в икономическа дейност „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ - 7 872 д., съставляващи 19,2% от заетите лица на възраст между 16 и 64 навършени години. Анализирайки структурата на заетите по икономически дейности, следва да обърнем внимание на дела, който формират заетите в икономическа дейност „Държавно управление“ - 10,5%, равняващи се на 4 293 д. от заетите лица /трето място в структурата на заетите/.

От друга страна, с най-малък дял се характеризират лицата, ангажирани в икономически дейности „Дейности на екстериториални дейности и служби“ /29 д./ и „Дейности на домакинства като работодатели; недиференцирани дейности на домакинства по производство на стоки и услуги за собствено потребление“ /49 д./, които формират съответно 0,07% и 0,1% от заетите лица на 15-64 навършени години на територията на община Сливен.

Фигура 30. Заети лица на 15-64 навършени години в община Сливен по класове икономически дейности към 01.02.2011 г.
По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Анализирайки особеностите на трудовия пазар в община Сливен, следва да проследим извършваните всекидневни трудови миграции на населението в тяхната роля на основна характеристика на пазара на труда. Към 01.02.2011 г., броят на лицата в общината, които живеят и работят в едно и също населено място е 36 421 д., които формират 87,7% от заетите на 15 и повече навършени години в общината /41 551 д./. От друга страна, броят на всекидневните трудови мигранти, е 5 130 д., или 12,3% от заетите лица в разглежданата възрастова група, т.е. хората извършващи ежедневни трудови пътувания на 1 000 заети лица, са в порядъка на 123,5 д.

Най-голям дял от всекидневните трудови мигранти, формират тези, които отиват на работа в същата община - 3 157 д., или 61,5% от мигрантите, в т.ч. 2 428 д., равняващи се на близо 77% - в градовете /Сливен и Кермен/, и 729 д., или 23% - в села на територията на общината.

Анализирайки структурата на ежедневните трудови миграции, следва да обърнем внимание, че 1 405 д., формиращи 27,4% от всекидневните трудови мигранти, отиват на работа в градове, попадащи в териториалния обхват на община от друга област.

Заети лица*	Лица, които живеят и работят в едно и също населено място	Всекидневни трудови мигранти						
		общо	от тях отиват на работа					
			в същата община		в община на същата област		в община на друга област	
			в градове	в села	в градове	в села	в градове	в села
41 551	36 421	5 130	2 428	729	188	171	1 405	209

Таблица 23. Всекидневни трудови мигранти в община Сливен към 01.02.2011 г.

* заети лица на 15 и повече навършени години

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

1.4.2.3. Доходи на населението

Размерът на доходите на домакинствата в България се отличава със съществени различия, които се проявяват, както между различните райони от ниво 2, така и между отделните области и общини в страната. В рамките на община Сливен, тези диспаритети се проявяват както между градовете и селата, така и между двата града - гр. Сливен и гр. Кермен.

На територията на общинския център, където са съсредоточени основна част от предоставяните услуги и функциониращите предприятия в общината, доходите на домакинствата са значително по-високи, спрямо тези на територията на останалите населени места, които се характеризират с далеч по-ограничени възможности за трудова заетост.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Средната годишна работна заплата в област Сливен през 2011 г. е в размер на 6 191 лв. Тази стойност е по-ниска спрямо средната за Югоизточния район от ниво 2 /7 518 лв./ и средната за страната /8 230 лв./.

Средната месечна работна заплата в община Сливен през 2010 г. е в размер на 507 лв. Тази стойност е с 21,8% /141 лв./ по-ниска от средната за страната /648 лв./, и по-висока с 1,4% /7 лв./ в сравнение със средната стойност на областно ниво /500 лв./.

През 2010 г. с най-високо заплащане се отличават лицата, заети в следните икономически дейности: „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“ и „Финансови и застрахователни дейности“. От друга страна, с най-ниска стойност, са заплатите на лицата, заети в икономическите дейности: „Хотелиерство и ресторантьорство“, „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ и „Административни и спомагателни дейности“.

1.4.2.4. Основни изводи

Съотношението между икономически активните /51,3%/ и икономически неактивните лица /48,7%/ на 15 и повече навършени години на територията на община Сливен се отличава с по-благоприятни стойности спрямо средните за областта, където икономически активните лица формират 48,3%.

Относно структурата на икономически неактивните лица в общината, дялът на учащите - 11,2%, отрежда на община Сливен по-благоприятна позиция в сравнение с тази за областта /9,9%/, както и първо място по разглеждания показател сред четирите общини в областта. От друга страна, отчетеният висок дял на пенсионерите /58,8%/ в структурата на икономически неактивните лица се отличава с по-неблагоприятна стойност спрямо тази на областно ниво.

Дялът на заетите лица на възраст между 15 и 64 навършени години на общинско ниво - 77,7%, или 41 011 д. от икономически активните лица в общината се отличава с по-благоприятна стойност спрямо средната за област Сливен. В резултат на това, коефициентът на заетост на населението на общинско ниво - 49%, е по-висок в сравнение с неговата средна стойност за областта - 45,7%. По-благоприятното съотношение между заетите и безработните лица в община Сливен на фона на тяхното разпределение на областно ниво е причина за по-ниския коефициент на безработица на населението в общината - 22,3%, при средна стойност за областта от 23,8%.

По отношение средногодишното равнище на безработица тревожно се явява обстоятелството, че отчетената стойност за 2011 г. - близо 13,5%, е една от най-високите стойности на показателя за периода

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

2005-2011 г. С по-неблагоприятна стойност се характеризира само 2005 г., когато стойността на коефициента е в порядъка на 14,5%.

Анализирайки особеностите на трудовия пазар на територията на община Сливен, следва да обърнем внимание, че сред двете най-засегнати групи се отнасят младежите на възраст до 29 години, както и трайно безработните лица /с продължение на регистрацията повече от една година/.

1.4.3. Здравеопазване

1.4.3.1. Обща характеристика на здравеопазването в общината

Характеристиките и особеностите в развитието на здравната система играят роля на един от ключовите елементи в стремежа към повишаване качеството на живот на жителите на дадена територия. В тази връзка, осигуреността с ефективен равноправен достъп до навременна болнична и извънболнична медицинска помощ, както за населението на градските центрове, така и за жителите на населените места от селски тип, е един от основните индикатори за определяне състоянието на здравната система. С голяма важност е и удовлетвореността на хората от качеството на предоставяното медицинско обслужване.

Особеностите, свързани със структурната и пространствената организация на здравеопазването, са важен елемент на извършвания анализ, на базата на който можем да определим съществуващите проблеми в сферата на медицинското обслужване. Тези проблеми следва да се проследят, както от гледна точка на качеството на предлаганите здравни услуги, така и по отношение на териториалното разположение на обектите за болнична и извънболнична медицинска помощ в община Сливен.

1.4.3.2. Структурна организация на здравеопазването

Структурната организация на здравеопазването на територията на община Сливен е представена от относително добре развита мрежа от лечебни заведения за болнична и извънболнична помощ. Към първата категория се отнасят функциониращите в гр. Сливен четири многопрофилни болници за активно лечение /МБАЛ/, три специализирани болници и един диспансер. Всички болнични лечебни заведения в община Сливен, са оборудвани с модерна апаратура, отговаряща на съвременните здравни изисквания.

Към заведенията за извънболнична помощ, се отнасят 3 диагностично-консултативни центъра, 9 медицински центъра, 1 дентален център, 9 медико-диагностични лаборатории, 21 медико-технически лаборатории.

Многопрофилни болници за активно лечение /МБАЛ/
1. МБАЛ “Д-р Иван Селимински” АД
2. МБАЛ “Царица Йоанна” ЕООД
3. МБАЛ “Хаджи Димитър” ООД
4. МБАЛ - Сливен към ВМА - София
Специализирани болници
1. Специализирана болница за активно лечение на белодробни болести /СБАЛББ/ - Сливен ЕООД
2. Специализирана акушеро-гинекологична болница за активно лечение “Ева” ЕООД
3. Специализирана хирургична болница за активно лечение “Амброаз Парев” ООД
Диспансери
1. Областен диспансер за кожно-венерически заболявания със стационар - Сливен ЕООД

Таблица 24. Лечебни заведения за болнична помощ на територията на община Сливен

По данни на: Регионална здравна инспекция - Сливен, <http://www.rzi-sleven.org/>

По данни на Регионална здравна инспекция - Сливен, системата на здравеопазването на територията на общината се отличава със следната обезпеченост с медицински кадри: общопрактикуващи лекари /72 бр./, лекари по дентална медицина /116 бр./, специалисти по орална и лицево-челюстна хирургия /2 бр./, лекари-специалисти /77 бр./.

В гр. Сливен функционира Дом за медико-социални грижи за деца с капацитет от 75 места. Домът е специализиран в предоставянето на институционална медико-социална грижа на деца до 7 годишна възраст.

Спешната медицинска помощ в община Сливен е съставена от две структурни звена - филиал на центъра за спешна медицинска помощ - Сливен и Спешно отделение на МБАЛ “Д-р Иван Селимински” в гр. Сливен.

Един от основните проблеми в структурната организация на здравеопазването се свързва с дейността на общопрактикуващите лекари, която не е обвързана в достатъчна степен с нужното качество на медицинското обслужване на населението.

Сред другите проблеми, съпътстващи развитието на здравеопазването, се откроява липсата на достатъчно профилактични здравни кампании, както и на кампании за превенция на социално значими заболявания. Във връзка с ниския здравен статус на представителите на ромската етническа група, съществува необходимост от провеждането на здравни кампании, насочени към тези и други социално уязвими групи от обществото.

1.4.3.3. Пространствена организация на здравеопазването

Различните видове лечебни заведения за болнична и извънболнична медицинска помощ се отличават с неравномерно териториално разположение в рамките на общината, с концентрация изключително на територията на гр. Сливен.

Функциониращите в общината многопрофилни и специализирани болници, диагностично-консултативните центрове, както и повечето медицински центрове, са локализирани в рамките на общинския център. От друга страна, повече от 70% от практикуващите лекари-специалисти, упражняват дейността си в гр. Сливен.

Липсата на общопрактикуващи лекари в някои населени места на общината съществено ограничава достъпа на част от населението до навременна медицинска помощ. Достъпът на жителите на селата до първична медицинска помощ, се осъществява благодарение на функциониращите Амбулатории за първична медицинска помощ.

Поради съществуващите особености в пространствената концентрация на специализираната медицинска помощ в гр. Сливен достъпът на жителите на другите населени места до специализирана медицинска помощ и консултации е обвързан с пътувания до областния център.

1.4.3.4. Основни изводи

Въпреки сравнително добре организираната система на здравеопазването в община Сливен съществен проблем в нейното състояние се явява неравномерната териториална структура на болничните и извънболничните заведения. Сред основните проблеми на здравната система се открояват най-вече ограничения в много случаи достъп до навременна медицинска помощ за голяма част от селското население в общината, както и липсата на достатъчен брой кампании за профилактика и превенция на социално значими заболявания.

По отношение достъпа на жителите до обектите на здравната инфраструктура следва да обърнем внимание на представителите на ромската етническа група. Решаването на проблемите, свързани с неравнопоставения достъп на голяма част от ромското население до болнична и извънболнична помощ се свързва с необходимостта от предприемане на целенасочени мерки в сферата на здравеопазването в периода 2014-2020 г. Основна тяхна насоченост, следва да бъде стремежът към повишаване на здравната култура на уязвимите групи от обществото и осигуряване на равнопоставен достъп до обектите на здравеопазването, посредством провеждане на информационни и профилактични здравни кампании.

1.4.4. Социални услуги

1.4.4.1. Обща характеристика на социалните услуги в общината

Сред основните приоритети на провежданата социална политика в страната се открояват предоставянето на социални услуги на уязвими групи от населението, изпаднали в неравностойно социално положение и тяхната интеграция в обществото. Един от ключовите моменти в провежданата реформа в социалната политика е преминаването към качествено нов тип организация на предоставяните социални услуги, състоящ се в деинституционализацията на деца и възрастни хора и развитието на широк кръг от социални услуги, предоставяни в рамките на общността.

На областно ниво, националните приоритети в социалната сфера следва да се постигнат на база разработената Стратегия за развитие на социалните услуги в област Сливен за периода 2011-2016 г. Според приетия от Областна администрация стратегически документ развитието на социалните услуги в областта трябва да се концентрира върху следните 5 основни приоритета:

- ☐ повишаване качеството на живот на уязвими деца и техните семейства;
- ☐ социално включване на лица с увреждания, уязвими хора и общности в неравностойно положение;
- ☐ грижа за старите хора;
- ☐ развитие на механизми за партньорства;
- ☐ развитие на човешки ресурси в област Сливен.

Тези приоритети съответстват с общоприетата национална политика за подобряване качеството на живот на деца и възрастни, настанени в институции, и тяхната поетапна деинституционализация. Един от основните моменти на бъдещата политика на деинституционализация трябва да гарантира недопускането на съществени междуобщински различия в предлагането и търсенето на този вид услуги.

1.4.4.2. Структурна организация на социалните услуги

На територията на община Сливен функционират различни социални институции, някои от които се отличават с регионално значение. Социалните услуги в общността предлагат ежедневни и специализирани грижи за различни обществени групи в неравностойно положение. Основна насоченост на развитата мрежа от социални услуги е стремежът към интеграция на уязвимите лица и групи в обществото /деца, младежи, възрастни хора/.

В общината функционират 3 специализирани институции за социални грижи за стари хора, за деца и младежи с умствена изостаналост и за възрастни с умствена изостаналост. Техният общ капацитет е 410 места.

Във връзка с възприетата качествено нова социална политика на деинституционализация, следва да заявим, че структурната организация на социалните услуги в община Сливен се отличава с добре развита мрежа, предоставяща широк кръг социални услуги в рамките на общността. По данни на Общинска администрация, изградената мрежа от този вид социални услуги е насочена към всички уязвими обществени групи със специфични потребности - стари хора, хора с увреждания и деца.

Специализирани институции за социални грижи
1. Дом за стари хора - гр. Сливен, капацитет - 120 места;
2. Дом за деца с умствена изостаналост - гр. Кермен, капацитет - 50 места;
3. Дом за възрастни с умствена изостаналост - селище Качулка, Сливен, капацитет - 240 места.
Социални услуги в общността
1. Домашен социален патронаж - гр. Сливен, капацитет - 620 места, разкрити филиали в 10 села в общината;
2. Дневен център за стари хора - гр. Сливен, капацитет - 30 места;
3. Дневен център за възрастни хора с увреждания - гр. Сливен, капацитет - 30 места;
4. Дневен център за деца с увреждания - гр. Сливен, капацитет - 30 места;
5. Защитено жилище за хора с интелектуални затруднения - гр. Сливен, капацитет - 6 места;
6. Защитено жилище за хора с интелектуални затруднения - гр. Сливен, капацитет - 10 места;
7. Център за социална рехабилитация и интеграция на незрящи - гр. Сливен, капацитет - 30 места;
8. Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания - гр. Сливен, капацитет - 8 места;
9. Комплекс за социални услуги за деца и семейства - гр. Сливен - 3 основни звена: - „Майка и бебе“, капацитет - 8 места; - Център за обществена подкрепа - деца до 18 год., капацитет - 64 места; - Център за работа с деца на улицата - деца до 18 год., капацитет - 12 места.

Таблица 25. Структурна организация на социалните услуги в община Сливен

По данни на: Общинска администрация, <http://www.sliven.bg/>

Анализирайки особеностите на структурната организация на социалните услуги и предвид изградените добри практики в предоставянето на социални услуги в общността, считаме че в периода 2014-2020 г., общината следва да насочи своите усилия към разширяване кръга от този вид услуги. В тази връзка, успешна стъпка се явява предприемането на целенасочени мерки и дейности по изграждането на кризисни центрове, както и на нови звена “Майка и бебе”. Успешната реализация на такъв тип дейности ще окаже пряко въздействие върху осъществяваната политика на деинституционализация в страната и ще повиши качеството на предоставяните социални услуги на територията на община Сливен.

1.4.4.3. Пространствена организация на социалните услуги

Предоставяните социални услуги в община Сливен се отличават с неравномерно териториално разпределение. Специализираните институции /3 на брой/ са разположени в двата града в общината - общинският център - гр. Сливен и гр. Кермен. Развитата мрежа от социални услуги, предоставяни в общността, е концентрирана изключително в рамките на областния и общински център гр. Сливен, което ограничава достъпа на жителите на другите населени места до този тип услуги. Изключение прави социалната услуга „Домашен социален патронаж“ - с разкрити десет филиала в някои села от общината.

Неравномерната пространствена организация на социалните услуги оказва негативно влияние както върху тяхното качество, така и върху достъпа на голяма част от населението до този вид услуги.

1.4.4.4. Основни изводи

Основните приоритети, залегнали в Стратегията за развитие на социалните услуги в област Сливен 2011-2016 г., потвърждават недостатъчната обезпеченост на социалните услуги за деца и възрастни в неравностойно положение. Изпълнението на дефинираните приоритети е обвързано с необходимостта от подобряване съгласуваността и координацията между различните управленски структури в сферата на социалната политика в страната.

Неравномерната териториална концентрация на специализираните социални институции, както и на социалните услуги, предоставяни в общността, се свързва с необходимостта от предприемане на конкретни мерки и дейности, целящи осигуряване на равен достъп до този вид услуги за всички жители със специфични потребности. Към настоящия момент, възможностите за достъп на жителите на по-малките населени места в общината са ограничени.

Провежданата социална политика на община Сливен в периода 2014-2020 г., следва да се насочи към предоставяне на разнообразни и висококачествени социални услуги за всички уязвими обществени групи. Във връзка с възприетия качествено нов тип социална политика, общината следва да се концентрира върху стремежа към поетапно деинституционализиране на деца и на възрастни хора и настаняването им в домове от защитен тип.

В ролята на неотменен елемент от провежданата социална политика на общинско ниво следва да се утвърди предприемането на мерки и дейности, насочени към социално подпомагане на лицата в риск и към превенция на потенциалните фактори за социална изолация на уязвимите обществени групи.

1.4.5. Образование – обща характеристика

Основните характеристики на образователната система, функционираща на дадена територия, играят ролята на ключов момент в постигане на една от целите на стратегията “Европа 2020” за създаване на условия за развитие на местни общества на знанието.

Сред националните приоритети в сектора, се открояват стремежът към предоставяне на висококачествено образование и осигуряване на равнопоставен достъп до обектите на образователната инфраструктура за всички обществени групи, без значение от тяхната етническа принадлежност, социално положение и др.

Общоприетите национални приоритети в сектора следва да намерят отражение на общинско ниво посредством реализацията на целенасочени мерки, подкрепящи изпълнението на дейности, които общината е в правото си да дефинира и да изпълни. Ключов момент тук се явява предприемането на мерки, създаващи условия за равнопоставен достъп до обектите на предучилищното обучение и училищното образование за деца и младежи от уязвими групи от обществото.

1.4.5.1. Структурна организация на образованието

Структурната организация на системата на образованието в община Сливен е представена от обекти на предучилищното обучение /детски градини/ и училищното образование /общообразователни и специални училища, профилирани и професионални гимназии /. В гр. Сливен функционират две висши учебни заведения: Инженерно-педагогически факултет Сливен и Колеж Сливен към Технически университет - Сливен. В града са разположени и два частни колежа Частен професионален колеж по мениджмънт и Частен професионален търговски колеж.

С решение на Народното събрание от 30.01.2013 г. на територията на гр. Сливен е разкрит филиал на Медицински университет - Варна. Филиалът осъществява обучение по специалностите от регулираните професии „Медицинска сестра“ и „Акушерка“. Обучението се провежда в МБАЛ „Д-р Иван Селимински“ - Сливен.

Детските градини в община Сливен са целодневни, полудневни и седмични, за деца със специални образователни потребности и за деца с хронични заболявания. В общината функционират 27 детски градини, посещавани от деца на възраст между 3 и 6 години.

	Детски градини	Деца	Детски групи	Педагогически персонал	Детски учители
Област Сливен	64	6 447	258	462	440
Община Сливен	27	4 240	156	274	261

Таблица 26. Обекти за предучилищно обучение в община Сливен през учебната 2011/2012 година
По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Заведенията за предучилищно обучение в община Сливен формират 42,2% от техния общ брой в областта /64 бр./ . През учебната 2011/2012 г. детските градини на общинско ниво се посещават от 4 240 деца, или 65,8% от децата, посещаващи детска градина в област Сливен. Броят на педагогическия персонал в общината /462 д./, формира 59,3% от неговия брой на областно ниво /462 бр./.

Стойностите на разгледаните показатели, характеризиращи функционирането на обектите за предучилищно обучение поставят община Сливен на първо място сред четирите общини в областта.

През учебната 2011/2012 г. на територията на община Сливен функционират 39 училища, които формират 54,1% от училищата в областта /74 бр./.

По данни на Регионален инспекторат по образованието - Сливен в общината функционират следните общообразователните училища: средни /4 бр./, основни /21 бр./ и начални /2 бр./ . В рамките на гр. Сливен са разположени три профилирани гимназии - с преподаване на западни езици, природо-математическа и хуманитарна гимназия. Налични са и четири специализирани училища - помощно, спортно, социално-педагогически интернат и средно общообразователно училище към затвора. В общината няма частни училища.

	Общо	Общообразователни и специални училища	Професионални гимназии
Област Сливен	74	66	8
Община Сливен	40	33	6

Таблица 27. Обекти за училищно образование в община Сливен през учебната 2011/2012 година

Източник: Областна стратегия за развитие на област Сливен 2014-2020 г., Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Локализираните в рамките на общинския център - гр. Сливен, професионални гимназии /6 бр./, формират 75% от професионалните гимназии на областно ниво /8 бр./ . Това са:

- Професионална гимназия по текстил и облекло “Добри Желязков”;
- Професионална гимназия по електротехника и електроника “Мария Склодовска Кюри”;
- Професионална гимназия по икономика “Проф. Д-р Д. Табаков”;
- Сливенска професионална гимназия по строителство и геодезия “Арх.Георги Козаров”;
- Сливенска професионална гимназия по строителство и геодезия “Арх.Георги Козаров”;
- Професионална гимназия по хотелиерство и туризъм.

По данни на НСИ, в периода на учебните години 2008/2009 г. - 2013/2014 г., броят на училищата в община Сливен се запазва непроменен. Не се отчита промяна и в броя на специализираните училища и професионалните гимназии. За изследвания период се отчита намаление в броя на паралелките от I до IV клас /с 4,9%/, но за сметка учителите и учащите нарастват съответно с 2,6% и 6,7% /364 д./. По отношение на същите показатели, характеризиращи образованието в общината, от V до VIII клас, броят на паралелките бележи ръст в порядъка на близо 16%, а този на учащите, нараства с 550 д. /13,4%/.

Учебна година	Училища	I-IV клас				V-VIII клас				
		паралелки	учители	учащи		паралелки	учители	учащи		завършили
				общо	в т.ч. жени			общо	в т.ч. жени	
2008/2009	33	246	278	5 440	2 709	169	307	4 108	1 849	872
2009/2010	33	247	277	5 521	2 691	180	298	4 252	1 876	901
2010/2011	33	248	270	5 549	2 708	187	295	4 365	1 965	828
2011/2012	32	263	283	5 717	2 751	188	294	4 485	2 041	778
2012/2013	33	249	269	5 601	2 787	182	281	4 568	2 074	762
2013/2014	33	258	285	5 804	2 903	196	326	4 658	2 127	740

Таблица 28. Паралелки, училища, учители, учащи и завършили в общообразователни и специални училища в община Сливен в периода на учебните години 2008/2009 - 2013/2014

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Броят на паралелките от IX до XII клас в община Сливен за изследвания период бележи спад с 19,6%. Отчита се и намаление в броя на учащите - с 549 д., равняващи се на 20,2%, и завършилите средно образование на територията на общината - намаление със 173 д., или с 30%.

Учебна година	IX – XII клас				
	паралелки	учители	учащи		завършили
			общо	в т.ч. жени	
2008/2009	112	229	2 717	1 532	576
2009/2010	111	221	2 576	1 416	561
2010/2011	105	213	2 467	1 355	556
2011/2012	100	195	2 382	1 289	525
2012/2013	89	167	2 147	1 202	485
2013/2014	90	152	2 168	1 196	403

Таблица 29. Паралелки, училища, учители, учащи и завършили в общообразователни и специални училища в община Сливен в периода на учебните години 2008/2009 - 2013/2014

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

В ролята на неотменен елемент на извършвания анализ влиза броят на учащите, напуснали преждевременно образователната система в община Сливен. В периода на учебните години 2008/2009 г. - 2012/2013 г. броят на учащите от I до VIII клас, напуснали общообразователните и специални училища в община Сливен намалява от 417 д. през първата, на 371 д. през последната изследвана учебна година.

Тоест отчетеното намаление в броя на преждевременно отпадналите от системата на образованието на общинско ниво, е в порядъка на 46 д., равняващи се на 11%.

Броят на напусналите общообразователните и специални училища в общината през учебната 2012/2013 г., съставляват 49,7% от техния брой в област Сливен /747 д./.

	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Област Сливен	848	747	890	735	747
Община Сливен	417	341	472	408	371

Таблица 30. Учащи I-VIII клас, напуснали общообразователните и специални училища в периода на учебните години 2008/2009 - 2012/2013

По данни на: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Въпреки отчетения намален брой на учащите от I до VIII клас отпаднали от образователната система в общината, проблемът остава изключително сериозен особено по отношение на представителите на малцинствените и други уязвими обществени групи. Сред основните причини за преждевременното напускане на общообразователните училища, се открояват:

Икономически	- липса на семейни доходи;
Социални	- липса на заинтересованост и контрол от страна на родителите;
Педагогически	- трудности при усвояването на учебния материал;
Психологически	- липса на мотивация за учене и личностни проблеми;
Етнокултурни	- традиции, обичаи и ценностна система на различните етнически групи;
Управленско-административни	- неефективен контрол, стимули и санкции от страна на местните власти по отношение на родителите.

В гр. Сливен функционират Инженерно-педагогически факултет Сливен и Колеж Сливен към Технически университет - Сливен. В града са разположени и два частни колежа за придобиване на четвърта степен на професионална квалификация след завършено средно образование. Това са: Частен професионален колеж по мениджмънт и Частен професионален търговски колеж.

С решение на Народно събрание от 30.01.2013 г. през настоящата година се открива филиал на Варненския медицински университет за обучение на медицински сестри и акушерки.

1.4.5.2. Пространствена организация на образованието

Заведенията за предучилищно обучение са разпределени относително равномерно между градовете и селата в общината. На територията на общинския център - гр. Сливен, функционират 13 /48,1%/ от общо 27 детски градини в общината, докато в рамките на другият град в общината - гр. Кермен, се намира само 1 детско заведение за предучилищна подготовка. Останалите 13 детски градини са

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

разположени на територията на селата: Бяла, Гавраилово, Гергевец, Жельо войвода, Злати войвода, Камен, Ковачите, Крушаре, Новачево, Самуилово, Сотирия, Стара река и Трапоклово.

Териториалната концентрация на училищата се отличава със специфична пространствена организация - всички профилирани /3 бр./ и професионални гимназии /6 бр./, както и средните общообразователни училища /4 бр./, са концентрирани в гр. Сливен. В двата града в обхвата на общината функционират 9 основни училища, 8 от които са разположени в общинския център. Останалите 12 основни училища се намират селата: Блатец, Бяла, Гавраилово, Жельо войвода, Злати войвода, Камен, Крушаре, Самуилово, Сотирия, Селиминово, Стара река и Тополчане.

Началните училища в община Сливен са 2 бр., разположени в гр. Сливен и с. Чинтулово. Специализираните училища са разположени в гр. Сливен /3 бр./ и в с. Драгоданово /Социално-педагогически интернат „Христо Ботев“/.

1.4.5.3. Основни изводи

Обектите на образователната инфраструктура за предучилищно обучение се отличават с по-равномерна териториална организация, в сравнение с обектите на училищното образование, голяма част от които функционират на територията на общинския център. В резултат на извършения анализ, можем да твърдим че се наблюдават съществени различия в достъпа до обектите на образованието, както между градовете и селата в общината, така и между общинския център - гр. Сливен и гр. Кермен.

Сред основните национални приоритети в сферата на образованието, които следва да намерят отражение и на общинско ниво, се открояват: повишаване нивото на образованост на населението, намаляване дела на преждевременно отпадналите от образователната система, повишаване качеството на предоставяните образователни услуги. В тази връзка, в ролята на успешно решение в стремежа към повишаване квалификацията и възможностите за реализация на човешките ресурси на територията на общината, можем да посочим необходимостта от предприемане на мерки и дейности, насочени към повишаване на качеството и развитие на възможности за придобиване на професионални умения и квалификации за обучаващите се.

1.4.6. Култура – обща характеристика и структура

На територията на община Сливен са разположени културни обекти от различно естество - читалища, културни институти, паметници на културата, храмове. Провежданите множество културни събития представят богатото културно-историческо наследство на територията и се отличават с местен, регионален, национален и международен характер.

1.4.6.1.1. Читалища

Към края на 2011 г. в община Сливен функционират 51 читалища /47,7% от читалищата в областта/, като към края на 2013 г. броят на читалищата в общината е 53. В общинския център се намира едно от най-старите читалища в страната - "Зора", учредено през 1860 г. от възрожденеца Добри Чинтулов. Читалището е родоначалник на всички днешни професионални културни институти в града.

Читалищата играят ролята на основен партньор при реализацията на събитията, включени в културния календар на гр. Сливен, и участват в организирането на пет регионални фолклорни събора и на други празнични чествания.

Сред основните проблеми, съпътстващи функционирането на читалищата в общината, се откроява липсата на достатъчно финансиране, което води до спад на наличните книжни фондове и до тяхното застаряване. Основен източник на финансиране на читалищата е държавната субсидия, която се явява крайно недостатъчна за тяхното съвременно развитие и модернизирание.

1.4.6.1.2. Културни институти

На територията на област Сливен функционират два театъра, разположени в областния и общински център - гр. Сливен. Това са Драматичен театър "Стефан Киров" и Държавен куклен театър.

В града се намира художествената галерия "Димитър Добрович", която е единствената галерия в областта. Тя притежава четири постоянни експозиции - "Старо българско изкуство - икони и щампи 17-19 век", "Съвременно българско изкуство", "Старият Сливен", "Западно-европейска графика 18-19 век".

В община Сливен функционират пет музея. Регионалният исторически музей - гр. Сливен представя културно-историческото наследство на Сливенския район и се отличава с първостепенно значение. Построената през 1813 г. Къща-музей на сливения бит от 19 век и Къщата-музей "Хаджи Димитър" са обявени за паметници на културата от национално значение.

Националният музей на текстилната индустрия е първият специализиран музей от индустриален тип в България. Музеят е филиал на Националния политехнически музей - София и е с надобластно значение.

Регионалната библиотека “Сава Доброплодни” разполага с над 260 хил. библиотечни единици и играе ролята на важен информационен център за цялата област. Библиотеката е организатор на международно значимия Национален фестивал на детската книга.

В гр. Сливен се намира Националната художествена гимназия “Димитър Добрович”, чийто възпитаници организират ежегодни изложби в страната и чужбина.

Театри	- Драматичен театър “Стефан Киров” - Държавен куклен театър
Музеи	- Регионален исторически музей - Къща-музей на сливения бит от 19 век - Къща-музей “Хаджи Димитър” - Къща-музей “Добри Чинтулов” - Национален музей на текстилната индустрия
Галерии	- Художествена галерия “Димитър Добрович”
Библиотеки	- Регионална библиотека “Сава Доброплодни”

Таблица 31. Културни институти в община Сливен към края на 2011 г.

По данни на: Общинска администрация, <http://www.sliven.bg/>

1.4.6.1.3. Културни събития

На територията на община Сливен се провеждат културни събития с местен, регионален, национален и международен характер. Културният календар на общината включва множество празнични чествания, конкурси, фестивали, фолклорни събори, изложби, литературни срещи и др.

С международен характер се отличава провеждането от 1999 г. Национален фестивал на детската книга, насочен към засилване интереса на децата към четенето на книги. С голямо значение за културния обмен на региона със страната и чужбина, е Международният детски фолклорен фестивал “Приятелство без граници”, проведен за 17-ти път през 2013 г.

Сред културните събития с национален характер се отличават няколко музикални фестивала, фото пленер, надпяване, фестивал на изкуствата. За 6-ти пореден път през 2013 г. е проведен детски музикален фестивал „Мишо Тодоров“.

Сред местните културни дейности се отличават провежданите от 1967 г. Майски празници на културата „Сливенски огньове“ - едни от най-старите културни празници в България.

Международни	- Национален фестивал на детската книга /гр. Сливен/ - Международен детски фолклорен танцов фестивал „Приятелство без граници“ /гр. Сливен/ - Традиционен фолклорен събор на каракачаните /Сливен, местност Карандила/ - Музикален фестивал „Виртуози“ /гр. Сливен/ - Фестивал на църковната музика „Николай Триандафилов - Сливенец“ /гр. Сливен/
Национални	- Национален фестивал за млади изпълнители на популярна музика „Цветан камертон“ /гр. Сливен/ - Национален конкурс за поезия „Дамиян Дамиянов“ /Сливен/ - Фото пленер „Град в подножието на високата планина“ /гр. Сливен/ - Детски музикален фестивал „Мишо Тодоров“ /гр. Сливен/ - Събор-надпяване на клубовете на пенсионерите /местност Карандила/

Регионални	- Фестивал на изкуствата „Магията на вятъра“ /гр. Сливен/
	- Фолклорен събор „На събор край Тунджа“ /с. Крушаре/
	- Регионален събор на маскарадните игри /с. Трапоклово, селище домакин през 2014 г./
	- Конкурс-надпяване „С песните на Йовчо Караиванов“ /с. Селиминово/
	- Фолклорен събор /гр. Кермен/
	- Събор „На хайдушкото сборище“ /местност Агликина поляна/местност Карандила/
Местни	- Събор „Зимни празници в Мечкарево“ /с. Мечкарево/
	- Майски празници на културата „Сливенски огньове“ /гр. Сливен/
	- София Филм Фест в Сливен /гр. Сливен/
	- Лято в Сливен
	- Празник „Златна праскова“ /с. Гавраилово/
	- Есенен театрален салон /гр. Сливен/

Таблица 32. Мероприятия, включени в културния календар на община Сливен

По данни на: Общинска администрация, <http://www.sliven.bg/>

През 1933 г. е основан симфоничният оркестър на гр. Сливен, който от 1969 г. функционира като професионален музикален институт. В репертоара на Сливенския симфоничен оркестър присъстват произведения от всички стилове и епохи.

През 1959 г. в гр. Сливен е създадена самодейна група за народни песни и танци, която през 1977 г. получава статут на професионален ансамбъл за народни песни и танци „Сливен“. В репертоара на ансамбъла са застъпени множество песни и танци от фолклорното наследство на сливенския регион и други части от страната.

1.4.6.1.4. Паметници на културата

На територията на община Сливен са регистрирани 475 паметника на културата, 20 от които са с национално значение. На територията на общината съществува проблем с поддържането на тези паметници, породен от липсата на достатъчно средства. Поради ограничените възможности за финансиране се отпускат средства само за паметниците с национално значение.

Успешна стъпка в стремежа към подобряване състоянието на културните паметници в общината се явява включването на гр. Сливен в проект „Красива България“ през 2002 г. Посредством проекта се финансират обществено значими културни дейности и инициативи по поддържането на културните паметници в общината.

1.4.6.1.5. Храмове

Преобладаваща част от населението на общината е православно като гр. Сливен е център на Югоизточната епархия. В рамките на града са изградени четири православни църкви. Всички храмове в града, са с над стогодишна история и са обявени за паметници на културата.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Изграден през 1832 г. в центъра на гр. Сливен катедрален храм „Свети Димитър“ е централният храм на Сливен. В един от старите сливенски квартали „Ново село“ се намира православният храм „Света София“, обявен за архитектурен паметник от национално значение.

В община Сливен са регистрирани 13 вероизповедания съгласно Закона за вероизповеданията в Република България. На територията на общината не е изградена Джамия, функционират молитвени домове.

1.4.6.1.6. Пространствена организация на културните услуги/дейности

Голяма част от читалищата и културните институти на територията на община Сливен са разположени в рамките на общинския център. Пространствената организация на провежданите културни събития в общината се отличава с по-равномерно разпределение. Всички културни дейности с международен и национален характер се провеждат в гр. Сливен, докато част от събитията с регионално и местно значение се организират както в града, така и в рамките на някои от селата в общината.

1.4.6.1.7. Основни изводи

Община Сливен разполага с богато културно-историческо наследство, успешно съхранено през вековете. Сериозен проблем, породен от недостатъчните възможности за финансиране, се явява поддържането, реставрацията и възстановяването на паметниците на културата. Със сходни проблеми в развитието се отличават и читалищата в общината. Липсата на финансиране налага местните заинтересовани страни да потърсят допълнителни източници на финансиране, като например предприемането на процедури по създаване на публично-частни партньорства.

Общоприетият стремеж към превръщане на читалищата в съвременни информационно-културни центрове следва да се обвърже с реализацията на мерки и дейности, които да получат финансиране по линия на действащите в страната Оперативни програми и други донорски фондове, които да подпомогнат развитието на читалищата и да укрепят тяхната важна културна дейност.

Културният календар на общината е съставен от голям брой събития и празнични чествания с международен, национален, регионален и местен характер, представящи културно-историческото богатство на територията. По отношение на множеството културни мероприятия съществува необходимост от предприемане на мерки и дейности, насочени към популяризиране и увеличаване осведомеността на гостите на общината за провежданите разнообразни празнични чествания. Във връзка със стремежа на община Сливен към оползотворяване на съществуващия потенциал за развитие на различни видове

туристическа дейност успешна стъпка се явява провеждането на рекламни маркетинг кампании, промотиращи културно-историческото богатство на общината.

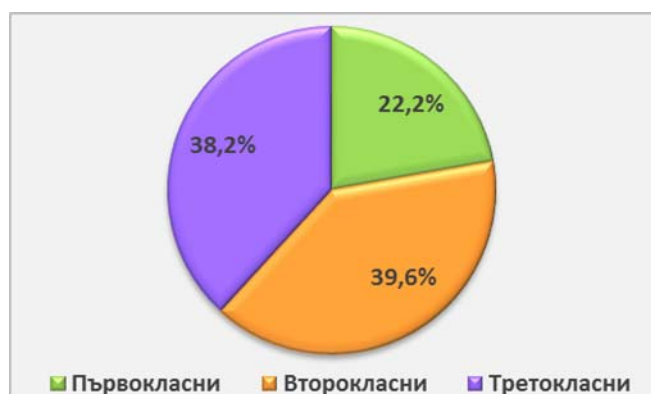
1.5. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА

1.5.1. Транспортна инфраструктура

1.5.1.1. Пътна мрежа

През територията на община Сливен преминава трансевропейски транспортен коридор №8 Бари/Бриндизи - Дуръс/Вльора - Тирана - Скопие - София - Пловдив - Стара Загора - Сливен - Бургас/Варна. Транспортният коридор свързва Адриатическо с Черно море, като в рамките на България провежда транзитните транспортни потоци по автомагистрала "Тракия".

Южната част на община Сливен - в близост до гр. Кермен, се пресича от автомагистрала "Тракия". Републиканската пътна мрежа на територията на общината, е представена от 212 км пътища I-ви, II-ри и III-ти клас. Изградени са и 8 км пътни връзки /детелини/.

Фигура 31. Републиканска пътна мрежа на територията на община Сливен - според класа на пътя, към 31.12.2012 г. /%/
Източник: По данни на: Общинска администрация, <http://www.sliven.bg/>

Основна транспортна ос в община Сливен е първокласен път I-6 - граница Македония/ГКПП Гюешево - Кюстендил - Перник - София - Карлово - Казанлък - Сливен - Карнобат - Бургас. Пътят свързва гр. Сливен със столичния град и с регионалния център гр. Бургас, като в участъка от Сливен до Бургас има европейска категоризация Е 773. Във връзка с новопостроената АМ „Тракия“ се очаква движението по първокласния път да се облекчи. Дължината на първокласните пътища е 47 км, които формират 22,2% от републиканската пътна мрежа на територията на община Сливен.

Транспортна връзка със Северна и Южна България се осъществява посредством първокласен път I-7 - Силистра - Шумен - Ямбол - Елхово - Лесово/Турция. Пътят преминава периферно от област Сливен и има важно значение за осъществяването международните превози между Румъния, България и Турция.

През територията на община Сливен преминават два второкласни пътя: път II-53 Велико Търново - Елена - Сливен - Ямбол и път II-66 Пловдив/Поповица - Чирпан - Стара Загора - Нова Загора - Сливен. Последният е съставен елемент на трансевропейски транспортен коридор №8 и притежава Европейска категоризация Е 773. Във връзка с пускането в експлоатация на Лот 2 /Стара Загора - Нова Загора/ и Лот 3 /Нова Загора - Ямбол/ на АМ „Тракия“, се очаква разтоварване на движението по път II-66 и увеличаване на неговото регионално значение. Второкласните пътища в община Сливен са с дължина 84 км и съставляват 39,6% от републиканските пътища в общината.

Община Сливен се обслужва и от третокласен път III-488 Сливен - Котел. Пътищата трети клас формират 38,2%, или 81 км от републиканската пътна мрежа в общината.

Пътната мрежа в община Сливен е с гъстота от 0,391 км/км², като тази стойност е значително по-висока от средната за страната - 0,333 км/км².

Общинската пътна мрежа в общината е с дължина 321 км, съставляващи 60,2% от изградените общо 533 км пътища в община Сливен.

Състоянието на републиканската пътна мрежа в община Сливен като цяло може да се определи като добро. Част от четвъртокласните пътища са в незадоволително състояние, което налага необходимост от предприемане на действия по тяхната реконструкция и ремонт.

1.5.1.2. Железопътен транспорт

Територията на община Сливен се обслужва от две от най-важните железопътни линии в страната.

- Трета /III-та/ главна жп линия София - Карлово - Сливен - Зимница - Карнобат - Варна: следва маршрута на т.нар. Подбалканско трасе и осъществява жп връзка между гр. София и северната част на българското Черноморие. Железопътната линия е единична, електрифицирана и обслужва общините Твърдица и Сливен. В община Сливен жп линия се обслужва от 5 гари и 3 спирки.

- Осма /VIII-ма/ главна жп линия Пловдив - Стара Загора - Нова Загора - Кермен - Ямбол - Бургас: преминава по трасето на трансевропейски транспортен коридор №8. Железопътната линия е единична и електрифицирана.

Двете жп линии следват направление “запад-изток” и се отличават както с промишлено-транспортна, така и с туристическа функция.

Степента на изграденост на жп инфраструктура в община Сливен напълно отговаря на нуждите и потребностите на населението от този вид транспорт. Добре развитата жп мрежа в общината дава възможност за осъществяването на добри комуникационни връзки във всички транспортни направления.

1.5.1.3. Въздушен транспорт

На около 12 км от гр. Сливен е разположено гражданско летище “Бършен”, което към настоящия момент не функционира. Изградената писта е с дължина от 2,5 км, което позволява кацане и излитане на транспортни и пътнически самолети. Налични са аерогара и контролна кула към летището.

Според специалисти параметрите на летище “Бършен” позволяват неговото използване за износ на пресни плодове и зеленчуци, произведени в района и други части на страната. В края на 2012 г. община Сливен предлага летището за продан, като към момента не са постигнати резултати по възобновяване дейността на летището.

Общинският център - гр. Сливен, се намира на 303 км от летище София, на 120 км от летище Бургас, на 213 км от летище Варна, на 182 км от летище Пловдив.

1.5.1.4. Достъп до пристанища

Град Сливен се намира на 117 км най-голямото пристанище в страната - Пристанище Бургас. Пристанище Варна е разположено на 212 км от общинския център. На разстояние от 198 км отстои най-близко разположеното речно пристанище - Свищов.

1.5.1.5. Основни изводи за състоянието на транспортната инфраструктура в община Сливен

Транспортната мрежа в община Сливен е добре развита и в по-голямата си част се отличава с добро състояние. Тази констатация важи най-вече за републиканската пътна мрежа, докато състоянието на част от четвъртокласните общински пътища е незадоволително, което налага необходимост от предприемане на ремонтни и възстановителни дейности.

Община Сливен се отличава с по-висока гъстота на пътната мрежа, спрямо средната стойност за страната. Високата степен на изграденост на пътната мрежа в общината, задоволява напълно нуждите и потребностите на населението. По отношение на категоризацията на пътищата в общината, най-голям дял заемат четвъртокласните, които формират 60,2% /321 км/ от изградената пътна мрежа в община Сливен.

През територията на общината преминават две от главните железопътни линии в страната - трета и осма, които създават благоприятни предпоставки за осъществяване на комбиниран тип превози.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

1.5.2. Енергийна инфраструктура

1.5.2.1. Електроснабдяване

На територията на гр. Сливен е изграден ТЕЦ „Сливен“ с мощност от 30 MW, който се използва главно за топлоснабдяване на общинския център.

Община Сливен се захранва с електроенергия от районната мрежа - 110 KV, посредством изградени подстанции. Във връзка с големия брой обслужвани абонати, в общината функционират пет подстанции: „Сливен градска“, „Речица“, „Сливен индустрия“, „Бинкос“ и „Комуна“.

Електропреносната мрежа в района се характеризира с добро състояние и има капацитет да поема натоварвания, което се явява потенциално благоприятно условие в процеса на икономическото развитие на общината. В тази връзка, съществува необходимост от доизграждане и реконструкция на електропреносната мрежа в районите с потенциал за развитие на туристическия сектор.

Съществен проблем се явява състоянието на електропреносната мрежа във вилната зона на гр. Сливен, където качеството на електрозахранването е ниско, и не отговаря на съвременните стандарти и изисквания.

1.5.2.2. Възобновяеми енергийни източници и енергийна ефективност

Област Сливен попада в район със сравнително висока средна продължителност на слънчевото греене. В тази връзка, енергийното потребление в бита и услугите, може да бъде намалено значително чрез използването на слънчевата енергия, както в ремонтирани, така и в новопостроени сгради. Слънчевите термични системи за топла вода са подходящи за обществени сгради /болници, детски градини, социални домове/, както и за стопански обекти.

Стремежът към увеличаване дела на енергията, произвеждана от възобновяеми енергийни източници, е сред ключовите моменти в постигането на приоритетите, залегнали в националната Енергийната стратегия 2020. Според Стратегията, към 2020 г., 16% от общия дял на произвежданата в страната електроенергия, трябва да се произвежда от ВЕИ. Като основни източници за получаване на алтернативен вид електроенергия, се използват най-вече водна, вятърна и слънчева енергия.

Особено активен по отношение усвояването на вятърната енергия в общината е периода 2004-2008 г., когато в община Сливен са изградени 12 вятърни електроцентрали /ВТЕЦ/ с обща мощност 7,93 MW. От 2011 г. активно се преминава към усвояване потенциала на слънчевата енергия чрез изграждане на фотоволтаични централи /ФТЕЦ/ в района. В община Сливен са изградени 51 обекта, използващи ВЕИ с

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

обща мощност от 66,55 MW. Този брой формира 58% от тези обекти на областно ниво /88 бр./ и 60,3% от тяхната обща мощност /110,30 MW/.

На територията на общината се провеждат целенасочени мерки по повишаване енергийната ефективност на обществените обекти и сградния фонд. Тези мерки са насочени към оптимизиране на уличното осветление посредством въвеждането на системи за автоматично управление и монтиране на енергоспестяващи осветителни тела. За повишаване енергийната ефективност на сградите се реализират дейности по тяхното саниране и обновяване технологичните параметри на отоплителните инсталации.

По отношение на индустриалния сектор много от функциониращите предприятия предприемат мерки за повишаване на енергийната ефективност в съответното производство. Реализирането на такъв тип мерки се отличава с изключително благоприятен ефект в стремежа към повишаване конкурентоспособността на предприятията.

1.5.2.3. Газоснабдяване

В близост до гр. Сливен е изградено отклонение на преминаващия през едноименната област, южен клон на националната газопрееносна система. На територията на общината е изградена и газорегулаторна станция за промишлено газоснабдяване. Газоразпределителната мрежа в рамките на община Сливен е изградена частично, като към нея са включени потребители на природен газ. Основният разпределителен газопровод се състои от три основни клона, изградени в периода 1988-1992 г. От 2000 г. се наблюдава процес на масова газификация на промишлените предприятия в общината, като средствата за газопроводните отклонения се осигуряват от самите предприятия.

Изградената газоразпределителна мрежа в община Сливен е с дължина 53 км, като в периода 2007-2011 г. са изградени над 20 км. Към края на 2012 г. се захранват 56 бр. стопански потребители, от които 34 промишлени и 22 обществено-административни. Параметрите на последно изградените газопроводни отклонения, позволяват включването на нови бъдещи потребители. По отношение на битовата газификация също се отчита увеличаване броя на потребителите /към момента този брой е 64/.

Съществуват перспективи за изграждане на газоразпределителна мрежа в нетоплофицираните квартали на гр. Сливен и квартал "Речица".

Развитие на газоразпределителната мрежа в бъдеще следва да се осъществява както по отношение на промишлеността, така и по отношение на обществените сгради и домакинствата. Изграждането на нови газопроводни отклонения и/или присъединяването на нови абонати към

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

съществуващите е важна предпоставка за подобряване на бизнес средата и за повишаване конкурентоспособността на предприятията в общината.

1.5.2.4. Основни изводи за състоянието на енергийната инфраструктура в община Сливен

Извършеният анализ на състоянието на енергийната инфраструктура в община Сливен позволява да направим следните основни изводи:

- *Електроснабдяване:*
 - Електропреносната мрежа в гр. Сливен се характеризира с добро техническо състояние;
 - Съществува необходимост от доизграждане и реконструкция на електропреносната мрежа в районите с потенциал за развитие на туризма, както и във вилната зона на гр. Сливен, където се наблюдават проблеми с качеството на електрозахранването.
- *Възобновяеми енергийни източници и енергийна ефективност:*
 - Община Сливен разполага с потенциал за получаване на алтернативен вид енергия, най-вече чрез усвояване потенциала на вятърната и слънчевата енергия. В общината активно се изграждат вятърни и фотоволтаични електроцентрали, в резултат на което към момента 58% от общия брой обекти, използващи ВЕИ в областта, са разположени на територията на община Сливен;
 - Съществува необходимост от повишаване на енергийната ефективност, както на обществените сгради и на жилищния фонд, така и на промишлените предприятия в община Сливен.
- *Газоснабдяване:*
 - Наблюдава се постоянно увеличаване на броя на газифицираните потребители в битовия и промишления сектор на общинско ниво. Параметрите на изградената газоразпределителна мрежа позволяват лесно включване на бъдещи абонати;
 - Необходимо е изграждане на газоразпределителна мрежа на територията на нетоплофицираните квартали на гр. Сливен.

1.5.3. Телекомуникации

Според Европейската обсерватория за информационни технологии /ЕИТО/ в периода 2000-2010 г. развитието на електронните съобщения в световен мащаб е доминирано от мобилните гласови услуги и интернет и мобилния широколентов достъп.

През последните години на територията на страната, се отчита тенденция на намаление на „фиксираната телефонна плътност по домакинства“. За сметка на това „мобилната телефонна плътност“ бележи постоянен ръст, като по този показател страната ни изпреварва някои от страните-членки на ЕС.

1.5.3.1. Информационно общество

По данни от последното преброяване на населението през 2011 г. осигуреността на обитаваните жилища с кабелна и сателитна телевизия, компютър и интернет в страната се увеличава. Към 01.02.2011 г. броят на жилищата, разполагащи с компютър е 18 695, като 17 150 имат достъп до интернет. Броят на лицата, имащи достъп до интернет на територията на двата града /Сливен и Кермен/, е 48 854 д., или 90,3% от лицата с интернет достъп на общинско ниво. Стойността на показателя за територията на останалите 43 населени места от селски тип, е 5 272 д. /9,7%/.

	общо		в градовете		в селата	
	жилища	живеещи лица	жилища	живеещи лица	жилища	живеещи лица
Кабелна телевизия	13 589	38 940	12 385	35 379	1 204	3 561
Сателитна антена	16 685	50 572	11 255	33 643	5 430	16 929
Компютър	18 695	59 041	16 924	52 460	1 771	6 581
Достъп до интернет	17 150	54 126	15 714	48 854	1 436	5 272

Таблица 33. Осигуреност на обитаваните жилища в община Сливен с кабелна телевизия, сателитна антена, компютър и достъп до интернет през 2011 г.

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Достъпът до интернет е безпроблемен на територията на общинския център - гр. Сливен и отчасти в гр. Кермен, докато в част от останалите селища се наблюдават проблеми, свързани със степента на оборудване на фирмите интернет-доставчици. Положителен момент в решаването на този проблем се явява предприемането на действия по изграждане на обществени места за достъп до интернет.

1.5.3.2. Основни изводи за развитието на телекомуникациите в община Сливен

Развитието на телекомуникациите в община Сливен се отличава със следните специфични особености:

- ☐ Наблюдава се тенденция на увеличаване стойността на показателя „мобилна телефонна плътност“, за разлика от тази на показателя „фиксирана телефонна плътност по домакинства“, който бележи постоянен спад. Тази тенденция е общовалидна за България и за ЕС като цяло.
- ☐ Делът на домакинствата в община Сливен, имащи достъп до интернет, нараства плавно в периода 2007-2012 г. Отчетената стойност за последната година - 37,0%, остава значително по-ниска от средната за страната и за Югоизточния район.
- ☐ Съществуват значителни териториални различия по отношение на достъпа на градското и селското население до интернет услуги. Стремехът към намаляване негативния ефект на проявяващата се

тенденция се свързва с предприети действия по изграждането на специално обособени места за обществен интернет достъп. Тези успешно предприети действия следва да намерят място в интересите на местните власти и за в бъдеще.

1.5.4. Водностопанска инфраструктура

1.5.4.1. Водоизточници и водохващания

Община Сливен се отличава с добри показатели на водоизточниците от количествена и от качествена гледна точка. Водоизточниците в община Сливен не се използват рационално, което води до въвеждането на режим на водоснабдяването в някои от населените места в общината.

През територията на гр. Сливен преминават реките Селишка, Новоселска и Асеновска. По поречието на р. Асеновска на площ от около 1 100 декара е изграден язовир “Асеновец“, който се явява основен водоизточник за гр. Сливен. Водата в реките е относително чиста, но съществува проблем с битовото замърсяване.

1.5.4.2. Пренос и пречистване на води

Вътрешната водопроводна мрежа на гр. Сливен е обособена в три зони: висока, средна и ниска /промишлена/ зона. В южната част на средната зона са разположени няколко промишлени предприятия. Сред основните проблеми на водопроводната мрежа на града се явява състоянието на тръбната мрежа и материала, от който са изработени тръбите.

Делът на загубите при транспортирането на вода в област Сливен е по-висок от средния за България и за Югоизточния район от ниво 2. През 2010 г. този дял на областно ниво, е 81,3%, при стойност от 57,6% за страната и 68,4% за района. Стойността на показателя отрежда на област Сливен едно от първите места в страната по загуби на вода по време на нейния пренос. В тази връзка, съществува необходимост от реконструкция и модернизация на остарялата водопроводна мрежа с цел намаляване на големите загуби на питейни води.

Понастоящем гр. Сливен не разполага с изградена Пречиствателна станция за питейните води от язовир “Асеновец“. Нейният строеж започва през 1987 г., но през 1996 г. е прекратен поради липса на финансиране. През 2008 г. строителството е подновено, но по-късно отново спира поради същата причина. Към настоящия момент строителството не е завършено, като предстои свързването на ПСПВ с язовир “Асеновец“ и изграждането на резервоар.

1.5.4.3. Водоснабдяване и канализация

Всички населени места в община Сливен са водоснабдени, но на територията на някои села се наблюдава недостиг на питейна вода. Този проблем е най-силно изразен в следните населени места от общината: с. Новачево, с. Градско, с. Бяла, с. Раково и с. Ичера.

Освен от язовир "Асеновец" гр. Сливен се водоснабдява и посредством подпочвени води, които се черпят от шахтови и тръбни кладенци в терасата на р. Тунджа /водоснабдителни системи "Тунджа" и "Мечкарево"/.

Делът на населението с обществено водоснабдяване в област Сливен е най-висок в сравнение с този в останалите три области от Югоизточния район от ниво 2. В същото време Сливен е единствената област в района, където през 2011 г. в някои населени места се наблюдава режим на водата.

По данни на НСИ, към 01.02.2011 г. броят на обитаваните жилища в общината е 43 288, 96,2% /41 626 бр./, от които използват обществен източник на водоснабдяване. Други 439 жилища, или около 1% от техния общ брой в общината, ползват собствен водоизточник. От друга страна, броят на жилищата без източник на вода - 492, формира 1,1% от жилищата на територията на община Сливен.

	общо	в градовете	в селата
Община Сливен	43 288	32 753	10 535
Обществено водоснабдяване	41 626	32 076	9 550
Собствен водоизточник	439	324	115
Обществено водоснабдяване и собствен водоизточник	731	200	531
Няма източник на вода	492	153	339

Таблица 34. Обитавани жилища по източник на водоснабдяване и местонамиране в община Сливен за 2011 г.

Източник: Национален статистически институт, <http://www.nsi.bg/>

Изградената канализационна система на гр. Сливен е смесена - отпадните битови, дъждовни и индустриални води, се отвеждат в общ канал. Поради малките диаметри на канализационната мрежа при интензивни валежи се случват наводнения на сутерените на прилежащите сгради, породени от невъзможността мрежата да поеме количествата оттичащи се дъждовни води. Към момента 91% от жителите на гр. Сливен, са включени в канализацията.

Състоянието на канализационната мрежа е задоволително, но експлоатационният срок на материалите, от които е изградена, изтича. В тази връзка, съществува необходимост от поетапната подмяна на бетонните профили на канализационната мрежа, както и от нейното доизграждане и реконструкция.

С добро състояние на канализационната мрежа се отличават кварталите „Сините камъни“ и „Дружба“, където мрежата е изградена съобразно съвременните условия и изисквания.

Към момента в процес на реализация е Интегриран проект за водния цикъл на гр. Сливен, който се очаква да приключи към края на 2014 г. Проектът е финансиран по Оперативна програма „Околна среда“ 2007-2013 г. и е с обща стойност от 63,5 млн. лв. Предвидени са дейности по разширение и реконструкция на 28 км канализационна мрежа в Сливен, изграждане на дъждопреливници, събирателни шахти, дъждоприемни шахти и сградни отклонения и подмяна на 20 км водопроводна мрежа, вкл. и изграждане и рехабилитация на шахти. Предвижда се и изграждането на 10 км нова канализация и рехабилитация на 18 км от съществуващата /най-вече в част от кварталите “Комлука“ и “Клуцохор“/.

Град Сливен има изградена Пречиствателна станция за отпадни води, разположена на десния бряг на р. Асеновска. Пречиствателната станция се нуждае от реконструкция и модернизация.

Град Сливен има изградена пречиствателна станция за отпадни води, разположена на десния бряг на р. Асеновска. Пречиствателната станция се нуждае от реконструкция и модернизация.

1.5.4.4. Основни изводи за състоянието на водностанската инфраструктура в община Сливен

Съвременното състояние на водностанската инфраструктура в община Сливен позволява да направим следните основни изводи:

- ☐ Нерационалното използване на водоизточниците в общината е причина за въведения режим на водоснабдяването в някои населени места. Делът на населението с режим на водата за периода 2007-2011 г. нараства, което е особено тревожно на фона на стойностите на останалите области в Югоизточния район от ниво 2, където към 2011 г. в нито едно населено място няма режим на водата;
- ☐ Въпреки относително чистите води на реките, преминаващи през общината, съществува проблем с тяхното замърсяване с битови отпадъци;
- ☐ Стремешът към намаляване загубите на вода при нейния пренос, налага необходимостта от поетапна подмяна на морално остарялата водопроводна мрежа. Завършването и пускането в експлоатация на пречиствателната станция за питейни води на гр. Сливен ще повиши чувствително качеството на предоставяните услуги в сектора;
- ☐ Въпреки задоволителното състояние на канализационната мрежа в общината изтичащият експлоатационен период на бетонните профили, от които е изградена, налага необходимостта от поетапна подмяна, доизграждане и реконструкция на мрежата. Реализацията на дейностите, заложи в Интегрирания проект за водния цикъл на гр. Сливен значително ще подобри състоянието на канализационна мрежа и ще повиши качеството на предоставяната услуга;

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

- ☐ Функциониращата Пречиствателна станция за отпадни води на гр. Сливен се нуждае от реконструкция и модернизация.

1.6. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ

1.6.1. Атмосферен въздух

Според Националната система за екологичен мониторинг община Сливен не попада сред териториите, екологично застрашени от замърсяване на атмосферния въздух. Сред водещите замърсители на въздуха в района се открояват промишлеността, автомобилният транспорт и битовото отопление.

Включването на голяма част от промишлените производства към газоснабдителната мрежа на гр. Сливен оказва положителен ефект върху състоянието на атмосферния въздух в общината. В ролята на най-голям замърсител влиза ТЕЦ - Сливен, чиято производствена дейност води до замърсяване на въздуха с прах, серни и азотни оксиди. През 2011 г. „Топлофикация Сливен“ внедрява сероочистваща система на инсталираните енергийни котли, която значително ограничи негативното влияние върху околната среда.

Неблагоприятното влияние на автомобилния транспорт се изразява най-вече в замърсяване на атмосферния въздух с фини прахови частици /ФПЧ/. Големината на гр. Сливен /града попада в категорията на средните градове - с население между 30 и 100 хил. жители/ оказва влияние върху интензивността на автомобилния трафик.

Сред битовите замърсители на атмосферния въздух се явява отоплението на домакинствата с въглища, брикети, дърва и други нискокачествени горива. Негативният екологичен ефект на битовото замърсяване върху атмосферния въздух, се проявява най-вече при определени метеорологични условия /слаб вятър, температурни инверсии, мъгли/. Сред наблюдаваните отрицателни екологични последици се откроява превишаване на пределно допустимите норми на серен диоксид и прахови частици в атмосферния въздух. Включването на голям брой битови потребители към газопреносната мрежа на гр. Сливен, се явява положителен момент в стремежа към повишаване качеството на атмосферния въздух в общината.

По отношение на качеството на атмосферния въздух на национално ниво, територията на страната е разделена на 119 района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух /РОУКАВ/. Община Сливен попада в рамките на Югоизточен РОУКАВ. За територията на общината са измерени превишени стойности на установените горни оценъчни прагове и пределно допустими норми за стойностите на ФПЧ₁₀, ФПЧ_{2,5} и полиароматни въглеводороди /ПАВ/.

В периода 1992-2004 г. в района на гр. Сливен се извършва периодичен мониторинг на качеството на въздуха два пъти годишно. От 2008 г. качеството на атмосферния въздух в града, се измерва

посредством монтирана автоматична измервателна станция. Измерените показания свидетелстват за замърсяване на атмосферния въздух основно с фини прахови частици. Сред основните замърсители доминират ФПЧ_{10} /фини прахови частици с големина под 10 микрона/, чиято стойност през 2011 г. е в рамките на $45,718 \mu\text{g}/\text{m}^3$ при пределно допустима стойност от $45 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Причинители на това замърсяване са най-вече битовото отопление с твърди горива, изкопните дейности по реализацията на проекта за водния цикъл на гр. Сливен, както и неблагоприятните метеорологични условия.

Посочената стойност бележи спад спрямо 2010 г., когато концентрацията на ФПЧ_{10} в атмосферния въздух на гр. Сливен е над $49,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Случаите на установени превишения над пределно допустимите стойности на средноденонощната норма на ФПЧ_{10} през 2011 г. са 102, спрямо 115 през 2010 г. През 2011 г. са установени превишения в концентрацията на серен диоксид в атмосферния въздух на гр. Сливен. Наблюдаваните случаи на превишение на пределните стойности на средночасовата норма /СЧН/ са 34 бр. Измерените стойности на показателя се дължат най-вече на промишленото производство и изгарянето на въглища в битовия сектор.

По отношение на всички останали замърсители на въздуха наблюдавани за територията на гр. Сливен не са констатирани превишения над пределно допустимите стойности.

От 2011 г. в община Сливен действа приетата от Общинския съвет нова Програма за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, намаляване на емисиите и достигане на установените норми за вредни вещества. Към Програмата е разработен и План за действие, където са заложили допълнителни мерки, чиято реализация ще допринесе за подобряване на екологичните параметри на атмосферния въздух. Програмата е със срок на действие до края на 2014 г. Неотменна част от нейното изпълнение е периодично осъществяваният мониторинг.

1.6.2. Повърхностни и подземни води

Сред основните замърсители на речните води в община Сливен се открояват най-вече населените места, производствената дейност и земеделието. Малкият капацитет и ограничените функционални параметри на ГПСОВ /Градска пречиствателна станция за отпадни води/ са сред водещите причини за замърсяването на речните води в общината. Главни замърсители на преминаващата през гр. Сливен р. Асеновска са текстилната и бояджийската промишленост в града. Показателен е примерът, че р. Тунджа влошава състоянието си след нейното вливане.

На територията на община Сливен се наблюдават съществени различия в екологичното състояние на повърхностните води. В добро състояние са някои планински притоци на р. Асеновска, докато

останалите планински, и най-вече полски притоци, са с влошено екологично състояние. Особено тревожно е състоянието на р. Асеновска след гр. Сливен, както и на р. Тунджа след вливането на р. Асеновска. Допълнителен проблем за екологичното състояние на р. Асеновска представляват градските отпадъчни води на гр. Сливен, които след пречистване в ГПСОВ - гр. Сливен, се вливат в реката. Извършените изследвания на биологичните и физико-химични показатели на реката през 2011 г. не отчитат подобрене в нейното екологично състояние спрямо 2010 г.

Сред екологичните проблеми на гр. Сливен се нарежда и състоянието на Дюлева река, протичаща в крайната източна част на града. Непосредствената близост на реката до вилната зона на гр. Сливен, е причина за наличието на голям брой нерегламентирани сметища за битови и строителни отпадъци. Екологичното състояние на язовир „Асеновец“ е добро.

В гр. Сливен в поречието на р. Тунджа функционира Градска пречиствателна станция за отпадъчни води - Сливен. По линия на Интегрирания воден проект на гр. Сливен през 2011 г. приключиха дейностите по реконструкция и модернизация на пречиствателната станция. В резултат на нейните подобрени функционални параметри се очаква намаляване на замърсяването на р. Асеновска и ограничаване на нейното отрицателно екологично въздействие в басейна на р. Тунджа.

Сред основните причини за влошаване на химичното състояние на подземните води в общината се открояват: липсата на канализация в населените места, земеделието, индустриалните площадки, депата за отпадъци, нерегламентираните сметища и минната дейност.

Нарушената хидродинамика на подземните води в община Сливен се дължи на извършваните подземни минни работи. Влошеното състояние на водните тела се изразява в понижаване на тяхното водно ниво, причинено от дренажни дейности, както и от изливането на подземни води в повърхностни водни тела. През 2010 г. община Сливен е на трето място по влошено химично състояние на подземните води сред четирите общини в областта. През 2011 г. общината е на второ място, което индикира за влошеното химично състояние на подземните води спрямо предходната година.

1.6.3. Риск от наводнения

Управлението на риска от наводнения е важен приоритет на световно ниво. В рамките на ЕС действа Европейска Директива за наводненията /в сила от 26.11.2007 г./. През 2010 г. на база тази Директива са извършени промени в националния Закон за водите, които предвиждат набор от мерки за оценка и управление на риска от наводнения в страната. Тези мерки са насочени към намаляване на

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

неблагоприятните последици върху човешкото здраве, околната среда, стопанската дейност и културното наследство.

На територията на област Сливен съществува опасност от наводнения в част от поречието на р. Тунджа.

1.6.4. Земи и почви

1.6.4.1. Замърсяване на почвата с тежки метали, металоиди и други

На територията на община Сливен функционират три пункта за мониторинг на съдържанието на тежки метали и металоиди в почвата, разположени в селата: Гавраилово, Гергевец и Бозаджии. Осъществяваният мониторинг не отчита замърсяване с тежки метали и металоиди, като стойностите на измерваните индикатори са много по-ниски от пределно допустимите. През последните години тази тенденция се запазва постоянна.

Контролът и опазването на почвите в община Сливен от засоляване се осъществява посредством функциониращия в гр. Кермен пункт за мониторинг. Според данните от анализирания през 2011 г. почвени проби /извършени на дълбочина 0-20 см, 20-40 см, 40-60 см/, почвите в района са средно засолени до незасолени.

В община Сливен са установени 43 бр. нерегламентирани сметища за битови, промишлени, строителни и селскостопански отпадъци. Тези незаконни депа заемат площ от 253,5 дка.

1.6.5. Биоразнообразие и защитени територии

Делът на защитените територии в област Сливен е по-малко от 3%, като тази стойност е по-ниска от средната за Югоизточния район от ниво 2 - 5,4%, и за България - 5,2%. Най-голям дял сред защитените територии на областно ниво заемат природните паркове, природните забележителности и резерватите. Площта на елементите на Националната екологична мрежа, отрежда на община Сливен дял от 37,6%, който поставя общината на второ място в областта /след община Котел със стойност от 80,4%/.

На територията на община Сливен е разположен Природен парк „Сините камъни“. Паркът се простира на площ от 11 380,8 ха и е местообитание на 1 027 растителни вида и 30 подвида. Към защитени, редки и застрашени видове спадат 42 вида и 2 подвида, които са вписани в Червената книга на България. Животинският свят е представен от 1 153 безгръбначни и 244 гръбначни вида, от които 176 вида са представители на птичия свят и са вписани в Червената книга на България.

В рамките на Природен парк „Сините камъни“ на площ от 708,9 ха се простира резерват „Кутелка“.

Резерватът се отличава с международно значение за опазване местообитанията на редки и застрашени от

изчезване видове птици /белоглав лешояд, египетски лешояд, ловджийски сокол, сокол-скитник, сокол орко, голям и малък ястреб, белоопашат мишелов и др./.

През 2011 г. е обявена най-новата защитена местност в община Сливен - „Лале баир“, разположена в землището на с. Сотиря. Обособяването на местността се свързва със стремежа към опазване на разпространения в района ендемичен за страната растителен вид арабска етионема.

В равнинните територии по поречието на р. Тунджа съществуват благоприятни условия за местообитание на блатното кокиче и на застрашения вид европейски лалугер.

По отношение на защитените зони по НАТУРА 2000, област Сливен заема 39,4%, като по този показател областта надвишава средната стойност за Югоизточния район от ниво 2 - 32,2%, и за България - 35%. Списъкът на защитените зони включва: зони за опазване на дивите птици и списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна. Последна актуализация на списъците на защитените зони по НАТУРА 2000 е извършена през 2007 г.

Защитени зони за опазване на дивите птици	Котленска планина
	Сините камъни - Гребенец
	Каменски баир
	Адата - Тунджа
Защитени зони за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна	Река Горна Луда Камчия
	Луда Камчия
	Река Тунджа 1
	Керменски възвишения
	Река Блатница
	Река Тополчане
	Гора Жельо Войвода
	Гора Блатец
	Котленска планина
	Гребенец
	Твърдишка река

Таблица 35. Защитени зони по НАТУРА 2000 на територията на община Сливен

По данни на: Областна стратегия за развитие на област Сливен 2014-2020 г.

1.6.6. Фактори на въздействие

1.6.6.1. Отпадъци

В периода 2007-2011 г. в област Сливен се наблюдава тенденция на намаляване количеството на депонираните битови отпадъци от 75 хил.т. на 58 хил.т. Същевременно се отчита ръст на обслужваните населени места от 67 бр. през 2007 г. на 109 през 2011 г. Тази стойност формира дял от 97,3% обслужвано население в областта. За същия период се отчита намаление в събраните битови отпадъци на човек от обслужваното население - от 427 кг/чов./г. през 2007 г. на 285 кг/чов./г. през 2011 г.

Голям напредък е постигнат в стремежа към ограничаване броя на депата в областта, които към 2011 г. са 2 бр., при 20 бр. през 2007 г. В областта функционират две общински депа, едното от които е разположено в община Сливен. През последната изследвана 2011 г. се отчитат много добри резултати по отношение на организираното сметосъбиране и сметоизвозване на битовите отпадъци.

Положителна крачка в стремежа към постигане на европейските изисквания в областта на депонираните отпадъци се явява планираното изграждане на регионални депа за твърди битови отпадъци /ТБО/ в Стара Загора и Ямбол. Населението на община Сливен ще се обслужва от регионалното депо в Ямбол.

През 2011 г. количеството на образуваните и предадени за обезвреждане на депа за неопасни отпадъци - "утайки от пречистване на отпадъчни води" от Пречиствателна станция за отпадни води гр. Сливен, са в размер на 1234,800 тона.

В община Сливен се извършва разделно събиране на масово разпространените отпадъци /МРО/. Договорът на общината с "Екобулпак" АД е сключен през 2005 г.

Обхванато население	100% от населението
Брой пунктове за разделно събиране на МРО	92 броя
Контейнери за хартия, пластмаса и метал /тип "Бобър"/	92 броя, обем 1 100 литра
Контейнери за стъкло /тип "Иглу"/	58 броя, обем 1 400 литра

На територията на общината функционира пункт за събиране на отработени масла и излязло от употреба електрическо и електронно оборудване /вкл. луминесцентни и др. лампи със съдържание на живак/.

В община Сливен действа Наредба за поддържане и опазване на чистотата и управление на отпадъците. Наредбата установява реда и условията на дейностите по транспортиране и третиране на битови, строителни и масово разпространени отпадъци, на излезли от употреба моторни превозни средства, на опасни и производствени отпадъци, на биоразградими и едрогабаритни отпадъци, както и на утайки от пречистването на отпадъчни води.

1.6.6.2. Шумово замърсяване и радиационно състояние

В периода 2007-2011 г. в гр. Сливен се отчита постоянно шумово натоварване, отчетено в 20 пункта. За изследвания петгодишен период се констатира нарастване на броя на пунктовете с най-ниско ниво на шум /под 58 dB/, както и на тези от по-горно ниво /73-73 dB/. Намалението на пунктовете с шумово ниво между 58-62 dB се дължи на преминаването им към по-горно ниво.

	Брой пунктове според шумови нива /dB/						
	под 58	58-62	63-67	68-72	73-77	78-82	над 82
Град Сливен 2007 г.	7	3	1	6	3	-	-
Град Сливен 2011 г.	9	-	2	4	5	-	-

Ниво на шума в гр. Сливен /20 наблюдавани пункта/

По данни на: Областна стратегия за развитие на област Сливен 2014-2020 г.

През 2011 г. не са отчетени значителни превишения на шумовите нива от промишлените източници в района на гр. Сливен. Освен на промишлени обекти, мониторинг се извършва също и на обекти, попадащи на територията на жилищна зона и на обекти в близост до жилищна зона.

В община Сливен не са отчетени различни от естествените стойности на радиационния гама-фон през последните години. Извършеният мониторинг на необработваемите почви в общината не отчита надфоновы стойности на радиационното състояние.

В района на гр. Сливен и вилната зона около града, са извършени наблюдения на химичния изотоп на цезия - ^{137}Cs . Отчетените стойности варират между 0 и 50 Bq /Becquerel, Бекерел/ на килограм. Тези стойности нареждат община Сливен на едно от последните места в страната по отношение на отчитания показател.

1.6.7. Основни изводи за екологичното състояние и рискове в община Сливен

- *Атмосферен въздух:*

Атмосферният въздух в община Сливен се отличава с влошени качества най-вече в общинския център - гр. Сливен. Сред основните замърсители се очертават промишлеността, автомобилният транспорт и битовото отопление. Във връзка с газифицирането на част от промишлените предприятия и на домакинствата, през последните няколко години се отчита подобрение в качеството на атмосферния въздух в общината.

- *Води:*

В ролята на най-големи замърсители на водите в община Сливен влизат населените места, промишлените дейности и земеделието.

Тревожно от екологична гледна точка е състоянието на р. Асеновска след гр. Сливен, както и на р. Тунджа след вливането на р. Асеновска. Главни причини за влошеното екологично състояние са най-вече осъществяваните в гр. Сливен дейности на текстилната и бояджийска промишленост, както и вливането на градските отпадни води в р. Асеновска след тяхното пречистване в ГПСОВ - Сливен. Сериозен екологичен проблем представляват и множеството нерегламентирани сметища за битови и строителни отпадъци. Очаква се екологичното състояние на двете реки значително да се подобри след приключването на

Интегрирания воден проект на гр. Сливен. През 2011 г. е отчетено влошено химично състояние на подземните води в община Сливен спрямо предходната 2010 г.

- *Земи и почви:*

По отношение на замърсяването на почвата с тежки метали и металоиди, територията на община Сливен се отличава с много по-ниски от пределно допустимите стойности на измерваните индикатори. През последните години тази положителна тенденция се запазва постоянна. Засоляването на почвите също е в нормални за страната стойности. Във връзка с екологичното състояние на земите и почвите, проблем представлява наличието на множество нерегламентирани сметища - техният брой в община Сливен е 43.

- ▣ *Биоразнообразие:*

Община Сливен се отличава с богато биоразнообразие и заема водещо място в областта по дял на защитените територии. Наличието на Природен парк „Сините камъни“ и на международнозначимия резерват „Кутелка“, отреждат на община Сливен важно място в Националната екологична мрежа на България.

- ▣ *Отпадъци:*

Основен екологичен проблем по отношение на депонирането на отпадъци в община Сливен, се явява липсата на регионално депо за събиране на твърди битови отпадъци. За решаването на този проблем значително ще допринесе изграждането на регионално депо в Ямбол, което ще обслужва и населението на община Сливен.

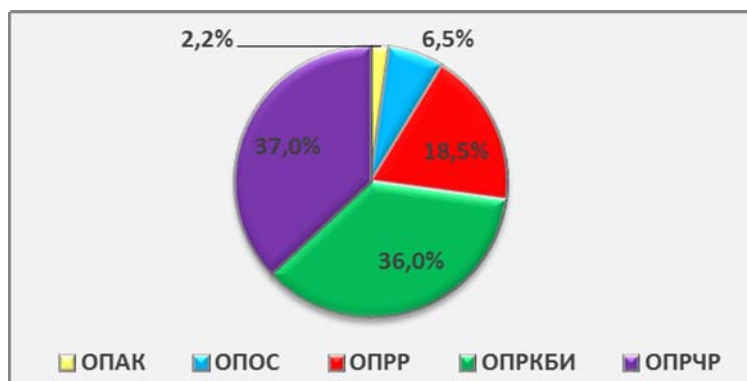
- ▣ *Шумово замърсяване и радиационно състояние:*

В гр. Сливен се отчита постоянно шумово натоварване, като през последните години се констатира преминаване на пунктове от по-ниско към по-високо шумово ниво. Не се отчита значително шумово натоварване от страна на изследваните промишлени обекти в общината.

През последните години мониторингът на радиационното състояние в община Сливен, не отчита различни от естествените стойности на радиационния гама-фон.

1.7. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ ПРИ РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРОЕКТИ

Към края на 2012 г. на територията на община Сливен се изпълняват 68 проекта по линия на оперативните програми, съфинансирани от ЕФРР, ЕСФ и КФ на ЕС. На областно ниво общият брой на сключените договори е 97 на обща стойност 141 174 956 лв.

Сключени договори със средства от оперативните програми на територията на област Сливен

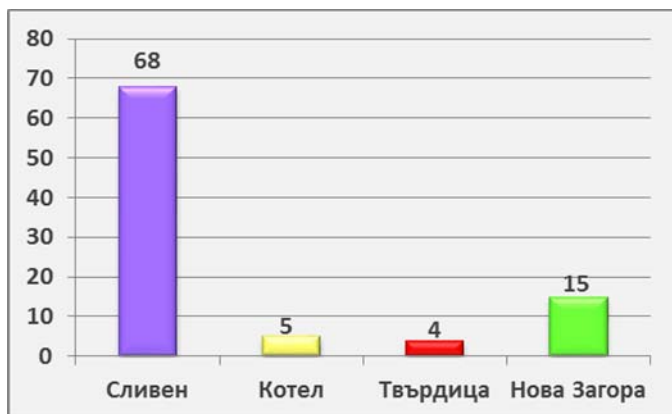
Източник: Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България /ИСУН/, <http://umispublic.minfin.bg/>

Най-голям дял заемат договорите, сключени по линия на Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси” 2007-2013 г. - 34 бр. или 37,0% от всички сключени договори в областта. На второ място с относителен дял 36,0% /33 бр./ се нареждат договорите, финансирани по Оперативна програма “Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” /ОПРКБИ/. Оперативна програма “Регионално развитие” със 17 сключени договора, заема дял от 18,5%. Най-нисък дял съответно - 6,5% /6 договора/ и 2,2% /2 договора/ заемат Оперативна програма “Опазване на околната среда” /ОПОС/ и Оперативна програма “Административен капацитет” /ОПАК/.¹

Посочените стойности отреждат на област Сливен дял от 5,0% в общата структура на сключените договори по Оперативните програми на територията на Югоизточен район. В останалите области от района, тези стойности са значително по-високи. На първо място с 26,0% от сключените договори, е област Бургас, следвана от области Стара Загора и Ямбол с относителен дял в структурата на сключените договори за съфинансиране съответно 13,0% и 9,0%. Тези високи разлики в стойностите на разглеждания показател, наблюдавани в четирите области на Югоизточния район, ясно потвърждават съществуващите значителни вътрешнорегионални различия в страната.

¹ За детайлен анализ виж: Последваща оценка на ОПР Сливен 2007-2013г.

Най-голям дял в структурата на сключените договори за финансиране на областно ниво заема община Сливен със 68 договора, формиращи 74,0% от всички договори в областта. На другия полюс се намират общините Твърдица и Котел с дял 4,3% /4 договора/ и 5,4% /5 договора/.

Договори по Оперативни програми в област Сливен, по общини - абсолютен и относителен дял от всички сключени договори

Източник: Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България /ИСУН/,

<http://umispublic.minfin.bg/>

Посочените стойности, ясно разкриват съществуващите междуобластни различия в област Сливен, които се отличават с по-негативни стойности спрямо тези на регионално ниво. Наблюдаваните териториални диспропорции се засилват на общинско ниво и се изразяват в проявата на изключително силно изразени диспаритети между общинския център гр. Сливен и останалите населени места в общината.

В резултат на разглежданите стойности, отразяващи сключените договори по линия на действащите в страната Оперативни програми, можем да направим някои важни изводи:

- ❑ Област Сливен заема последно място в структурата на сключените договори на територията на Югоизточен район;
- ❑ Между отделните общини в област Сливен съществуват силно изразени териториални различия във възможността за усвояване на средства от европейските фондове;
- ❑ В община Сливен е създаден административен капацитет за усвояване и реализация на проектите, финансирани по линия на Оперативните програми. Този капацитет се явява недостатъчен за тяхното ефективно управление. Необходимостта от по-висока успеваемост на процеса, се свързва с предприемането на целенасочени действия за повишаване административния капацитет през предстоящия програмен период.

1.8. ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СЛИВЕН

Териториалната структура и особеностите на урбанизационните процеси, протичащи на дадена територия, са отражение на множество фактори от различно естество. Съвременното урбанизационно развитие на община Сливен, се намира в пряка връзка от:

- характеристиките на релефа и баланса на територията - земеделски и горски площи, оказали влияние върху структурата на общинската икономика и наследените производствени традиции на населението;
- спецификата на демографските процеси - стойности на ключови демографски показатели, териториално разпределение на населението;
- количествените и качествените параметри на различните видове инфраструктура.

Особеностите на териториалната структура са пряк резултат от влиянието на природните условия в отделни части на територията. С най-голяма гъстота се характеризира селищната мрежа в равнинните райони, докато планинските части се отличават с най-малка селищна гъстота. Ускорените урбанизационни процеси в равнинните части се свързват със съществуващите традиции в земеделското производство, обусловили появата на множество населени места. От друга страна, планинските територии се отличават с по-бавни темпове на протичане на урбанизационните и индустриални процеси.

Към селищната мрежа на община Сливен се включват 45 населени места, от които два града - общинският град - Сливен и гр. Кермен, и 43 села. Функционират 38 кметства, в които са включени 38 населени места. В други 6 селища функционират кметски наместничества.

В процентно отношение градското и селското население формира съответно 74,2% и 25,8% (към 31.12.2013). Развитието на селищната мрежа в общината се характеризира с постепенно увеличаващия се дял на градското население. Успоредно с това протича процес на намаляване броя на селското население. В резултат на това населението на гр. Сливен нараства значително и достига над 100 хил. жители, което отнася града към категорията на големите градове в страната. Тази тенденция на нарастване продължава до края на XX век, като понастоящем се наблюдава друга вече негативна тенденция на намаление на броя на населението на големите градове в страната.

През 1992 г. в общинския център живеят 106 212 души, като през 2001 г. техният брой намалява до 100 366 души. Според последното преброяване на населението от 2011 г. в гр. Сливен живеят 91 620 души, като за периода 1992-2011 г. броят му намалява с 13,7%, равняващи се на 14 592 души. В годините между двете преброявания 2001-2011 г. това намаление е с 8,7% /8 746 души/. В община Сливен населението в

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

селата намалява с по-бързи темпове спрямо намалението на градското население. Тази тенденция е общовалидна за територията на страната.

Водещата роля на областния и общински център гр. Сливен в икономическото развитие на областта поражда проявата на модела “център-периферия” както в областта, така и в рамките на самата община. Основна причина за тези дисбаланси е неравномерната пространствена организация на административните и производствени дейности, локализирани изключително в рамките на общинския център.

Според разработената Национална концепция за пространствено развитие /НКПР/ на България за периода 2013-2025 г., гр. Сливен попада в категорията на градските центрове от трето йерархично ниво, към което се отнасят центрове с регионално значение за територията на областите. В рамките на Югоизточния район от ниво 2 /NUTS2/ областният център гр. Сливен играе балансираща роля на гр. Бургас. Град Кермен не е определен като град от пето йерархично ниво.

НКПР разглежда формирането на агломерационни ядра в рамките на собствената община. В Концепцията се отбелязва, че в гр. Сливен се наблюдават процеси на разливане на градската територия и формиране на агломерационно ядро. Тези процеси се осъществяват по посока на южните промишлени зони и източните жилищни квартали - ж.к. Българка, ж.к. Младост, ж.к. Даме Груев, ж.к. Стоян Заимов. Подобни процеси протичат в резултат на постепенното приобщаване на терените на вилна зона Изгрев и на съседни села /с. Сотиря/ към градската територия на Сливен.

През територията на Сливен преминават три от националните урбанизационни оси - две паралелни и една меридианна. Тези оси са формирани по главните транспортни направления в страната и образуват транспортно-урбанизационна решетка, в която връзките и дейностите на територията се изразяват най-силно.

През гр. Сливен преминава една от основните национални паралелни оси София - Пловдив - Стара Загора - Нова Загора - Сливен - Бургас, както и второстепенната подбалканска паралелна ос Казанлък - Твърдица - Сливен - Бургас. Територията на общинския център се пресича и от меридианната ос в направление Сливен - Ямбол - Елхово. Трите урбанизационни оси, преминаващи през територията на Сливен превръщат града в своеобразно ядро на развитие за областта.

Като център на агломерационен ареал гр. Сливен попада сред градовете в страната, включени в програмата за интегрирано градско развитие по линия на настоящата Оперативна програма “Регионално развитие”. В разработения Интегриран план за градско възстановяване и развитие на гр. Сливен са определени зони, които се нуждаят от интегрирана намеса.

Анализираните в ИПГВР проблеми, съпътстващи развитието на градската територия спомагат за дефинирането на територии със следните характерни особености:

- ▣ територии с преобладаващо социален характер, отличаващи се с натрупани проблеми в състоянието на техническата инфраструктура. Към тази зона се включват следните четири категории квартали: населени предимно с представители на етническите малцинства; със сериозни проблеми и много лошо състояние на транспортната инфраструктура; с липсващи или недостатъчно развити елементи на масовия обществен пътнически транспорт; с лошо състояние на техническата инфраструктура;
- ▣ територии с преобладаващо публични функции, включващи централната градска част, в която са съсредоточени сгради с административни и обществени функции. Тези територии се отличават с висока обществена значимост.
- ▣ територии с преобладаващо икономически функции, към които се отнасят главно производствено-складови индустриални зони. На територията на гр. Сливен се намират три големи зони, притежаващи значителен индустриален потенциал. Това са промишлени зони запад, изток и юг, които разполагат с множество стари производствени предприятия и се нуждаят от реконструкция и модернизация. Състоянието на транспортната инфраструктура в промишлените зони е незадоволително.

В резултат на проведени анализи, консултации и анкетни проучвания, в ИПГВР на гр. Сливен са определени три зони за въздействие /по една от всеки тип/ - зона с публични функции с висока обществена значимост, зона с потенциал за икономическо развитие, зона с преобладаващ социален характер. В териториалния обхват на трите зони се включва целия градски център, всички жилищни квартали в строителните граници на града, както и значителна част от трите големи индустриални зони. Определените зони за въздействие заемат площ от 11,7 км², равняващи се на около 51,0% от територията на гр. Сливен. Бъдещото провеждане на регионалната политика в страната следва да се насочи към включването на околградската територия, попадаща извън строителните граници на градовете, като обект на интегрирано планиране.

1.8.1. Райони за целенасочена подкрепа в област Сливен

В Областната стратегия за развитие на област Сливен за периода 2014-2020 г. са определени районите /общините/ за целенасочена подкрепа, които се характеризират със затруднено социално-икономическо развитие. Дефинирането на тези райони се извършва на база осем показателя, определени в Закона за регионално развитие /ЗРР/.

	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2009-2011 г.
Нетни приходи от продажби на един жител под 70 на сто от средната стойност за страната за последните три години в хил. лв.	12,57 /при 24,22 за страната/	11,63 /при 25,11 за страната/	13,24 /при 28,46 за страната/	12,48 /при 25,93 за страната/
Равнище на средната работна заплата, по-ниско от средната стойност за страната за последните три години в лева	5790 /при 7309 за страната/	6083 /при 7777 за страната/	6285 /при 8230 за страната/	6053 /при 7772 за страната/
Средно равнище на безработица над 105 на сто от средната стойност за страната за последните три години в процент	11,4 /при 9,1 за страната/	11,8 /при 9,2 за страната/	14,9 /при 10,4 за страната/	12,7 /при 9,6 за страната/
Коефициент на възрастова зависимост над 120 на сто от средната стойност за страната за последните три години в процент	47,32 /при 45,13 за страната/	48,67 /при 45,98 за страната/	51,06 /при 47,54 за страната/	49,02 /при 46,22 за страната/
Гъстота на населението под 70 души на един квадратен километър	Община Сливен <u>не</u> отговаря на този показател за определяне на райони за целенасочена подкрепа			
Над 30 на сто от населените места нямат изградена пътна връзка с асфалтово покритие помежду си или с общинския център	Община Сливен <u>не</u> отговаря на този показател за определяне на райони за целенасочена подкрепа			
Над 30 на сто от населените места са без изградена канализационна мрежа	Община Сливен отговаря на този показател за определяне на райони за целенасочена подкрепа			
Над 30 на сто от населените места ползват питейна вода с отклонение от качеството, прието като стандарт за страната, или имат режим във водоснабдяването за последните три години	Община Сливен <u>не</u> отговаря на този показател за определяне на райони за целенасочена подкрепа			

Показатели за определяне на райони за целенасочена подкрепа и стойности в община Сливен

Източник: Областна стратегия за развитие на област Сливен за периода 2014-2020 г.

Според Националната стратегия за регионално развитие на Р. България за периода 2012-2025 г. първите четири показателя са достатъчни, за да бъдат определени общините с влошено социално-икономическо състояние в страната:

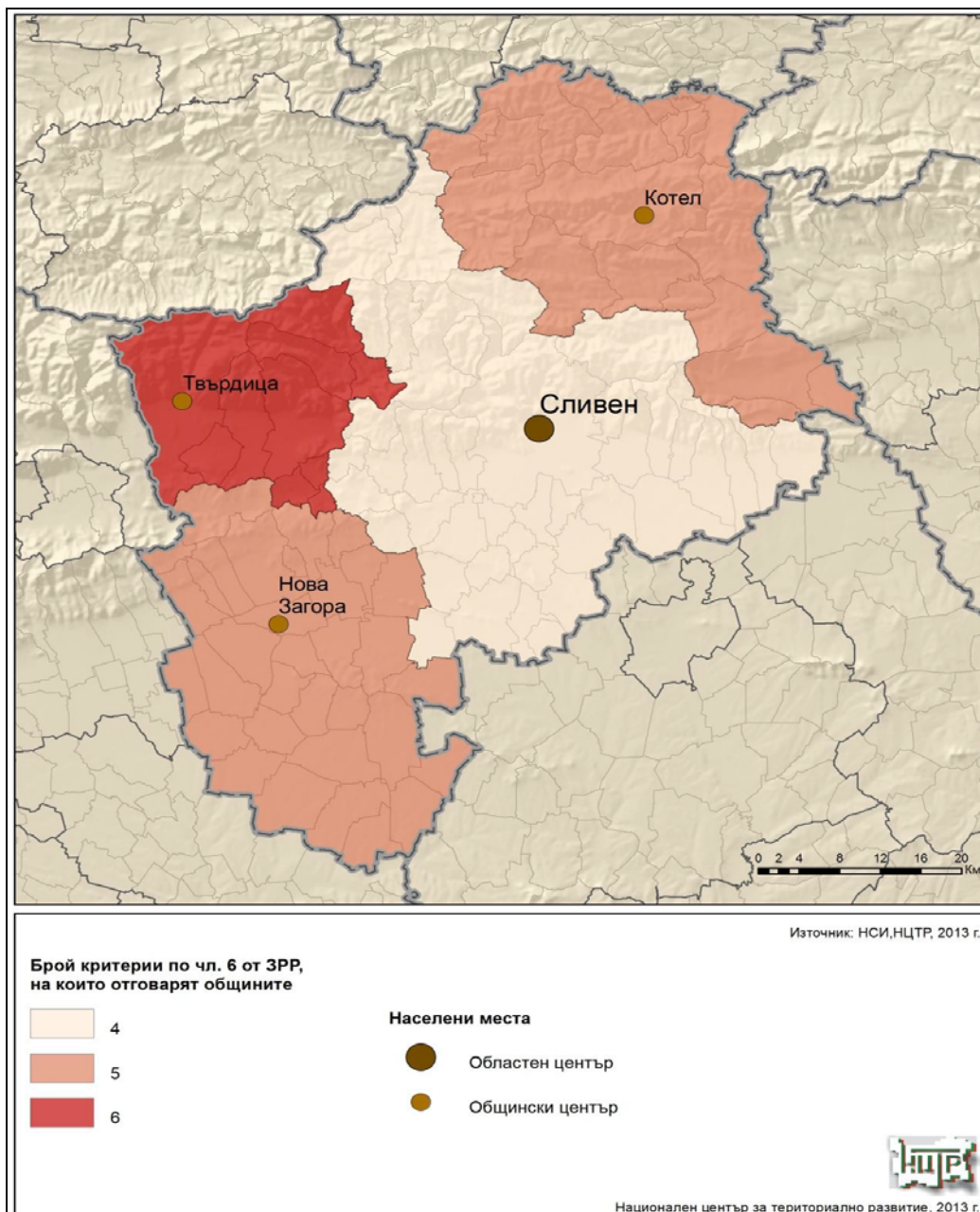
Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Райони за целенасочена подкрепа в област Сливен - според броя на показателите

Източник: Областна стратегия за развитие на област Сливен за периода 2014-2020 г.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

1.9. SWOT АНАЛИЗ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
Географско положение и общ профил - Географско положение, създаващо благоприятни възможности за ускорено икономическо развитие на общината; - Добра транспортна достъпност, благоприятстваща обособяването на гр. Сливен като важен транспортен възел в Югоизточна България; - Разнообразен природноресурсен потенциал, създаващ предпоставки за развитие на многообразни икономически дейности. Икономическо развитие - Важна роля за икономическото развитие на област Сливен и на Югоизточния район; - Изградени традиции и ясно изразена специализация на земеделието и горското стопанство в общината; - Сравнително висока ефективност на фирмите от вторичния сектор; - Постепенно увеличаване дела на третичния сектор в структурата на общинската икономика. Социална сфера и човешки ресурси - Коефициент на смъртност по-нисък от средния за страната, за Югоизточния район и за областта; - По-благоприятни стойности на естествения прираст на населението спрямо тези за страната, района и областта; - Значително по-висок дял на младото население /0-14 г./ в сравнение със средния за страната и за района; - По-нисък, но близък до средния за страната дял на лицата с висше образование; - Сравнително добре развита система на здравеопазването, на социалните услуги и образователните институции; - Културно-исторически обекти и паметници на културата с национално значение. Културен календар, включващ културни събития с локален, регионален, национален и международен характер.	Географско положение и общ профил - Непълно усвояване на възможността за ускорено икономическо развитие, обусловена от особеностите на географското положение; - Нерационално използване на част от природните условия и ресурси, и непълно оползотворяване на предоставяните възможности за развитие. Икономическо развитие - Влошаване на основните икономически показатели с по-високи темпове от средните за страната; - Ниска конкурентоспособност на първичния сектор на фона на другите два икономически сектора; - Тенденция на загуба на позиции на икономическите дейности от вторичния сектор; - Неоползотворен потенциал за развитие на туристическия сектор. Социална сфера и човешки ресурси - Значително по-високи стойности на детската смъртност спрямо средните за страната и за района; - По-висок относителен прираст на намаление на населението в сравнение със средния за страната и за Югоизточния район; - Негативни тенденции в развитието на трудоспособното население - неблагоприятна стойност на коефициента на демографско заместване; - Тенденция на увеличаване дела на малцинствените етнически групи и проблем с тяхната интеграция в обществото; - Неблагоприятна образователна структура на ромското население; - Тенденция на нарастване на средногодишното равнище на безработица; - Доходи на населението по-ниски от средните за страната и за района; - Изключително неравномерна териториална структура на болничните и извънболничните заведения. Ограничен достъп до навременна медицинска помощ за част от населението. Ниско качество на здравните услуги в малките населени места; - Неравномерно териториално разположение на социалните услуги и липса на равнопоставен достъп на жителите от по-малките населени места. Недостатъчно добро качество на социалните услуги за деца, стари хора и хора с увреждания;

Инфраструктурно развитие

- Добро състояние на голяма част от транспортната инфраструктура. Гъстота на пътната мрежа по-висока от средната за страната;
- Добро състояние на електропреносната мрежа, с капацитет да поеме бъдещи натоварвания на мрежата;
- Потенциал за получаване на електроенергия от ВЕИ. Големи възможности за усвояване потенциала на вятърната и слънчевата енергия;
- Изградена газопреносна мрежа, позволяваща включване на бъдещи абонати. Постоянно увеличаващ се дял на газифицираните потребители от промишления и битовия сектор;
- Изградена водоснабдителна и канализационна мрежа, пречиствателна станция за отпадни води на гр. Сливен.

Околна среда

- Задоволително качество на атмосферния въздух, добро състояние на земята и почвите;
- Намаляване броя на депата за отпадъци
- Богато биоразнообразие, наличие на природен парк, природни забележителности и резервати. Важно място на общината в Националната екологична мрежа.

Териториална структура/Административен капацитет

- Наличие на средно голям град Сливен - регионален център на икономически растеж;
- Активно местно самоуправление и изграден капацитет за кандидатстване по европейски и национални програми.

- Несъответстваща подготовка на кадрите, завършващи образование с нуждите на местния бизнес /неподходяща квалификация на търсещите работа/
- Висок дял на лицата, преждевременно отпаднали от образователната система;
- Липса на достатъчно финансиране за поддържане на добро състояние на културните обекти. Недостатъчна популярност на провежданите културни събития.

Инфраструктурно развитие

- Незадоволително състояние на част от общинската пътна мрежа /най-вече на четвъртокласните пътища/;
- Необходимост от доизграждане и реконструкция на електропреносната мрежа;
- Нерационално използване на водоизточниците;
- Необходимост от реконструкция и доизграждане на водоснабдителната и канализационна мрежа. Липса на функционираща пречиствателна станция за питейни води;
- Нужда от реконструкция и модернизация на пречиствателната станция за отпадни води;

Околна среда

- Влошени качества на атмосферния въздух в общинския център гр. Сливен;
- Тревожно екологично състояние на част от теченията на повърхностите води;
- Наличие на множество нерегламентирани сметища за битови и строителни отпадъци;
- Липса на регионално депо за събиране на твърди битови отпадъци.

Териториална структура/Административен капацитет

- Големи териториални различия в развитието на гр. Сливен и останалите населени места в общината;
- Липса на достатъчни възможности за собствено финансиране от страна на общината;
- Недостатъчен административен капацитет за ефективно управление на европейски и други проекти;

ВЪЗМОЖНОСТИ

Географско положение и общ профил

- Засилване на териториалното и междурегионалното сътрудничество;
- Близост до АМ "Тракия" и възможности за изграждане на съпътстваща инфраструктура.

ЗАПЛАХИ

Географско положение и общ профил

- Засилване на съществуващите различия между община Сливен, другите области от Югоизточния район и страната като цяло;
- Засилване на зависимостта от неблагоприятните последици на климатичните промени;
- Забавено развитие на транзитните пътища през следващите години.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Икономическо развитие

- Създаване на благоприятни възможности за инвестиране в икономиката на общината - за вътрешни и чужди инвеститори;
- Преодоляване на проблемите, съпътстващи развитието на земеделието;
- Стабилизиране дейността на вторичния икономически сектор и обособяване на ново индустриално развитие. Целенасочено развитие на дейности с висока добавена стойност;
- Оползотворяване на възможността за развитие на туристическия сектор.

Социална сфера и човешки ресурси

- Преодоляване на негативните тенденции в демографското развитие /стабилизиране на относителния прираст на намаление на населението, намаляване на силно негативните стойности на детската смъртност и на настоящите тенденции в развитието на трудоспособното население/;
- Постигане на напредък по реализацията на приоритетите за интеграция на ромите, заложен в Стратегията на област Сливен за интеграция на ромите 2012-2020 г.;
- Създаване на условия за развитие на местни общества на знанието;
- Постигане на по-благоприятни стойности от настоящите на показателите, характеризиращи заетостта, безработицата и доходите на населението;
- Осигуряване на равнопоставен достъп до здравни услуги на жителите на по-малките населени места;
- Реализация на заложените приоритети в социалната сфера - повишаване качеството на живот на уязвими групи от населението, социално включване, грижа за деца и стари хора, развитие на човешките ресурси;
- Създаване на възможности за професионална реализация на младите хора;
- Подобряване състоянието на културно-историческото наследство и повишаване популярността на провежданите множество значими културни събития.

Инфраструктурно развитие

- Подобряване състоянието на общинската пътна мрежа;
- Повишаване дела на електроенергията, произведена от ВЕИ - усвояване на съществуващия потенциал на вятърната и слънчевата енергия;
- Доизграждане на газопреносната мрежа на гр. Сливен и включване на бъдещи промишлени и битови потребители;
- Реализация на проекта за Водния цикъл на гр. Сливен. Преминване към по-рационално използване на водоизточниците в общината и намаляване дела на

Икономическо развитие

- Засилване негативния ефект на световната финансова и икономическа криза върху бъдещото икономическо развитие на общината;
- Намаляване конкурентоспособността на местната икономика на регионално и национално ниво;
- Намаление на броя на малките и средни предприятия, и на големите фирми със структуроопределяща роля в общинската икономика;
- Нереализиране на потенциала за развитие на туризма в района и на приоритета за запазване и развитие на традиционните икономически сектори и производства.

Социална сфера и човешки ресурси

- Влошаване на демографските показатели, намаляване и застаряване на населението;
- Повишаване на негативните стойности на механичния прираст и намаляване дела на населението в трудоспособна възраст. Напускане на млади висококвалифицирани кадри;
- Проблеми с интеграцията на ромското население в обществото и увеличаване на заплахата от социалното им изключване;
- Влошаване на неблагоприятната образователна структура на определени групи от населението;
- Увеличаване дела на заетите и намаление на доходите на населението;
- Засилване на проблема с ограничените възможности за навременен достъп до медицински услуги за жителите на по-малките населени места;
- Нарастване дела на социално значимите заболявания поради липсата на достатъчно профилактични здравни кампании. Влошаване на ниския здравен статус на ромското население. Повишаване на неудовлетвореността на населението от качеството на медицинското обслужване;
- Увеличаване дела на маргинализираните групи от населението;
- Нарастване дела на лицата, преждевременно напуснали училище.

Инфраструктурно развитие

- Забавяне реализацията на инфраструктурни проекти с висока обществена значимост.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

населението с режим на водата.

Околна среда

- Намаляване дела на въглеродните емисии и подобряване качеството на атмосферния въздух;
- Ограничаване отрицателното влияние на някои промишлени производства, замърсяващи повърхностните и подземните води.
- Ограничаване броя на нерегламентираните сметища и стимулиране развитието на разделното събиране на отпадъци.

Териториална структура/Административен капацитет

- Намаляване на негативния ефект на силните вътрешнотериториални различия и повишаване на взаимодействието между населените места в общината;
- Изграждане на капацитет, насочен към по-ефективно усвояване на средствата по линия на оперативните програми;
- Осигуряване на възможности за допълнително финансиране при реализацията на обществено значими дейности и проекти;
- Насърчаване развитието на публично-частното партньорство в различни сфери на развитието на общината.

Околна среда

- Продължаваща силна зависимост от твърди горива за отопление на домакинствата и засилване на негативните въздействия върху околната среда;
- Запазване на незадоволителните стойности на енергийната ефективност на обществени и жилищни сгради, и на ниския дял санирани сгради;
- Зачестяване проявлението на екстремни климатични явления.

Териториална структура/Административен капацитет

- Засилване проявлението на съществуващите силни вътрешнообщински дисбаланси между развитието на общинския център и по-малките населени места;
- Недостатъчна степен на сътрудничество между структурите на различни управленски нива;
- Непредприемане на целенасочени мерки за децентрализация на местната власт.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

2. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СЛИВЕН ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 Г.

2.1. РЕЗУЛТАТИ И ЗАКЛЮЧЕНИЯ ОТ МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СЛИВЕН ЗА ПЕРИОДА 2007-2013 Г.

При разработването на Общинския план за развитие на община Сливен за периода 2014-2020 г. са взети под внимание заключенията и препоръките в Доклада за резултатите от Междинната оценка за изпълнение на Общинския план за развитие на община Сливен 2007-2013 г. Междинната оценка отправя препоръки за актуализацията на Общинския план за периода след 2010 г., и за разработването на стратегическия документ за местно развитие за периода 2014-2020 г.

Докладът за резултатите от Междинната оценка за изпълнение на Общинския план за развитие на община Сливен за периода 2007-2013 г. е одобрен с Решение № 261/28.06.2012 г. на Общински съвет. Резултатите от извършената междинна оценка показват, че визията и главната цел на Общинския план остават актуални.

Анализът на показателите за изпълнение на приоритетите и целите на Общинския план на община Сливен за периода 2007-2013 г. показва, че:

- ☐ Изпълнението на целите и мерките по **Приоритет 1** *“Създаване на условия за икономически растеж на общината, с темпове, изпреварващи средните за страната, чрез стимулиране, в условията на пазарна икономика, на частната инициатива и предприемачеството, и максимално използване на местните ресурси, традиции и професионален опит на населението”* изостава. Делът на неизпълнените мерки, включени в рамките на приоритета, е значителен.
- ☐ По отношение на **Приоритет 2** *“Подобряване качеството, развитие и модернизация на техническата инфраструктура, като фактор за стабилизиране на икономическите и социалните процеси в населените места на общината”*, се отчита сравнително добра степен на изпълнение. Делът на изпълнените мерки или на тези, които са в процес на изпълнение надхвърля 55%.
- ☐ Изпълнението на целите и мерките по **Приоритет 3** *“Модернизация и европеизация на социалната инфраструктура, повишаване конкурентоспособността на човешките ресурси и намаляване на социалната изолация”*, се характеризира с много добри резултати - над 70% от заложените мерки са реализирани или са в процес на изпълнение. Поради ограничените финансови ресурси за изпълнението на големия брой дефинирани мерки /101 бр./, съществува необходимост от внимателно прецизиране на техния брой в рамките на предстоящия програмен период.

- ☐ Близко половината от мерките, заложиени към **Приоритет 4** *“Опазване на околната среда, устойчиво използване на природните ресурси и осигуряване на благоприятна, здравословна и стимулираща развитието жизнена среда в Община Сливен”*, не са изпълнени /реализацията трябва да приключи до края на 2013 г./ . Ако след извършената Междинна оценка част от мерките не отпаднат, се препоръчва тяхно прехвърляне за следващия програмен период 2014-2020 г.
- ☐ В резултат на създадения административен капацитет в община Сливен за разработване, изпълнение и управление на стратегически планови документи, се отчита много високо ниво на изпълнение на мерките, заложиени в **Приоритет 5** *“Привеждане на общинската политика в съответствие с изискванията на ЕС”*.

В Междинната оценка на Общинския план за развитие на община Сливен за периода 2007-2013 г., са отправени препоръки за преразглеждане, актуализиране и редукция на списъка с мерки по дефинираните приоритети. Най-голям дял от заложените мерки са реализирани в трети приоритет, а най-малко - в пети приоритет.

Сред основните изводи за изпълнението на ОПР се откроява липсата на надеждна система за отчитане на напредъка на ОПР съгласно заложените индикатори в ОПР.

2.1.1.Предпоставки за формулиране на стратегическата рамка за развитие

Предстоящият програмен период 2014-2020 г. предоставя нови възможности за стратегическо планиране на териториалните единици в България. Разработването на общински планове за развитие, трябва тясно да следва принцип на приемственост и напълно да отчита разработените стратегически документи от по-горно ниво - областно, регионално, национално.

Общинският план за развитие представлява неотменна интегрална част от националната система за стратегическо планиране на регионалното и местно развитие в страната. Дефинираните цели и приоритети за развитие следва да бъдат съгласувани, и пряко обвързани със стратегическите цели, определени на национално, регионално и областно ниво.

Стратегическата рамка на Общинския план за развитие на община Сливен за периода 2014-2020 г. отчита целите на европейската кохезионна политика за икономическо, социално и териториално сближаване, определени в Стратегията „Европа 2020“. В ролята на основополагащ документ на политиката за регионално развитие, тази стратегия определя ключовите цели на европейската кохезионна политика за периода за след 2013 г. по отношение на заетостта, иновациите, глобалните заплахи от климатични

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

промени и енергийна зависимост, образованието и бедността. Разглежданият европейски рамков документ включва три приоритетни направления:

Приоритетни направления на Стратегията „Европа 2020“	
<i>Интелигентен растеж</i> - икономика на знания и иновации	
<i>Устойчив растеж</i> - нисковъглеродна икономика, ВЕИ, конкурентоспособност чрез ефективно използване на ресурсите, добра бизнес среда за МСП и активно предприемачество	
<i>Приобщаващ растеж</i> - паралелно развитие и на традиционна икономика с висока заетост на нискоквалифицирана работна ръка, буфер срещу бедността, средство за социално и териториално сближаване	

За постигането на тези приоритети на европейско ниво, са дефинирани пет водещи цели, индикатори за измерване на напредъка, както и равнища, които да бъдат постигнати до 2020 г.:

„Европа 2020“ - водещи цели и равнища до 2020 г.	
1. Трудова заетост	- Работа за 75% от хората на възраст между 20 и 64 години
2. Научноизследователска и развойна дейност /НИРД/	- Инвестиране на 3% от БВП на ЕС в НИРД
3. Изменение на климата и устойчивост на енергетиката	- Намалване на емисиите на парникови газове с 20% /или с до 30%, ако бъдат изпълнени условията/ спрямо 1990 г. - Добиване на 20% от енергията от възобновяеми енергийни източници; - Увеличаване на енергийната ефективност с 20%
4. Образование	- Намалване на равнището на ранното прекратяване на средното образование под 10% - Поне 40% от 30-34 годишните със завършено висше образование
5. Борба с бедността и социалното включване	- Поне 20 милиона по-малко бедни или застрашени от бедност и социално изключване хора

Общинският план - в ролята на стратегически документ за местно развитие, отразява целите и приоритетите, определени в Националната стратегия за регионално развитие на Република България 2012-2022 г. Стратегията е основният документ, дефиниращ стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие, и за преодоляване на териториалните различия в контекста на общоевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

Разработването на стратегическата рамка на Общинския план за развитие на община Сливен, е в пряко съответствие със специфичните дългосрочни цели и приоритети за развитие, определени в Регионалния план за развитие на Югоизточен район от ниво 2 за периода 2014-2020 г.

Областната стратегия за развитие на област Сливен за периода 2014-2020 г. влиза в ролята на свързващ документ между общинските планове за развитие и стратегическите документи от по-високо ниво - Националната стратегия за регионално развитие и Регионалния план за развитие. В тази връзка

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

формулирането на стратегическата рамка на Общинския план, отчита в значителна степен препоръките и насоките, отправени в Областната стратегия. Отразени са и заключенията в Междинната оценка на изпълнението на плана за развитие на община Сливен 2007-2013 г., както и Актуализираният документ за изпълнение на Общинския план за развитие на община Сливен 2007-2013 г.

Областните стратегии за развитие за периода 2014-2020 г. включват стратегически насоки за разработване на целите и приоритетите на плановете за развитие на общините, попадащи в териториалния обхват на съответната област. Препоръките, адресирани в областните стратегии целят постигане на максимално съответствие между общинския план и областната стратегия.

2.1.2. Визия, цели и приоритети за развитие на община Сливен за периода 2014-2020 г.

Извършеният анализ на икономическото и социалното развитие на община Сливен, както и новите условия, в които се осъществява регионалното развитие в страната, налагат актуализиране на визията, дефинирана в настоящия Общински план за развитие 2007-2013г. През новия програмен период съществува необходимост от известно предефиниране на цели и приоритети, отчитането на обновените европейски принципи в някои области за развитие, определени като ключови в периода след 2013 г. Това налага утвърждаването на визия, отличаваща се с по-голяма релевантност към съвременните условия.

В резултат на посочените постановки, е формулирана следната **ВИЗИЯ** за развитие на община Сливен за периода 2014-2020 г.:

ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СЛИВЕН 2014-2020 г.

ОБЩИНА СЛИВЕН - СРЕДА НА УСТОЙЧИВ РАСТЕЖ, ОБЩЕСТВО НА ЗНАНИЕТО И ОБНОВЕНИ СЕЛИЩА, ПРЕДЛАГАЩИ ВИСОКО КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ И ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ, СЪХРАНЕНО КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО И ОКОЛНА СРЕДА, ИНОВАТИВНА И КОНКУРЕНТОСПОСОБНА ИКОНОМИКА СЪЗДАВАЩА КВАЛИФИЦИРАНИ РАБОТНИ МЕСТА И ПРОДУКТИ С ВИСОКА ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ .

Желаната визия за развитие на община Сливен може да се реализира, чрез предприемането на конкретни действия и мерки, насочени към:

- ☐ Подкрепа развитието на полицентрична териториална мрежа на местно/общинско ниво - засилване на взаимовръзките и взаимодействието между общинския център и останалите населени места в общината;
- ☐ Постигане на високо качество на живот на населението във всички населени места в общината, чрез осигуряване на равен достъп до качествени услуги от обекти на здравната, социалната, образователната и културната инфраструктура;
- ☐ Подобряване на условията за трудовата заетост и реализация като елемент на социално-икономическата политика;
- ☐ Създаване на благоприятни условия за инвестиране в местната икономика и поощряване локализирането на нови инвестиции на територията на общината;
- ☐ Насърчаване на икономически дейности, създаващи висока добавена стойност и устойчив растеж;

- ☐ Подобряване на общинската образователна система посредством дейности, насочени към повишаване професионалната квалификация на трудоспособното население съобразно пазара на труда;
- ☐ Прилагане на политиките за опазване на околната среда засягащи всички емитери - жилища, публични институции, частен сектор;
- ☐ Оценка, валоризация и опазване на културно-историческото наследство като активно условие и ресурс за развитието на туристическия сектор в общината;

Всички посочени действия съответстват пряко на общоприетия европейски принцип в областта на регионалното развитие - на икономическо, социално и териториално сближаване:

- ☐ *Икономическото сближаване* е насочено към намаляване на разликите в стойностите на основните икономически показатели чрез стимулиране на конкурентоспособността, иновациите и знанието;
- ☐ *Социалното сближаване* цели повишаване на стандарта /заетост, доходи, потребление, екология/ и качеството на живот на населението /здравеопазване, социални услуги, образование, култура/;
- ☐ *Териториално сближаване* включва всички форми и мащаби на териториално /пространствено/ сътрудничество /трансгранично, междурегионално и транснационално/, изразяващо се във взаимна изгода за районите и страните.

Сближаването включва три нива: *европейско* - с регионите на ЕС, *национално* - между българските райони, *вътрешнорегионално* - между общините в отделните райони и области. Тези три аспекта на сближаването, следва да се превърнат в неотменна част от развитието на община Сливен през предстоящия програмен период 2014-2020 г.

На тази основа е определена **главната цел** на Общинския план за развитие на община Сливен за периода 2014-2020 г.:

ПОСТИГАНЕ НА ИНТЕГРИРАНО ОБЩИНСКО РАЗВИТИЕ С ПОВИШЕНО КАЧЕСТВО И СТАНДАРТ НА ЖИВОТ, ПОДОБРЕНО СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНА СРЕДА, АКТИВИЗИРАНЕ НА ТЕРИТОРИАЛНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО НА МЕСТНО, РЕГИОНАЛНО И МЕЖДУНАРОДНО НИВО.

Дефинираната главна цел попада в обхвата на четири приоритетни области:

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 1. УСТОЙЧИВ ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ
ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 2. ЖИЗЕН СТАНДАРТ И КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ
ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 3. ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА И ОКОЛНА СРЕДА
ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 4. ТЕРИТОРИАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО И СБЛИЖАВАНЕ

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Всяка от дефинираните приоритетни области се състои от формулирани по йерархичен път стратегически цели, приоритети, специфични цели и мерки.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1. РЕАЛИЗИРАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ ОСНОВАН НА МЕСТНИЯ ПРИРОДЕН, КУЛТУРЕН И ДЕМОГРАФСКИ ПОТЕНЦИАЛ, ЧРЕЗ ИНОВАЦИИ ВЪВ ВОДЕЩИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2. ПОДОБРЯВАНЕ НА УСЛОВИЯТА ЗА ЖИВОТ, СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ И ЛИЧНАТА СИГУРНОСТ

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3. РАЗВИТИЕ НА ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА ВОДЕЩА ДО РАСТЕЖ И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4. СТАРТИРАНЕ НА ТЕРИТОРИАЛНИ ИНИЦИАТИВИ ЗА СБЛИЖАВАНЕ

Дефинираните 4 стратегически цели съответстват на целите и приоритетите, утвърдени в Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025г., Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г., в Регионалния план за развитие на Югоизточен район от ниво 2 за периода 2014-2020 г., както и с Областната стратегия за развитие на област Сливен за периода 2014-2020 г.

В процеса на разработване на стратегически цели за развитие на община Сливен през предстоящия програмен период, са пряко отчетени приоритетните направления, заложи в стратегията „Европа 2020“ за *интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж*.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 1. УСТОЙЧИВ ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1.

РЕАЛИЗИРАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ ОСНОВАН НА МЕСТНИЯ ПРИРОДЕН, КУЛТУРЕН И ДЕМОГРАФСКИ ПОТЕНЦИАЛ, ЧРЕЗ ИНОВАЦИИ ВЪВ ВОДЕЩИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ

Стратегическа цел 1 е насочена към икономическо сближаване на вътрешнорегионално ниво /между общините в отделните райони и области/. Утвърждаването на тази цел съответства на един от основните европейски принципи за намаляване различията в стойностите на ключови икономически показатели, чрез повишаване на конкурентоспособността и стимулиране на знанието и иновациите.

Недостатъчно високата конкурентоспособност на местната икономика, се дължи на проявата на множество фактори, оказващи задържащ ефект върху икономическото развитие на община Сливен. Сред основните причини за проблемите, установени в аналитичната част на Общинския план, се откроява недостигът на инвестиции в местната икономика. Ниската степен на развитие на публично-частни

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

партньорства /ПЧП/ в процеса на изпълнение на дейности и проекти с висока обществена значимост, също оказва задържащо влияние върху икономическото развитие на общината.

Различното естество на проблемите в развитието на малките и средни предприятия /МСП/ и тези, характерни за по-едрия бизнес, налага предприемането на различен подход в процеса на тяхното преодоляване. В тази връзка стратегическа цел 1 е насочена към стимулиране развитието на малките и средни предприятия в община Сливен. Целенасочената подкрепа на малкия и средния бизнес, се свързва с необходимостта от предприемане на множество взаимно допълващи се мерки за повишаване конкурентоспособността на местната икономика на база собствения потенциал за развитие на общината. Утвърдената цел е насочена както към въвеждането на иновативни практики и производства, така и към стимулиране развитието на традиционни и приоритетни икономически дейности. Нейното дефиниране съответства на един от принципите, залегнали в Областната стратегия за развитие на област Сливен за периода 2014-2020 г. за създаване на условия за привличане на инвестиции както в традиционни, така и в иновативни дейности и производства /комбиниране на традиционни и иновативни сектори/.

Незадоволителната степен на междуобщинско сътрудничество в област Сливен, налага предприемане на действия, насочени към развитието на партньорства между отделните общини, както и към определянето на ясно означени сфери на сътрудничество през предстоящия програмен период. В тази връзка в ролята на приоритетно направление влиза развитието на традиционни и алтернативни производства на преработващата промишленост, на туризма - обособяване на регионални туристически продукти, и на селското стопанство - биологично земеделие и животновъдство. През периода 2014-2020 г. тези сектори могат да получат подкрепа по линия на Оперативни програми „Конкурентоспособност на българската икономика“, „Региони в растеж“, както и по Програмата за развитие на селските райони. Обединените усилия между областния център - гр. Сливен и останалите общини в областта, следва да се насочат към осигуряване на по-широк достъп до ресурсите на новите Оперативни програми, свързани с подкрепата на промишлеността, селското стопанство и туризма.

ПРИОРИТЕТ 1.1. Повишаване конкурентоспособността и иновативността на местната икономика.

Малките и средни предприятия /МСП/ са сред основните генератори на икономически растеж и изпълняват ролята на основни създатели на брутен вътрешен продукт и трудова заетост. Предложеният приоритет е насочен към разработването на пакет от специфични цели, мерки и дейности за стимулиране на предприемачеството и създаване на благоприятни условия за развитие на МСП в община Сливен.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Стратегическа цел 1 е насочена към постигане на устойчив икономически растеж на местната икономика. В тази връзка предложените мерки за развитие следва да стимулират дейности по технологично обновяване и модернизиране на предприятията, развитие на местно общество на знанието, внедряване на иновации в сферата на производството, стимулиране на т.нар. “зелени” икономически дейности, насочени към намаляване използването и зависимостта на икономиката от традиционни енергийни източници и суровини.

Стремежът към повишаване конкурентоспособността на МСП в общината, следва да се обвърже с постигане на подобрена бизнес инфраструктура в производствените зони на община Сливен /транспортна свързаност, водоснабдяване и канализация, достъп до интернет/.

Приоритет 1.2. Създаване на благоприятни условия за привличане на инвестиции.

Развитие на партньорства.

Може да се очаква, че създаването на благоприятна среда за привличане на инвеститорски интерес, ще окаже положителен ефект върху конкурентоспособността на местната икономика и върху качеството на живот на населението. Специфичните цели и мерки за реализиране на дефинирания приоритет, са насочени към утвърждаването на община Сливен като едно от атрактивните места в страната за привличане на инвестиции.

Инвеститорският интерес пряко зависи от бизнес условията на дадена територия. В тази връзка се очаква изграждането на съвременна техническа и бизнес инфраструктура в общинския център гр. Сливен, да стимулира инвеститорския интерес в общината.

ПРИОРИТЕТ 1.3. Развитие на устойчив висококачествен регионален туризъм и транспорт

Неоползотвореният туристически потенциал на община Сливен, налага необходимостта от приоритизиране развитието на сектора през предстоящия програмен период. В съответствие с европейските принципи и приоритети, отчетени при разработването на Общинския план, акцентът в развитието на туристическия сектор следва да се постави върху екологосъобразни алтернативни видове туризъм. Община Сливен притежава потенциал за развитие на културно-исторически, природен, еко туризъм, селски, планински, балнеоложки, винен, конгресен /бизнес, работен/, спортен туризъм. Този потенциал се състои най-вече във възможността за развитие на вътрешен туризъм.

Благоприятно условие за развитието на туристическия сектор представлява неговата отдалеченост на общината от някои от големите курорти на българското Южно Черноморие, което създава добри предпоставки за чуждестранни туристически посещения в община Сливен.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Развитието на туризма следва пряко да се обвърже с приоритетното отчитане на екологичния фактор и със стриктното спазване на екологични норми на поведение.

ПРИОРИТЕТ 1.4. Развитие на модерно и конкурентноспособно земеделие

Природноресурсните особености и дългогодишните традиции на местното население в земеделското производство, създават добър потенциал за развитие на отрасъла в община Сливен. Недостатъчната оползотвореност на този потенциал, е причина за сериозни затруднения, които сектора изпитва понастоящем.

Проблемите в развитието на първичния сектор в общината са причина за неговите губещи позиции на фона на останалите икономически сектори. Поради това се отчита необходимост от приоритетното предприемане на целенасочени мерки и действия, целящи преодоляване на констатираните проблеми. Приоритетът цели превръщането на земеделското производство в община Сливен в конкурентноспособно на европейските пазари по отношение на качество и цена на произвежданата продукция.

Според препоръките за разработване на Общинските планове за развитие на общините в област Сливен, отправени в Областната стратегия за областта, биологичното земеделие и животновъдството представляват подходяща сфера за формиране на междуобщински партньорства, целящи оползотворяване на съществуващия потенциал за развитие.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 2. ЖИЗНЕН СТАНДАРТ И КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2.

ПОДОБРЯВАНЕ НА УСЛОВИЯТА ЗА ЖИВОТ, СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ И ЛИЧНАТА СИГУРНОСТ

Утвърдената цел за повишаване стандарта и качеството на живот на населението, съответства на необходимостта от създаване на възможности за реализация на човешкия капитал в община Сливен. Общата характеристика и особеностите на структурната и пространствената организация на здравната, социалната, образователната и културната инфраструктура, са изключително показателен и важен индикатор за качеството на живот на населението на дадена територия. В тази връзка йерархично обоснованите приоритети, специфични цели и мерки, определени за изпълнение в процеса на постигане на целта, са насочени към подобряване състоянието на различните типове инфраструктура в общината.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Разглежданата цел съответства на един от основните общоприети европейски принципи за повишаване стандарта /заетост, доходи, потребление, екология/ и качеството на живот на населението /образование, здравеопазване, социални услуги, култура/.

В съответствие с естеството на проблемите в развитието на социалната сфера и човешките ресурси, установени в аналитичната част на стратегическия документ, са определени следните приоритети:

ПРИОРИТЕТ 2.1. Подобряване качеството на образованието и създаване на условия за развитие на младите хора.

Качеството на предоставяните образователни услуги, е ключов фактор, влияещ върху степента на конкурентоспособност на човешките ресурси на дадена територия. Утвърденият приоритет за подобряване качеството на образованието в община Сливен, съответства на отчетената необходимост от повишаване конкурентоспособността на работната сила на местния пазар на труда.

ПРИОРИТЕТ 2.2. Създаване на възможности за трудова заетост, намаляване на бедността и риска от социална изолация.

Наблюдаваните негативни тенденции в стойностите на показателите за заетост и безработица на икономически активното население в община Сливен, потвърждават необходимостта от утвърждаване на предложения приоритет.

Осигуряването на възможности за трудова заетост и за повишаване доходите на населението, съответства на утвърдената Стратегическа цел 2 за повишаване жизнения стандарт и качество на живот. Основен акцент следва да се постави върху лицата в неравностойно положение, попадащи сред най-уязвимите групи на пазара на труда.

ПРИОРИТЕТ 2.3. Повишаване качеството на здравеопазването и подобряване достъпа до обектите на здравната инфраструктура

В резултат на извършения анализ на общата характеристика, на структурната и пространствената организация на системата на здравеопазването, бяха установени множество проблеми, съпътстващи развитието на сектора в община Сливен. Сред тези проблеми се открояват най-вече недостатъчно задоволителното качество на здравните услуги и неравномерната пространствена организация на обектите, предоставящи здравни услуги.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

ПРИОРИТЕТ 2.4. Развитие на културата и културните институции. Опазване, популяризиране и развитие на културното наследство

Качеството на живот на дадена територия зависи от състоянието на културата и културните институции, от възможностите за развитие на изкуствата, културните услуги и дейности. Стремехът към подобряване достъпа на гражданите до обектите на културната инфраструктура, играе важна роля както за развитието на туристическия сектор, така и за качеството на живот на местните жители. В тази връзка Приоритет 2.4. е насочен към повишаване качеството на живот, чрез осигуряването на възможности за развитие на културата и културните институции в община Сливен.

ПРИОРИТЕТ 2.5. Повишаване на административния капацитет и ефективността на публичните услуги за гражданите и бизнеса

Институционалната среда и ефективността на административните услуги, играят важна роля в процеса на управление на действащите Оперативни програми и европейски фондове. Необходимостта от повишаване капацитета на администрацията, съответства със стремеха към постигане на висок дял усвоени средства и успешно реализирани проекти, финансирани от държавния бюджет и/или от Оперативните програми.

Приоритет 2.5. е насочен също и към повишаване качеството на административното и информационно обслужване за населението. Постигнатите подобрени характеристики на институционалния капацитет, ще окажат положително влияние върху инвеститорския интерес в община Сливен.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 3. ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА И ОКОЛНА СРЕДА

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3.

РАЗВИТИЕ НА ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА ВОДЕЩА ДО РАСТЕЖ И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Отчитането на екологичния фактор в процеса на провеждане на регионалната политика в страната, е ключов момент в постигането на устойчиво развитие, което взема под внимание икономическите, социалните и екологични аспекти на общественото развитие.

Стремехът към подобряване състоянието и степента на изграденост на техническата инфраструктура в община Сливен, съответства на един от основните принципи на провежданата регионална политика, насочен към преодоляване на вътрешнорегионалните различия в страната.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

ПРИОРИТЕТ 3.1. Изграждане на нова и модернизиране на съществуващата техническа инфраструктура

Стремежът към повишаване конкурентоспособността на местната икономика, е тясно обвързан със състоянието и степента на изграденост на елементите на техническата инфраструктура /линейни и обектови, подземни и надземни, материални и нематериални/. Състоянието на елементите на околната среда, също пряко зависи от спецификите на техническата инфраструктура. В тази връзка Приоритет 3.1. е насочен към повишаване качеството на техническата инфраструктура в процеса на постигане на устойчив икономически растеж в общината.

ПРИОРИТЕТ 3.2. Подобряване качествени характеристики на околната среда. Опазване и възстановяване на природните ресурси

Високото качество на живот на населението включва равнопоставеното отчитане на екологичния фактор в процеса на икономическо и социално развитие. Подобряването качествени характеристики на елементите на околната среда, е ключов момент в постигането на високо качество на живот в община Сливен. Високото качество на елементите на околната среда ще подобри атрактивността на общината при привличането на инвеститорски интерес в различни сфери - промишленост, селско стопанство, туризъм.

Приоритет 3.2. отчита утвърдените на национално ниво европейски стандарти и изисквания за опазване на околната среда и за устойчиво развитие. В съответствие с европейските принципи в областта на околната среда, съществува необходимост от реализирането на мерки, насочени към подкрепа на МСП, които изразходват по оптимален начин природните ресурси и не замърсяват околната среда.

В контекста на политиката за опазване на околната среда, приоритетът включва мерки, насочени към съхраняване и развитие на защитените природни ресурси, поддържане на биологичното разнообразие.

ПРИОРИТЕТ 3.3. Повишаване качеството на селищната среда

Приоритета е насочен към стимулиране развитието и благоустрояването на населените места от градски и селски тип в общината. Политиката за подобряване качествени характеристики на живота в селските територии, е общоприета на национално ниво. С цел намаляване степента на проявление на негативната тенденция на обезлюдяване на селските територии, ще се подкрепят мерки за икономическо и социално развитие и благоустрояване на населените места от селски тип в общината.

В резултат на протеклите в страната реституционни и приватизационни процеси, пространствените концепции за развитие и териториално устройствените планове на голяма част от населените места в

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

общината, понастоящем са неактуални. Сред основните препоръки на Областната стратегия за развитие на областта за предстоящия програмен период, населените места и общините се нуждаят от нови териториално устройствени планове. Същото се отнася и за производствените и жилищни територии. Териториално устройствените планове играят ролята на основа за административно управление на територията. В тази връзка разработването на нови Общи устройствени планове /ОУП/ се явява важна стъпка в развитието на община Сливен в периода 2014-2020 г.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 4. ТЕРИТОРИАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО И СБЛИЖАВАНЕ

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4.

СТАРТИРАНЕ НА ТЕРИТОРИАЛНИ ИНИЦИАТИВИ ЗА СБЛИЖАВАНЕ

Общоприетият европейски принцип на териториално сближаване включва всички форми и мащаби на пространствено сътрудничество, водещи до взаимни ползи за различните територии. В тази връзка съществува безспорна необходимост от предприемането на мерки за повишаване взаимодействието и степента на сътрудничество на различни териториални нива, вкл. и между населените места в община Сливен. Въпреки различната специфика на проблемите в развитието на градските и на селските територии, резултатът е един и същ - незадоволително качество на живот в голяма част от населените места в общината.

ПРИОРИТЕТ 4.1. Териториално сътрудничество в устойчиви транспортни системи

Целта приоритета е стимулиране развитието на транспорта и транспортните системи на територията на общината. За утрешното развитие на територията постоянното усъвършенстване на транспорта е ключов фактор. Реално степента на транспортна достъпност, предопределя дали другите фактори за икономически растеж ще се задействат.

ПРИОРИТЕТ 4.2. Териториално сътрудничество в сферата на приоритетни икономически дейности

Областната стратегия за развитие на област Сливен 2014-2020 г. акцентира върху необходимостта от подобряване на междуобщинското сътрудничество през предстоящия програмен период. Като приоритетни области са определени партньорствата в сферата на туризма и земеделието. Необходимостта от разработване и обособяване на регионални туристически продукти в област Сливен, се свързва с невъзможността общините да реализират самостоятелно своя туристически потенциал. Същата препоръка е адресирана и в сферата на биологичното земеделие и животновъдството. Комплексното отчитане на

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

общите проблеми, потребности и потенциали за развитие на общините в областта, и създаването на междубщински партньорства, ще окаже благоприятен ефект върху развитието на туризма и земеделието в област Сливен и ще повиши общата конкурентоспособност на общините в областта. В съответствие със стремежа към постигане на устойчив икономически растеж и с препоръките, отправени в Областната стратегия за развитие, подходящо решение представлява създаването на клъстери в областта на туризма и селското стопанство в община Сливен.

ПРИОРИТЕТ 4.3. Териториално сътрудничество на институционално ниво /регионални инициативи/

Реализирането на партньорства и регионални инициативи е ключов фактор за „отваряне“ на община Сливен както към външните пазари, така и към възможностите за активно участие в мрежи от административен, културен и бизнес характер. Всеки проект по линия на регионални инициативи може да се разглежда като най-оперативната форма на реклама на общината и инструмент за привличане на инвестиции.

ГЛАВНА СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ

ПОСТИГАНЕ НА ИНТЕГРИРАНО ОБЩИНСКО РАЗВИТИЕ С ПОВИШЕНО КАЧЕСТВО И СТАНДАРТ НА ЖИВОТ, ПОДОБРЕНО СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНА СРЕДА, АКТИВИЗИРАНЕ НА ТЕРИТОРИАЛНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО НА МЕСТНО, РЕГИОНАЛНО И МЕЖДУНАРОДНО НИВО

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1

РЕАЛИЗИРАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ ОСНОВАН НА МЕСТНИЯ ПРИРОДЕН, КУЛТУРЕН И ДЕМОГРАФСКИ ПОТЕНЦИАЛ, ЧРЕЗ ИНОВАЦИИ ВЪВ ВОДЕЩИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ

Повишаване конкурентоспособността и иновативността на местната икономика

Създаване на благоприятни условия за привличане на инвестиции.
Развитие на партньорства.

Развитие на устойчив висококачествен регионален туризъм и транспорт

Развитие на модерно и конкурентоспособно земеделие

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2

ПОДОБРЯВАНЕ НА УСЛОВИЯТА ЗА ЖИВОТ, СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ И ЛИЧНАТА СИГУРНОСТ

Подобряване качеството на образованието и създаване на условия за развитие на младите хора

Създаване на възможности за трудова заетост, намаляване на бедността и на риска от социална изолация

Повишаване качеството на здравеопазването и подобряване достъпа до обектите на здравната инфраструктура

Развитие на културата и културните институции. Опазване, популяризиране и развитие на културното наследство.

Повишаване на административния капацитет и ефективността на публичните услуги за гражданите и бизнеса.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3

РАЗВИТИЕ НА ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА ВОДЕЩА ДО РАСТЕЖ И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Изграждане на нова и модернизиране на съществуващата техническа инфраструктура

Подобряване качествените характеристики на околна среда. Опазване и възстановяване на природните ресурси

Повишаване качеството на селищната среда

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4

СТАРТИРАНЕ НА ТЕРИТОРИАЛНИ ИНИЦИАТИВИ ЗА СБЛИЖАВАНЕ

Териториално сътрудничество в устойчиви транспортни системи

Териториално сътрудничество в сферата на приоритетни икономически дейности

Териториално сътрудничество на институционално ниво /регионални инициативи/

3. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА – ВИЖ. ПРИЛОЖЕНИЯ

4. ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ПЛАНА

Ниво на заетост /%/	НИРД /% от БВП/	Цели за намаляване на емисиите на CO ₂	Енергия от възобновяеми източници	Енергийна ефективност - намаляване на потреблението на енергия /%/	Прежде- временно напускане на училище /%/	Висше образование /%/	Намаляване на населението, застрашено от бедност или социална изолация /бр./
Европейски съюз							
75%	3%	- 20% /спрямо 1990 г./	20%	Увеличаване на енергийната ефективност с 20%, равняващо се на 368 Мтне	10%	40%	25% /20 000 000 бр./
България							
76%	1,5%	- 20%	16%	25%	11%	36%	16% /260 000 бр./
Югоизточен район							
75%	1,5%	- 20%	16%	25%	14%	32%	16%
Област Сливен							
74%	1,0%	-	16%	25%	14%	31,5%	15,5%

Принос към Стратегията "Европа 2020" на национално, регионално и областно ниво

Източник: Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г., Регионален план за развитие на Югоизточен район от ниво 2 за периода 2014-2020 г., Областна стратегия за развитие на област Сливен за периода 2014-2020 г.

Принос към Стратегията "Европа 2020"	Община Сливен
Заетост на населението на възраст между 20-64 г.	75%
Инвестиции в НИРД /% от БВП/	1,5%
Цели „20/20/20“ по отношение на климата/енергията:	
- съкращаване на емисиите на CO ₂	- 20% /спрямо 1990 г./
- дял на ВЕИ в крайното енергийно потребление	16%
- повишаване на енергийната ефективност	25%
Намаляване дела на преждевременно напусналите училище до:	11%
Нарастване дела на висшестите на 30-34 г.	10%
Намаляване на хората под националните прагове на бедност с:	16 % /19699 д./

5. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО, ОЦЕНКАТА И АКТУАЛИЗАЦИЯТА НА ПЛАНА

Предмет на наблюдение, мониторинг и контрол на Общинския план за развитие е изпълнението на целите и приоритетите за развитие на общината, съгласно конкретни физически и финансови индикатори, организацията и методи на изпълнение, прилагани от органите за управление и мерките за осигуряване на информация и публичност относно резултатите от изпълнението на документите за стратегическо планиране на регионалното и местното развитие.

За да се постигнат целите на наблюдението, мониторинга и контрола на Общинския план за развитие на Община Сливен 2014 - 2020 г. се предлага система за наблюдение, която отговаря на специфичните условия и организация за изпълнение на Общинския план за развитие.

Системата за мониторинг и контрол на изпълнението на Общинския план обхваща 4 основни компонента:

- органите за наблюдение и методите на тяхната работа;
- индикаторите за наблюдение;
- източниците на информация, начините и периодичността за събиране, обработка и анализирането на информацията;
- системата на докладване за изпълнението.

5.1. ОРГАНИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

Най-висшият орган за мониторинг и контрол на Общинския план за развитие на Община Сливен е Общинският съвет. В процеса на мониторинг на изпълнението на Общинския план за развитие Общинският съвет осигурява участието на заинтересуваните органи, организации, физически и юридически лица при спазване на принципа за партньорство, публичност и прозрачност при изпълнението на Общинския план за развитие.

Общинският съвет има следните права и задължения като орган за наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие:

- Да изисква осигуряване на информация, данни и прилагане на система от индикатори за наблюдение по отношение на реализацията на целите и приоритетите за регионално и местно общинско развитие;
- Да изисква координация на дейностите по наблюдението, мониторинга и контрола между местните органи на изпълнителната власт с централните органи на власт и областна

администрация, с други заинтересувани органи, организации и юридически лица на основата на принципа за партньорство;

- Да изисква осигуряване на съответствие на действията по наблюдението с условията и правилата в областта на защитата на конкуренцията, държавните помощи, обществените поръчки, опазването на околната среда и насърчаването на равните възможности и социалното включване в синхрон с хоризонталните политики на ЕС;
- Да извършва обсъждане и приемане на доклади, отнасящи се до мониторинга и контрола, върху документите за стратегическо планиране на регионалното развитие, в частност Общинския план за развитие на община Сливен 2014-2020г.;
- Да изисква осигуряване и прилагане на комуникационни правила и взаимодействие на всички административни структури, участващи в процеса на изпълнение на Общинския план за развитие и воденето на архив на комуникацията;
- Да извършва разглеждане на предложения и вземане на решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение, мониторинг и контрол в случай на установяване на пропуски;
- Да изисква определяне и изпълнение на мерки за осигуряване на информация и публичност, относно постигнатите резултати от наблюдението, с цел да се гарантира прозрачност при изпълнението на документите за стратегическо планиране в частност Общинския план за развитие на община Сливен 2014-2020г.

Кметът на община Сливен е органът, който организира мониторинга и контрола на изпълнението на Общинския план за развитие. Резултатите от наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие се обобщават в годишен доклад. Годишният доклад за наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие, се изготвя по определен от Кмета на общината ред. В него се акцентира върху степента на изпълнение на Общинския план за развитие, програмата за реализация на плана и конкретните резултати от реализацията на отделните проекти.

Годишният доклад за наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие съдържа информация за:

- общите условия за изпълнение на Общинския план за развитие и в частност промените в социално-икономическите условия в общината, синергични пространствени ефекти с местно и регионално значение;

- постигнатия напредък по изпълнението на целите, приоритетите и мерките на Общинския план за развитие въз основа на индикаторите за наблюдение;
- действията, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на Общинския план за развитие, в т. ч.:
 - мерките за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни;
 - преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на Общинския план за развитие през съответната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми;
 - мерките за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на Общинския план за развитие;
 - мерките за постигане на необходимото съответствие на Общинския план за развитие със секторните политики, планове и програми на територията на общината;
 - мерките за прилагане принципа на партньорство;
 - резултатите от извършени оценки към края на съответната година;
 - заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценка на Общинския план за развитие. Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие се публикуват на сайта на община Сливен и електронно се изпращат до всички социално-икономически партньори.

5.2. ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СЛИВЕН 2014-2020

Съществува разнообразие от методи и подходи за реализация на дейностите по мониторинг на изпълнението на политики, всяка една система за мониторинг следва да съдържа няколко компонента.

Очаквани резултати - От особена важност за успешното и ефективно осъществяване на дейностите по мониторинг на изпълнението е ясното и прецизно дефиниране на очакваните резултати от изпълнението на конкретна политика за развитие. Органът, отговорен за изпълнението на съответната политика следи, още на етап планиране да дефинира ясно желаният ефект – очакваната промяна в социално-икономическото състояние на територията (вкл. преки и косвени ефекти), в резултат на реализацията на конкретните дейности по изпълнение на политиките за развитие.

Ключови индикатори за мониторинг - Индикаторите за мониторинг представляват конкретни измерими данни за физическото и финансовото изпълнение на плана и постигнатите резултати, чрез които

се отчитат степента на постигане на целите и приоритетите за развитие, определени в Общинския план за развитие на Община Сливен.

С оглед на предмета на измерване индикаторите за наблюдение биват следните видове:

- индикатори за ресурси (измерват използваните ресурси);
- индикатори за продукти (измерват продуктите, непосредствено реализирани при изпълнението на съответните дейности);
- индикатори за резултати (измерват количествено и качествено осъщественията промяна за целевите групи от реализацията на дейността);
- индикатори за въздействие (осъществения принос за изпълнението на приоритетите и мерките за развитие от по-висш йерархичен порядък /синергичен ефект/ извън непосредствените ефекти върху неговите преки бенефициенти). Те включват например средносрочни въздействия върху: а) преките адресати или бенефициенти; б) хора или организации, към които политиката/програмата не е пряко насочена; в) непредвидени въздействия.
- индикатори за контекст /валидни са за цялата територия, население или по-големи обществени групи, без да се прави разграничение между тези, които са били обхванати от политиката/програмата и тези, които не са били достигнати от нея.

Индикаторите за изпълнение на Общинския план за развитие на Община Сливен 2014-2020 г. са разработени, базирайки се на факта, че това е документ за регионално развитие на най-ниското самоуправляващо се териториално ниво в Р. България. Предложените индикатори са основно индикатори за продукт и индикатори за резултат, като сравнително по-ограничено се ползват индикатори за въздействие, тъй като тяхното измерване е по-сложно и изисква по-дълги редици на наблюдение. Индикаторите за ресурси се прилагат за измерване на изразходваните финансови средства при изпълнението на програмата за реализация на плана.

Посочените по-долу индикатори за наблюдение изпълнението на Общинския план за развитие на Община Сливен са групирани съобразно възприетата структура на плана по стратегически приоритети – мерки – проекти. Реалното измерване на индикаторите ще се извършва непосредствено на нивото на конкретните проекти и по-нататък ще се обобщават на по-високите йерархични нива на плана – на нивото на съответните мерки и стратегическите приоритети на плана.

За оценката на индикаторите може да се приложи добрата практика на ПРООН /Източник: UNDP Guide for Monitoring and Evaluation, 2002/

Примерна оценъчна матрица:

Точкова система за избор на индикатори								
Показатели за изпълнение	Характеристики на индикаторите						Общ резултат	Избор Да/Не
	А	Б	В	Г	Д	Е		
Индикатор 1	х	х	х	х	х	х	6	Да
Индикатор 2	-	-	х	-	х	х	3	Не
.....								
Индикатор n	х	х	х	-	х	-	4	Да
Легенда: А - Значението на индикатора е ясно Б – Данните са достъпни В – Дейността по събирането на данни е правомощията на екипа и не са необходими външни експерти за допълнителен анализ Г – Индикаторът е достатъчно представителен относно планираните резултати Д – Индикаторът е реален и може да се наблюдава Е – Индикаторът е труден за определяне, но е важен и трябва да се наблюдава и определи								

Индикаторите на Общинския план за развитие на Община Сливен 2014-2020 г. отговарят на следните изисквания:

- ясно определени;
- възможно най-опростени;
- ограничени на брой;
- количествени (за измерване на ефикасността) или качествени (за измерване на динамичната устойчивост чрез оценка на нагласите и поведението);
- основаващи се на детайлизирани обобщени данни;
- съобразени с целите и приоритетите на Областната стратегия за развитие на област Сливен и Регионалния план за развитие на Югоизточния район от ниво 2 и съответстващите им индикатори.

Когато даден резултат не е възможно да бъде пряко измерен поради прекомерни разходи, сложност или други фактори, в конкретната ситуация ще се ползват адекватни на съответната мярка заместващи индикатори.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

5.3. СИСТЕМА ОТ ИНДИКАТОРИ

Системата от индикатори, която ще се използва за наблюдението и контрола на изпълнението на Общинския план за развитие на Община Сливен 2014-2020 г., е систематизирана по приоритетни области, приоритети и мерки.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 1. УСТОЙЧИВ ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ

Приоритет 1.1. Повишаване конкурентоспособността и иновативността на местната икономика.

Приоритет 1.2. Създаване на благоприятни условия за привличане на инвестиции. Развитие на партньорства.

Приоритет 1.3. Развитие на устойчив висококачествен регионален туризъм.

Приоритет 1.4. Развитие на модерно и конкурентноспособно земеделие.

Индикатори:

- Брой изпълнени проекти за насърчаване на предприемачеството и инвестициите;
- Брой МСП, получили информационно-консултантски услуги;
- Брой местни предприятия, получили финансиране чрез схеми за безвъзмездна помощ за стартиращи предприемачи;
- Брой местни предприятия, получили финансиране чрез гаранционни схеми и финансови инструменти за стартиращи предприемачи и съществуващи МСП;
- Общ размер на полученото от местните стартиращи предприемачи и съществуващи МСП безвъзмездно финансиране финансовите схеми;
- Общ размер на получено от местните стартиращи предприемачи и съществуващи МСП финансиране обезпечено от гаранции, предоставени от гаранционни схеми и фондове.
- Брой местни фирми, обхванати от новосъздаден(и) клъстери(и)
- Брой на бизнес форумите проведени на територията на община Сливен в подкрепа на изграждането на бизнес мрежи и клъстери
- Брой реализирани проекти за публично-частни партньорства
- Площ на реконструираната пътна инфраструктура в производствените зони (кв.м.).
- Брой нови ПУП в производствените зони
- Брой реализирани проекти за производство на енергия от ВЕИ
- Брой реализирани проекти за производство на енергия от когенерация
- Брой реализирани проекти за подобряване на енергийната ефективност на производствени сгради, процеси и/или инсталации
- Брой реализирани проекти в подкрепа на местни занаяти и производства

- Брой реализирани иновативни проекти създали „полезен модел” или „патент”
- Брой на сключените партньорства между местни предприятия, университети и научно-изследователски институции и лаборатории
- Брой новосъздадени добри практики за устойчив туризъм
- Брой на новосъздадените места за настаняване в туризма
- Брой на разработените и пазарно предлагани регионални туристически пакети
- Брой новосъздадени индустриални паркове
- Брой новосъздадени/реновирани сгради - общинска собственост
- Площ на новосъздадените/реновирани сгради - общинска собственост (кв.м.).
- Брой туристически атракции, създадени или реновирани и еспонирани
- Брой новоразработени туристически продукти на територията на общината
- Брой обучени предприемачи и служители на общинската администрация
- Темп на нарастване на оборотите на стопанските субекти в общината (в лв. и %)
- Темп на нарастване на данъчните приходи на общината (в лв. и %)
- Брой новосъздадени земеделски организации по реда на ЗЗД или ЗЮЛНЦ
- Брой на фермите в които се реализира биологично земеделие
- Брой на реализираните проекти за опазване на околната среда
- Брой на реализираните лесоустройствени проекти

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 2. ЖИЗНЕН СТАНДАРТ И КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ

Приоритет 2.1. Подобряване качеството на образованието и създаване на условия за развитие на младите хора.

Приоритет 2.2. Създаване на възможности за трудова заетост, намаляване на бедността и риска от социална изолация.

Приоритет 2.3. Повишаване качеството на здравеопазването и подобряване достъпа до обектите на здравната инфраструктура.

Приоритет 2.4. Развитие на културата и културните институции. Опазване, популяризиране и развитие на културното наследство.

Приоритет 2.5. Повишаване на административния капацитет и ефективността на публичните услуги за гражданите и бизнеса.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Индикатори:

- Брой на учениците, преждевременно напуснали училище
- Съотношението между броя на здравите деца в училищна възраст, които трябва да постъпят в училище и броя на реално постъпващите ученици
- Брой на заетите лица с висше образование в средносписъчния състав на фирмите и институциите
- Брой на реализираните проекти, подобряващи предлагането и търсенето на труд
- Брой на реализираните проекти, за обучение и преквалификация на заетите в частния и обществен сектор
- Брой на реализираните проекти, насочени към трайно безработни лица
- Брой на реализираните проекти, насочени към смекчаване на младежката безработица до 29г.
- Брой изпълнени проекти за предоставяне на социални услуги за лица в риск или уязвими групи;
- Брой лица, получили социални услуги по проекти за предоставяне на социални услуги за лица в риск;
- Брой обекти с изградена достъпна среда за лица с увреждания;
- Брой лица в неравностойно социално положение, обхванати от проекти и дейности за социално включване;
- Предприети и организирани квалификационни курсове за групи със специални нужди (бр.);
- Ниво на безработица (брой на безработните лица, темп %);
- Брой лица в неравностойно положение, обхванати от проекти/дейности по интегриране на пазара на труда;
- Брой на реализираните проекти за деинституционализация на домове за възрастни хора и хора с увреждания
- Брой на реализираните проекти, насочени към ромската общност и интеграция
- Брой на новосъздадените/реновирани здрави заведения
- Брой на реализираните проекти за закупуване и инсталиране на ново здравно оборудване
- Брой изградена/реновирани обекти за културни, младежки и спортни дейности
- Брой културни, младежки и спортни събития, организирани по проекти на общината.
- Брой на реализираните проекти, подобряващи административното и информационно обслужване
- Брой на реализираните партньорства

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 3. ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА И ОКОЛНА СРЕДА

Приоритет 3.1. Изграждане на нова и модернизиране на съществуващата техническа инфраструктура.

Приоритет 3.2. Подобряване качествени характеристики на околна среда. Опазване и възстановяване на природните ресурси.

Приоритет 3.3. Повишаване качеството на селищната среда.

Индикатори:

- Дължина на рехабилитираната общинска пътна мрежа (км.);
- Брой закупените нови екологични средства за обществен транспорт
- Брой на проектите за енергийна ефективност на публични и жилищни многофамилни сгради;
- Изградена газопрепосна мрежа (км.);
- Брой на жилищните многофамилни и обществени сгради въвели в експлоатация системи за производство на енергия от ВЕИ за собствени нужди;
- Брой на домакинствата с достъп до високоскоростен интернет;
- Изградена/рехабилитирана ВиК мрежа (км.);
- Брой на домакинствата с подобрен режим на водоснабдяване;
- Прогнозно намаляване на загубите на вода по мрежата (%);
- Изградена/рехабилитирана хидромелиорационна мрежа (км.);
- Обработваеми земеделски земи с хидромелиорации (дка.);
- Брой на закритите и рехабилитирани нерегламентирани депа за битови отпадъци;
- Брой въведените системи в населените места за разделно събиране на битовите отпадъци;
- Брой на изградените площадки за сортиране и опаковане на разделно събраните битови отпадъци;
- Брой на изградените пречиствателни станции за отпадни води;
- Рехабилитирана улична мрежа в населените места (км);
- Реновирани зелени площи и елементи на зелената система (кв.м.);
- Изградени детски площадки (бр.)
- Брой на реализираните проекти за благоустрояване в селата на общината.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 4. ТЕРИТОРИАЛНА КОХЕЗИЯ/ТЕРИТОРИАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Приоритет 4.1. Териториално сътрудничество в устойчиви транспортни системи.

Приоритет 4.2. Териториално сътрудничество в сферата на приоритетни икономически дейности.

Приоритет 4.3. Териториално сътрудничество на институционално ниво /регионални инициативи.

Индикатори:

- Брой на осъществените сътрудничества със съседни общини и области, подобряващи транспортната система;
- Брой на осъществените сътрудничества за подготовка и изпълнение на съвместни проекти/партньорства;
- Брой на осъществените сътрудничества с други градове, общини, административни области, региони, вкл. от съседни държави за реализацията на дейности от съвместен интерес (проекти/инициативи/прояви).

5.4. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА НАБЛЮДЕНИЕ

Източниците на информация за стойностите на индикаторите за наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие ще се базират на данни на Националния статистически институт, на административната статистика на Агенцията по заетостта, на общинската информационна система, както и на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация.

За да могат да послужат за мониторинг или оценка на въздействие на конкретна политика, индикаторите трябва да позволяват използване на достатъчно голяма база данни. Ето защо най-подходящо е да се използват показатели, включени в официалната статистическа информация, които се събират и изчисляват от НСИ и Евростат. Това прави използваните показатели и извършения мониторинг сравним на национално и международно ниво.

Като основни източници на информация за параметрите на съответните индикатори на Общинския план за развитие на Община Сливен 2014-2020 г. ще се използват:

- Годишни/междинен доклади за изпълнение на Общинския план за развитие на общината от предходни години;
- Информация за подадените, изпълнявани, прекратени и изпълнени проекти, съфинансирани от европейските фондове (ИСУН);
- Въпросници и/или карти за анкетиране на членове на Общинския съвет, общински експерти и гражданите в общината, социологически проучвания;
- Протоколи от публични обсъждания, работни срещи със социално-икономическите партньори на местно ниво и др., тематично свързани с реализацията на Общинския план за развитие;
- Работна статистика, работни документи и бележки, комуникационни масиви и кореспонденция, създадени от общинската администрация по време на изготвяне и изпълнение на Общинския план за развитие;

- Информация относно предишни осъществени планове и проекти на местно ниво;
- Статистически данни, създавани и обработвани от общината и/или нейни отделни административни звена;
- Статистически данни, създавани и обработвани от общински предприятия;
- Статистически данни, създавани и обработвани от институции на издръжка от общинския бюджет;
- Актуализация на Общинския план за развитие (ако има такава);
- Актуализация на Областната стратегия за развитие на област Сливен (ако има такава);
- Актуализация на Регионален план за развитие на Югоизточен район от ниво 2; (ако има такава)
- Годишни доклади за изпълнение на бюджета на общината;
- Данни от Национален статистически институт и Териториално статистическо бюро – Сливен;
- Данни от Дирекция “Агростатистика” към Министерство на земеделието и горите;
- Данни от Дирекция “Мониторинг на околната среда” към Изпълнителна агенция по околна среда;
- Секторни стратегии;
- Доклади/публикации на неправителствени организации, засягащи тематични области или територията /вкл. части от нея/ на община Сливен;
- Научни изследвания и научни публикации, засягащи тематични области, местни политики и територията /вкл. части от нея/ на община Сливен;
- Доклади за степента на изпълнение на действащите Оперативни програми за периода 2014-2020;
- Доклади за степента на изпълнение на Регионален план за развитие на Югоизточен район от ниво 2 за периода 2014-2020;
- Доклади за степента на изпълнение на Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г.
- Доклади/актуализации отнасящи се до Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025г.
- Други източници, по текуща преценка на ръководството на община Сливен.

Мониторингът и оценката предполагат изследване на текущото изходно състояние /status quo/ и проследяване във времето на промените, до които довеждат прилагането на Общинския план. По тази

причина е важно да се обезпечат надеждни данни за изходното състояние на съответните индикатори, чрез които се описва проблемът или ситуацията преди изпълнението на съответния проект, мярка и приоритет. Ако изходните данни не са налични, за измерител на промените във времето ще се използват целеви въпросници и анкетиране на експерти в съответната област и/или граждани на общината. Ако не може да се установи конкретна промяна чрез използването на въпросник, следва да се формулира измерител на текущото състояние, който да се използва при бъдещи справки.

5.5. СИСТЕМА ЗА СЪБИРАНЕ И ДОКЛАДВАНЕ НА МОНИТОРИНГОВА ИНФОРМАЦИЯ

5.5.1. ПРОЦЕДУРИ ЗА МОНИТОРИНГ

В практиката съществуват редица видове мониторинг, които се разделят и групират въз основа на различни критерии: период на извършване, гледна точка на провеждащият мониторинга; обект на наблюдение и др.

За целите на мониторинга на местните политики за развитие на територията на Община Сливен като подход е избран – оценката на показатели или т.нар. *benchmarking*. Ефективното прилагане на посочения подход в най-голяма степен гарантира адекватност на процеса по мониторинг на изпълнението на местните политики. Той се основава на разработване на система от критерии и индикатори, чрез която се осъществяват мониторинг и оценка на ключови обществени цели, политики и програми. Използването на система от ключови индикатори има няколко важни положителни функции:

- измерване степента на реализация на публични политики и програми и постигането на ключови обществени цели;
- оценяване на ефективността и ефикасността на дейността на публичните институции при реализацията на публичните политики и програми;
- осигуряване на прозрачност за работата на публичните институции и реализиране принципите и практиките на доброто управление;
- осигурява проследяване на напредъка в развитието на важни обществени сфери въз основа на обективни, достоверни и надеждни емпирични данни.

5.5.2. ОЦЕНКА НА ПОКАЗАТЕЛИ (BENCHMARKING- САМООЦЕНКА)

От особена важност за гарантиране адекватността на получените резултати от мониторинга, чрез прилагане на посоченият подход, е дефинирането на конкретни и ясни цели на мониторинг. Препоръчва се целеполагането да бъде съобразено с правилото SMART (акроним от Specific (конкретни), Measurable (измерими), Accepted (приемливи), Realistic (реалистични) и Time-dependent (обвързани със срокове).

Това означава оценяваните показатели да бъдат:

- Конкретни (достатъчно точни и ясни, да не дават възможност за различни тълкувания, да бъдат разбирани по еднакъв начин от всички);
- Измерими (да определят желано бъдещо състояние, така че да е възможно да се провери дали целите са постигнати, или не). Желателно е, целите да имат количествено изражение или да се основават на комбинация от описание и скали за измерване.
- Приемливи (да бъдат приети от всички, от които се очаква да поемат отговорност за тяхното постигане.
- Реалистични (да бъдат амбициозни, но изпълними, смислени и мотивиращи за тези, които отговарят за постигането им.
- Обвързани със срокове (изпълнението им да бъде свързано с определена дата или период).

Оценката на показатели (benchmarking) е специфичен метод за оценка степента на постигане на поставените цели на политики и програми.

Оценката може да бъде осъществявана в различни обществени сфери с различен териториален обхват. Прилагането на този метод обикновено е непрекъснат процес на мониторинг и отчитане на постиженията на политиката/програмата и на напредъка по отношение на предварително определените цели чрез измерване стойностите на ключовите индикатори.

Критериите и индикаторите могат да са насочени към вида или равнището на извършените дейности по съответната политика/програма, преките резултати (продукти и услуги), предоставени чрез програмата и/или реализираните постижения и обществени въздействия. Най-често се акцентира върху това дали политиката/програмата е постигнала целите си или изискванията, изразени като измерими стандарти/индикатори. Поради непрекъснатия си характер, измерването може да служи като система за ранно предупреждаване и като средство за подобряване на отчетността пред обществото. Това позволява да се следи динамиката на оценяваните процеси.

5.5.3. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ПРИ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА ОЦЕНКАТА НА ПОКАЗАТЕЛИ

- Получаване на надеждна и обективна информация, набирана от организации, които представляват публични интереси и са независими (финансово и организационно) от институциите, отговорни за реализацията на оценяваните политики и програми;
- Създаване на предпоставки за обществен контрол върху реализацията на политиките/програмите и техните резултати - публична отчетност, отговорност и прозрачност на дейностите и резултатите от извършваната оценка;

- Предоставяне на възможности за промяна на оценяваните политики и програми въз основа на извършените независими оценки и анализи. За да се прецени до каква степен са постигнати целите на политиките и програмите, те трябва да бъдат формулирани по начин, който прави възможна такава оценка.

Важен е също така въпросът дали поставените цели са постигнати посредством използваните средства, дали получените резултати и наблюдаваните въздействия наистина са резултат от реализацията на политиката/програмата, а не от действието на други фактори.

Осъществяването на оценката на показатели преминава през пет последователни фази:

- дефиниране на обекта и целите на оценката;
- подготовка на оценката;
- набиране на информация за стойностите на показателите, въз основа на които се извършва оценката;
- анализ и интерпретация на стойностите на показателите;
- отразяване на резултатите от оценката при реализацията на политиката/програмата.

Примерна МАТРИЦА на процедурите за прилагане на Benchmarking /самооценка/

		Етап 1 – Определяне обхвата на мониторинга
		Етап 2 – Определяне на показатели/индикатори
		Етап 3: Включване на заинтересовани страни
		Етап 4 – Изготвяне на мониторингов план
		Етап 5 – Определяне на изводите и резултатите
		Етап 6 – Изготвяне на препоръки
		Етап 7 – Отчитане на резултатите

5.6. СЪБИРАНЕ И АНАЛИЗ НА ДАННИ

Събирането на данни и анализите ще се планират предварително чрез разработване на мониторингов план. Планът за мониторинг може да има различни форми, но обикновено той е еднообразен документ /бланка/, в която се описва цялата дейност по мониторинга.

ПРИМЕР

за План за мониторинг (конкретна мярка)

Мярка	Стимулиране развитието на водоснабдителната, канализационната инфраструктура и хидромелиорациите.
Резултат	Подобрена ВиК инфраструктура, подобрени екологични показатели на сектор води, увеличени площи, прилагащи хидромелиорации.
Индикатори за отчитане на резултата	- Изградена/рехабилитирана ВиК мрежа (км.); - Брой на домакинствата с подобрен режим на водоснабдяване; - Прогнозно намаляване на загубите на вода по мрежата (%); - Изградена/рехабилитирана хидромелиорационна мрежа (км.); - Обработваеми земеделски земи с хидромелиорации (дка.);
Източници на данни:	- Проектна документация по изпълнени проекти за подобряване на ВиК инфраструктурата; - Териториално звено на НСИ - Регионална инспекция по околна среда и водите - Доклади на Оперативна програма „Околна среда” - Система на ИСУН
Метод на събиране на данни	Служебен достъп до доклади/проектна документация, запознаване със съответните отчети и справки, достъп до публични източници в интернет /ИСУН/
Честота на събиране на данни	На 6-месечие / на 1 година
Отговорно лице/структура	Дирекция “Икономическо развитие, програми, проекти и международно сътрудничество” или Дирекция “Устройство на територията и строителен контрол”

Мониторингът е насочен към крайните резултати, но може да включва и дейностите и прилагането. След определяне на плана за мониторинг, изходната ситуация и показателите, трябва да започне събирането на данни за ресурсите на входа и непосредствените резултати. По този начин ще се определи дали те допринасят за измерване на степента на постигане на крайните резултати.

В най-голяма степен ще се разчита на наличните източници, до които Общинската администрация има пряк достъп, тъй като те най-лесно могат да бъдат включени в процеса. В някои случаи може да възниква необходимост от провеждане на отделни проучвания на документи и други материали, за да се установи изменението на стойностите на индикатора. Добра практика е да се извършват съвместни усилия по набирането на индикаторите за крайните резултати от бенефициентите, особено в случаите когато те са самостоятелни юридически или физически лица, но са реализирали своите проекти на територията на общината.

Основна трудност при извършването на мониторинга е събирането, съхранението и използването на информация, която служи за оценка на ефективността на различните нива. Важна особеност при изготвянето на мониторингови карти е, че спестяват време и средства, тъй като набраната и систематизирана информация на едно ниво ще да бъде полезна и на всички останали равнища.

Като специфична форма на проверка и потвърждаване на резултатите е препоръчително прилагането на т.нар. „наблюдение с участие“. По своята същност това са организирани от партньорите задълбочени съвместни прегледи, заедно с преките и непреки бенефициенти, които единно измерват постигнатите резултати.

В онези случаи, в които прилагането на подхода „наблюдение с участие“ е неудачно или невъзможно, ще се прилага вертикалният подход "отгоре-надолу" и елементите на външно "участие" ще са по-малко. При тези случаи на мониторинг ще се повишават аналитичната точност на използваните мониторингови схеми, техническото качество на мониторинговите материали, еднообразието и сравнимостта на събраните данни и оценки.

Информацията, получена чрез мониторинга, ще се използва при контрола на изпълнението на прилаганата политика, мярка или проект. Тогава отново ще трябва да се разгледат средствата за мониторинг, като те трябва да отговарят на следните условия:

- Тези средства осигуряват ли необходимата информация?;
- Включват ли основните партньори?;
- Мониторингът насочен ли е към основни проблеми на ефикасността?;
- Има ли възможности за по-голяма ефикасност и координация?.

Това ще спомогне за определяне на несъответствията /ГАП анализ/ между първоначалните анализи и очаквани, и реалните потребности от информация. В зависимост от конкретните условия и изисквания към мониторинга, могат да се използват вече съществуващи механизми, или да се разработят нови такива. Като цяло мониторингът се подобрява, когато се използват механизми с елементи на участие, за да осигури

ангажираност, култивиране на чувство за съпричастност, последващи действия и обратна връзка по отношение на изпълнението. Счита се, че това е задължително за мониторинга „ориентиран към резултатите“, където познанията на партньорите са от съществено значение за оценката на напредъка.

5.6.1. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПОЛИТИКИ ЗА РАЗВИТИЕ

Процесът на провеждане на мониторинг и наблюдение на изпълнението на конкретни политики за развитие се реализира при спазването на следните основни принципи:

- Всеобхватност на обектите на мониторинг;
- Откритост и прозрачност;
- Независимост и безпристрастност;
- Взаимен контрол, взаимоинформираност, координация и взаимопомощ в действията на субектите на вътрешния мониторинг;
- Наличие на ясни правила и процедури за провеждане на мониторинг;
- Партньорство и взаимодействие с всички заинтересовани страни.

5.7. МЕХАНИЗМИ ЗА МОНИТОРИНГ С ЕЛЕМЕНТИ НА УЧАСТИЕ

Механизмите за мониторинг с елементи на участие включват:

- групи по крайни резултати;
- срещи със заинтересованите страни;
- работни комисии и събеседвания с фокусни групи.

Механизмите и инструментите, които ще се използват при осъществяването на наблюдение и контрол върху изпълнението на Общинския план за развитие на Община Сливен 2014-2020, са следните:

- *Текущ мониторинг / текущи мониторингови отчети*

Тази форма ще се прилага на ниво конкретни по-важни проекти, като целта ѝ е да се събере моментна документална информация на прогреса на изпълнението на проекта. Резултатите от него се документират чрез инцидентни (ad hoc) или периодични мониторингови отчети. В тях се прави сбит и лесно разбираем преглед на статуса на изпълнение на проекта по физически и финансови индикатори. В случаите на скорошно осъществени мониторингов доклади или оценка, или ако по време на среща на заинтересованите страни са били взети нови решения, следва да се остави време не по-кратко от 3 месеца, за да може да се получат нови данни за резултат от тези действия преди да се изготвя следващ мониторингов отчет.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

- *Посещения на място*

В някои случаи този инструмент ще се използва като допълващ инструмент за текущ или последващ мониторинг и контрол. Следва да се планира времето на посещението, неговата цел по отношение на мониторинга и какво да се оцени, за да се измери напредъкът. Чрез посещенията на място се потвърждават отчетените резултати, особено при по-големи инициативи и проекти. Отчетите включват оценка на напредъка, резултатите и проблемите и срещи с екипа, отговарящ за реализирането на проекта.

- *Работна група за наблюдение (мониторинг) на изпълнението*

Работната група за наблюдение на изпълнението е една от проявите форми за т.нар. метод на консултативни групи. Консултативните групи с участието на публичната администрация и представителите на заинтересованите страни са механизъм за мониторинг, чрез които партньорите по една публична политика се събират за провеждане на обсъждания и анализи за по-ефективното формулиране и изпълнение на политиката. Главната задача на съвместните форуми на партньорите е постигане на съгласие относно плана за мониторинг и упражняване на надзор за неговото изпълнение. Консултативните групи правят оценка на непосредствените резултати със стратегическо значение и на свързаните с тях инициативи, като всичко това спомага за постигането на планирания краен резултат. Те са средство за протоколиране и разпространение на добри практики. В идеалния случай консултативните групи са институционализирани под формата на нормативно регламентирани работни комисии, тематични групи, или координационни групи.

5.8. ОПИСАНИЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

5.8.1. ПАРТНЬОРСТВОТО - ЕЛЕМЕНТ НА СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ В МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ

Партньорството е фундаментален принцип, който се прилага както в частния, така и в обществен живот като важен елемент на социалните отношения. Чрез него се подпомага и укрепва икономическия и социалния живот, спомага за стабилното и устойчивото развитие на общността, общината, региона и страната.

Партньорството възниква на базата на ясни принципи, които осигуряват прозрачност на ролите и отговорностите, разпределяне на ангажменти, делегиране на права и управленските ресурси между участниците. Принципът на партньорството е свързан с трите най-общи цели на управлението на която и да било организация:

- ефективно управление на ресурсите;
- точно определяне на целите на съвместната дейност;

- повишаване на капацитета за развитието на определена дейност/процес/програма.

Всяко едно партньорство и процес на партньорство преминава през конкретни рискове и предизвикателства:

- съмнение и липса на доверие към отсрещната страна;
- страх от загуба на идентичност и загуба на функции;
- неприемливо неравенство на властта и правомощията;
- лоша комуникация и диалог;
- липса на лидерство и ясни роли между партньорите;
- неясен и лош стил на работа;
- времеемко, за да се изградят доверие и нови отношения.

Партньорството е свързано с три основни етапа на взаимодействие:

1. Планиране на модели/правила за сътрудничество;
2. Разработване на механизми на управление, прилагане и наблюдение на тези правила;
3. Мониторинг, оценка и анализ на ефективността на сътрудничество.

5.8.2. СЪЩНОСТ НА ПАРТНЬОРСТВОТО

Партньорският модел на управление е необходим за бъдещото развитие на община Сливен. В резултат на него Общината ще може да реализира процес съвместно, комуникирано с партньорите вземане на решения и координирането на техните изпълнения. В процеса на управление на политиките за регионално развитие са въввлечени разнородни по своите интереси и функции заинтересовани страни. С помощта на партньорство може да се осъществи целенасочено взаимодействие между тях, което ще гарантира успешното развитие на дейността.

Работата в партньорство не означава само информирание или консултиране. Преди всичко означава съвместно вземане на решения и съвместни действие за изпълнение на тези решения. Решения, които първоначално са общоприети от мнозинството партньори и притежават висока обществена подкрепа.

По принцип партньорствата могат да се разпределят по следния признак:

- формални или неформални споразумения между местната администрация и заинтересовани страни;
- диалог и комуникация между различни заинтересовани страни по конкретен проект/проблем с цел постигане на сходни позиции;
- за съвместна работа по конкретен проблем/проект;
- за постигането на обща цел.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

За реализирането на партньорство са необходими две минимални първоначални стъпки. Първо, още в самото начало на процеса на планиране и включване на партньорите, трябва да се установят принципите и правилата за работа в партньорството. Второ, трябва да се проведе целенасочено проучване, което да определи релевантните партньори, като същите подлежат на анализ на заинтересованите страни. На базата на този анализ се определя тяхната роля в процеса на планиране, също така се избира способ за привличане на всяка заинтересована страна (група, организация).

Заинтересованите страни (лица) са институции, организации, административни звена, общности (групи) от различни юридически и физически лица, които имат конкретен интерес във връзка с реализацията на публична политика/план и са нейни поддръжници или противници.

В България за систематично прилагане на принципа на партньорството се заговаря в края на 90-те години, след решението страната ни да се присъедини към ЕС. Първоначално процесът на проникване на принципите на партньорството се реализира в три свързани области: регионално развитие, подготовка за участие в кохезионната политика на ЕС и социален диалог. Причините са, че те изискват участието на множество институции, както публични, неправителствени и частни, така и изискват време и средства. Именно поради това в регионалното развитие принципът на партньорството се приема като основен. В системата на регионалното развитие и политика той е нормативно и императивно въведен със Закона за регионално развитие от 1999 г. и по-късно от 2008 г. /чл. 3 т. 6./ Законът създават неговата институционална основа (структури за осъществяване на партньорството), основно място заемат областните и регионалните съвети за развитие, като експертни органи между местната и централна администрация.

През 2004 г. Министерството на финансите (отговорно за общата координация за структурните фондове и кохезионния фонд) изготвя „пътна карта за партньорство“, изискванията за партньорство са залегнали в методическите указания за Националния план за развитие и оперативните програми, работните групи за отделните оперативни програми са формирани на принципа на партньорството. В „по-широката“ политическа област на социалния диалог принципът на партньорството е залегнал в Стратегията за модернизация на държавната администрация (2002).

За кратък период от време в страната бе приет и действаше закон за Публично-частните партньорства. В цяла Европа те са доста популярни като в различните държави-членки на ЕС са коригирани с националните законодателни рамки и конкретни сектори на приложение.

Независимо, че към настоящият момент няма действащ такъв закон поради отмяна, взаимодействието с частния сектор остава приоритет за местната власт при реализирането на политиките за регионално развитие.

5.8.3. МОДЕЛИ ЗА ПАРТНЬОРСТВО С ЧАСТНИЯ СЕКТОР

Основните видове партньорства с частния сектор варират от най-опростени начини за включване на частния сектор до сложни форми прехвърляне на по-голям риск от публичния към частния партньор. Европейската Комисия дефинира следните основни модели:

Споразумения за услуги - договорености между публична институция и частен партньор изрично пригоден за прости, краткосрочни оперативни проекти. Това е много ограничена форма, където частният партньор поддържа дадено съоръжение за кратък период от време. Отговорността за управление и инвестиране в проекта си остава за публичния сектор, който поема финансовия риск и остатъчния риск, но се възползва от техническата експертиза на частния оператор спестява разходи без да прехвърля контрол над качеството на крайните продукти. Споразуменията за услуги се използват често за услуги по събиране на такси за пътищата, за снабдяване и поддръжка на превозни средства и други технически дейности.

Споразумения за експлоатиране и управление - договорености, при които отговорността за експлоатирането и управлението на съоръжението се прехвърля на частния сектор. Продължителността по принцип е кратка 3-5 години, като обикновено може да се удължава. Частният партньор получава възнаграждение от фиксирана сума или на базата на осъществена инициатива/работа чрез премии, свързани с целите на изпълнението. Публичният сектор поема инвестиционния и финансов риск. Този тип споразумения водят до значителни ползи по отношение на ефективността и до инвестиции в по-сложни технологии. Често частният сектор има сериозен интерес да повишава качеството на услугите с оглед намаляване, както на общите разходи, така и на риска от спадане на търсенето на предоставяната услуга по време на експлоатирането. Този вид договореност е подходяща при фаза на очаквана ликвидация и предстояща приватизация. Използва се и за стимулиране на широкото участие на частния сектор в последващите фази.

Споразумения за лизинг - частният партньор закупува приходните потоци, генерирани от публично притежаваните съоръжения в замяна на фиксирани лизингови плащания и задължението да експлоатира и поддържа съоръжението/услугата. Тук търговският риск и риска за намаляване на търсенето на предоставяната услуга се прехвърлят на частния сектор. Поради това той има интерес да постигне оперативна ефективност. Частният партньор реално може да се възползва от добра възвращаемост на капитала, само ако успее да оптимизира разходите за експлоатация като поддържа високото ниво на услугата. От друга страна, публичният партньор /общината/ поема риска, свързан с разширяване на мрежата за предоставянето на услугата (изграждане/строителство) и участва капиталово и финансово. Лизингът е

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

подходящ за някои видове инфраструктури, които имат независими приходни потоци, с потенциал за нарастване, както е случая с обществения транспорт.

Съществуват и по-сложни лизингови схеми като *“вземи на лизинг - разработи - експлоатирай”* или лизинг за довършителни дейности. Те прехвърлят по-голям инвестиционен риск за строителството върху частния партньор, като по този начин намаляват тежестта за публичния партньор. Подходящи са за проекти, които изискват много средства, оперативен „ноу-хау“, но притежават висока вътрешна норма на възвращаемост.

Партньорство с договори от типа *„до ключ“* или *„Проектиране – Изграждане - Експлоатиране – Прехвърляне“* е интегриран вид партньорство. Частният партньор поема отговорността за проектирането, изграждането и въвеждането в експлоатация на съоръжението. Комбинацията на тези отделни отговорности за дадена самостоятелна единица стимулира извличането на по-големи ползи от ефективността и отстранява важната отговорност за финансиране на поддръжката от обществения бюджет. Тази интегрирана схема задължава частния партньор да вземе предвид разходите за експлоатиране на съоръжението по време на фазата на дизайн и експлоатация. Той има пряк интерес да постигне добро планиране и управление на самата услуга. Публичният партньор поема финансовия риск, но преотстъпва контрола си върху важни фази от цикъла на живота на съоръжението. Собствеността на съоръжението остава публична. Тази договорна схема се смята за особено подходяща за проекти в сферата на водите и отпадъците и може да варира в няколко модела: изграждане, притежаване, експлоатиране, прехвърляне (ИПЕП); изграждане, наемане, експлоатиране, прехвърляне (ИНЕП); изграждане, лизинг, експлоатиране, прехвърляне (ИЛЕП); изграждане, прехвърляне, експлоатиране (ИПЕ) в специфичните нужди на проекта.

При схемите *„Проектиране – Изграждане и Финансиране – Експлоатиране“* (ПИФЕ), частният партньор проектира услугата или съоръжението съгласно изискванията на публичния участник, осигурява и финансира строителството, стартира услугата, и най-накрая експлоатира съоръжението/обекта. В края на периода на споразумението услугата или съоръжението могат да бъдат предоставени обратно на публичния сектор съгласно условията на първоначалното споразумение. Този тип споразумения са най-сложният вид, тъй като гарантира въвличането на частната ефективност от изпълнението и експлоатирането, но в същото време осигурява нов източник на капитал /частен/.

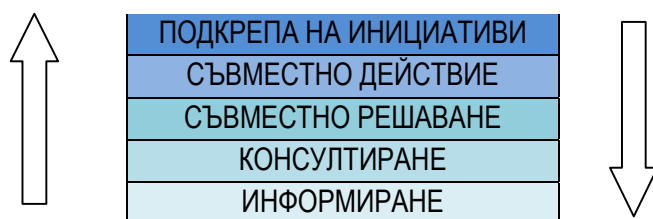
Най-често използвания модел е „ПИФЕ“ е концесията, където частният инвеститор проектира, изгражда, финансира и експлоатира инфраструктура, генерираща приходи в замяна на правото да събира приходите за определен времеви период 25-30 години. Собствеността на съоръжението си остава на публичния сектор. Този модел е особено подходящ за проекти за пътища, ВиК и отпадъци и главно за услуги, при които промените на потребителите и търсенето на услугата могат да бъдат прогнозирани. В случай, че

рискът от надхвърляне на разходите бъде прехвърлен върху частния субект, изпълнителят ще бъде достатъчно мотивиран да изразходва възможно най-целесъобразно финансовите средства. Това обаче, трябва да се съблюдава със сериозни условия за контрол на качеството на услугата, особено в сектори, които са монополни за съответната териториална система /ВиК, енергия, отпадъци и др./

5.8.4. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПОДХОДЯЩИТЕ ПАРТНЬОРИ

Една от първите задачи при подготовката за разработване на всякаква съвместна работа е да се определят участниците/партньорите в процеса и тяхната конкретна роля. Минималното изискване при това е да се даде възможност на всички страни да заявят своите потребности и да се използват техните познания за съответни сфери и проекти. Практическо значение има организирането на партньорство, което удовлетворява равнището на участие на различните заинтересувани страни.

Стълбица на участие в партньорския процес

1. Информиране на обществеността - съобщава се какво се планира и какво е направено. Това равнище е от съществено значение за всичките - но не е участие в партньорство само по себе си.
2. Консултиране - предлагане различни опции (варианти) и наблюдаване каква е обратната реакция. Ползва се за проверка и установяване на обществените нагласи.
3. Съвместно решаване - насърчава се страните да предлагат допълнителни варианти като се присъединяват към решаването, кой е най-добрият вариант.
4. Съвместно действие - заинтересовани страни заедно решават кое е най-доброто, но формират и партньорство /споразумение-договор/ за неговото осъществяване.
5. Подкрепа на независими инициативи на общността - подпомагане на другите да правят това, което те желаят и считат за правилно чрез предоставяне на безвъзмездни финансови средства, съвети или друга подкрепа от партньора, който разполага с ресурси. Например, община Сливен подкрепя определен тип инициативи на местни НПО, физически лица и фирми, които реализират инициативи, съфинансирани от

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Общината при определени критерии, но реализирани самостоятелно от партньорите /вътрешна общинска програма за проекти/.

Преминавайки от равнище 1 към равнище 5 участието на гражданите нараства, а степента на контрол на публичната власт върху решенията и действията намалява. На най-ниските равнища контролът на инициатора върху процеса се запазва, но те предполагат и по-малка ангажираност от другите участници/партньори.

За да се създаде партньорство за целите на всеки един вид развитие, са необходими две основни стъпки, които трябва да се осъществят в самото начало на процеса на планиране:

- Идентифициране/анализ и привличане на подходящи партньори.
- Установяване на принципите и правилата за работа в партньорство.

Осъществяването на първата стъпка изисква преди всичко да се направи достатъчно подробен анализ на заинтересуваните страни, който да завърши с доклад относно капацитета, интересите и възможните взаимодействия на партньорите. Това е особено важно за партньорство в проекти, за които местната общност, СГО и бизнес нямат вътрешен капацитет за реализация и трябва да потърсят начин за привличане на външен партньор.

5.8.5. НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРАВИЛА

От гледна точка на практическото организиране на работата в партньорство, от особена важност е постигането на съгласие за разпределението на ролите и отговорностите и установяването на правила за работа. Има различни видове правила за работа на групите - за тяхното формиране, за функциониране, за поведение на членовете. Препоръчително е те да бъдат оформени в приети от всички участници "правилник", който може да обхваща следните по-важни въпроси:

- Основна функция/предназначение/ мисия на екипа за планиране;
- Общи принципи и ценности;
- Роли и отговорности на членовете на групата, както и дейностите за съвместно изпълнение;
- Процес на вземане на решения;
- Процес за разрешаване на конфликти/конфликт на интереси;
- Процедури по избор на председател и зам.-председател, както и техните роли и отговорности;
- Оперативна структура, включително работните групи и взаимовръзките между отделните звена на структурата;

- Процедура за приемане на нови членове на групата;
- Ресурси, които ще се осигурят от всеки партньор;
- Периодичност и ориентировъчна продължителност на срещите на групата, ръководство на заседанията, възможност за изпращане на заместници;
- Възлагане на задачи на членовете на групата и отчитане на тяхното изпълнение.

5.8.6. ПЛАНИРАНЕ НА ПАРТНЬОРСТВОТО

Планът за реализиране на партньорската дейност трябва да бъде разписан, за да служи като ориентир за всички участници. Той трябва да се съгласува, а неговото изпълнение да бъде наблюдавано, за да може своевременно да се правят превантивни корекции.

Основните стъпки при планирането трябва да бъдат:

1. Определяне на основните етапи (стъпки) и техният краен продукт.

Крайните продукти са важен ориентир за успеха на изпълнението на работата по изготвяне на стратегията.

2. Определяне на конкретните дейности във всеки етап.

Важно е във всеки от предложените етапи (стъпки) да се идентифицират конкретни задачи. Този процес е необходим за да може точно да се определи времето и ресурсите за изпълнение на задачите.

3. Определяне на последователността при изпълнение на задачите и тяхната взаимна връзка.

Важно е да се установи дали изпълнението на дадена дейност не изисква приключване на друга дейност, която е предпоставка за нейното осъществяване.

4. Определяне на отговорностите:

Трябва да се определи кой ще участва в изпълнението на всяка дейност и кой ще отговаря за него. Отчитат се характеристики като роля на различните участници, професионални и лични качества и т.н., както и обемът на работата по задачата и нейните изисквания към знания, умения и др.

5. Определяне на сроковете.

Това предполага да се определи продължителността на всяка дейност, да се уточни моментът на нейното начало и край. Един от критичните моменти е дали едни и същи участници не трябва да работят едновременно по повече от една задача (това може да доведе до промяна в графика). Трябва да се провери дали определената продължителност на дейностите (задачите) и тяхното разполагане във времето позволяват приключване на работата като цяло в предвидения срок. Ако това не е така, може да се помисли за различни стратегии за осъществяване на отделните дейности:

- отделяне на повече ресурси за дадена дейност (например увеличаване броя на хората, които работят по нея);
- модифициране на дейностите (намаляване обема на работата);
- промяна на последователността на дейностите и т.н.;
- Определяне на необходимите ресурси за всяка задача.

Най-важното изискване към плана е той да се изпълнява (спазва) от участниците в процеса. Това означава преди всичко той да отговаря на техните възможности и виждания, както и да предвижда известни "резерви". Същевременно един такъв план не е абсолютно фиксиран и може да бъде променен (запазвайки основните му параметри, например особено важни срокове) в хода на работата.

Трябва да се отбележи, че в осъществяване на всеки един партньорски проект от голямо значение е поддържане на отношения и сътрудничество.

Най-важните механизми са:

- механизъм за разрешаване на проблеми/задачи;
- постоянно усъвършенстване;
- съвместна оценка;
- постоянно ръководство.

Основният принцип се заключава в това, че при наличие на общи проблеми или значими задачи стимулира заинтересовани страни към обединяването на сили за тяхното разрешаване. Това може да засегне отстраняване на проблеми по пътя на постоянно търсене на възможности за снижаване на издръжки, оптимизация за използване на ресурси и ускоряване за получаване на резултати. Рисковете, както и приходите обикновено се делят между участници на партньорство и всяка от страните е заинтересована в бързо преодоляване на пречки, които неизбежно се появяват в процеса на изпълнение на проекта.

Всички участващи страни редовно се срещат за преразглеждане и оценка на партньорството. Оценяват се конкретни критерии, свързани с ефективността на процеса на партньорството, такива като работа в екип и своевременно разрешаване на проблеми. Това създава почва за дискусия и разкрива проблеми. Оценяването на процеса на партньорство включва периодически проверки. Сравняване на резултати от проверки по периоди помага за разкриване на области, където се налага усъвършенстване и потенциални проблеми. Ръководителите на проекти и техните подчинени трябва да могат да „водят разговор“, да проявяват готовност към сътрудничество, а не към конфронтация при решаване на проблемите. Особено това се отнася към начални стадии на проекта, когато взаимното доверие се проверява по това, как

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

партньорите реагират на първите разногласия и спънки. Ръководителите на проекта трябва да поощряват в своите организации тези хора, които се придържат към принципите на партньорството, и да предупреждават тези, които прибегват към практиката на противостояние.

Съвременната тенденция свидетелства в това, че бъдещото партньорство ще бъде повече разпространено и затова много е важно своевременно да се разкриват фактори, пречещи на развитието.

5.9. РАБОТНА ГРУПА ЗА МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ НА ОПР НА ОБЩИНА СЛИВЕН 2014-2020

Практическото прилагане на принципа на партньорство при изпълнението на Общинския план за развитие на Община Сливен, Кметът на общината със своя заповед ще създаде Работна група за наблюдение изпълнението на Общинския план за развитие 2014 – 2020 г. Групата за наблюдение ще включва представители на общинската администрация, общински съветници, кметове на населени места на територията на Община Сливен, представители на социално-икономическите партньори, на заинтересованите страни, представители на граждански и бизнес организации, медии. В работната група за мониторинг на изпълнението на ОПР на община Сливен 2014-2020 ще бъдат включени:

- *представители на местната власт* – членове на Общински дирекции, които участват в ръководството и управлението на общински програми или подкрепят инициативата и изпълняват функцията на посредници при осъществяването на мониторинг на програми и проекти на европейско, национално и регионално ниво;
- *представители на СГО – НПО, читалища, училищни настоятелства, клубове и др.*
- *институции* – представители на държавните институции и ведомства на територията на общината, експерти за организиране на процесите за набиране и анализиране на специализирани данни и информация и изготвянето на експертни становища по конкретни индикатори за мониторинга;
- *представители на бизнеса* – участват като партньор на гражданското общество, който осигурява експертна оценка, финансова и логистична подкрепа;
- *Медиите* – представители на медиите за популяризиране на инициативите, оказване на медиен контрол и посредничество при диалога с широката общественост в процеса на мониторинг.
- *независими експерти* - привлечени с цел изготвянето на становища и изследвания по конкретни проблеми.

5.9.1. ФУНКЦИИ НА РАБОТНАТА ГРУПА ПО МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ

Основните функции на работната група ще бъдат свързани с:

- разглеждане и утвърждаване на индикаторите за наблюдение относно изпълнението на Общинския план;
- периодично набиране и анализ на информация и данни по постигнатия напредък (напр. на 3 или 6 месеца), които се предоставят на експертите, ангажирани при подготовка на годишния и/или междинен и/или окончателен доклад по изпълнението на плана;
- обсъждане на резултатите и степента на изпълнение на целите и приоритетите;
- препоръчване на корективни мерки при констатиране на отклонения от първоначално формулираните параметри от изпълнението на поставените цели;
- разглеждане на препоръките, формулирани в различните типове доклади, и предлагане на конкретни стъпки за прилагането им.

В рамките на дейността си Работната група за наблюдение ще изготвя регулярни или конкретни доклади с констатации по прогреса на изпълнението на Общинския план. При необходимост ще предоставя препоръки за неговото подобряване с оглед гарантиране постигането на неговите цели, които ще предоставя на Кмета на община Сливен във формата на експертен доклад. При възложена междинна или последваща оценка Работната група ще подпомага външните експерти, наети по реда на ЗОП за тяхното изготвяне.

Схемата представя връзките и функциите между партньорите в процеса на мониторинг на изпълнението на Общинския план за развитие на община Сливен:

Общински съвет	
Орган за наблюдение на Общинския план за развитие на Община Сливен	
• Обсъжда и одобрява Годишния доклад за наблюдението на изпълнението на общинския план • Осигуряване на информация и данни и прилагане на система от индикатори • Координация на дейностите по наблюдението между централните и местните органи на изпълнителната власт, други заинтересувани органи, организации и юридически лица на основата на принципа за партньорство • Разглеждане на предложения и вземане на решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение • Определяне и изпълнение на мерки за осигуряване на информация и публичност	
Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие и отговаря за изготвянето на Годишния доклад за наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие	

Общинска администрация
Кметът на община Сливен
Дирекция “Икономическо развитие, програми, проекти и международно сътрудничество”
Инициира създаването на работната група, която изготвя регулярни или конкретни доклади с констатации по прогреса на изпълнението и ще предоставя при необходимост препоръки за неговото подобряване с оглед гарантиране постигането на неговите цели, които ще предоставя на Кмета на общината
Работна група за наблюдение изпълнението на Общинския план за развитие 2014 – 2020 г.
Включва представители на общинската администрация, общински съветници, кметове на населени места на територията на община Сливен, представители на социално-икономическите партньори, заинтересованите страни, представители на граждански и бизнес организации, медии.

5.10. ГОДИШНИ ДОКЛАДИ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

Годишните доклади по изпълнението на Общинския план за развитие са основен, нормативно регламентиран документ в ЗРР по отчитане наблюдението на изпълнението на Общинския план. Те се подготвят под ръководството на Кмета на общината и се приемат от Общински съвет Сливен. Тези доклади служат за основа при оценката на изпълнението и приноса на отделните проекти за постигане на планираните крайни резултати. В тях се представят актуализираните резултати, определят се основните слабости и се предлагат насоки за бъдещето. Анализират се основните фактори, допринасящи за липсата на напредък, за да се извлече опит и да се подобри изпълнението.

Годишните доклади се изготвят в нормативно определеното от чл. 87 от ППЗРР съдържание. Годишният доклад за наблюдението се изготвя от служителите в общинската администрация, на които това е възложено със заповед на Кмета, под координацията на Дирекция “Икономическо развитие, програми, проекти и международно сътрудничество” на „Специализирана администрация“. Проектно-докладът се изготвя в периода от януари до средата на март на отчетната година, за одобрение от Кмета. След това до 31 март докладът се внася за обсъждане и одобряване от Общински съвет Сливен.

Кметът на Община Сливен ще утвърди постоянна структура на годишните доклади за наблюдение на Общинския план за развитие, която да се използва за целия период на наблюдение изпълнение на документа. Този постоянен формат на годишния отчет ще осигурява съпоставимост и проследимост на изпълнението в хронологичен план и ще улеснява подготовката на анализи и оценки при изпълнението на

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Общинския план за определен период. По този начин ще се улесни упражняването на контрол от страна на Общинския съвет и гражданските структури, и предприемане на коригиращи и/или превантивни действия.

Копие от годишните доклади за наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие ще се изпраща на председателя на Областния съвет за развитие в 7-дневен срок от решението за тяхното приемане от Общинския съвет.

5.11. ПУБЛИЧНОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ 2014-2020

Отчитането е неразделна част от мониторинга, която включва систематично и своевременно предоставяне на съществена информация на определени времеви интервали. То е част от процеса, чрез който информацията и знанията се разпространяват и използват за оценка на цялостния напредък към постигане на резултатите или за потвърждаване на постигането на резултатите.

Кметът на община Сливен и Общински съвет Сливен осигуряват информация и публичност на Общинския план за развитие в съответствие със своите компетенции, съгласно чл. 41 от ППЗРР.

Общински съвет Сливен, като орган с най-широки правомощия по наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие, определя и осигурява изпълнение на мерки за осигуряване на информация и публичност. Те се отнасят до постигнатите резултати от наблюдението и трябва да гарантират прозрачност при изпълнението на документите за стратегическо планиране на регионалното и местното развитие.

Докладите за наблюдение и оценка изпълнението на Общинския план за развитие се публикуват на интернет-страницата на Общината от общинска администрация, като изискване на ЗРР и ППЗРР в рамките на мерките за публичност и прозрачност на документите. В случай, че община Сливен изпълнява проект в качеството си на бенефициент или партньор по конкретна оперативна програма, се спазват указанията за публичност на УО на оперативната програма.

При изграждане и функциониране на Единната информационна система (ЕИС) за управление на регионалното развитие за различните административни нива, следва да се публикуват за обществено ползване Общинският план за развитие на Община Сливен и докладите от мониторинга, анализът и оценката на неговата реализация – годишни, междинен и окончателен. Целта на ЕИС, съгласно чл. 25 ЗРР и чл. 4 ППЗРР, е постигане на ефективното и ефикасното управление на регионалното развитие и осигуряването на информация, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на планирането, финансирането, наблюдението и оценката на регионалното развитие.

5.12. ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ В МОНИТОРИНГА И КОНТРОЛА ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

Нормативната уредба на регионалното развитие съдържа изискване Общинският план да се обсъжда, съгласува и изпълнява с икономическите и социалните партньори. Тези понятия включват, както физически лица, така и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината (чл. 36 ППЗРР), т.е. партньорството с гражданското общество е нормативно осигурено на етапа на подготовка на Общинския план за развитие.

Независимо от липсата на конкретна законова регламентация относно кои структури на гражданското общество (СГО) да вземат пряко участие, консултациите с тях са винаги полезни и необходими. При навлизането в етапа на изпълнение на Общинския план за развитие, вкл. чрез участие в системата за мониторинг и контрол по изпълнението на плана, община Сливен ще използва механизма за включване на СГО. Партньорството между общината и заинтересованите страни, както и представителите на гражданското общество като цяло, осигурява синергия в изпълнението и усилва ефекта на публичните политики. Формулирането и реализирането на качествени политики за развитие на общината изисква сериозни ресурси и време, които не са по силите само на местната администрация, нещо повече, СГО често са партньори в международни проекти и притежават своеобразен „ноу-хау“.

От друга страна, чрез участието на представителите на гражданското общество в мониторинга и контрола по изпълнението на плана се гарантира наличието на коректив на административните решения, повишаване на прозрачността на взетите решения относно приоритетите, политиките и техните реализации. Това осигурява добра съпричастност на широки обществени групи от населението към изпълнението и постигането на целите на Общинския план за развитие.

Гражданското участие в мониторинга и контрола на изпълнението на Общинския план за развитие на Община Сливен ще се осъществява под три основни форми:

- *Информиране.* При тази форма е налице едностранна информационна комуникация, чрез която местните власти изготвят и предоставят информация за изпълнението на Общинския план за развитие, предназначена за гражданите и техните организации.

Тази форма на участие на представителите на СГО в мониторинга на Общинския план за развитие ще се осъществява чрез публикуване на съответни отчети по изпълнението и други официални документи; пресконференции; чрез публикуване на редовна информация по изпълнението на проектите, включени в плана за развитие; обобщени резултати от отговори на въпросници и проучвания и др.;

- *Консултиране.* Консултирането осигурява двустранна връзка, чрез която гражданските организации осъществяват обмен на информация с общинската администрация по въпросите на изпълнението на

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Общинския план. СГО имат възможност да дават и препоръки за предприемане на корективни действия по изпълнението;

Консултациите при осъществяване на мониторинга на Общинския план за развитие на Община Сливен могат да включват различни форми, като събиране на обратна информация и отзиви от целевите групи, срещи в общината, фокус-групи, конференции, кръгли маси, обсъждания и др. Като специфична консултативна форма на участие на СГО в мониторинга на изпълнението на Общинския план следва да се разглежда и участието на представителите на гражданското общество като наблюдатели в заседанията на Общинския съвет, на които се обсъждат периодичните и годишния отчет по изпълнението на Общинския план.

- *Ангажиране или активно участие.* Тази форма на гражданско участие е с най-голяма интензивност. При нея е налице партньорство на СГО с общинската администрация, при което гражданите и техните организации вземат активно участие в процеса на мониторинг. При него се признава ролята на гражданите в процеса на предлагане на варианти, въпреки че отговорността за окончателното решение или формулирането на дадена политика се поема от съответния компетентен орган.

Възможността за реализирането на тази форма на гражданско участие ще се осъществи чрез Работната група по наблюдение и контрол на изпълнението на Общинския план за развитие на Община Сливен. Членове на Работната група могат да бъдат представители на СГО, а при по-значими мониторингови действия да се канят и други представители на СГО, съобразно темата на заседанието.

5.13. МЕХАНИЗЪМ ЗА ПАРТНЬОРСТВО КООРДИНАЦИЯ МЕЖДУ ОБЩИНА СЛИВЕН И ОРГАНИТЕ НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР 2014-2020Г.

Регионалното развитие се осъществява на базата на йерархична система от планове и програми за регионално развитие, от които Общинският план за развитие е интегрална част на най-ниско териториално ниво. Стратегическите планови документи на по-високо йерархично ниво служат като основа за разработването на Общинския план за развитие, като те имат конкретни функции по отношение формирането и прилагането на местните политики за развитие. От друга страна, Общинският план за развитие е един от основните инструменти за изпълнение на националните секторни и тематични политики за развитие. Тази връзка между плановете за регионално развитие на различните териториални нива налага засилена координация, в частност в процеса на наблюдението на тяхното изпълнение и отчитането на постигано на техните цели. Съгласно чл. 82 от ППЗРР, резултатите от изпълнението на общинските и регионалните планове за развитие служат като основа за отчитане на изпълнението на териториално по-висшите планове за развитие. По този начин, данните за резултатите от изпълнението на общинските

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

планове за развитие служат за входяща информация за оценяване изпълнението на съответната областната стратегия за развитие. Респективно, данните за изпълнението на регионалния план за развитие – за изпълнението на Националната стратегия за регионално развитие.

Основните документи по отчитане изпълнението на Общинския план са годишни доклади за изпълнението, междинна оценка, която се оформя в междинен доклад, и окончателна оценка, която се оформя в окончателен доклад за изпълнение на Общинския план за развитие.

Поради посочената по-горе обвързаност на отчитането на изпълнението на всички йерархични планове и стратегии за развитие, ще се осъществява тясна координация и сътрудничество по отношение на мониторинга между Община Сливен и администрацията на областно и регионално ниво, ангажирана с наблюдението и контрола на изпълнението на съответния план за развитие. Координацията ще обхваща както съгласуване на сроковете за изготвяне на трите посочени отчета, така и по отношение обмена на успешни практики и опит при мониторинг, наблюдение и реализация на политиките за регионално развитие.

Копие от приетите от Общинския съвет годишни доклади за наблюдение и съответните отчети или оценки по изпълнението на Общинския план за развитие на Община Сливен ще се изпращат на председателя на Областния съвет за развитие в 7-дневен срок от решението за тяхното одобряване.

Всеки един от докладите за мониторинг, оценка и реализация на Общинския план за развитие – годишен, междинен, окончателен – ще се предава своевременно на Областната администрация, за да служи за мониторинга и оценката на Областната стратегия за развитие.

6. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ – ВИЖ ПРИЛОЖЕНИЯ

На основата на целите и приоритетите за развитие Програмата за реализация на Общинския план за развитие през периода 2014-2020 г. има за задача, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на и ресурсите за реализация на плана. Програмата има за цел да оптимизира възможностите за финансиране, да идентифицира институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение.

Програмата определя пакет от мерки и проекти за реализация. Тя е съобразена със съответните финансови ресурси, административните структури за управление, наблюдение и оценка на проектите, индикаторите за цялостното наблюдение и изпълнение на програмата, отнасящи се до Общинския план за развитие 2014-2020г. Също така са предвидени действия за осигуряване на комуникация, информация и публичност при осъществяването на мерките и проектите, включени в програмата.

Програмата за реализация на ОПР конкретизира инвестиционните дейности и проекти, чрез които да бъдат постигнати заложените цели на развитие. Тук се съдържат оперативните насоки и цели, конкретните мерки за развитие; проектите за реализирането на мерките; необходимите финансови ресурси; звена/институциите отговорни за изпълнението на проектите и времевия период на реализация. Тя е съвкупност от ресурсно осигурени мерки и механизъм за реализация на всяка конкретна цел.

Програмата за реализация на Общинския план за развитие на община Сливен за периода 2014-2020 г. включва проекти в 4-те приоритетни области на обща стойност 309 870 хил.лв. Проектите в приоритетна област 1. „УСТОЙЧИВ ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ И ИНОВАЦИИ” са с индикативна стойност 82900 хил. лв., в Приоритетна област 2. „ЖИЗНЕН СТАНДАРТ И КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ” – са с индикативна стойност 82 280 хил. лв., в Приоритетна област 3. „ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА И ОКОЛНА СРЕДА” с индикативна стойност 123 190 хил. лв. и в Приоритетна област 4. „ТЕРИТОРИАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО И СБЛИЖАВАНЕ” – с индикативна стойност 21 500 хил. лв. /Приложения/

ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СЛИВЕН 2014-2020 /ПРОЕКТ/ Индикативна финансова таблица на ОПР Сливен 2014-2020 Програма за реализация на ОПР Сливен 2014-2020г.

Документ			Преглед/Одобрение	
Версия	Дата	Статус	Дата	Статус
1.0	20.05.2014	Проект	20.05.2014	Проект
Приет с решение на Общински съвет – Сливен №1390/10.07.2014г.				

КОНТАКТИ

Възложител: Община Сливен, Р. България
Организация: Община Сливен
Законен представител: Кольо Милев - Кмет
Адрес: гр. Сливен, Бул. Цар Освободител №1
web <http://sliven.bg/>

Изпълнител: Региоплан ЕООД
Организация: Региоплан ЕООД
Законен представител: д-р Косьо Стойчев
Адрес: София, бул. Александър Малинов №91, офис 102
web www.regioplan.biz

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

ПРИЛОЖЕНИЯ

ГЕОГРАФСКИ ПАСПОРТ НА ОБЩИНА СЛИВЕН (% от България)

Площ на слънчогледа	0,309
Брой на реализираните нощувки в средствата за подслон	0,318
Реализирани приходи в средствата за подслон	0,340
Брой легла в средствата за подслон	0,590
Брой на населените места	0,849
Площ на царевичата	1,084
Дължина на републиканската пътна мрежа	1,087
Собствени приходи на бюджета	1,106
Земеделска площ	1,113
Обработваема площ	1,187
Брой на отглежданите птици	1,206
ТЕРИТОРИЯ	1,231
Брой на заселените лица	1,253
Използване на вода, доставена от ВИК	1,322
Площ на пшеницата	1,345
ИКОНОМИЧЕСКА АКТИВНОСТ	1,393
БВП	1,430
Заети	1,466
Жилищна площ	1,502
Население в над трудоспособна възраст	1,543
Население с българско етническо съзнание	1,567
Брой учащи се (1-12 клас)	1,594
Брой на отглежданите говеда	1,614
Брой на изселените лица	1,670
НАСЕЛЕНИЕ	1,698
Брой медицински персонал в болничните заведения	1,734
Брой легла в болничните заведения	1,749
Брой места в детски градини и ясли	1,819
Население в под трудоспособна възраст	2,162
Брой на родените деца	2,175
Обща промишлена продукция	2,294
Брой на регистрираните безработни лица	2,298
Площ на ечемика	2,346
Поливна площ	2,724
Брой на отглежданите овце	3,437
Население с ромско етническо съзнание	3,735
Горска площ	3,807
Брой на отглежданите свине	4,439
Площ на лозята	4,843